

Beleving van veiligheid in aandachtswijken

Een analyse over onveiligheidsgevoelens en maatregelen van
de Arnhemse wijkaanpak

Jesse Hijink

Naam:

Jesse Hijink

Studentnummer:

0808180

Instelling:

Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit der Managementwetenschappen

Opleiding:

Bestuurskunde

Begeleider:

Prof. dr. I. Helsloot

Datum:

September 2014

Woord van dank

Deze scriptie is tot stand gekomen tijdens een onderzoeksstage bij de Rekenkamer Arnhem in de periode maart-december 2013 en dient ter afsluiting van mijn masterfase van de opleiding Bestuurskunde met als specialisatie Besturen van Veiligheid aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

De totstandkoming van de thesis was niet mogelijk geweest zonder hulp van verschillende personen, waarvoor ik ze ook hartelijk wil bedanken.

Ten eerste wil ik prof. dr. Ira Helsloot bedanken voor het begeleiden van het onderzoek. Mede dankzij zijn feedback en geduld is deze thesis tot stand gekomen. Alle bijeenkomsten, ook die samen met de andere afstudeerders, waren naast gezellig ook sturend en richtinggevend. Voor het commentaar tijdens de bijeenkomsten wil ik ook David, Frank, Gaby, Nivine, Ruud en Eva bedanken.

Ten tweede wil ik Corine Baarda bedanken voor het begeleiden van mijn stage. Mede door de interesse, vrijheid, zelfstandigheid en collegialiteit die mij tijdens de stage is aangeboden kijk ik met plezier, vol leerzame momenten, terug op de stageperiode. Ook de collega's Vera van Belle, Ronald Hoekstra, Steffie van den Berg en Anna Verhoeven wil ik bedanken, evenals de leden van de Rekenkamer: Moniek Pieters, Suzan Mathijssen en Mark Daamen.

Een speciaal woord van dank wil ik geven aan de personen die ik mocht interviewen, de wijkregisseurs van de Arnhemse krachtwijken. Saskia Moester, Tiny Wouters, Charly Tomassen en Noortje Ruisbroek wil ik via deze weg bedanken.

Jesse Hijink

Nijmegen, augustus 2014.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding.....	8
1.1	Aanleiding en probleemstelling	8
1.1.1	Feargap	8
1.1.2	Wijkniveau en wijkaanpak	9
1.1.3	Arnhem	10
1.1.4	Probleemstelling	11
1.2	Bestuurskundige en maatschappelijke relevantie	12
1.3	Theorie	13
1.4	Arnhemse krachtwijken	14
1.5	Kernbegrippen	14
1.6	Leeswijzer	16
Hoofdstuk 2	Beleidskader	18
2.2	Gemeentelijk veiligheidsbeleid	18
2.2.1	Introductie	18
2.2.2	Veiligheidsbeleid van Arnhem	20
2.2	Landelijke wijkaanpak	23
2.2.1	Introductie	23
2.2.2	Jaren '50 tot '90	23
2.2.3	Grootstedenbeleid	24
2.2.4	Van begin wijkaanpak tot Vogelaarwijken	24
2.2.4	Bezuinigingen, kritiek en nieuwe initiatieven	25
2.3	Arnhemse wijkaanpak	25
Hoofdstuk 3	Theoretisch kader	30
3.1	Subjectieve veiligheid: theoretische invalshoeken	30
3.1.1	Elchardus et al: het rationaliteitsdebat	30
3.1.2	Oppelaar en Wittebrood: determinanten van onveiligheidsgevoelens	31
3.1.3	Bureau Beke: veiligheidsbeleving in de gemeente Arnhem	33
3.1.4	Boers: positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving	34
3.1.5	Samenvatting theoretische invalshoeken onveiligheidsgevoel	34
3.2	Subjectieve veiligheid: de veiligheidsmonitor	35
Hoofdstuk 4	Methodologisch kader	40
4.1	Onderzoeksmethode	40
4.1.1	Gemengde methode	40
4.1.2	Data crunching of Exploratory Data Analysis	41
4.2	Hypothese	42
4.3	Operationalisatie	43
4.3.1	Slachtofferschap	44
4.3.2	Overlast	45
4.3.3	Verloedering	45
4.3.4	Sociale cohesie	45
4.3.5	Leefbaarheid	46
4.3.6	Vertrouwen in de buurt	46
4.4	Voorlopig conceptueel model	47

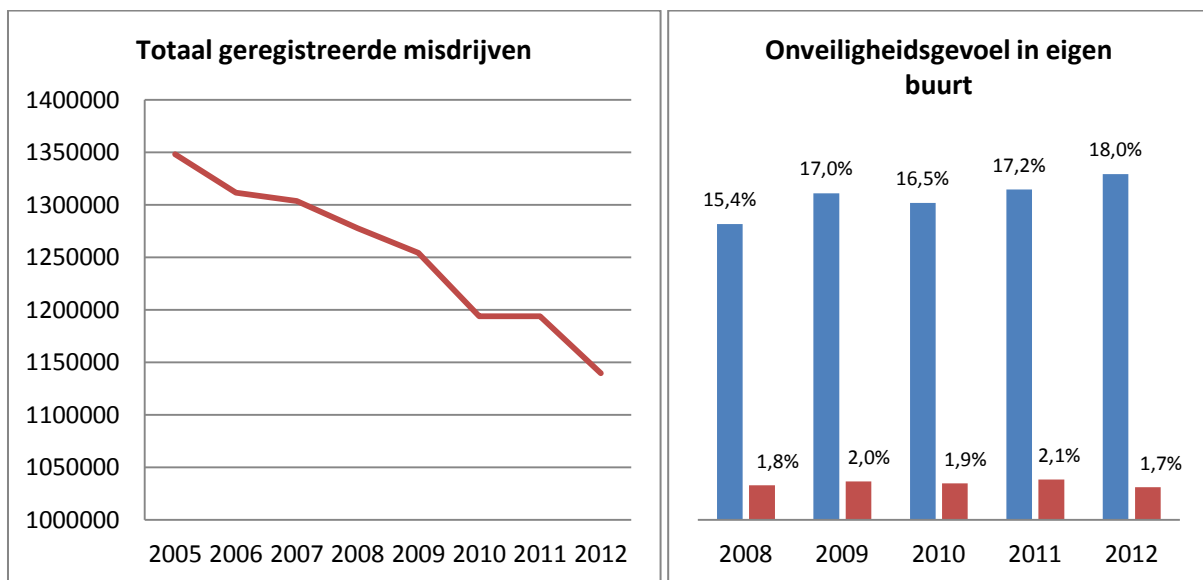
Hoofdstuk 5	Analyse	48
5.1	Controle lineariteit	48
5.2	Controle interne consistentie	49
5.3	Definitief conceptueel model.....	50
5.4	Regressieanalyse	51
5.4.1	Slachtofferschap.....	51
5.4.2	Overlast	52
5.4.3	Verloedering	53
5.4.4	Sociale cohesie	53
5.4.5	Leefbaarheid	54
Hoofdstuk 6	Resultaten	56
6.1	Ontwikkeling onveiligheidsgevoel	56
6.2	Resultaten regressieanalyse	57
6.2.1	Resultaten slachtofferschap	57
6.2.2	Resultaten overlast.....	58
6.2.3	Resultaten verloedering	59
6.2.4	Resultaten sociale cohesie	60
6.2.5	Resultaten leefbaarheid	61
6.3	Maatregelen	62
6.3.1	Wijkspecifieke maatregelen	62
Hoofdstuk 7	Conclusies en aanbevelingen.....	71
7.1	Samenvatting	71
7.2	Conclusie	72
7.3	Discussie & aanbevelingen.....	75
7.4	Reflectie	76
Hoofdstuk 8	Literatuurlijst	77
Hoofdstuk 9	Bijlagen.....	83
9.1	Vragenlijst veiligheidsmonitor gemeente Arnhem 2011	83
9.2	Controle lineariteit	91
9.3	Overzicht subjectieve en objectieve determinanten	95
9.4	Grafisch overzicht wijken Arnhem	97
9.5	Interviews: interviewsguide en interviewtranscripties	98
9.5.1	Interview mevrouw Moester: Presikhaaf	98
9.5.2	Interview mevrouw Wouters: Malburgen.....	110
9.5.3	Interview mevrouw Ruisbroek: Arnhemse Broek	121
9.5.4	Interview de heer Tomassen: Klarendal.....	129
9.6	Algemene maatregelen en APV's	143

Hoofdstuk 1 Inleiding

‘Men lijdt het meest door het lijden dat men vreest’ is een gezegde dat binnen het veiligheidsdomein regelmatig centraal staat, zeker wanneer men praat over angstgevoelens van personen. Deze angst speelt een belangrijke rol bij het vormgeven en uitvoeren van het veiligheidsbeleid. Voor politici vaak een doorn in het oog. De criminaliteit daalt, maar het gevoel van veiligheid neemt niet toe. Het WODC, CBS en de Raad voor de Rechtspraak beamen dit:

“Het aantal slachtoffers van criminaliteit en het aantal geregistreerde misdrijven vertonen een dalende trend. De maatschappelijke aandacht voor het thema criminaliteit en het optreden daartegen van politie en justitie is desalniettemin groot” (Kalidien & de Heer- de Lange, 2013, p. 5).

Kortom, hoewel Nederland objectief gezien veiliger wordt, gaan Nederlanders zich niet veiliger voelen. Het bovenstaande voorbeeld wordt hieronder grafisch weergegeven (figuur 1).

Figuur 1: Aantal misdrijven en onveiligheidsgevoel in Nederland (via: CBS)

1.1 Aanleiding en probleemstelling

1.1.1 Feargap

Het ontbreken van rationaliteit tussen het aantal misdrijven en het gevoel van onveiligheid is al een oude discussie binnen het veiligheidsdomein. In de grafische weergave is een structurele daling zichtbaar van het totaal aantal misdrijven (1.348.285 in 2005, 1.139.720 in 2012, een daling van 15.5%), terwijl het onveiligheidsgevoel tussen 2008 en 2012 toeneemt. Het percentage dat zich wel eens onveilig voelt in eigen buurt (de blauwe staven) stijgt van 15,4% naar 18%. Het percentage dat zich vaak onveilig voelt in eigen buurt (de rode staven) schommelt rond de 2%.

Dit verschijnsel wordt in de criminologische- en veiligheidsliteratuur beschreven als de feargap of reassurancegap (Smeets et al, 2010, p. 5). Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van rationaliteit zou te maken kunnen hebben met de complexiteit van het onveiligheidsgevoel. Diverse auteurs hebben gesteld dat de zogenoemde onveiligheidsgevoelens niet alleen gaan over de objectieve risico's van criminaliteit (Boutellier, 2009, p. 3; Terpstra, 2003, p. 155; Beck, 1986, p. 45; Blokland en Soenen, 2004, p. 174). Een voorbeeld hiervan is dat mensen zich op hun gemak kunnen voelen in een wijk die anderen beschouwen als onveilig.

In deze thesis wordt een model ontwikkeld en onderzocht die, naast criminaliteit, verklaringen tracht te geven over de beleving van onveiligheid. Dat wil niet zeggen dat criminaliteit een makkelijk begrip is om te onderzoeken. Als uitgangspunt bij dit onderzoek wordt rekening gehouden met cijfers die bij de politie bekend zijn evenals de cijfers van het aantal misdrijven waarvan mensen zeggen dat ze slachtoffer geweest zijn, berekend aan de hand van de Veiligheidsmonitor. De reden hiervoor wordt duidelijk aan de hand van een krantenartikel van Jensma (2012) in de NRC van 17 november. Hij geeft aan dat criminaliteit een enorme ijsberg is waarvan alleen het bovenste puntje zichtbaar is. Burgers en bedrijven ervaren jaarlijks 8,2 miljoen misdrijven. Een kwart van de bevolking boven de 15 jaar werd in 2011 slachtoffer van één of meer delicten. Van die 8,2 miljoen delicten krijgt de politie kennis van 1,2 miljoen. De andere 7 miljoen misdrijven, wat meer dan 85% van het totaal aantal misdrijven is, worden volgens Jensma door de samenleving genegeerd, geïncasseerd, afgeschreven of weggewuifd. Het is zeker niet ondenkbaar dat de 85% van de misdrijven die niet bekend zijn bij de politie, of in ieder geval niet geregistreerd zijn bij de politie, een invloed heeft op het de beleving van onveiligheid bij personen. Door zowel aandacht te besteden aan het politiecijfer als het monitorcijfer ontstaat er, in mijn ogen, een meer reëel beeld bij factoren die van invloed kunnen zijn op het gevoel van veiligheid van mensen.

1.1.2 Wijkniveau en wijkaanpak

De factoren in het model hebben in dit onderzoek een focus op inwoners op wijkniveau. Niet alleen omdat zowel angstgevoelens als het aantal misdrijven en incidenten per wijk grote verschillen vertonen. Maar de voornaamste reden is de link met de wijkaanpak die naast de onveiligheidsgevoelens van inwoners centraal staat in dit onderzoek.

Wassenberg en Blokland (2008, p. 58) geven aan dat bij de wijkaanpak specifiek aandacht is voor veiligheid. Deze aanpak is een voorbeeld van gebiedsgericht beleid. Veiligheid staat hoog op de politieke agenda en wordt tegenwoordig als een kerntaak van het openbaar bestuur beschouwd. Veiligheid is een basisvoorwaarde om je prettig te voelen in de buurt. Inwoners die hun buurt niet veilig vinden, geven lage rapportcijfers op de vraag naar de score voor wijkveiligheid en willen vaker verhuizen. Aandacht voor veiligheid is geen vreemd onderwerp in het openbaar bestuur, al jaren is het verbeteren van de veiligheid op straat een belangrijk beleidsdoel. Zo had minister Kamp van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) de regierol voor de aanpak van maatschappelijke problemen in wijken in 2003 in handen. Deze wijkaanpak is kenmerkend voor het begrip stedelijke vernieuwing. Minister Kamp gaf aan dat in 56 wijken in Nederland de aanpak van de stedelijke vernieuwing niet voorspoedig verliep. In die wijken bleek er sprake te zijn van een achteruitgang van de leefbaarheid en de daarmee samenhangende stijging van het gevoel van onveiligheid

(Platform 31, 2013). Vier jaar later, in 2007, beschreef Kabinet Balkenende IV in haar regeerakkoord getiteld “Samen werken, samen leven” extra te willen investeren in veertig wijken (Ministerie van Algemene Zaken, 2007, p. 55). Voornaamste reden hiervoor was het achterblijven van de kwaliteit van de leefomgeving door een cumulatie van problemen ten opzichte van andere wijken in dezelfde stad. Complexe maatschappelijke problemen als schooluitval, een verloederde woon- en leefomgeving met weinig mogelijkheden voor sociale contacten, hoge (jeugd-) werkloosheid, een gebrekkige inburgering van nieuwkomers en achterblijvende emancipatie en participatie, weinig werkgelegenheid, ontoereikende jeugdzorg, criminaliteit en gevoelens van onveiligheid, en het ontbreken van relevante sociale netwerken en contacten, kwamen in deze wijken veelvuldig en naast elkaar voor. De hardnekkigheid van de problematiek was vooral gelegen in de cumulatie van deze problemen (VROM, 2007, p. 3). Een 40-tal probleemwijken in Nederland, de zogenaamde Vogelaarwijken of krachtwijken, werden aangewezen als de wijken waar in de periode 2008-2018 de leefbaarheid drastisch zou moeten verbeteren, door middel van extra investeringen van het Rijk, gemeente en woningcorporaties.

Arnhem kent vier¹ krachtwijken: Arnhemse Broek, Presikhaaf, Malburgen en Klarendal. Verdere introductie van deze krachtwijken gebeurt in de vierde paragraaf van dit hoofdstuk. Naast de zogenoemde krachtwijken kent Arnhem ook vijf wijken die onderdeel uitmaken van het Gelders Stedelijk Ontwikkelingsgebied, de GSO wijken. Het GSO-III programma is ingericht met als doel te voorkomen dat deze wijken in een negatieve spiraal verzeild raken. De provincie Gelderland draagt met (financiële) middelen bij aan deze preventieve aanpak. Focus bij de GSO aanpak ligt bij het verbeteren van de leefbaarheid, de arbeidsparticipatie (vooral van jongeren), het fysieke beheer van de wijken, en het vergroten van mogelijkheden voor wooncarrières en de verkoop van huurwoningen in deze wijken. Dit gebeurt samen met maatschappelijke partners (zoals woningcorporaties) en wordt financieel en inhoudelijk gesteund door de Provincie Gelderland. Echter zijn de inspanningen in de krachtwijken het omvangrijkst, omdat daar ook de problemen het grootst zijn (Gemeente Arnhem, 2012c, p. 6).

1.1.3 Arnhem

De reden waarom in dit onderzoek de wijkaanpak van Arnhem centraal staat is een onderzoeksstage bij de Rekenkamer in Arnhem. De missie van de Rekenkamer is als volgt geformuleerd: “missie van de Rekenkamer is een bijdrage te leveren aan een verbetering van het presteren en functioneren van de Gemeente Arnhem. Dit wil de Rekenkamer doen door doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek uit te voeren en dit onderzoek vooral te richten op onderwerpen die dicht bij de burgers van de gemeente Arnhem staan. Het onderzoek moet leiden tot een verhoging van de effectiviteit en van de professionaliteit van de organisatie zodat de burgers van Arnhem een gemeente hebben waar zij trots op kan zijn. Daarnaast wil de Rekenkamer met haar onderzoek een bijdrage leveren aan een grotere transparantie van het gemeentelijke handelen en aan het versterken van de publieke verantwoording daarover”. De overeenkomst tussen de Rekenkamer en het onderzoeksterrein veiligheid is beschreven in het onderzoeksprogramma van de Rekenkamer: “De Rekenkamer wil nader onderzoek doen naar de vastgestelde uitgangspunten van het Veiligheidsbeleid, de effectiviteit ervan en de perceptie van het beleid door burgers (Rekenkamer Arnhem, 2012)”.

¹ Je zou ook kunnen spreken van zes of zelfs zeven wijken, aangezien de naam Malburgen is onderverdeeld in twee/drie wijken (Malburgen-Oost (Noord en Zuid) en Malburgen-West). In de praktijk, bijvoorbeeld in de wijkactieplannen, spreekt men echter over Malburgen.

1.1.4 Probleemstelling

De aanleiding van het onderzoek is het ontbreken van rationaliteit tussen objectieve cijfers en gevoel van veiligheid. De verwachting dat wanneer de criminaliteit daalt, het gevoel van veiligheid stijgt, blijkt in de praktijk niet het geval. Het gevoel, of specifieker, de beleving van (on)veiligheid staat om die reden daarmee centraal. Er wordt onderzocht welke factoren naast criminaliteit van invloed zijn op de beleving van (on)veiligheid en er wordt gekeken naar de relatie die de factoren hebben op de wijkaanpak van Arnhem. Er wordt ten eerste een literatuurstudie gedaan om factoren te vinden die een theoretische grondslag geven voor factoren die van invloed zijn op de beleving van (on)veiligheid. Vanuit deze theoretische inzichten wordt een conceptueel model ontwikkeld. Uiteindelijk wordt dit conceptueel model getest en toegepast op Arnhemse inwoners.

Ten tweede wordt door middel van een regressieanalyse de significantie en invloed van verschillende indicatoren bepaald op de afhankelijke variabele 'percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt'. Speciaal in dit onderzoek is hierbij de aandacht voor zowel de cijfers van de politie als de cijfers uit de veiligheidsmonitor. Het blijkt immers dat een groot aantal misdrijven niet gemeld wordt bij de politie, terwijl mensen dit wel ervaren, en dus van invloed zijn op de beleving van veiligheid. Door hier aandacht aan te besteden ontstaat er een reëler beeld op de beleving van (on)veiligheid van Arnhemse inwoners.

Daarnaast, vanuit het bestuurskundige perspectief van dit onderzoek, is er aandacht voor de wijken. Ten derde wordt namelijk de relatie onderzocht tussen de wijkaanpak en de beleving van (on)veiligheid. Nadat is onderzocht welke invloed de indicatoren hebben wordt onderzocht in hoeverre de maatregelen van de gemeente Arnhem betrekking hebben op de significante indicatoren. Dit wordt gedaan door de maatregelen te onderzoeken die genomen zijn in de Arnhemse krachtwijken in het kader van de wijkaanpak. Daarmee tracht dit onderzoek inzicht te verkrijgen in:

- De factoren die van invloed zijn op de veiligheidsbeleving van inwoners.
- In hoeverre maatregelen in Arnhem betrekking hebben op de factoren die de veiligheidsbeleving in de Arnhemse krachtwijken significant beïnvloeden.
- Wat in het Arnhemse veiligheidsbeleid eventueel verbeterd zou kunnen worden.

Dit geeft de volgende probleemstelling die centraal zal staan in dit onderzoek:

Doelstelling:

Inzicht verkrijgen in factoren die van invloed zijn op de beleving van veiligheid van personen en onderzoeken in welke mate aandacht is voor deze factoren in de veiligheidsmaatregelen die worden ingezet in de aandachtswijken van Arnhem.

Vraagstelling:

Welke factoren zijn van invloed op de beleving van veiligheid van mensen en welke relatie hebben de factoren op de beleving van veiligheid bij Arnhemse inwoners als gevolg van de veiligheidsmaatregelen in de Arnhemse aandachtswijken?

Beantwoording van de vraagstelling geschiedt aan de hand van de onderstaande deelvragen:

- Welke theoretische modellen zijn er over veiligheidsbeleving?
- Hoe is het model van dit onderzoek tot stand gekomen?
- Hoe verloopt de ontwikkeling van het veiligheidsgevoel in de Arnhemse krachtwijken?
- Hoe is het algemeen veiligheidsbeleid van de gemeente Arnhem vormgegeven?
- Welke beleidsmatige kenmerken liggen ten grondslag aan de aandachtswijken van Arnhem?

1.2 Bestuurskundige en maatschappelijke relevantie

De hierboven beschreven aanleiding en probleemstelling geeft een introductie van de bestuurskundige en maatschappelijke relevantie van dit onderzoek. Zo wordt onderzocht welke factoren van invloed zijn op de beleving van veiligheid om vervolgens een focus te leggen op de wijkspecifieke veiligheidsmaatregelen. Wijkveiligheid heeft aan de ene kant veel raakvlak met de samenleving. Dit omdat met de aanpak van de krachtwijken een aanzienlijke hoeveelheid gemeenschapsgeld is gemoeid. Het tweede aspect is dat eventuele verbeteringen van de wijkaanpak direct effect hebben om de leefomgeving van de inwoners. De angst voor onveiligheid speelt een belangrijke rol in de samenleving. Het creëren van een leefbare en veilige woonomgeving heeft als doelstelling aan belang gewonnen, waarbij in veel gevallen inwoners zelf invloed hebben in die aanpak door middel van burgerinitiatieven. De angst voor onveiligheid is vooral in de grote steden een punt van zorg: stedelingen worden vaker met criminaliteit geconfronteerd en voelen zich over het algemeen minder veilig (Wittebrood en van Dijk, 2007, p. 64). Dit terwijl de kwestie van onveiligheid in algemene zin eenvoudig lijkt. Er zijn inwoners die zich onveilig voelen, en anderen (zelden inwoners genoemd, maar veelal criminelen, junks, Marokkanen of hangjongeren) die de openbare ruimte onveilig maken. Als de laatste groep wordt aangepakt, voelt de eerste groep zich niet meer onveilig (Blokland, 2004, p. 149). Zoals eerder aangegeven blijkt het in de praktijk toch anders te liggen. De resultaten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan meer kennis en inzicht voor beleidsmakers.

Aan de andere kant is het vormgeven en uitvoeren van veiligheidsbeleid voor het openbaar bestuur een kerntaak. Daarmee wordt de bestuurskundige relevantie van dit onderzoek aangereikt. Tijdens het uitvoeren van die kerntaak spreekt Derksen (2013) over frustraties bij de bestuurders:

“De criminaliteit daalt al jaren, maar het gevoel van veiligheid neemt niet toe. Hoewel het objectief gezien veiliger wordt in ons land en in onze steden, neemt het gevoel van veiligheid niet toe. Eerder lijkt soms het tegendeel te gebeuren. En in die situatie durft geen enkele politicus te roepen dat de criminaliteit afneemt”.

Het beleid dat de overheid voert om de onveiligheidsgevoelens terug te dringen is weinig expliciet over de wijze waarop burgers zich veiliger zouden moeten voelen. Gaat het erom dat mensen minder bang zijn om slachtoffer te worden of moeten burgers de omvang en ontwikkeling van de criminaliteit positiever schatten? (Oppelaar & Wittebrood, 2006, p. 13). Bij het maken van wijkveiligheidsbeleid kan gekeken worden naar zowel een subjectieve kant: de beleving van angst als de objectieve kant van veiligheid: het aantal misdrijven of het aantal slachtoffers. Door meer inzicht te krijgen ten aanzien van de verhouding tussen deze twee aspecten kan beleid

effectiever worden ingezet, wat het eerste bestuurskundige aspect van dit onderzoek is. Ten tweede tracht het onderzoek een bijdrage te leveren over de lopende discussie over het nut van de wijkaanpak en de daarbij behorende aandacht en middelen. Zo spreken Helderma en Brandsen over het failliet van de wijkaanpak (in: Peeters, 2011, p. 8) en concludeert Lub (2013) dat sociale projecten, zoals straatcoaches en wijkspport in het kader van wijkaanpak vaak symbolische maatregelen zijn. Al geven andere auteurs aan dat het onderzoek van Lub beperkingen heeft (Boonstra & Hermens, 2013). Ten derde is de recent verkregen regierol van de gemeente voor bestuurskundigen interessant, deze ontwikkeling speelt zich ook af in de huidige gemeentelijke veiligheidszorg. Het wetsvoorstel 'Wijziging van de Gemeentewet in verband met de versteviging van de regierol van de gemeente ten aanzien van het lokaal veiligheidsbeleid' stelt vaststelling van het integraal veiligheidsbeleid door de gemeenteraad verplicht (Kamerstukken, 2009-2010, p 1-3). Als gevolg van deze wetwijziging wordt het lokaal veiligheidsbeleid een belangrijk onderwerp binnen het openbaar bestuur.

1.3 Theorie

Er zijn diverse onderzoeken die determinanten analyseren om verklaringen te geven voor de veiligheidsbeleving van personen. In dit onderzoek worden vier verschillende theoretische inzichten gecombineerd tot een conceptueel model.

Ten eerste geven Elchardus et al aan dat mensen rationeel zijn. Onveiligheidsgevoelens worden beschouwd als een individuele, rationele inschatting van de kans op slachtofferschap en van de gevolgen ervan, meer bepaald als een weerspiegeling van het risico of de vatbaarheid voor slachtofferschap, de waarschijnlijke ernst van de gevolgen van slachtofferschap en de mate waarin men hulpeloos staat tegenover de risico's. Ten tweede beschrijven Oppelaar & Wittebrood (2006, p. 9) de gevoelens van onveiligheid. In de eerste plaats onderscheiden de auteurs een individueel en maatschappelijk perspectief. Bij sommige gevoelens staat de persoonlijke situatie centraal, terwijl andere gevoelens meer te maken hebben met criminaliteit als maatschappelijk verschijnsel (2006, p. 18). In de tweede plaats is een onderscheid gemaakt tussen cognitief en affectief. Gevoelens met een sterk cognitieve component hebben betrekking op de realiteit, terwijl gevoelens met een sterk affectieve component betrekking hebben op criminaliteit. Ten derde wordt ook de theoretische samenvatting van bureau Beke gebruikt voor het opstellen van het conceptueel model. Deze samenvatting past precies in dit onderzoek, net zoals bij dit onderzoek staat bij Bureau Beke de gemeente Arnhem centraal. Centraal uitgangspunt binnen dit onderzoek is een onderscheid tussen beïnvloedbare en niet beïnvloedbare determinanten. Volgens Bureau Beke liggen juist bij beïnvloedbare determinanten kansen en is het voor een gemeente van belang om te weten wat die determinanten zijn, door een focus te leggen bij wijken kan er gekozen worden voor een specifieke aanpak (Bureau Beke, 2009, p. 2). Ten slotte wordt voor de theoretische verkenning van het onderzoek de bevindingen van Josca Boers gebruikt. Ook in het onderzoek van Boers (2008) staat subjectieve veiligheid centraal, zij maakt daarbij gebruik van het conceptueel model van Oppelaar en Wittebrood, maar maakt een onderscheid tussen twee verschillende soorten determinanten (factoren). Factoren die de veiligheidsbeleving verlagen worden door Boers negatieve factoren genoemd, factoren die de veiligheidsbeleving verhogen positieve factoren. Het onderzoek toetst zeven factoren en kijkt daarbij naar het effect hiervan op de beleving van veiligheid.

1.4 Arnhemse krachtwijken

Arnhem kent vier wijken die zijn aangewezen als aandachtswijken. In deze paragraaf worden de eerder benoemde Arnhemse aandachtswijken verder geïntroduceerd. Voor een grafisch overzicht wordt verwezen naar de bijlagen van deze thesis.

De vier wijken liggen in verschillende delen van de stad. Klarendal bevindt zich dicht bij het centrum, ten noorden van de spoorlijn. Typerend zijn de hoogteverschillen. De wijk is historisch gegroeid maar ook vaak vernieuwd en heeft daardoor bebouwing uit veel verschillende periodes. Voor de wijkaanpak waren hier vooral rijtjeshuizen en geschakelde eengezinswoningen. Er is niet veel groen in de wijk te vinden. Klarendal is met zesduizend inwoners de kleinste aandachtswijk. In de wijk Presikhaaf is wel veel groen te vinden. Deze wijk ligt in het oosten van Arnhem en is onderdeel van de naoorlogse stadsuitbreiding. De bebouwing is modernistisch van stijl en het aantal bouwlagen varieert. Presikhaaf heeft negenduizend inwoners. Arnhemse Broek, met bijna twaalfduizend inwoners, valt uiteen in twee gedeelten. Het oudere deel ligt tegen de binnenstad aan en bevat herenhuizen van meestal drie bouwlagen. In het andere deel, een uitbreiding van kort voor de oorlog, staan veel portiekflats en rijtjeshuizen. Naast het aantrekkelijke oude gedeelte wordt de wijk gekenmerkt door relatief veel bedrijven en winkels. De vierde aandachtswijk, Malburgen, kent een historische oorsprong maar bestaat tegenwoordig grotendeels uit naoorlogse bebouwing. Pluspunt zijn de vele recreatiemogelijkheden op korte afstand van de wijk. Malburgen is de grootste aandachtswijk qua inwoneraantal, er wonen vijftienduizend mensen. (CBS, 2012, p. 145). Meer informatie over het krachtwijkbeleid en de Arnhemse krachtwijken wordt gegeven in het tweede hoofdstuk van deze thesis, het beleidskader.

1.5 Kernbegrippen

In deze paragraaf worden de belangrijkste begrippen beschreven die centraal staan in dit onderzoek.

VEILIGHEID

Voordat de kernbegrippen beschreven worden, wordt eerst dieper ingegaan op het centrale begrip veiligheid. Veiligheid wordt vaak in verband gebracht als kans maal risico. In dit onderzoek wordt een definitie gebruikt uit het Integraal Veiligheidsprogramma van de Rijksoverheid: “Veiligheid is het aanwezig zijn van een zekere mate van ordening en rust in het publieke domein en van bescherming van leven, gezondheid en goederen tegen acute of dreigende aantastingen. Onveiligheid is dan te omschrijven als alles wat daarop een inbreuk maakt. Die inbreuken op de veiligheid kunnen feitelijke aantastingen van de veiligheidssituatie betreffen, maar kunnen ook veiligheidsrisico's en gevoelens van onveiligheid betreffen” (Kamerstukken II, 1998-1999, p. 9).

OBJECTIEVE VEILIGHEID: POLITIECIJFERS EN MONITORCIJFERS

In het Veiligheidsprogramma staan de bestrijding van criminaliteit en overlast en het bevorderen van de veiligheidsbeleving centraal. Daarbij gaat de aandacht primair uit naar de vormen van criminaliteit en overlast waarmee burgers en bedrijven/ instellingen in de publieke ruimte te maken krijgen. Concreet betekent dit dat met betrekking tot criminaliteit dat de beleidsconcentratie gericht is op geweldsdelicten (zoals mishandeling,

bedreiging, overval, verkrachting), diefstallen (zoals inbraak, zakkenrollerij, winkeldiefstal, diefstal van auto, fiets, mobiele telefoon et cetera) en vernieling van private en publieke goederen. Deze beleidsconcentratie wordt in dit onderzoek gekenmerkt als de aanpak van de *objectieve veiligheid* (Oppelaar en Wittebrood, 2008, p. 21). De cijfers behorende bij de aanpak van de objectieve veiligheid komen vanuit twee bronnen. In dit onderzoek zullen zowel de cijfers die bekend zijn bij de politie, als de cijfers van de veiligheidsmonitor van de gemeente Arnhem gebruikt worden. Beide cijfers kunnen opgevat worden als objectieve veiligheid. Zie hiervoor hoofdstuk 3.2 van deze thesis.

- De *objectieve politiecijfers*: hierbij wordt gebruik gemaakt van het aantal misdrijven en het aantal meldingen. Om misdrijven in kaart te brengen worden niet alleen het aantal aangiftes geteld. Het in behandeling nemen van een strafzaak hoeft immers niet altijd te worden gestart door een aangifte, maar kan ook gebeuren door een constatering van de politie. Iemand kan bijvoorbeeld bij een alcoholcontrole op heterdaad worden betrapt op dronken achter het stuur zitten. Deze bestuurder doet uiteraard zelf geen aangifte, maar begaat wel een strafbaar feit. Ook in dit geval spreken we van een misdrijf en zal de betrokken ambtenaar zonder aangifte een proces-verbaal van dit misdrijf opmaken. Het aantal misdrijven is de optelsom van alle aangiften en ambtelijke processen-verbaal. Meldingen zijn alle hulpaanvragen die binnenkomen bij de meldkamer van de politie en worden gebruikt om de overlast mee in kaart te brengen. Een melding heeft meer een signalerend karakter. Het geeft alleen aan hoeveel aanvragen voor hulp er bij de politie binnenkomen. Zo kan er bijvoorbeeld worden gemeld dat er geluidsoverlast is, of dat jeugdigen continu met brommers door een bepaalde wijk of straat rijden. (via buurtmonitor Arnhem/ Arnhem in cijfers www.arnhem.buurtmonitor.nl)
- De *objectieve monitorcijfers*: hierbij wordt gebruik gemaakt van de veiligheidsmonitor. De veiligheidsmonitor is een landelijk instrument om de leefbaarheid en veiligheid te monitoren door middel van enquêtes onder de bevolking. Arnhem doet sinds 2009 tweejaarlijks mee aan deze enquête. De Veiligheidsmonitor brengt zowel de beleving van leefbaarheid en veiligheid in beeld als de objectieve veiligheid door middel van slachtofferschap cijfers

GEVOELENS VAN ONVEILIGHEID

Verder richt dit onderzoek zich op de gevoelens van onveiligheid die bij burgers leven. Volgens Boutellier (2005, p2) is dit een buitengewoon gecompliceerde zaak. Bij de gevoelens van onveiligheid zijn wel vier lagen te onderscheiden: de angst om daadwerkelijk slachtoffer te worden van criminaliteit, de zorg over criminaliteit als maatschappelijk probleem, de onvrede over andere sociale problemen, en de algemene onzekerheid die samenhangt met de risicomaatschappij. Omdat de focus van dit onderzoek gericht is op wijkniveau zullen juist de gevoelens binnen en rondom de omgeving een rol spelen, aangenomen wordt dat vooral de eerste laag het gevoel van onveiligheid in de wijk verklaard. In dit onderzoek wordt voor de angst om slachtoffer te worden van criminaliteit en overlast de term *onveiligheidsgevoel* of *subjectieve veiligheid* gebruikt.

REËEL ONVEILIGHEIDSGEVOEL

Naar aanleiding van de literatuurstudie heeft dit onderzoek een conceptueel model ontwikkeld. In dit conceptueel model, bestaande uit zes indicatoren, wordt via een andere benadering gekeken naar de indicatoren overlast en

slachtofferschap. Hier wordt namelijk gekeken naar zowel de objectieve politiecijfers als de objectieve monitorcijfers. Op deze manier ontstaat er een, naar mijn mening, meer realistische kijk op de beleving van (on)veiligheid. In dit onderzoek noem ik die uitkomst van deze benadering het reëel onveiligheidsgevoel. Daarmee ligt het onderzoek in lijn met Boers et al (2008, p. 40) die aangeven dat het niet alleen om criminaliteit gaat, maar ook om andere aspecten die kunnen zorgen voor gevoelens van onveiligheid. Vanderveen (2006, p. 90) veronderstelt het volgende: “the concept of fear of crime, and the categorization, classification and ideas related to this subject are socially constructed, which means that this concept refers to a network of social relations and that it is employed to serve certain ends.” Ook in het conceptueel model zijn er sociale relaties opgenomen, in dit geval in overeenstemming met Vanderveen.

OVERLAST

Bij *overlast* gaat het om gedragingen die op zichzelf niet strafbaar zijn, zoals het rondhangen van groepen jongeren, onbeleefdheden, rondslingerend vuil, bedreigingen en scheldpartijen, maar die wel als hinderlijk of intimiderend worden ervaren (Oppelaar en Wittebrood, 2008, p 21).

WIJKAANPAK/WIJKBELEID

De aanpak van maatschappelijke vraagstukken in steden voor bestrijden van achterstand en het verbeteren van de leefbaarheid in een aantal wijken (zogenoemde *krachtwijken*, *prachtwijken*, *probleemwijken* of *aandachtwijken*). Er vinden sociale, economische en/of opvoedkundige programma's plaats en er zijn maatregelen voor de fysieke verbetering van de woningvoorraad en van de publieke ruimte. De *wijkaanpak* wordt opgetuigd om een ensemble van problemen het hoofd te bieden: individuele problemen van bewoners, problemen in de sfeer van interactie tussen bewoners, ongeriefelijke of ontbrekende publieke ruimtes en voorzieningen en woningen die binnen de lokale woningmarktverhoudingen onvoldoende compenserende charmes bieden. (Kullberg, 2009, p. 59)

1.6 Leeswijzer

Dit hoofdstuk vormt de algemene inleiding van het onderzoek waarin de probleemstelling is genoemd en de kernbegrippen zijn beschreven. In het komende hoofdstuk wordt ingegaan op het bestaande beleid op het gebied van veiligheid, hierbij is aandacht voor het krachtwijkenbeleid, het gemeentelijk veiligheidsbeleid en de daarbij behorende wet- en regelgeving. In het derde hoofdstuk, het theoretisch kader, worden de theoretische invalshoeken die gebruikt zijn voor de ontwikkeling van het conceptueel model dat gebruikt wordt in dit onderzoek uitgewerkt. Het daarop volgende hoofdstuk is het methodologisch kader. Hierin worden de onderzoeksmethoden beschreven en de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek behandeld. In hoofdstuk vijf wordt de analyse van dit onderzoek gedaan, de resultaten daarvan worden in hoofdstuk zes gepresenteerd. Vervolgens wordt in het daarop volgende hoofdstuk zeven de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek beschreven. Ten slotte geeft hoofdstuk acht een opsomming van de gebruikte literatuur. Daarna worden de bijlagen behorende bij dit onderzoek gepresenteerd.

Hoofdstuk 2 Beleidskader

De gemeente Arnhem geeft aan dat veiligheid van wezenlijk belang is voor de kwaliteit van het bestaan: “Opgroeien in een veilige omgeving helpt mensen tot hun recht te laten komen en voor zichzelf op te komen. Een respectvolle omgang van burgers met elkaar is een essentiële voorwaarde voor maatschappelijke samenhang, binding en veiligheid. Onderdeel van de regierol van de gemeente op het terrein van veiligheid is het ontwikkelen en tot uitvoering brengen van een integraal veiligheidsbeleid, met de partners. Het resultaat hiervan is enerzijds een afname van criminaliteit en verbetering van de veiligheidsbeleving en anderzijds de verbetering van de leefbaarheid” (Gemeente Arnhem, 2012, p. 2).

Het beleidsterrein veiligheid is vaak complex van aard, dit omdat er vrijwel altijd veel actoren en verschillende instituties bij betrokken zijn. Dit geldt voor de wijkaanpak, maatschappelijke problemen aanpakken vergt betrokkenheid van meerdere instanties en personen, maar tevens het algemeen veiligheidsbeleid van een gemeente. Vandaar de introductie van dit hoofdstuk, in dit hoofdstuk wordt zo kort mogelijk, met een beschrijving van zoveel mogelijke actoren, stilgestaan bij de het bestaande maatschappelijke veiligheidsbeleid. Dit hoofdstuk bestaat uit drie delen, in het eerste deel wordt het gemeentelijk veiligheidsbeleid beschreven, zoals dit is vormgegeven in Nederland. Dit deel eindigt met een beschrijving van de ontwikkeling van het Arnhemse veiligheidsbeleid en de focus van de Arnhemse gemeenteraad. Ten tweede wordt het landelijke krachtwijkenbeleid beschreven. Dit wordt gedaan door de landelijke beleidstotstandkoming en de daarbij behorende intenties te beschrijven. Ten derde wordt de implementatie van de landelijke wijkaanpak in Arnhem beschreven.

2.2 Gemeentelijk veiligheidsbeleid

Voordat de focus wordt gelegd op Arnhem wordt er eerst een introductie gegeven van het algemeen gemeentelijk veiligheidsbeleid.

2.1.1 Introductie

Hoewel veiligheid vandaag de dag als een vanzelfsprekend agendaonderwerp gezien wordt heeft de overheid, zowel op Rijksniveau als gemeentelijk niveau, hierin niet altijd een actieve rol gehad. In de negentiende eeuw overheerste het individualisme van het (klassieke) liberalisme. In de twee eeuwen tussen de vestiging van het koninkrijk en het begin van de eenentwintigste eeuw is er een verschuiving zichtbaar, de klassieke individualistische visie op veiligheid heeft plaatsgemaakt voor een veel meer collectivistisch perspectief. Helsloot et al (2010, p. 34-35) spreken over drie periodes, waarin de rol van de overheid steeds centraler komt te staan.

- **Schuldcultuur:** In de schuldcultuur beklemtonen mensen de eigen verantwoordelijkheid in hun omgang met schade en schande. Zij denken in termen van schuld en individuele morele aansprakelijkheid. “Eigen schuld, dikke bult”, is de zegswijze die hierbij past.
- **Risicocultuur**– dat afstand neemt van het individualistische en moralistische karakter van het vocabulaire rond schuld. Door de introductie van het risicobegrip verschuift de aandacht van ieder ongelukkig voorval

afzonderlijk naar een niveau waarop alle samenhangende ongelukkige voorvallen binnen een bepaald maatschappelijk systeem gezamenlijk kunnen worden beschouwd. Het maatschappelijke credo dat hierbij hoort is: “Pech moet weg”.

- Voorzorgcultuur – legt alle verantwoordelijkheid op centraal niveau. Deze centrale systeembeheerders kunnen aansprakelijk of schuldig zijn in die gevallen waar zulke risico’s zich daadwerkelijk manifesteren. Hen treft dan – achteraf – het morele verwijt dat zij nalatig waren in het nemen van gepaste voorzorgmaatregelen.

De voorzorgcultuur is bepalend voor het gemeentelijk veiligheidsterrein en omvat een reeks van veiligheidsonderwerpen, variërend van woonoverlast en jeugdcriminaliteit tot verkeersveiligheid en huiselijk geweld. Lokaal veiligheidsbeleid is te omschrijven als een min of meer weloverwogen en planmatige aanpak van onveiligheid op gemeentelijk niveau. Voor de aanpak van al de verschillende veiligheidsonderwerpen heeft een gemeente beschikking over diverse instrumenten, waarbij gedacht kan worden aan allerlei maatregelen. Cachet en Prins (2010, p. 60-61) geven aan dat het gemeentelijke veiligheidsbeleid in overwegende mate betrekking heeft op sociale veiligheid, zoals criminaliteit en diverse vormen van overlast. Crises en rampen, zoals de vuurwerkramp in Enschede en de cafébrand in Volendam, zetten vormen van fysieke onveiligheid tijdelijk weer op de kaart, maar hun blijvende invloed op het beleid lijkt niet groot. Fysieke typen veiligheid – zoals verkeer, brand, bouw en woningtoezicht – spelen in het lokale veiligheidsbeleid een bescheiden rol. Maatregelen op die gebieden worden voornamelijk op nationaal of Europees niveau bepaald. Te denken valt hierbij aan verscherpte maatregelen op vliegvelden, vluchtroutes bij nieuwbouw en asbestmaatregelen.

Het lokaal veiligheidsbeleid wordt door de Vereniging van Gemeenten (VNG) opgedeeld in vijf verschillende veiligheidsonderwerpen, zie tabel 1. De onderwerpen komen ook terug in het veiligheidsbeleid van de gemeente Arnhem, dit wordt beschreven in de volgende deelparagraaf.

Tabel 1: Veiligheidsvelden en onderwerpen

Veiligheidsveld	Veiligheidsonderwerpen VNG	Veiligheidsonderwerpen Arnhem
Veilige woon- en leefomgeving	Sociale kwaliteit	Overlast tussen bewoners
	Fysieke kwaliteit	Verloedering
	Subjectieve veiligheid	Onveiligheidsgevoelens
	Objectieve veiligheid	Huiselijk geweld Geweld op straat Woninginbraak Voertuigencriminaliteit Overige veelvoorkomende criminaliteit Drugs- en alcoholoverlast Prostitutie overlast
Bedrijvigheid en veiligheid	Veilig winkelgebied	Veilig winkelgebied
	Veilige bedrijventerreinen	Veilige bedrijventerreinen
	Veilig uitgaan	Veilig uitgaan
	Veilig toerisme	Veilig toerisme
	Veilige evenementen	Veilige evenementen
Jeugd en veiligheid	Overlastgevende jeugd	Problematische jeugdgroepen

	Criminele jeugd en individuele probleemjongeren	Individuele risicojongeren
	Alcohol en drugs	Jeugd, alcohol en drugs
	Veilig in en om de school	Veilig in en om school
		12- minners
Fysieke veiligheid	Verkeersveiligheid	Verkeersveiligheid
	Brandveiligheid	Brandveiligheid gebouwen
	Externe veiligheid	Risico's gevaarlijke stoffen/ externe veiligheid
	Voorbereiding op rampenbestrijding	Risico's infectieziekten Risico's natuurrampen
Integriteit en veiligheid	Polarisatie en radicalisering	Polarisatie en radicalisering
	Georganiseerde criminaliteit	Georganiseerde criminaliteit
	Ambtelijke en bestuurlijke integriteit	Ambtelijke en bestuurlijke integriteit
		Terrorisme
		Organisatiecriminaliteit

2.1.2 Veiligheidsbeleid van Arnhem

De wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid is, zoals eerder beschreven, omvangrijk en divers. Deze deelparagraaf beperkt zich tot de wet- en regelgeving met betrekking tot de veiligheidsvelden 'veilige woon- en leefomgeving' en 'jeugd en veiligheid' (zoals bedoeld in de verdeling van de VNG, zie tabel 1). Ten eerste wordt dit gedaan omdat het gemeentelijke veiligheidsbeleid in overwegende mate betrekking heeft op sociale veiligheid, zoals criminaliteit en diverse vormen van overlast (Cachet en Prins 2010, p. 60-61). Deze sociale overlast vindt men terug in de veiligheidsvelden 'veilige woon- en leefomgeving' en 'jeugd en overlast'. Ten tweede omdat de Arnhemse gemeenteraad in de Keuzenota aan deze veiligheidsvelden een prioriteit heeft gegeven.

Bij het veiligheidsbeleid van Arnhem zijn een aantal documenten en nota's de afgelopen jaren bepalend geweest. Zo kende Arnhem in 2008 de veiligheidsnota *Nota Integraal Veiligheid 2008-2011*. Bij het vaststellen van het integraal veiligheidsbeleid, waar de nota onder valt, heeft de gemeenteraad van Arnhem het *amendement 'De raad stelt de kaders'* aangenomen. Hierin is opgenomen dat twee jaar ná vaststelling van het integraal veiligheidsprogramma gestart zal worden met een evaluatie (Gemeente Arnhem, 2011, p. 2). De resultaten van de evaluatie worden verwerkt tot een keuzenota. In de daarop volgende periode is een veiligheidsanalyse uitgevoerd aan de hand van de methode Kernbeleid Veiligheid en is er teruggeblikt op de jaren 2008 - 2011. Op basis van de analyse en de terugblik is een *Keuzenota Integraal Veiligheidsbeleid* opgesteld die in juni 2012 aan de raad is aangeboden. In de keuzenota stelt de gemeenteraad de prioriteiten voor het integraal veiligheidsprogramma vast. Voor het opstellen van de kadernota heeft het college eerst een voorkeursscenario aan de raad voorgelegd met de *Keuzenota Integraal Veiligheidsbeleid (2012)*, op 10 september 2012 heeft de gemeenteraad van Arnhem hiermee ingestemd. Dit voorkeursscenario bestond uit een overkoepelend thema: 'ketens versterken' door een integrale samenwerking en netwerken. De netwerken zijn het Veiligheidshuis, het

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en Centrale Toegang. Daarnaast zijn, zoals eerder beschreven, twee hoofdrichtingen aan de raad voorgesteld: veilige woon- en leefomgeving en jeugd & veiligheid.

- **Veilige woon- en leefomgeving**

In deze hoofdrichting wil het college de wijk- en gebiedsgerichte aanpak voortzetten. Er zijn zes onderwerpen binnen die volgens het college in de Kadernota uitgewerkt zouden moeten worden: overlast tussen bewoners/botsende leefstijlen, verloedering (fysieke kwaliteit), geweld in de privésfeer, onveiligheidsgevoelens (subjectieve veiligheid), overige veelvoorkomende criminaliteit, veilig uitgaan (geweld), veilig winkelgebied (diefstal). De laatste twee thema's vallen onder het beleidsterrein bedrijvigheid en veiligheid, maar dit zijn, volgens de keuzenota (Gemeente Arnhem, 2012, p. 12) van het college, onderwerpen die aandacht verdienen en onder deze hoofdrichting te plaatsen zijn.

- **Jeugd & veiligheid**

Jeugd wordt door het college als een belangrijke aandachtsgroep gezien, onder andere vanwege de impact die jeugdproblematiek kan hebben op veiligheids- en overlastgevoelens. Er is volgens de keuzenota meer dan voorheen gezocht naar koppelingen tussen overlast en criminaliteit, zorg, educatie, thuissituatie en (uitzicht op) werk. De onderwerpen die volgens de keuzenota meer aandacht zouden moeten hebben zijn: overlastgevende jeugd en criminele jeugd/individuele risicojongeren (Gemeente Arnhem, 2012, p 20).

Het voorkeursscenario is verder uitgewerkt in de *Kadernota Veiligheid 2013-2016: 'Arnhem Veiliger'* (Gemeente Arnhem, 2012a) die op 18 maart 2013 is vastgesteld door de gemeenteraad. De algemene doelstelling van dit nieuwe integraal veiligheidsbeleid in Arnhem is het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid in de stad. Het gaat daarbij om een afname van de feitelijke onveiligheid, het reduceren van de fysieke veiligheidsrisico's en om de toename van de veiligheidsbeleving van de burger (Gemeente Arnhem, 2007, p. 12). Tevens is de *motie Mensenhandel in beeld* ingediend en aangenomen. Daarnaast zijn er door de raad ook andere kaders gesteld die het veiligheidsbeleid raken, zoals de *motie Veilig leven in Arnhem*, het *amendement Fonds Veilig Ondernemen* en het *amendement Meer handhaving op straat* (Gemeente Arnhem, 2012a, p. 2-3). Naast deze kadernota zijn specifieke veiligheidsonderwerpen nader uitgewerkt in aparte beleidsnota's. Voorbeelden hiervan zijn de *Kadernota Alcohol- en drugsbeleid Arnhem 2010-2014* en de *nota het Arnhemse coffeeshopbeleid 2009*. Verder zijn in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) regels opgenomen die betrekking hebben op verschillende veiligheidsonderwerpen. De APV regelt verboden, verplichtingen en maatregelen voor onderwerpen als verloedering, dreiging, verkeersoverlast, woonomgeving en sociale overlast; bijvoorbeeld het verbod om tussen 23.00 en 7.00 uur geluidshinder voor de omgeving te veroorzaken.

BEGROTING

De kosten van het integraal veiligheidsbeleid, maar ook van andere met veiligheid gerelateerde onderwerpen zijn opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting, ook wel MJPB genoemd (Gemeente Arnhem, 2012b, p. 87-90). In de MJPB heeft de gemeente een regulier programma veiligheid, dit is opgesplitst in drie deelprogramma's: openbare veiligheid, brandbestrijding en voorkomen & bestrijden van rampen. In het

deelprogramma openbare veiligheid wordt gesproken over de prioriteiten ‘veilige woon- en leefomgeving’ en ‘jeugd en veiligheid’, maar wordt ook gesproken over nadrukkelijke aandacht voor veilig ondernemen, bestrijding overlast en verloedering, bestrijding mensenhandel en fysieke veiligheid. Ook wordt aangegeven dat nauwe samenwerking wordt gezocht met de verschillende kernpartners. Het totale budget voor veiligheid is in 2013 € 17,5 miljoen (Gemeente Arnhem, 2012b, p. 63, 79, 89-90) waarin voor openbare veiligheid € 6,1 miljoen is gereserveerd. Vanuit het budget voor openbare veiligheid zijn middelen gereserveerd voor twee zogenaamde veranderopgaven waarin, naast andere onderwerpen, veiligheid een belangrijk element is. De veranderopgaven zijn wijkaanpak ‘nieuwe stijl’ en ‘veilig leven in Arnhem’.

PARTNERS EN ACTOREN

Bij het opstellen en uitvoeren van het veiligheidsbeleid zijn verschillende partijen binnen en buiten de gemeente betrokken. Naast de beleidsambtenaren die worden aangestuurd door een (programma)manager veiligheid zijn binnen de gemeente op uitvoerend niveau enkele tientallen medewerkers werkzaam bij het Veiligheidshuis, waaronder een ketenmanager en een ketenregisseur jeugdoverlast en mensenhandel. Ook hebben alle wijken een wijkregisseur.

Overige partijen die buiten de gemeente een rol spelen bij de uitvoering van het veiligheidsbeleid zijn de woningcorporaties. Zij hebben een belangrijke rol gehad in de aanpak van de krachtwijken, waarbij zij ook projecten hebben gefinancierd die betrekking hadden op veiligheid. Daarnaast heeft iedere wijk in Arnhem een wijkagent. In totaal zijn er 33 wijkagenten. Tot slot is er de lokale Veiligheidsdriehoek. De driehoek is een afstemming en samenwerking tussen de districtschef van de politie Arnhem-Veluwezoom, de officier van justitie en de burgemeester. Zij hebben minimaal vier keer per jaar regulier overleg en indien nodig direct overleg.

NIEUWE VERANTWOORDELIJKHEDEN

Per 1 januari 2013 is het beheer over de politie gewijzigd. In plaats van regionaal, wordt het beheer nationaal uitgevoerd. Binnen het nieuwe politiebestedel heeft de gemeenteraad twee belangrijke rollen. De raad stelt de algemene kaders en controleert de burgemeester en het college. De kaders worden gesteld door middel van de meerjarenbeleidplannen voor veiligheid. De meerjarenbeleidplannen bevatten de doelen, de inspanningen van de gemeente zelf om die doelen te behalen en de inspanningen die de gemeente daarbij van anderen verwacht. De raad wordt geïnformeerd over de voortgang van de gestelde beleidsdoelen bij de jaarlijkse behandeling van de Meerjaren Programmabegroting. Daarnaast is voor de Kadernota Veiligheid 2013-2016 afgesproken dat eind 2014 een tussenstand aan de gemeenteraad aangeboden zal worden. Verder zal de politie minimaal twee keer per jaar beschikbaar zijn voor bespreking van het thema politiezorg. Tot slot heeft de raad aangegeven veiligheid gerelateerde thema's vaker te willen agenderen. (Opstelten, 2013).

2.2 Landelijke wijkaanpak

In deze paragraaf wordt een chronologisch overzicht van de landelijke wijkaanpak vanaf de jaren '50 beschreven. Door kort in te gaan op verschillende tijdsperiodes die vooraf zijn gegaan aan het krachtwijkbeleid van Vogelaar ontstaat er een duidelijk beeld welke overheidsinterventies genomen zijn, en met welke gedachtegang.

2.2.1 Introductie

Zoals eerder is aangegeven probeert de overheid maatschappelijke problemen al decennia lang op te lossen door buurten of wijken te veranderen, dit proces is dus iets van alle tijden Schuiling (2007, p. 158). Zo wordt de Woningwet van 1901 als instrumentarium gebruikt, veelal op het niveau van individuele panden: bouwtoezicht, aanschrijvingen, onbewoonbaarverklaringen en subsidiemogelijkheden. Voor de Tweede Wereldoorlog voerden sommige gemeenten al krotopruiming- en saneringsplannen en verkeersdoorbraken uit. Grootschalige aanpak was nodig bij het herstel van de oorlogsschade met zogenaamde wederopbouwplannen, maar verder zorgde de woningnood er voor dat alle aandacht uitging naar stadsuitbreiding. Het beleid ter vernieuwing van (binnen)steden en wijken is in die jaren daarna regelmatig gewijzigd.

2.2.2 Jaren '50 tot '90

De eerste omslag die betrekking heeft op een vernieuwing van steden en wijken is de omslag van de reconstructie en kaalslag (jaren vijftig en zestig) naar het stadsvernieuwingsbeleid in de jaren zeventig. De jaren vijftig kunnen worden gekenmerkt door het begrip cityvorming. Panden in oude wijken werden gesaneerd om plaats te maken voor panden met economische functies (kantoorpand, winkelboulevard of parkeergarage). Logischerwijs was het economisch oogpunt hierbij de voornaamste reden, zodoende om de binnensteden te ontwikkelen tot een economisch centrum. Daarnaast werd ook rekening gehouden met de verwachte stijgende (auto)mobiliteit. Begin jaren zeventig ontstond er een omslag in denken van beleidsmakers, er was kritiek op het 'moderne bouwen'. Inwoners vonden dat er te weinig oog was voor de kenmerken van de bestaande stad (Platform 31, 2013) (Wittebrood & Permentier, 2011, p. 16).

Als reactie hierop werd het stadsvernieuwingsconcept bedacht. Stedelijke vernieuwing was een voortzetting van de stadsvernieuwing uit de jaren zeventig, maar omvatte ook de herstructurering van – in het bijzonder naoorlogse – wijken. Het doel was woningdifferentiatie te realiseren, zodat er een grotere variatie in soorten woningen zou komen, voor verschillende bewonersgroepen, en zo de vorming van achterstandswijken zou worden voorkomen. Ook kleinschaligheid, prioriteit voor het wonen en een zo gering mogelijke verstoring van de bestaande sociale en stedenbouwkundige structuur kregen in dit concept de prioriteit boven de economische functie en bereikbaarheid van de stad (Wittebrood & Permentier, 2011, p. 17) (Platform 31, 2013). Desondanks werd eind jaren tachtig, begin jaren negentig de kritiek op de stadsvernieuwing in Nederland groter.

Voornaamste kritiekpunt was dat ondanks betere woningen, de (sociale) kwaliteit van de buurt als geheel niet wezenlijk was verbeterd. De stadsvernieuwingswijken bleven zich handhaven aan de onderkant van de woningmarkt. Redenen hiervoor waren beperkingen in de vernieuwingsconcepten. Ten eerste waren deze te eenzijdig georiënteerd op de lage inkomens, ten tweede werd de bestaande, kleinschalige stedenbouwkundige structuur in de oude wijken onberoerd gelaten. Ten slotte was er ook op sociaal vlak een belangrijke reden. Ondanks de fysieke veranderingen bleven de sociale maatschappelijke problemen in de wijk bestaan. Het stadsvernieuwingsbeleid was namelijk van oudsher hoofdzakelijk fysiek gemotiveerd: het wegwerken van

kwaliteitsachterstanden in de voor- en naoorlogse woningvoorraad stond voorop. De sociale en culturele dynamiek bleven onderbelicht (Platform 31, 2013).

2.2.3 Grootstedenbeleid

De vier grote steden van Nederland² en het eerste kabinet Kok ondertekenden in 1995 een convenant, dat de basis vormde voor het grootstedenbeleid. Het kabinet besloot een begin te maken met een specifiek op de grote steden gericht beleid met als doel de steden vitaal, veilig en leefbaar te houden. De problemen in de grote steden vereisten volgens het kabinet zowel de inzet van het Rijk als de inzet van de grote steden zelf. Doelstelling was om de positie van de steden te versterken en om een tweedeling binnen steden langs sociaaleconomische, maatschappelijke en etnische lijnen te voorkomen. De gezamenlijke aanpak vond zijn weerslag in de convenanten die het Rijk en 25 steden³ in de loop van de kabinetsperiode hebben gesloten voor het tijdvak 1995–1999 (Platform 31, 2013) (Algemene Rekenkamer, 2001 p. 10).

Het tweede kabinet Kok heeft het grootstedenbeleid, zij het in gewijzigde vorm, voortgezet. Het accent van het beleid kwam te liggen op drie aandachtsgebieden, de zogenaamde pijlers. De pijlers waren de fysieke pijler (voornamelijk stedelijke vernieuwing), de economische pijler (werk en economie) en de sociale pijler (onderwijs, leefbaarheid, veiligheid, zorg). Met alle steden afzonderlijk werden nieuwe afspraken gemaakt voor de periode 1999–2004. Een groot verschil ten opzichte van het vorige kabinet zat in de financiering van het beleid, het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). In vergelijking met de eerste beleidsperiode was er geen sprake van financiering van afzonderlijke projecten, maar van afspraken over te bereiken resultaten aan de hand van programma's. Om in aanmerking te komen voor het ISV moesten gemeenten meerjarenontwikkelingsprogramma's (MOP's) opstellen. Pas na goedkeuring van deze programma's door het Rijk werden de financiële middelen voor de convenantperiode toegezegd.

2.2.4 Van begin wijkaanpak tot Vogelaarwijken

Nadat kabinet Kok-II gevallen was als gevolg van de Srebrenica-crisis, constateerde minister Kamp (VROM) uit het kabinet van Balkenende I dat de stedelijke vernieuwing niet voorspoedig verliep. Er waren veel negatieve signalen over het oppakken van de doelstellingen uit het ISV. De belangrijkste redenen voor de vertraging was, zo werd gesteld, het complexe en tijdrovende proces en de stagnatie in het doorstromingsproces op de woningmarkt. Voor de minister was dit voldoende aanleiding om onder de noemer 'Actieprogramma Herstructurering' aanvullende maatregelen te nemen om de voortgang van de stedelijke vernieuwing te stimuleren. Er werden 56 prioriteitswijken benoemd, dit in tegenstelling tot de 170 wijken die als probleem werden beschouwd in de nota Stedelijke Vernieuwing (Kamerstukken II, 1996-1997, p. 48) (Platform 31, 2013). In 2006 gaf VROM minister Winsemius (kabinet Balkenende III) aan dat er 140 probleemwijken zouden zijn, waarvan 40 'brandhaarden' (Kamerstukken II, 2006-2007, p. 2).

Ten slotte, begin 2007, informeerde minister Vogelaar van Wonen, Wijken en Integratie (kabinet Balkenende IV) de Tweede Kamer over de 40 wijken die nu onderdeel uitmaken van het krachtwijkenbeleid. Het doel was dat deze wijken extra geld en aandacht kregen om in tien jaar van deze probleemwijken weer prachtwijken te maken (Kamerstukken II, 2006-2007, p. 1-2) (Wittebrood & Permentier, 2011, p. 18). Om prachtwijken te

² Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (G4)

³ Eerder genoemde steden (G4) plus Almelo, Arnhem, Breda, Den Bosch, Deventer, Eindhoven, Enschede, Groningen, Helmond, Hengelo, Leeuwarden, Maastricht, Nijmegen, Tilburg, Zwolle (G15) en de gemeenten Dordrecht, Haarlem, Heerlen, Leiden, Schiedam en Venlo.

creëren ging het in de wijkaanpak om het verbeteren van de leefbaarheid, de arbeidsparticipatie, het fysieke beheer van de wijken, en het vergroten van mogelijkheden voor wooncarrières en de verkoop van huurwoningen in deze wijken. Ook het verbeteren van veiligheid heeft een centrale rol binnen de wijkaanpak.

2.2.4 Bezuinigingen, kritiek en nieuwe initiatieven

Als gevolg van de economische crisis wordt er op alle Vogelaarwijken bezuinigd. Voorbeelden van deze bezuinigingen zijn nieuwbouwprojecten die worden geschrapt of uitgesteld, maar ook sociale projecten voor kinderen, jongeren en werklozen die sneuvelen, en sommige steden stoppen met de straatcoaches. Bovenop de economische crisis kwam een rapport van het Sociaal en Cultureel planbureau met kritieken op het krachtwijkenbeleid. Voornaamst kritiekpunt van het SCP is dat met de kennis van nu geconcludeerd kan worden dat deze wijken geen positievere ontwikkeling hebben doorgemaakt op het terrein van leefbaarheid, veiligheid en sociaaleconomische positie dan wijken waar het krachtwijkenbeleid niet van toepassing was (SCP; Permentier et al, 2013, p. 5-15). Het gevolg is dat het Rijk, maar ook de woningcorporaties, geen extra geld meer steken in deze krachtwijken. Dit had tot gevolg dat bestuurders (zoals het college en de raad) keuzes moeten gaan maken wat nog wel en wat niet meer door kan gaan (NOS, bezuinigingen Vogelaarwijken onvermijdelijk, 2011). Dit betekent niet dat de wijkaanpak volledig is verdwenen. De meeste gemeenten blijven wel investeren in veiligheid en leefbaarheid.

2.3 Arnhemse wijkaanpak

Arnhem zelf kent vier Vogelaar wijken, echter is de wijkaanpak in Arnhem al voor de Vogelaargelden begonnen, zo werd in 1995 al beleid gericht op de vijf wijken met de zwaarste problemen.

INTRODUCTIE

Het wijkgericht werken kenmerkt zich in Arnhem van oudsher door een netwerk van functionarissen (bijvoorbeeld in de takken van welzijn, onderwijs en sport) en wijkplatforms die voor en door bewoners georganiseerd zijn. Tevens zijn wijkmanagers aan de wijk verbonden en beschikt Arnhem over een afdeling wijkzaken. Hoewel dit op het eerste gezicht een prima basis lijkt om te werken bleek deze werkwijze niet ondersteund te worden door de rest van de gemeentelijke organisatie. Deze werkwijze was juist stadsbreed. De afdeling wijkzaken had onvoldoende mandaat en zeggenschap om invloed uit te oefenen, dit was omdat iedere afdeling van de gemeente zijn eigen contacten met de wijk had en opereerde op zijn eigen manier. Kortom, er was geen sprake van een gecoördineerde aanpak. Dit had tot gevolg dat de stem van de bewoners nauwelijks gehoord werd, dat ook resulteerde in meer afstand tussen het heersend normbesef en dat van de wijk (Gemeente Arnhem, 2014, p.6).

EERSTE AANPAK

De eerste wijkaanpak in Arnhem gebeurde aan de hand van Pechtoldgelden. Het Rijk stelde 24 miljoen beschikbaar voor steden met probleemwijken, Arnhem kreeg 2 miljoen voor Het Arnhemse Broek en had destijds een onconventionele aanpak voor deze wijk. De methode hield in dat de programmamanager van het Arnhemse Broek gepositioneerd werd op concernniveau en direct werd aangestuurd door de directeur en

wethouder. De manager kreeg de beschikking over het gehele budget en werd ondersteund door een programmabureau. Dit bureau moest intern verbindingen tot stand brengen zodat er meer wijkgericht en vraaggericht gewerkt zou worden. Het programma als geheel werd aangestuurd door een stuurgroep waarin alle partijen werden vertegenwoordigd: college van B&W, ambtenaren, organisaties in de wijk, politie en woningcorporatie. (Gemeente Arnhem. 2014, p. 6-9). Vanaf dit begin zijn er drie thema's die blijven terugkomen in de Arnhemse wijkaanpak: schoon, heel en veilig, deze begrippen staan vandaag de dag nog steeds centraal binnen de Arnhemse wijkaanpak (persoonlijke communicatie, interview de heer Tomassen). Tevens was het een begin van een vernieuwing, waarbij extra aandacht was voor wijkbewoners. De bewoners werden uitgedaagd om zelf ideeën, maatregelen en oplossingen te bedenken. De eerste reacties in het Arnhemse Broek waren afhoudend, er was geen vertrouwen van de bewoners in de gemeente. Dit vertrouwen werd gewonnen door het beschikbare Pechtoldgeld in te zetten bij hinderlijke problemen die snel op te lossen waren. Ook werd er een wijkkrant en wijkwebsite gemaakt, en hielden agenten spreekuren. Daarnaast was de programmamanager bezig met een actieplan voor de wijk, dat ontwikkeld werd op basis van vragensessies. (Gemeente Arnhem, 2014, p 10-11)

VOGELAARGELDEN

Al snel na de Pechtoldgelden kwam er geld beschikbaar door minister Vogelaar. Door de beschikbaarheid van de Vogelaargelden werd de wijkaanpak in Arnhem uitgebreid tot vier krachtwijken. De aanpak zoals die ontwikkeld werd in het Arnhemse Broek diende als prototype. Zo werd de aansturing stadsbreed gedaan door een programmaraad, waarin twee wethouders en de directeurs van de woningcorporaties zaten. Verdere uitbreiding resulteerde in een grotere organisatie, zo kwam er in iedere wijk een wijk kernteam, aangestuurd door een wijkregisseur (Gemeente Arnhem, 2014, p.12). Er werd voor iedere wijk afzonderlijk een actieplan opgesteld, waarbij een focus werd gelegd op een stadsbreed doel: het verbeteren van de woon- en leefomgeving. In deze actieplannen werd ingegaan op diverse thema's waarop de aanpak zich wil richten. In Klarendal is bijvoorbeeld, een wijk sessie georganiseerd, waarin per thema gekeken is naar de problemen en een mogelijke aanpak daarvan. Daarnaast zijn corporaties en instellingen die werken in de wijk via een brief gevraagd om in te brengen wat er in de wijk nodig is en welke bijdrage zij daaraan kunnen leveren. Na vaststelling van het college werd het plan ingediend bij het ministerie (in 2008). Vervolgens is men begonnen met de aanpak van dit actieplan. (Gemeente Arnhem, 2007b, p.3) (Persoonlijke communicatie, interview de heer Tomassen).

WIJKAANPAK NIEUWE STIJL

Zoals eerder beschreven zijn de Vogelaargelden in verband met de economische crisis wegbezuinigd. Voor Arnhem hield dit in dat de beloofde financiering voor de aandachtswijken voortijdig is beëindigd. Arnhem wil echter vasthouden aan de afspraken die gemaakt zijn tussen bewoners, gemeente en corporaties (Gemeente Arnhem, 2014, p. 15). Zo werden in januari, februari en maart 2013 door verschillende wijkregisseurs wijkgesprekken 'nieuwe stijl' georganiseerd in alle Arnhemse wijken. Met de ambitie om voor de komende twee jaar specifieke acties per wijk boven tafel te krijgen. 'Nieuwe stijl' duidt op de verandering dat op een avond met meer partijen dan voorheen een interactief gesprek aangaan. Aan het wijkgesprek deden naast bewoners, de wijkwethouder, corporaties, ambtenaren, ondernemers en instellingen mee. Het uiteindelijke doel van de wijkaanpak nieuwe stijl is om alle Arnhemse wijken veiliger en leefbaarder te maken. Arnhem kiest voor een

voortgaande versterkte inzet in en voor de wijken. Vooral de sinds jaar en dag regulier aan de wijken bestede middelen zullen bezien worden op mogelijkheden voor een efficiëntere en meer gerichte inzet. Vanwege successen die de aanpak tot dusverre oplevert, de veranderende situatie in de Arnhemse wijken, én het gegeven dat er de komende jaren veel minder middelen beschikbaar zijn, heeft de gemeente de wijkaanpak nieuwe stijl ontwikkeld. De gemeenteraad vindt het niet meer relevant om hele wijken als subject van zorg en verandering te beschouwen, maar in de wijkaanpak nieuwe stijl wordt veel meer ingezoomd op die buurten, straten, adressen, waar daadwerkelijke ondersteuning nodig is. Een belangrijk element in de wijkaanpak nieuwe stijl blijft de veiligheid in wijken buurten en straten. Aandacht daarvoor en werken eraan gaat onverminderd voort. Ook is een belangrijke stimulans voor verbetering in de wijken gelegen in het stimuleren van wijk economie (MJPB 2013-2016, p. 61).

BEGROTING

Naast de begroting van het algemene beleid zijn er in de periode 2008 tot 2012 extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor de krachtwijken, waaronder voor veiligheid. De gemeente ontving extra Rijksmiddelen en daarnaast investeerden ook woningbouwcorporaties in deze wijken. Het totale budget van de gemeente en het Rijk samen bedroeg bijna € 18 mln.⁴ Dit budget is ingezet in de periode 2009 tot 2012.⁵ € 2,1 mln. (12%) was in deze periode begroot voor veiligheid.⁶ Tabel 2 geeft een overzicht.

Tabel 2: Overzicht begrootte middelen krachtwijken 2008-2012

	2009	2010	2011	2012	Totaal
Totaal budget	€6.100.000	€5.770.000	€4.491.000	€1.403.000	€17.764.001
Besteding veiligheid	€683.500	€745.000	€488.000	€223.547	€2.140.047
	11%	13%	11%	16%	12%

De provincie Gelderland heeft voor de periode 2008-2011 € 7,5 mln. beschikbaar gesteld voor de GSO-III wijken in Arnhem. Deze middelen zijn grotendeels ingezet in deze periode en de resterende middelen zijn in 2012 besteed. Voor de GSO-III wijken is in de periode 2009-2011 € 1,2 mln. begroot voor overlast, vernieling, vandalisme en jeugdoverlast. Dit is ongeveer 20% van de totale provinciale middelen voor de GSO-III wijken in 2009-2011.⁷ Tabel 3 geeft een overzicht.⁶

Tabel 3: Overzicht begrootte middelen GSO III-wijken 2008-2011

	2008	2009	2010	2011	Totaal
Totaal budget	Onbekend	€1.675.000	€1.675.000	€2.324.974	€5.674.974
Besteding veiligheid		€388.000	€388.000	€380.000	€1.156.000
		23%	23%	16%	20%

⁴ De investeringen van de woningcorporaties zijn niet meegenomen, omdat deze voornamelijk gericht waren op wonen en woningen. De corporaties hebben in de periode 2009-2012 een budget van ruim € 700.000 ter beschikking gesteld voor veiligheidsprojecten.

⁵ De middelen voor 2008 zijn grotendeels doorgeschoven naar 2009, omdat in 2008 nog gewerkt werd aan de wijkactieplannen en nog besluitvorming moest plaatsvinden over de besteding van de diverse middelen.

⁶ Op basis van de beschikbare informatie is (op dit moment) niet duidelijk wat daadwerkelijk gerealiseerd is. Wel lijkt op basis van de prognoses uit de voortgangsrapportages dat aan veiligheid minder is besteed dan begroot.

⁷ Op basis van de beschikbare informatie is op dit moment niet bekend hoeveel provinciale middelen begroot waren voor overlast, vernieling, vandalisme en jeugdoverlast in 2008.

De wijkaanpak nieuwe stijl wordt voor een belangrijk deel gefinancierd uit gemeentemiddelen. In 2013 worden de resterende Vogelaargelden ingezet om de aanpak vorm te geven en worden er middelen aangewend uit verschillende begrotingsprogramma's van de gemeente. Het totale budget voor de wijkaanpak nieuwe stijl is in 2013 € 18,8 mln. Hiervan komt € 170.000 uit het deelprogramma openbare veiligheid. De provincie investeert € 2,5 mln. in de wijkaanpak voor vier jaar. Welk deel hiervan besteed zal worden aan het doel sociale veiligheid is niet bekend. De Rijksoverheid en woningbouwcorporaties hebben aangegeven te zullen bijdragen aan specifieke projecten.

Hoofdstuk 3 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk staan de theoretische inzichten over de subjectieve veiligheid (het gevoel van onveiligheid) centraal. Subjectieve veiligheid is een onderwerp met persoonskenmerken, sociologische kenmerken en bestuurlijk-rationele elementen. Voor dit onderzoek worden deze onderdelen door middel van theoretische invalshoeken geconcentreerd tot één conceptueel model. De theoretische inzichten worden in de eerste paragraaf beschreven. De tweede paragraaf gaat dieper in op het conceptueel model, waarbij een nieuwe rekenmethode om inzicht te krijgen in objectieve cijfers te berekenen wordt geïntroduceerd aan de hand van een voorbeeld.

3.1 Subjectieve veiligheid: theoretische invalshoeken

Voor burgers speelt het persoonlijke gevoel van veiligheid een belangrijke rol. Het is onderhevig aan allerlei persoonlijke ervaringen, percepties en feiten uit de naaste omgeving. Er zijn diverse theoretische inzichten die determinanten geven over onveiligheidsgevoelens, onderzoek laat namelijk zien dat op het gebied van veiligheidsbeleving een veelheid aan factoren onderscheiden wordt. Veiligheidsbeleving wordt doorgaans gemeten met behulp van factoren die de veiligheid verlagen zoals criminaliteit en slachtofferschap. Veiligheid is echter meer dan bescherming, waarbij in het veiligheidsgevoel zowel subjectieve als objectieve kenmerken te vinden zijn (Boers et al, 2008, p. 34). In deze paragraaf worden diverse inzichten beschreven.

3.1.1 Elchardus et al: het rationaliteitsdebat

Pleysier (2011, p. 25) schrijft over de verhouding tussen feitelijke gebeurtenissen en de gevoelens van veiligheid. Een verhouding die de aanleiding gaf voor dit onderzoek. Over deze verhouding geeft Pleysier aan dat er sprake is van een rationaliteitsdebat. Hierin worden twee posities beschreven: het standpunt dat veronderstelt dat mensen rationalistisch zijn, ook in hun angst, en het symbolische standpunt waarbij angst voor criminaliteit en de beleving van onveiligheid zich niet op een eenvoudige wijze verhouden tot objectieve bronnen van criminaliteit en onveiligheid. Het laatste beschrijft de zogenoemde feargap waarover in de inleiding van deze thesis aandacht is geweest. Ook in het rationaliteitsdebat onderscheiden Elchardus et al (2005, p. 49, 2008, p. 454) twee paradigma's. Zo wordt het rationalistische paradigma en het symbolisch paradigma beschreven. Het grootste deel van onderzoek naar onveiligheidsgevoelens wordt georiënteerd op het rationalistische paradigma. Daarin wordt verondersteld dat mensen rationeel zijn, ook bij gevoelens van onveiligheid, deze worden als een individuele, rationele inschatting van de kans op slachtofferschap en van de gevolgen ervan, meer bepaald als een weerspiegeling van:

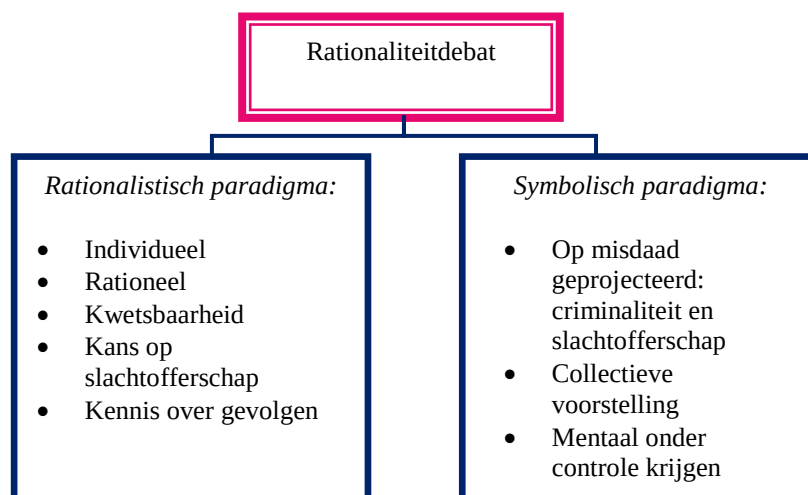
- het risico of de vatbaarheid voor slachtofferschap
- de waarschijnlijke ernst van de gevolgen van slachtofferschap
- de mate waarin men hulpeloos staat tegenover de risico's

Het zijn juist deze kenmerken die leiden tot angst, of het vergroten van onveiligheidsgevoelens bij personen. Opgemerkt wordt dat alle kenmerken zich verhouden tot respectievelijk bedreiging, kwetsbaarheid en hulpeloosheid. Elchardus (2005, p. 49) geeft aan dat het in de literatuur ook wel gezien wordt als de kwetsbaarheidtheorie, die stelt dat bepaalde personen of bevolkingsgroepen zich onveiliger of angstiger zouden

moeten voelen omdat ze nu eenmaal kwetsbaarder zijn. En hoe kwetsbaarder, des te angstiger is de rationele gedachte achter die theorie.

In het symbolische paradigma worden onveiligheidsgevoelens eveneens beschouwd als een gevoel van dreiging. Maar daarin wordt er niet uitgegaan dat die gevoelens door misdaad of het risico op slachtofferschap worden veroorzaakt. Onveiligheidsgevoelens worden binnen dit paradigma beschouwd als een collectieve voorstelling. Dat wil zeggen dat onveiligheidsgevoelens een gevolg zijn van de maatschappelijke voorstelling die wordt opgevoerd door de ervaren gevoelens van kwetsbaarheid, hulpeloosheid en bedreiging te verklaren en het toe te wijzen aan een oorzaak, waardoor op die manier het gevoel (mentaal) enigszins onder controle te krijgen (Elchardus et al, 2005, p. 50 en 2008, p. 454-455).

De verschillende paradigma's zorgen voor diverse opvattingen over veiligheid, er ontstaan verschillende maatschappelijke implicaties. Dit heeft tot gevolg dat er ook anders wordt gedacht over beleidsaanbevelingen om onveiligheidsgevoelens aan te pakken. Een voorbeeld hiervan is dat het symbolische paradigma de aandacht toespitst op de oorzaken van onbehagen en op de mechanismen via welke deze op misdaad worden geprojecteerd, dit terwijl het rationalistische paradigma de onveiligheidsgevoelens steeds terugkoppelt naar criminaliteit en slachtofferschap (Elchardus et al, 2005, p. 51).

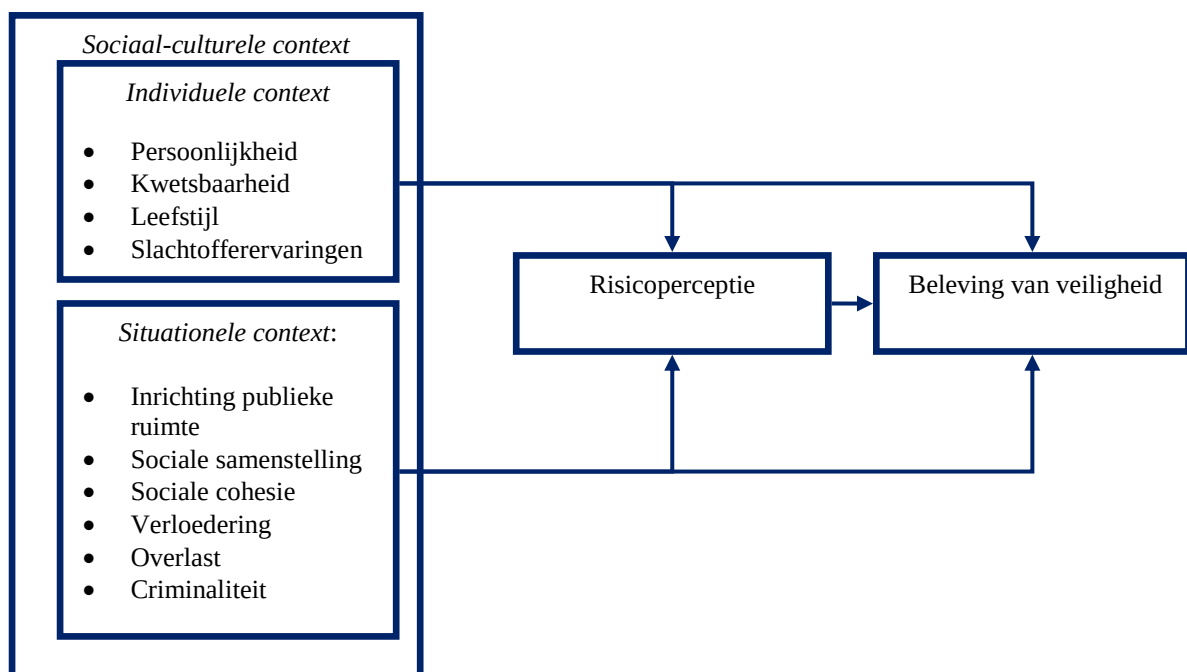
Figuur 2: Theoretisch model Elchardus et al

3.1.2 Oppelaar en Wittebrood: determinanten van onveiligheidsgevoelens

Ten tweede wordt een onderzoek beschreven dat is uitgevoerd door Oppelaar & Wittebrood. In dit onderzoek staan de determinanten van de gevoelens van onveiligheid centraal. Welke factoren hebben invloed op de angstgevoelens van mensen? Deze gevoelens van onveiligheid beschrijven Oppelaar & Wittebrood (2006, p. 9) als volgt: in de eerste plaats wordt er een onderscheid gemaakt tussen individueel en maatschappelijk perspectief. Bij sommige gevoelens staat de persoonlijke situatie centraal, terwijl andere gevoelens meer te maken met criminaliteit als maatschappelijk verschijnsel (2006, p. 18). In de tweede plaats is een onderscheid gemaakt tussen cognitief en affectief. Gevoelens met een sterk cognitieve component hebben betrekking op de realiteit, terwijl gevoelens met een sterk affectieve component betrekking hebben op criminaliteit. De verklaringen zijn gericht op kenmerken van de persoon zelf (individuele context), de directe omgeving (situatieve context) en de sociaal-culturele context waarin mensen leven (2006, p. 34).

Onder individuele context wordt de persoonlijke kenmerken verstaan die bepalend zijn in welke mate individuen zich angstig voelen als gevolg van bepaalde signalen. De één zal zich in een bepaalde situatie wel angstig voelen en de ander niet. De determinanten die Oppelaar & Wittebrood (2006, p. 35) hierbij onderscheiden zijn persoonlijkheid, kwetsbaarheid, leefstijl en slachtofferervaringen.

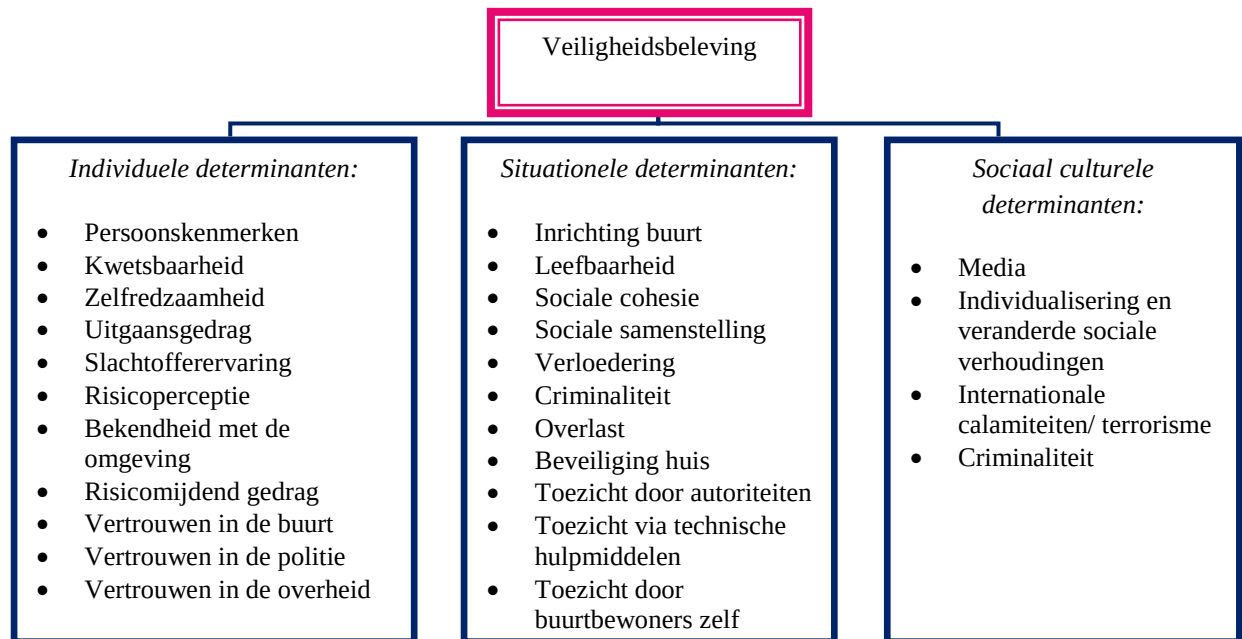
Naast de individuele context onderscheiden Oppelaar & Wittebrood (2006, p. 37) in de situationele context kenmerken van de directe omgeving die van invloed kan zijn op de beleving van gevaar. Zo blijkt dat enkele belangrijke signalen kenmerkend zijn voor angstgevoelens. De belangrijkste zijn de inrichting van de publieke ruimte, de sociale samenstelling, de mate van overlast en verloedering en de sociale cohesie. Daarnaast noemen Oppelaar en Wittebrood ook het bestaan van een bredere sociale context die signalen van angst aanwakkeren. Dit noemen zij de sociaal-culturele context. Te denken valt hierbij aan individualisering, ontwikkelingen in de media en internationalisering.

Figuur 3: Theoretisch model Oppelaar en Wittebrood

3.1.3 Bureau Beke: veiligheidsbeleving in de gemeente Arnhem

Ten derde wordt ook het onderzoek van bureau Beke gebruikt voor het opstellen van het conceptueel model. In dit onderzoek staat de gemeente Arnhem centraal. Centraal uitgangspunt binnen dit onderzoek is een onderscheid tussen beïnvloedbare en niet beïnvloedbare determinanten. Juist bij beïnvloedbare determinanten liggen kansen voor een gemeente, het is van belang om te weten wat die determinanten zijn, door een focus te leggen bij wijken kan er gekozen worden voor een specifieke aanpak (Bureau Beke, 2009, p. 2). Allereerst geeft bureau Beke (2009, p. 3) een overzicht van alle determinanten die invloed kunnen hebben op de onveiligheidsbeleving van mensen in het algemeen. Het lijkt daarmee erg op het onderzoek van Oppelaar en Wittebrood.

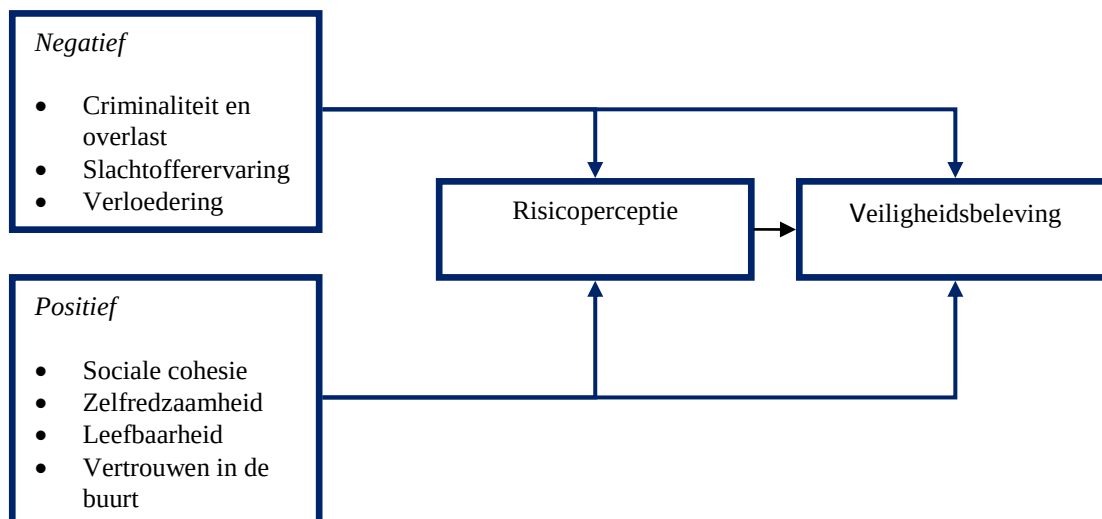

Figuur 4: Theoretisch model Bureau Beke

Uiteindelijk heeft Bureau Beke tien determinanten geselecteerd, te weten: negatief oordeel eigen woning, verloedering, cohesie, overlast, vermogensdelicten, dreiging, buurtevaluatie, slachtofferschap, leeftijd en geslacht. De reden voor deze selectie is omdat het onderzoeksbureau de veiligheidsmonitor als uitgangspunt heeft gebruikt voor het onderzoeken van de onveiligheidsgevoelens, daarom zijn niet alle determinanten meegenomen.

3.1.4 Boers: positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving

Ten slotte wordt in deze theoretische verkenning ook het onderzoek en de bevindingen van Josca Boers beschreven. Ook in het onderzoek van Boers (2008) staat subjectieve veiligheid centraal, zij maakt daarbij gebruik van het conceptueel model van Oppelaar en Wittebrood, zoals beschreven in 3.1.2. Factoren die de veiligheidsbeleving verlagen worden door Boers negatieve factoren genoemd, factoren die de veiligheidsbeleving verhogen positieve factoren. Het onderzoek toetst zeven factoren en kijkt daarbij naar het effect van op de veiligheidsbeleving. Voorwaarde van deze factoren is dat ze van buiten af te beïnvloeden moeten zijn. De reden die Boers hiervoor geeft is dat de resultaten moeten kunnen leiden tot aanpassingen in de praktijk. Deze factoren zijn criminaliteit en overlast, slachtofferervaring en verloedering (de negatieve factoren) en sociale cohesie, vertrouwen in de buurt, zelfredzaamheid en leefbaarheid (de positieve factoren). Boers gebruikt het volgende conceptuele model:

Figuur 5: Theoretisch model Boers

3.1.5 Samenvatting theoretische invalshoeken onveiligheidsgevoel

Zoals eerder beschreven blijkt dat in iedere invalshoek naar de determinanten van onveiligheidsgevoel (subjectief) er objectieve kenmerken worden beschreven. Welke verklaringen er nog meer schuil gaan achter het onveiligheidsgevoel wordt in deze paragraaf samengevat in een tabel. Onderstaand geeft een samenvatting van de determinanten. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen drie soorten determinanten, te weten individueel, situationeel en sociaal-cultureel. Dit onderscheid komt terug in Oppelaar en Wittebrood en in het onderzoek van Bureau Beke. Het onderscheid individueel en niet-individuele kenmerken wordt gemaakt in het onderzoek van Elchardus. Boers maakt dit onderscheid niet, maar haar determinanten zijn wel onder te verdelen in het overzicht. Het overzicht vormt de basis voor het conceptueel model, echter wordt dit model in het volgende hoofdstuk (het methodologisch kader) beschreven, dit omdat eerst de operationalisatie van de factoren behandeld dient te worden.

Tabel 4: Overzicht determinanten

	Elchardus	Oppelaar en Wittebrood	Bureau Beke	Boers
Individueel	• Kwetsbaarheid (fysiek en sociaal) - Bedreiging - Kwetsbaarheid - Hulpeloosheid	• Persoonlijkheid • Kwetsbaarheid • Slachtofferervaringen • Leefstijl	• Persoonskenmerken • Kwetsbaarheid • Zelfredzaamheid • Uitgaansgedrag • Slachtofferervaring • Risicoperceptie • Bekendheid met de omgeving • Risicomidgend gedrag; • Vertrouwen in de buurt; • Vertrouwen in de politie; • Vertrouwen in de overheid.	• Slachtoffer-ervaringen • Zelfredzaamheid • Vertrouwen in de buurt
Situationeel	• Criminaliteit • Slachtofferschap	• Inrichting publieke ruimte • Sociale samenstelling • Sociale cohesie • Verloedering • Overlast • Criminaliteit	• Inrichting buurt; • Leefbaarheid; • Sociale cohesie; • Sociale samenstelling; • Verloedering; • Criminaliteit; • Overlast; • Beveiliging huis; • Toezicht door autoriteiten; • Toezicht via technische hulpmiddelen; • Toezicht door buurtbewoners zelf.	• Criminaliteit en overlast • Verloedering • Sociale cohesie • Leefbaarheid
Sociaal-cultureel		• Ontwikkelingen in de media • Individualisering en veranderde sociale verhoudingen • Internationalisering	• Media; • Individualisering en veranderde sociale verhoudingen; • Internationale calamiteiten/terrorisme.	

3.2 Subjectieve veiligheid: de veiligheidsmonitor

Naast de theoretische invalshoeken die determinanten aangeven die van invloed zijn op de beleving van veiligheid is er ook een onderzoek dat de subjectieve veiligheid zelf onderzoekt. In Arnhem wordt deze beleving (dus het veiligheidsgevoel van de Arnhemse burgers) gemeten volgens de richtlijnen van de landelijke veiligheidsmonitor. Mensen worden hiervoor schriftelijk, via internet en/of telefonisch benaderd. De vragen die gesteld worden gaan o.a. over de leefbaarheid van de woonbuurt, de beleving van buurtproblemen, de onveiligheidsbeleving, slachtofferschap en het functioneren van politie en gemeente. Bij de beleving van

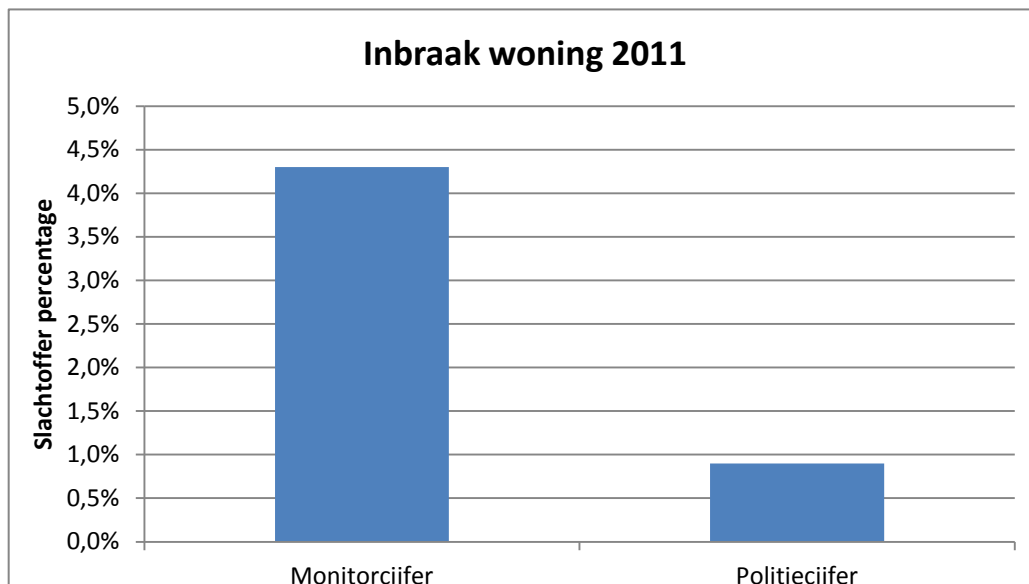
buurtproblemen wordt gevraagd of bepaalde voorvallen en misdrijven vaak, soms of (bijna) nooit voorkomen in de buurt en bij de onveiligheidsbeleving wordt gevraagd of burgers zich wel eens onveilig voelen in eigen buurt.

Vaak wordt de beleving van veiligheid direct in relatie gebracht met de politiecijfers. Dit leidt er toe dat het gevoel van onveiligheid veel hoger lijkt dan de daadwerkelijke onveiligheid (geregistreerde delicten) op een specifiek onderwerp. Zie het voorbeeld dat gegeven is in de inleiding: burgers en bedrijven ervaren jaarlijks 8,2 miljoen misdrijven, van die 8,2 miljoen krijgt de politie kennis van 1,2 miljoen. Kortom, van meer dan 85% van het totaal aantal misdrijven worden volgens Jensma (2012) geen aangifte gedaan. Het één op één vergelijken van monitorcijfers met politiecijfers geeft daarom een vertekend beeld. Een voorbeeld kan dit vertekend beeld goed weergeven:

VOORBEELD

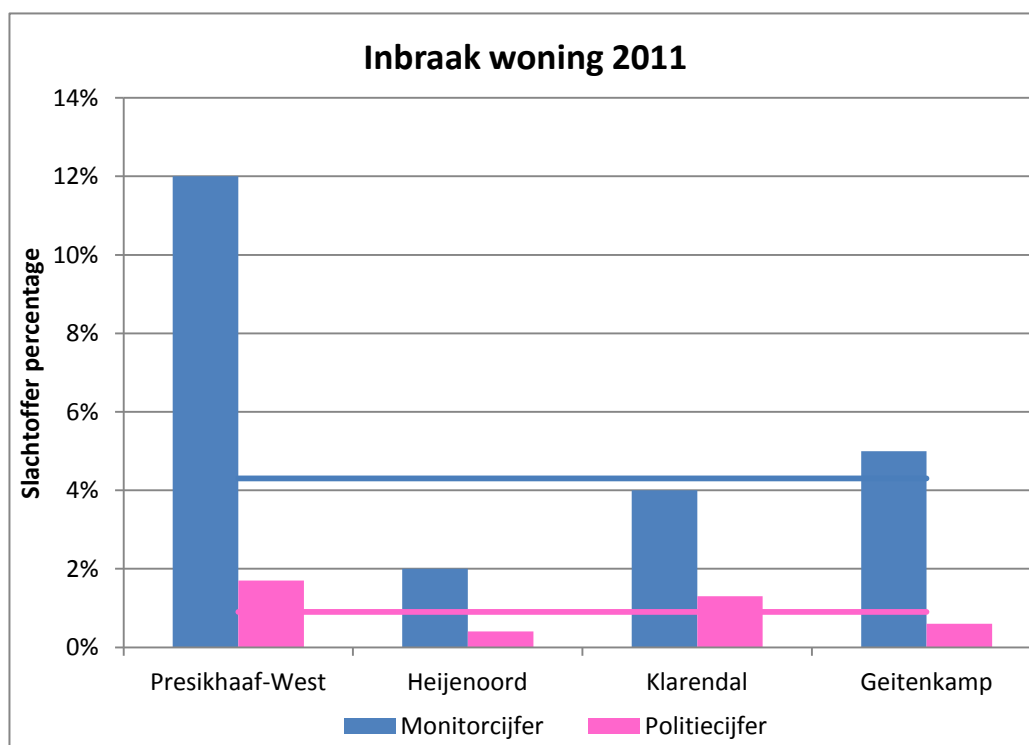
Inbraken in woningen zijn delicten die door de politie geregistreerd zijn als hiervan aangifte is gedaan door burgers, of als een ambtenaar dit heeft geconstateerd en hier een proces verbaal van opmaakt. Een inbraak in één woning, wordt logischerwijs geregistreerd als één delict. Als het echter gaat om woninginbraken in de veiligheidsmonitor, dan wordt de vraag gesteld of men in de afgelopen twaalf maanden persoonlijk slachtoffer was van (poging tot) inbraak (ook heeft de respondent een leeftijd van 15 jaar of ouder).

In de Veiligheidsmonitor van 2011 geeft 4.3% (6.408 personen) van de totale bevolking in Arnhem (148.073) aan dat ze in 2011 slachtoffer zijn geweest van (poging tot) inbraak terwijl maar 0.9% (in totaal 1338 aangiftes van diefstal/inbraak woning + diefstal/inbraak box, garage, schuur en tuinhuis) van de inwoners volgens de politiegegevens geconfronteerd is met woning inbraak. Je zou kunnen zeggen dat in 20,9% van de gevallen aangifte is gedaan.

VOORBEELD (VERVOLG)

Eerder zagen we al dat in 2011 4,3% van de Arnhemmers in de veiligheidsmonitor heeft aangegeven slachtoffer te zijn geweest van woninginbraak en 0,9% op basis van de politiecijfers slachtoffer van woninginbraak geweest is. In onderstaande grafiek staan de resultaten van vier verschillende Arnhemse wijken gespecificeerd. De gekleurde lijnen geven de stadsgemiddelden weer van de monitorcijfers (blauw) en de politiecijfers (roze). De staven in de overeenkomstige kleuren geven de verschillende situaties in vier Arnhemse wijken weer.

In de grafiek valt te zien dat in alle vier de wijken het monitorcijfer hoger uit valt dan het politiecijfer. Niet voor alle wijken geldt echter dat ze boven het stadsgemiddelde uitkomen. Als een blauwe of roze staaf boven het gemiddelde uitkomt, kan het beschouwd worden als een bovengemiddeld probleem. Als we in detail naar de grafiek kijken, dan zien we dat de wijken verschillende situaties laten zien wat betreft monitorcijfer en politiecijfer. In Presikhaaf liggen zowel het monitorcijfer als het politiecijfer boven het stadsgemiddelde, dit betekent dat woninginbraken hier een bovengemiddeld probleem is. Voor Heijenoord geldt precies het tegenovergestelde, de staven liggen beide onder het stadsgemiddelde. Beide objectieve cijfers geven in deze wijken geven een overeenkomstig beeld. Voor Klarendal en Geitenkamp ligt de situatie anders. Hierbij verschillen de cijfers van elkaar. Volgens de politiecijfers is woninginbraak een bovengemiddeld probleem, echter geeft monitorcijfer dit niet aan. Het aantal Klarendallers dat slachtoffer is geweest van een (poging tot) inbraak is volgens het monitorcijfer lager dan het stadsgemiddelde. De cijfers geven in dit geval geen overeenkomstig beeld weer. Ook in Geitenkamp geven de cijfers geen overeenkomstig beeld. Echter is de situatie het omgekeerde als in Klarendal. Volgens het monitorcijfer is (poging tot) inbraak een bovengemiddeld probleem, het politiecijfer weerspreekt dit echter.

Het voorbeeld laat zien dat zonder verdere correctie een vergelijking tussen deze cijfers er een scheve vergelijking is, immers kan de situatie ontstaan dat het politiecijfer aangeeft dat een delict in de wijk een bovengemiddeld probleem is, terwijl het monitorcijfer dit tegenspreekt. Kortom, er moet een manier gevonden worden om de objectieve cijfers beter met elkaar te kunnen vergelijken.

In dit onderzoek wordt een methode gebruikt die uitgaat van het stadsgemiddelde. De correctie houdt in dat het gewogen gemiddelde wordt berekend aan de hand van de afwijking van het stadsgemiddelde van het politiecijfer en het monitorcijfer met betrekking tot slachtofferschap en de mate van overlast.

Er wordt dus een verklaring gezocht in de afwijking van slachtofferschap en overlast ten opzichte van het stadsgemiddelde. Dit wil zeggen dat de subindicatoren van de factoren slachtofferschap en overlast worden berekend door het gemiddelde van de afwijking van het politiecijfer en respectievelijk de afwijking van het monitorcijfer ten opzichte van het stadsgemiddelde te nemen. Wanneer het eerder beschreven voorbeeld erbij wordt genomen kent de berekening van deze subindicator de volgende kenmerken:

VOORBEELD (VERVOLG)

Eerder bleek al dat het monitorcijfer en politiecijfer een ander beeld geven over de ernst van (pogingen tot) inbraken in de wijk Geitenkamp. Volgens de politie waren er in 2011 vijftientig (pogingen tot) inbraak in de wijk, 0.6% van de mensen in de wijk werd slachtoffer op een gemiddelde van 0.9%. Volgens de Veiligheidsmonitor waren er in datzelfde jaar 195 inwoners van de wijk slachtoffer van inbraak (5.0% werd slachtoffer op een gemiddelde van 4,3%).

Om toch beide objectieve cijfers te onderzoeken wordt een verklaring gezocht in het gewogen gemiddelde van de afwijking ten opzichte van het stadsgemiddelde. Voor Geitenkamp gaat deze als volgt:

Geitenkamp	(poging tot) Inbraak	Gemiddelde	Afwijking t.o.v. gemiddelde
Politiecijfer	25 keer (0.64%)	55.75 keer (0.9%)	-30.75
Monitorcijfer	195 keer (5.0%)	267 keer (4.3%)	- 72
Gewogen gemiddelde			-51.375

Het gewogen gemiddelde van de afwijking van het aantal inbraken ten opzichte van het stadsgemiddelde van het politiecijfer en monitorcijfer is bijna 52 inbraken. Dit cijfer vormt de subindicator inbraak bij de factor slachtofferschap in de wijk Geitenkamp, ook voor de andere wijken en de andere subindicatoren voor slachtofferschap (fietsendiefstal, autodiefstal, diefstal met geweld, overige diefstal, zedenmisdrijf, mishandeling en bedreiging) en voor de factor overlast worden de subindicatoren volgens deze manier berekend.

Hoofdstuk 4 Methodologisch kader

In het methodologisch kader wordt de methode van onderzoek beschreven, waarbij de indicatoren worden beschreven en wordt ingegaan op de validiteit en betrouwbaarheid. Daarnaast wordt stilgestaan bij de data behorende bij dit onderzoek. Tevens wordt de operationalisatie van de databronnen gedaan, dat wil zeggen dat de kwantitatieve en kwalitatieve gegevens worden gedefinieerd. Ten slotte wordt het conceptueel model geïntroduceerd.

4.1 Onderzoeksmethode

Bij de uitvoering van een onderzoek kan er op verschillende manieren informatie verkregen worden om te helpen bij de beantwoording van de onderzoeksvraag, of opstellen van een hypothese. Denk aan bijvoorbeeld interviews, enquêtes of gebruikmakend van bestaande kwantitatieve databronnen. De onderzoeksmethode die in deze thesis gebruikt is wordt hieronder beschreven.

4.1.1 Gemengde methode

Dit onderzoek heeft kwantitatieve en kwalitatieve onderzoekskenmerken. Het eerste deel van deze thesis bestaat uit een kwantitatief deel, het deel waarin door middel van statistische toetsen onderzocht wordt welke factoren van invloed zijn op de beleving van veiligheid. Het tweede deel is te typeren als kwalitatief, in dat deel wordt door middel van interviews met betrokken actoren onderzocht in welke mate de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot de wijkaanpak betrekking hebben op de significante factoren. Volgens Saunders et al (2008) is dit onderzoek daarmee te typeren als een sequentieel gemengde methode onderzoek:

“Een gemengde methode onderzoek is de algemene term voor het gebruik van zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden en procedures voor het verzamelen en analyseren van gegevens in een onderzoeksontwerp. Hierin worden twee types onderscheiden. In een gemengde methoden onderzoek worden kwantitatieve en kwalitatieve methoden voor het verzamelen en analyseren van gegevens gebruikt, hetzij tegelijkertijd (parallel) of na elkaar (sequentieel), maar deze methoden worden niet gecombineerd. Dit betekent dat, hoewel in een gemengde methoden onderzoek zowel een kwantitatief als een kwalitatief perspectief wordt gebruikt, de kwantitatieve gegevens kwantitatief worden geanalyseerd en de kwalitatieve gegevens kwalitatief worden geanalyseerd. Vaak overheerst hierbij één van beide methoden of procedures. Echter wordt in het gemengde model onderzoek zowel kwantitatieve en kwalitatieve methoden voor het verzamelen en analyseren van gegevens gecombineerd, als kwantitatieve en kwalitatieve methoden in andere stadia van het onderzoek, zoals het genereren van onderzoeksvragen. Dit betekent dat je kwantitatieve gegevens kwalitatief kunt maken, dat wil zeggen dat je deze in een verhaal omzet dat kwalitatief kan worden geanalyseerd. Anderzijds kun je ook je kwalitatieve gegevens kwantificeren, waarbij je ze in numerieke codes omzet, zodat ze statistisch geanalyseerd kunnen worden (p. 136).”

Een sequentieel gemengde methode onderzoek heeft twee voordelen, een praktisch voordeel en een betrouwbaarheidsvoordeel. Ten eerste zorgt het gebruik van verschillende methoden ervoor dat diverse doeleinden in een onderzoek gebruikt kunnen worden. Zo wordt in dit onderzoek eerst (via een regressieanalyse)

onderzocht welke algemene factoren significant het reële veiligheidsgevoel beïnvloeden, om in een ander stadium van het onderzoek de wijkspecifieke maatregelen te analyseren. Hierdoor ontstaat er meer vertrouwen dat de belangrijkste punten onderzocht worden. Het tweede voordeel van het gebruik van meerdere methoden is dat hierdoor triangulatie mogelijk is (Saunders et al, 2008, p. 137). Vennix (2007, p. 273) geeft aan dat triangulatie van methoden gewenst is om een zo groot mogelijke validiteit en betrouwbaarheid te kunnen waarborgen.

4.1.2 Data crunching of Exploratory Data Analysis

De onderzoeksmethode van deze thesis is herkenbaar. Moeilijker ligt het echter bij het onderzoeksontwerp en onderzoeksstrategie. Om deze zo helder mogelijk te beschrijven behandel ik eerst kort de aanleiding van het onderzoek. De aanleiding van het onderzoek is het ontbreken van rationaliteit tussen criminaliteit en beleving van angst. Vervolgens blijkt uit de theoretische verkenningen blijkt dat er, naast criminaliteit, meer factoren een rol kunnen spelen bij de beleving van angst. Daarna wordt in dit onderzoek een conceptueel model gepresenteerd die meer verklaringen tracht te bieden dan nu bekend. Maar bij de ontwikkeling van een model moet een onderzoeker keuzes maken, op basis van de theorieën ‘pakt’ men een indicator die verder onderzocht wordt. De onderzoeksstrategie om tot data te komen is daarmee moeilijk exact te definiëren.

Er wordt geen enquêtestrategie gehanteerd, hoewel er wel gebruikt wordt gemaakt van de veiligheidsmonitor, dat weer een grootschalige enquête is. Daarentegen wordt Arnhem als casus gebruikt, maar is het geen klassieke casestudy. Casestudies treft men veelvuldig aan in evaluatie- en beleidsonderzoeken. Swanborn (1996, p. 22 in: Braster, 2000, p. 21) omschrijft een casestudy als een onderzoeksstrategie waarvan het voornaamste kenmerk is dat er sprake is van een intensieve bestudering van een sociaal verschijnsel bij één of enkele onderzoekseenheden. Yin ziet een casestudy als een empirisch onderzoek dat een nog onduidelijk huidig fenomeen en haar context onderzoekt; waarbij de begrenzing tussen fenomeen en haar context onduidelijk is; en waarbij meerdere bronnen als bewijsvoering worden gehanteerd (Yin, 1994. p. 14 in: Saunders et al, 2008 p. 129). De selectie van Arnhem als casus is echter gebaseerd op toeval, het onderzoeksveld van de Rekenkamer, in plaats van een beredeneerde selectie. Zover bekend is het geen extreme casus en er wordt ook niet gebruikt als most-similar of most-different casus gebruikt.

Een voor de hand liggende strategie zou daarom Explanatory Data Analysis (EDA) kunnen zijn, wat ook wel bekend staat als data crunching. Behrens (1997, p. 131) geeft aan dat EDA een statistische traditie is die patronen in data kan vinden voor de ontwikkeling van hypothesen door gebruik te maken van rekenkundige instrumenten. Volgens Behrens is EDA in eerste instantie een aanvulling op CDA (Confirmatory Data Analysis), maar kan het helpen resultaten beter te interpreteren of misleidende patronen in de data te onthullen. Die strategie past goed bij dit onderzoek. De verwachting is, op basis van de eerder beschreven modellen, dat er verschillende factoren van invloed zijn op de beleving van veiligheid. Ook door middel van de correctie die in het vorige hoofdstuk is beschreven ontstaat er een verwachting van een model met verklaringskracht over de beleving van onveiligheid. Welke factoren dat zijn wordt in de volgende paragraaf beschreven waarin ook de hypothese wordt geïntroduceerd.

4.2 Hypothese

Er zijn indicatoren vanuit de literatuur bekend die invloed hebben op het algemeen veiligheidsgevoel.

Voorbeelden hiervan zijn reeds geïntroduceerd in hoofdstuk twee van deze thesis. Doel is om te onderzoeken of deze indicatoren significant van invloed zijn op het de beleving van onveiligheid, om daarna te onderzoeken in hoeverre in het krachtwijkenbeleid maatregelen betrekking hebben op de significante indicatoren. In dit onderzoek worden dezelfde indicatoren, op zelfredzaamheid na, gebruikt die Boers (2008) in haar onderzoek gebruikt. Te weten:

- Slachtofferschap
- Overlast
- Verloedering
- Sociale cohesie
- Leefbaarheid
- Vertrouwen in de buurt

De reden waarom zelfredzaamheid niet wordt onderzocht is het feit dat deze niet in de veiligheidsmonitor in Arnhem gevraagd wordt, hierdoor is het niet mogelijk om geschikte en/of bruikbare informatie te vinden. Dezelfde indicatoren komen vrijwel geheel overeen met Oppelaar & Wittebrood (2006) en Bureau Beke (2009). De hypothese van dit onderzoek kan als volgt worden geformuleerd:⁸

De veiligheidsbeleving van inwoners van de gemeente Arnhem kan worden verklaard door het aantal keren dat inwoners slachtoffer geweest zijn van een misdrijf, in welke mate zij sociale of fysieke overlast ervaren, de frequentie waarin inwoners in hun buurt geconfronteerd worden met verloedering (hondenpoep, rommel op straat), de kwaliteit van woningen/lokale woonomgeving als ook het toekomstperspectief van de buurt.

Vanuit de theoretische invalshoeken kunnen verschillende indicatoren gegeven worden voor de veiligheidsbeleving van personen. In de zojuist beschreven hypothese zijn de factoren weergegeven die in deze thesis onderzocht worden.

Door middel van een regressieanalyse wordt de significantie en invloed van de indicatoren bepaald op de afhankelijke variabele 'percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt'. Ten slotte wordt, nadat is onderzocht welke invloed de indicatoren hebben op het veiligheidsgevoel, er gekeken in hoeverre de maatregelen van de gemeente Arnhem betrekking hebben op de significante indicatoren. Dit wordt gedaan voor de krachtwijken. Ook wordt in deze fase het kwalitatieve deel van het onderzoek gedaan aan de hand van interviews. Als de gehele analyse gedaan is kan op deze manier inzicht worden verkregen in:

- Welke factoren van invloed zijn op de beleving van veiligheid
- In hoeverre maatregelen in Arnhem betrekking hebben op de factoren die de verhouding tussen objectief en subjectieve veiligheid in de Arnhemse krachtwijken significant beïnvloeden.
- Wat in het Arnhemse veiligheidsbeleid eventueel verbeterd zou kunnen worden.

⁸ De begrippen in de hypothese zijn afgeleid van Boers (2008, p. 40-41)

4.3 Operationalisatie

De gegevens die zijn gebruikt voor de indicatoren komen uit de veiligheidsmonitor 2011⁹ van de gemeente Arnhem en de gegevens van de politie Gelderland-Midden¹⁰. Voor Arnhem worden sinds 2010 de politiecijfers op stads- en wijkniveau openbaar gemaakt. Voorheen waren er enkel politiecijfers op het niveau van de politieregio beschikbaar. Het gaat om cijfers over misdrijven¹¹ zoals mishandeling, woninginbraak en drugshandel, maar ook om meldingen¹² van incidenten zoals geluidsoverlast of jeugdoverlast. Daarnaast publiceert de gemeente Arnhem elk oneven jaar een veiligheidsmonitor. Het gaat in een veiligheidsmonitor over de perceptie van de burgers van veiligheid en leefbaarheid. De veiligheidsmonitor is een landelijk instrument om de leefbaarheid en veiligheid te monitoren door middel van enquêtes onder de bevolking. Arnhem doet sinds 2009 tweejaarlijks mee aan deze enquête. De Veiligheidsmonitor brengt zowel de beleving van leefbaarheid en veiligheid in beeld als de objectieve veiligheid door middel van slachtofferschapcijfers. De Veiligheidsmonitor 2011 is uitgevoerd conform de richtlijnen van het landelijke bureau Veiligheidsmonitor. Het veldwerk voor de Veiligheidsmonitor is voor Arnhem uitgevoerd door I&O Research uit Enschede. Arnhem heeft aangegeven hoeveel enquêtes per wijk verstuurd moesten worden. Het CBS heeft hiervoor de steekproef getrokken. In totaal werden voor de Veiligheidsmonitor ruim 12.000 inwoners van de gemeente Arnhem van 15 jaar en ouder benaderd. Ze kregen een brief van de burgemeester met het verzoek de enquête in te vullen. Om kosten te beperken en de respons te maximaliseren zijn verschillende methoden van ondervraging ingezet. Achtereenvolgens zijn dat: via internet, schriftelijk en telefonisch. Ruim 5.000 Arnhemmers hebben de vragenlijst ingevuld. De respons ligt hiermee boven de 40%. Het CBS heeft de data daarna gecontroleerd en gewogen. De resultaten zijn gewogen naar wijk, leeftijd, etniciteit en geslacht om de resultaten een zo goed mogelijke afspiegeling te laten zijn van de Arnhemse bevolking. Eind februari 2012 leverde het CBS de data aan de deelnemende gemeenten (Gemeente Arnhem, 2012d, p. 5). De vragenlijst van de Veiligheidsmonitor bestaat uit standaard vragenblokken. Hiervan is een deel verplicht en een deel optioneel. Arnhem heeft in de vrije ruimte vragen opgenomen die eerder waren opgenomen in de enquête leefbaarheid en veiligheid (zoals vragen voor het kental algemene evaluatie woonbuurt) en anderzijds nieuwe vragen (zoals vragen over veiligheidsbeleving door toezicht). De volledige vragenlijst is opgenomen in bijlage 1 van deze thesis.

De factoren van het conceptueel model zijn in de veiligheidsmonitor van de gemeente Arnhem geoperationaliseerd door meerdere vragen. Dit heeft als voordeel dat het begrip meer valide gemeten wordt. Tevens is de betrouwbaarheid van het begrip hoger, de toevalsinvloeden vallen tegen elkaar weg. In deze paragraaf wordt per indicator de operationalisatie beschreven. De indicatoren worden gebruikt om een beeld te kunnen schetsen van het veiligheidsgevoel en veiligheidsproblemen in de wijken. Het is echter belangrijk om in het achterhoofd te houden dat het gebruik van indicatoren beperkingen met zich meebrengt. Zo kunnen sommige subindicatoren onderdeel van meerdere indicatoren, bijvoorbeeld drugsoverlast kan zowel onder overlast als dreiging vallen. Verder kunnen de gegevens van de politie en de veiligheidsmonitor niet altijd één op één met elkaar vergeleken worden. Zo worden sommige incidenten of slachtofferschap ervaringen niet gevraagd in de veiligheidsmonitor terwijl de politie deze cijfers wel opneemt. Er bestaat dus geen volledige dekking voor de

⁹ De volledig titel van de veiligheidsmonitor is: Leefbaarheid en Veiligheid in Arnhem, Veiligheidsmonitor 2011, afdeling Onderzoek en Statistiek gemeente Arnhem

¹⁰ Geregistreerde politiecijfers Gelderland-Midden via Arnhem in Cijfers: www.arnhem.incijfers.nl

¹¹ Het aantal misdrijven is de optelsom van alle aangiften en ambtelijke processen-verbaal.

¹² Meldingen zijn alle hulpaanvragen die binnenkomen bij de meldkamer van de politie.

veiligheidsmonitor en de politiecijfers. Een overzicht hiervan is te vinden in de bijlage (hoofdstuk 9, paragraaf 3). Verder in deze paragraaf wordt de operationalisatie van de indicatoren gedaan. Zoals eerder vermeld wordt in dit onderzoek ingegaan de volgende indicatoren: slachtofferschap, overlast, verloedering, sociale cohesie, leefbaarheid en vertrouwen in de buurt. In de volgende paragrafen wordt beschreven hoe die indicatoren onderzocht worden en hoe aan die informatie gekomen wordt. Met andere woorden, de subindicatoren worden geïntroduceerd.

4.3.1 Slachtofferschap

Zoals hierboven beschreven zijn de subindicatoren van slachtofferschap terug te vinden in de cijfers die de politie Gelderland-Midden verzamelt evenals in de veiligheidsmonitor. Bij het tellen van de politiecijfers wordt gebruik gemaakt van het aantal misdrijven en het aantal meldingen. In de buurtmonitor van Arnhem worden deze begrippen nader beschreven:

“Om misdrijven (en dus criminaliteit) in kaart te brengen worden niet alleen het aantal aangiftes geteld. Het in behandeling nemen van een strafzaak hoeft immers niet altijd te worden gestart door een aangifte, maar kan ook gebeuren door een constatering van de politie. Iemand kan bijvoorbeeld bij een alcoholcontrole op heterdaad worden betrapt op dronken achter het stuur zitten. Deze bestuurder doet uiteraard zelf geen aangifte, maar begaat wel een strafbaar feit. Ook in dit geval spreken we van een misdrijf en zal de betrokken ambtenaar zonder aangifte een proces-verbaal van dit misdrijf opmaken. Het aantal misdrijven (alleen hoofdincidenten), is de optelsom van alle aangiften en ambtelijke processen-verbaal. Meldingen zijn alle hulpaanvragen die binnenkomen bij de meldkamer van de politie en worden gebruikt om de overlast mee in kaart te brengen. Een melding heeft meer een signalerend karakter en het aantal ervan zegt niets over wat er verder mee gebeurt. Het geeft alleen aan hoeveel aanvragen voor hulp er bij de politie binnenkomen. Zo kan er bijvoorbeeld worden gemeld dat er geluidsoverlast is, of dat jeugdigen continu met brommers door een bepaalde wijk rijden.”

Voor slachtofferschap worden de volgende subindicatoren gebruikt, het gaat hier om het gewogen gemiddelde van de afwijking van de subindicatoren ten opzichte van het stadsgemiddelde. Voor een voorbeeld zie paragraaf 3.2 van deze thesis.

Tabel 5: Subindicatoren slachtofferschap

Politiecijfer	Monitorcijfer
Inbraak woning (inbraak in woningen, inbraak in box/garage/schuur/tuinhuis)	Inbraak of poging tot inbraak
Diefstal van fietsen, bromfietsen of snorfietsen	Fietsendiefstal
Diefstal van motorvoertuigen	Autodiefstal
Overvallen	Diefstal met geweld
Overige diefstal (overige diefstal, overige inbraak en overige vermogensdelicten)	Overige diefstal
Zedendelicten	Seksuele- intimidatie of mishandeling
Mishandeling	Mishandeling
Bedreiging	Bedreiging

4.3.2 Overlast

Voor de indicator overlast wordt er ook gebruik gemaakt van de cijfers van de politie Gelderland- Midden en bevindingen in de veiligheidsmonitor. De politiecijfers zijn de meldingen/proces verbalen, het monitorcijfer bestaat uit het representatieve aantal personen dat aangeeft in hoeverre de overlast vaak voorkomt.

Tabel 6: Subindicatoren overlast

Politiecijfer	Monitorcijfer
Vernieling (openbare eigendommen of privé eigendommen van anderen)	Vernieling
Drugsoverlast	Drugsoverlast
Overlast jeugd	Jongerenoverlast
Woonoverlast	Overlast omwonenden
Overlast horeca	Horecaoverlast
Parkeerproblemen	Parkeeroverlast
Vandalisme/baldadigheid	Vandalisme

4.3.3 Verloedering

Verloedering wordt geoperationaliseerd aan de hand van kental verloedering, verkregen vanuit de veiligheidsmonitor. De verloedering wordt berekend aan de hand van de mate van bekladding op muren of gebouwen, vernielingen aan telefooncellen en bushokjes, rommel op straat en hondenpoep. Kentgetal verloedering is de mate van verloedering in de buurt en is gebaseerd op oordelen over het voorkomen van

- bekladding van muren en/of gebouwen
- vernieling van telefooncellen, bushokjes en/of tramhokjes
- rommel op straat
- hondenpoep op straat

4.3.4 Sociale cohesie

Sociale cohesie wordt geoperationaliseerd aan de hand van het kental sociale cohesie, ook dit kental wordt verkregen vanuit de veiligheidsmonitor. Kentgetal sociale cohesie is het oordeel over de sociale kwaliteit van de woonomgeving en is opgebouwd uit mening van respondenten over de volgende stellingen:

- de mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks
- de mensen in de buurt gaan met een prettige manier met elkaar om
- ik woon in een gezellige buurt waar veel saamhorigheid is
- ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen

4.3.5 Leefbaarheid

Voor de indicator leefbaarheid wordt wederom gebruik gemaakt van de veiligheidsmonitor. De indicator leefbaarheid is als volgt geoperationaliseerd:

Tabel 7: Subindicatoren leefbaarheid

Subindicator	Berekening
Rapportcijfer woning	Op basis van de scores • Van de woning waarin de respondent woont • De geschiktheid van de woning • Of de woning een goede sfeer ademt • Te klein of slecht onderhouden is om te wonen De schaalscores lopen van 1 tot 10.
Rapportcijfer woonomgeving	Berekend op basis van de score waarin de respondent een cijfer geeft tussen de 1 en 10.
Onveiligheidsgevoel eigen buurt	Aandeel in de bevolking dat zich in de eigen buurt 'wel eens' onveilig voelt
Rapportcijfer leefbaarheid in de buurt	Berekend op basis van de score waarin de respondent een cijfer geeft tussen de 1 en 10.

4.3.6 Vertrouwen in de buurt

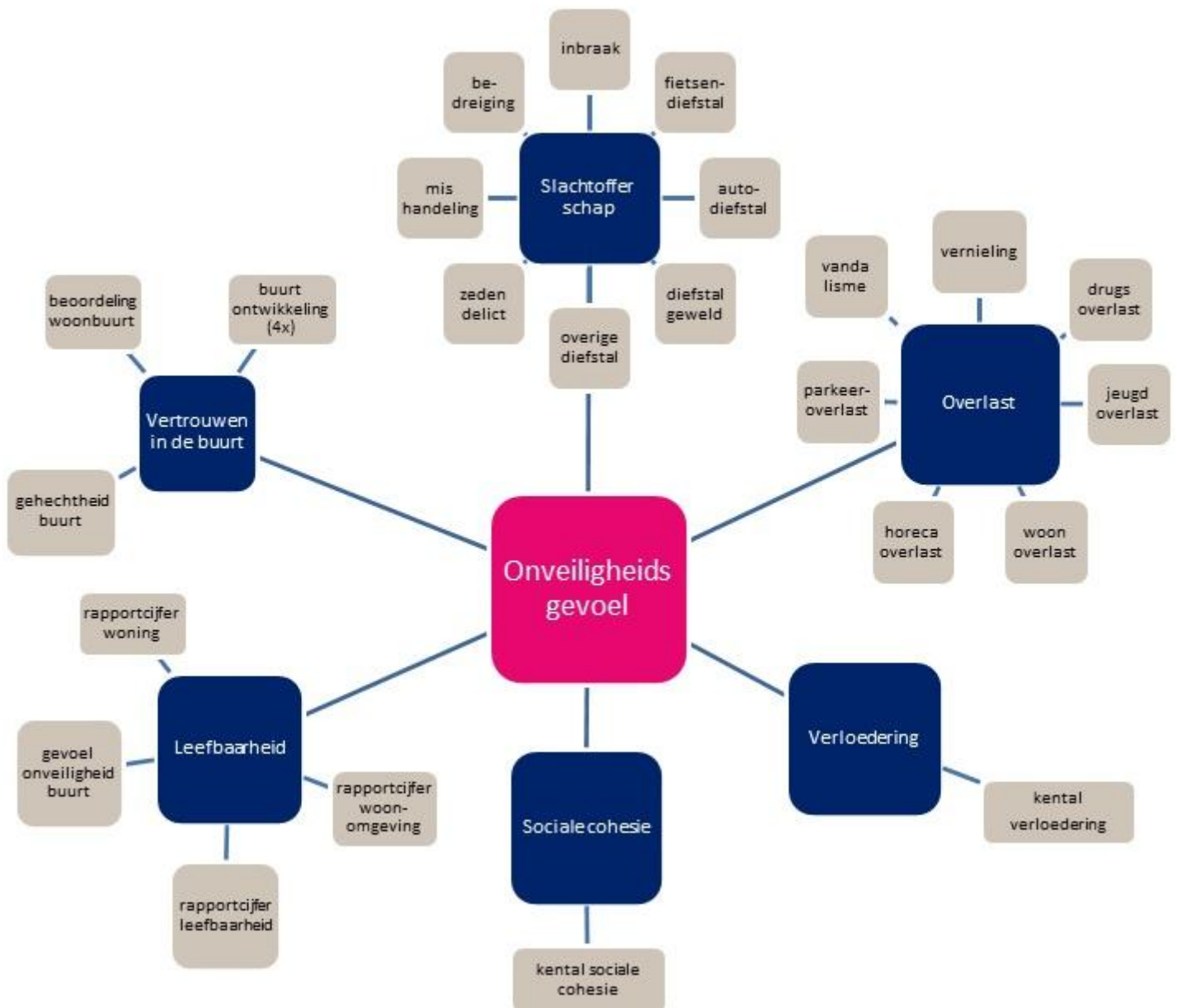
Tevens wordt de veiligheidsmonitor gebruikt om het vertrouwen in de buurt te onderzoeken. Dit wordt als volgt berekend:

Tabel 8: Subindicatoren vertrouwen in de buurt

Subindicator	Berekening
Beoordeling woonbuurt	Berekend op basis van oordelen met betrekking tot de volgende vragen/stellingen: • de mensen in deze buurt blijven hier graag wonen. • het is vervelend om in deze buurt te wonen. • als het maar enigszins mogelijk is ga ik uit deze buurt verhuizen. • als je in deze buurt woont heb je het goed getroffen. • vindt u de buurt een zeer prettige, prettige, onprettige of zeer onprettige buurt om in te wonen.
Buurtontwikkeling afgelopen jaar vooruit	Gemeten op basis van de stelling: de buurt waarin ik woon is afgelopen jaar vooruit gegaan
Buurtontwikkeling afgelopen jaar achteruit	Gemeten op basis van de stelling: de buurt waarin ik woon is afgelopen jaar achteruit gegaan.
Buurtontwikkeling komende jaren vooruit	Gemeten op basis van de stelling: de buurt waarin ik woon gaat naar mijn verwachting de komende jaren vooruit.
Buurtontwikkeling komende jaren achteruit	Gemeten op basis van de stelling: de buurt waarin ik woon gaat naar mijn verwachting de komende jaren achteruit.
Gehechtheid aan de buurt	Gemeten op basis van de vraag: hoe gehecht bent u aan uw buurt?

4.4 Voorlopig conceptueel model

In deze paragraaf wordt het voorlopig conceptueel model gepresenteerd behorende bij dit onderzoek. Vanuit de eerder beschreven theoretische modellen zijn 6 indicatoren gevonden die van invloed zijn op de beleving van personen. In de vorige paragraaf zijn de subindicatoren beschreven. Dit resulteert in het volgende onderstaande figuur waarbij zowel de indicatoren als de subindicatoren geformaliseerd zijn in een concept causaal model. Het kan zijn dat het model aangepast wordt wanneer de (sub)indicatoren niet voldoen aan statistische regels, dit wordt gecontroleerd in het volgende hoofdstuk.

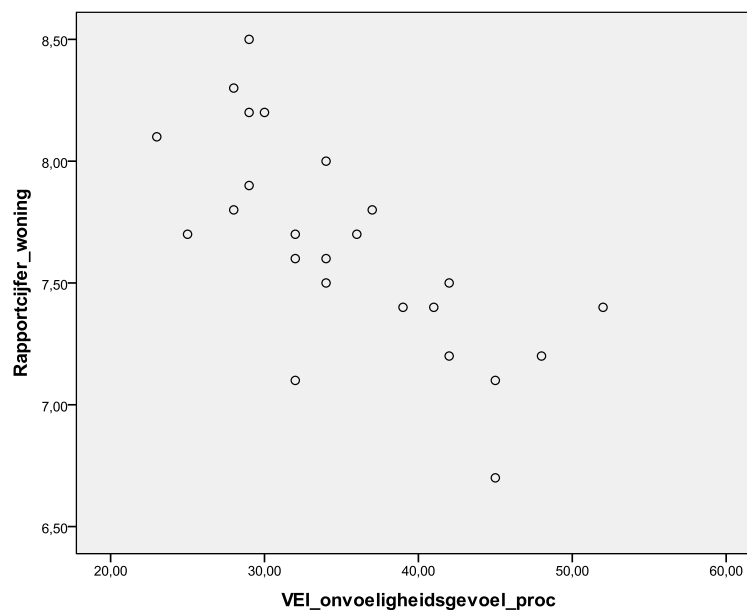
Figuur 6: Voorlopig conceptueel model

Hoofdstuk 5 Analyse

In dit hoofdstuk wordt het causaal model geanalyseerd aan de hand van een regressieanalyse. Alvorens de analyse gedaan en beschreven kan worden, moeten er eerst diverse controles worden gedaan. Die controles worden in paragraaf één en paragraaf twee gedaan. In de eerste paragraaf wordt de lineariteit van de subindicatoren gecontroleerd. In de tweede paragraaf wordt de interne consistentie van de subindicatoren geanalyseerd van dit hoofdstuk. De regressieanalyse wordt verder in dit hoofdstuk besproken. Hoe de analyse geïnterpreteerd moet worden, wordt in het volgende hoofdstuk beschreven: de resultaten.

5.1 Controle lineariteit

De Vocht (2010, p. 194) merkt op dat voordat men een regressieanalyse uitvoert een onderzoeker altijd eerst een spreidingsdiagram moet maken om te controleren of aan de voorwaarde van lineariteit is voldaan. Als er geen duidelijk geometrisch patroon zichtbaar is, zoals een parabool of exponentiële curve, mag men er vanuit gaan dat het model lineair is. Een voorbeeld van een spreidingsdiagram is hieronder weergegeven (figuur 7). De overige grafieken zijn terug te vinden in de bijlage, hoofdstuk 9.2.

Figuur 7: Voorbeeld spreidingsdiagram subindicator rapportcijfer woonomgeving

De analyse laat zien dat bij geen enkele subindicator sprake is van een duidelijk geometrisch patroon. Aan de voorwaarde van lineariteit wordt dus voldaan, dat wil zeggen dat men er vanuit kan gaan dat het model lineair van aard is.

5.2 Controle interne consistentie

Om de betrouwbaarheid van een indicator te meten die uit verschillende subindicatoren bestaat wordt vaak de betrouwbaarheidscoëfficiënt ‘alpha’ van Cronbach gebruikt. Deze geeft een indicatie van de interne consistentie van de schaal (Tilburg University, 2014). Interne consistentie is volgens Sijsma (2009, p 561) de mate waarin de onderdelen in een test samenhangen als uiting van een gemeenschappelijk psychologisch proces of gedragsprincipe. Richtlijnen voor de interpretatie van Cronbach ’s alfa zijn ongeveer als die van een correlatiecoëfficiënt. Hoge waarden (hoger dan 0.80) wijzen op een hoge betrouwbaarheid of hoge interne consistentie. Dit betekent dat samenstellende items nagenoeg hetzelfde concept meten. Waarden kleiner dan 0.50 wijzen op onvoldoende betrouwbaarheid. Over het algemeen wordt een schaal met een waarde van 0.70 of hoger gezien als betrouwbaar (Tilburg University, 2014).

Tabel 9: Cronbach ‘s Alfa

Cronbach’s alpha	Betekenis
$0.00 < r < 0.30$	nauwelijks/geen interne consistentie
$0.30 < r < 0.50$	lage interne consistentie
$0.50 < r < 0.70$	middelmatige interne consistentie
$0.70 < r < 0.90$	hoge interne consistentie
$0.90 < r < 1.00$	zeer hoge interne consistentie

(bron: via Van der Net, T.Z.J., 2000)

De analyse van Cronbach’s alpha van de indicatoren van dit onderzoek geeft het volgende overzicht:

Tabel 10: Analyse Cronbach's Alpha

Indicator	Cronbach’s alpha
Slachtofferschap	0.795
Overlast	0.873
Verloedering	Test niet mogelijk, indicator bestaat uit één subindicator
Sociale cohesie	Test niet mogelijk, indicator bestaat uit één subindicator
Leefbaarheid ¹³	0.913
Vertrouwen in de buurt ¹⁴	0.584

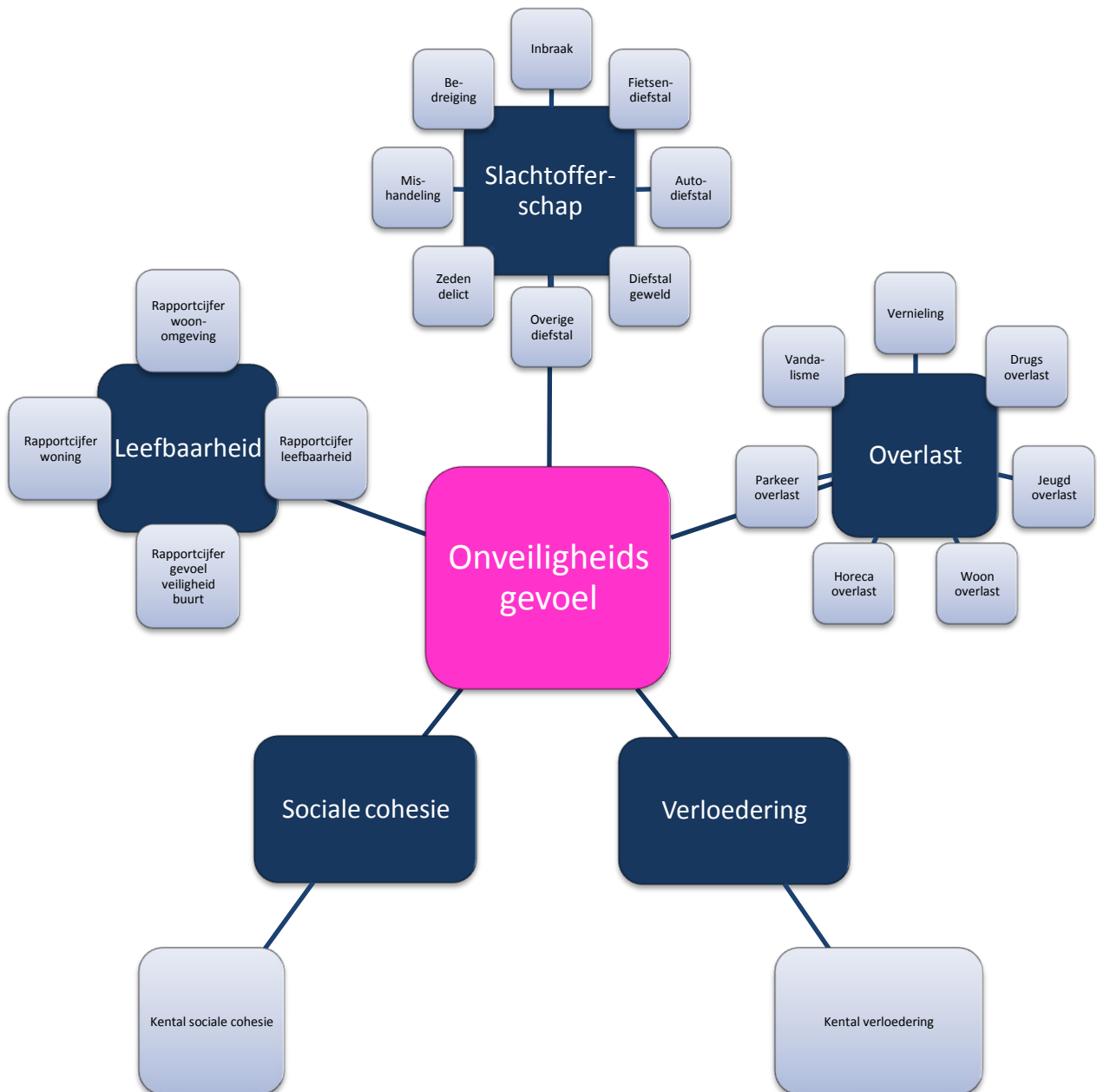
Het is op te merken dat één indicator onvoldoende intern consistent is: vertrouwen in de buurt. De relatief lage alfa heeft als gevolg dat de resultaten van de regressieanalyse niet als betrouwbaar gezien mogen. De indicator vertrouwen in de buurt zal daarom niet verder onderzocht worden en verwijderd worden uit het conceptueel model.

¹³ Dit is niet de oorspronkelijke waarde, deze was namelijk niet intern consistent (-0.388). Echter kan men op twee manieren de interne consistentie van de schaalmodellen (indicatoren) verbeteren. Ten eerste door een betrouwbaarheidsanalyse van SPSS. Ten tweede kunnen de scores behorende bij de subindicator worden aangepast. Dat laatste kan door de scores van de subindicator te spiegelen of om te schalen. Deze waarde (0.913) is ontstaan nadat subindicator ‘percentage gevoel onveiligheid in eigen buurt’ is gespiegeld. Dankzij deze spiegeling is een nieuwe subindicator ontstaan: ‘rapportcijfer veiligheidsgevoel eigen buurt’. De spiegeling was noodzakelijk omdat voor alle andere subindicatoren geldt: hoe hoger de waarde van de subindicator, des te positiever de ontwikkeling op de beleving van onveiligheid. Bij de spiegeling is gebruik gemaakt van de volgende formule: *Rapportcijfer veiligheidsgevoel eigen buurt* = $10 - (\text{percentage gevoel onveiligheid eigen buurt}/10)$. Dit heeft gevolgen voor het conceptueel model, het definitieve model wordt gepresenteerd verder in dit hoofdstuk.

¹⁴ Ook deze alfa is niet de oorspronkelijke waarde (dit was -1.383). Zowel het weglaten van subindicatoren (aan de hand van een betrouwbaarheidsanalyse) als omschalen van (een van de) subindicatoren heeft niet geleid tot een verbetering van de alfa (0.584).

5.3 Definitief conceptueel model

Als gevolg van de verschillende controles voorafgaand aan de regressieanalyse is de indicator vertrouwen in de buurt verwijderd en zijn enkele subindicatoren veranderd. Dit heeft logischerwijs gevolgen voor het conceptueel model behorende bij dit onderzoek. De aangepaste versie wordt in het onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 8: Definitief conceptueel model

5.4 Regressieanalyse

In deze paragraaf wordt de regressieanalyse gepresenteerd. Bij een regressieanalyse gaat het om het verklaren of voorspellen van een bepaalde variabele op basis van één of meerdere variabelen. Er wordt een lineaire relatie verondersteld tussen de afhankelijke (te voorspellen of te verklaren) variabele (in dit geval het percentage inwoners in Arnhem dat zich wel eens onveilig voelt) en één of meerdere onafhankelijke variabelen (Te Grotenhuis & Mathijssen, 2009, p. 87).

5.4.1 Slachtofferschap

De volgende variabelen werden gebruikt bij de regressieanalyse van slachtofferschap: inbraak, fietsendiefstal, autodiefstal, diefstal met geweld, overige diefstal, zedendelict, mishandeling, bedreiging. In totaal zijn alle 8 indicatoren meegenomen. De analyse gaf de volgende uitkomsten:

Tabel 11: Regressieanalyse slachtofferschap

Model Summary

Model	R	R square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
Slachtofferschap	.875	.765	.640	4.53752

ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	1007.664	8	125.958	6.118	.001
Residual	308.836	15	20.589		
Total	1316.500	23			

Coefficients

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	35.248	.926		38.055	.000
Inbraak	.034	.012	.569	2.875	.012
Fietsendiefstal	.045	.013	.736	3.466	.003
Autodiefstal	.019	.080	.044	.240	.814
Diefstal met geweld	-.028	.075	-.052	-.376	.712
Overige diefstal	-.043	.017	-.630	-2.544	.022
Zeden delict	.006	.026	.033	.210	.836
Mishandeling	-.023	.030	-.343	-1.741	.102
Bedreiging	-.008	.017	-.092	-.444	.663

5.4.2 Overlast

De volgende variabelen werden gebruikt bij de regressie analyse van overlast: vernieling, drugsoverlast, jeugdoverlast, woonoverlast, horecaoverlast, parkeeroverlast en vandalisme. In totaal zijn alle 7 indicatoren meegenomen. De analyse gaf de volgende uitkomsten:

Tabel 12: Regressieanalyse overlast

Model Summary

Model	R	R square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
Overlast	.881	.776	.678	4.29285

ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	1021.643	7	145.949	7.920	.000
Residual	294.857	16	18.429		
Total	1316.500				

Coefficients

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	34.636	1.098		31.557	.000
Vernieling	.004	.016	.090	.213	.834
Jeugdoverlast	4.366 ^E -005	.006	.002	.007	.994
Drugsoverlast	.027	.009	.706	3.007	.007
Woonoverlast	.006	.010	.183	.627	.540
Horecaoverlast	.015	.015	.179	.955	.354
Parkeeroverlast	-.003	.003	-.171	-.803	.434
Vandalisme	-.006	.009	-.277	-.657	.521

5.4.3 Verloedering

Verloedering is geanalyseerd op basis van het kental verloedering. Kental verloedering is de mate van verloedering in de buurt en is gebaseerd op oordelen over het voorkomen van bekladding van muren en/of gebouwen, vernieling van telefooncellen, bushokjes en/of tramhokjes, rommel & hondenpoep op straat. De analyse gaf de volgende uitkomsten:

Tabel 13: Regressieanalyse verloedering

Model Summary

Model	R	R square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
Verloedering	.906	.822	.814	3.26701

ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	1081.686	1	1081.686	101.344	.000
Residual	234.814	22	10.673		
Total	1316.500	23			

Coefficients

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	17.341	1.900		9.127	.000
Kental verloedering	0.697	0.069	.906	10.067	.000

5.4.4 Sociale cohesie

Sociale cohesie is geanalyseerd op basis van het kental sociale cohesie. Dit kental is het oordeel over de sociale kwaliteit van de woonomgeving en is opgebouwd uit mening van respondenten over de volgende stellingen: de mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks, de mensen in de buurt gaan met een prettige manier met elkaar om, ik woon in een gezellige buurt waar veel saamhorigheid is, ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen. De analyse gaf de volgende uitkomsten:

Tabel 14: Regressieanalyse sociale cohesie

Model Summary

Model	R	R square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
Sociale cohesie	0.702	.493	.470	5.50564

ANOVA

Model	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Regression	649.633	1	649.633	21.431	.000
Residual	666.867	22	30.312		
Total	1316.500	23			

Coefficients

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	110.127	16.213		6.792	.000
Kental sociale cohesie	-10.436	2.254	-.702	-4.629	.000

5.4.5 Leefbaarheid

De variabele leefbaarheid is door middel van vier indicatoren geanalyseerd, te weten rapportcijfer leefbaarheid buurt, rapportcijfer veiligheid eigen buurt, rapportcijfer woning en rapportcijfer woonomgeving. De analyse gaf de volgende resultaten:

Tabel 15: Regressieanalyse leefbaarheid

Model Summary

Model	R	R square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
Leefbaarheid	.780	.609	.527	5.20475

ANOVA

Model	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Regression	801.802	4	200.450	7.400	.001
Residual	514.698	19	27.089		
Total	1316.500	23			

Coefficients

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	152.245	66.161		2.301	.033
Rapportcijfer woning	-2.163	3.161	-.299	-.684	.502
Rapportcijfer woonomgeving	-6.750	3.270	-.597	-2.064	.053
Rapportcijfer veiligheid eigen buurt	-9.684	8.466	-.556	-1.144	.267
Rapportcijfer leefbaarheid buurt	.743	5.065	.052	.147	.885

Hoofdstuk 6 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de analyse besproken. Voordat de gegevens van het model behandeld worden, wordt eerst een korte beschrijving van de ontwikkeling van de beleving van onveiligheid in de krachtwijken beschreven. Tevens wordt in dit hoofdstuk de link gelegd tussen de factoren die van invloed zijn op de beleving van veiligheid en de maatregelen die genomen zijn in de krachtwijken van Arnhem.

6.1 Ontwikkeling onveiligheidsgevoel

De wijken zijn in maart 2007 aangemerkt als ‘krachtwijken’ en hiervoor zijn in september 2007 zogenaamde ‘wijkactieplannen’ opgesteld die in de jaren daaropvolgend in werking zijn getreden. Het onveiligheidsgevoel¹⁵ in deze wijken schommelt tussen 2001 en 2011, sommige wijken volgen de trend van het gemiddelde veiligheidsgevoel in Arnhem, maar dit geldt niet voor alle wijken. Aan het gemiddelde van Arnhem is te zien dat inwoners zich in 2003 het meest onveilig voelen en dat dit aantal gedaald is tot en met 2009. Van 2009 tot 2011 is er een lichte stijging zichtbaar.

In de krachtwijken is er over het algemeen een daling zichtbaar van het aantal mensen dat zich onveilig voelt ten opzichte van 2003. Opvallend is dat in het jaar dat de wijken aangemerkt worden als krachtwijken, bijna alle wijken een hoger percentage inwoners dat zich onveilig voelt in de wijk hebben ten opzichte van 2005. Dit komt niet overeen met het Arnhemse gemiddelde. In 2009 worden langzaamaan de eerste wijkactieplannen tot uitvoering gebracht en in dit jaar ligt het aantal mensen met een onveiligheidsgevoel in bijna alle wijken veruit het laagst. Het Arnhemse gemiddelde laat eenzelfde beeld zien. Daarna neemt in 2011, terwijl de wijkactieplannen in uitvoering of uitgevoerd zijn, het aantal mensen dat zich wel eens onveilig voelt in bijna alle wijken weer toe. Deze stijging is veel sterker dan de stijging van het Arnhemse gemiddelde.

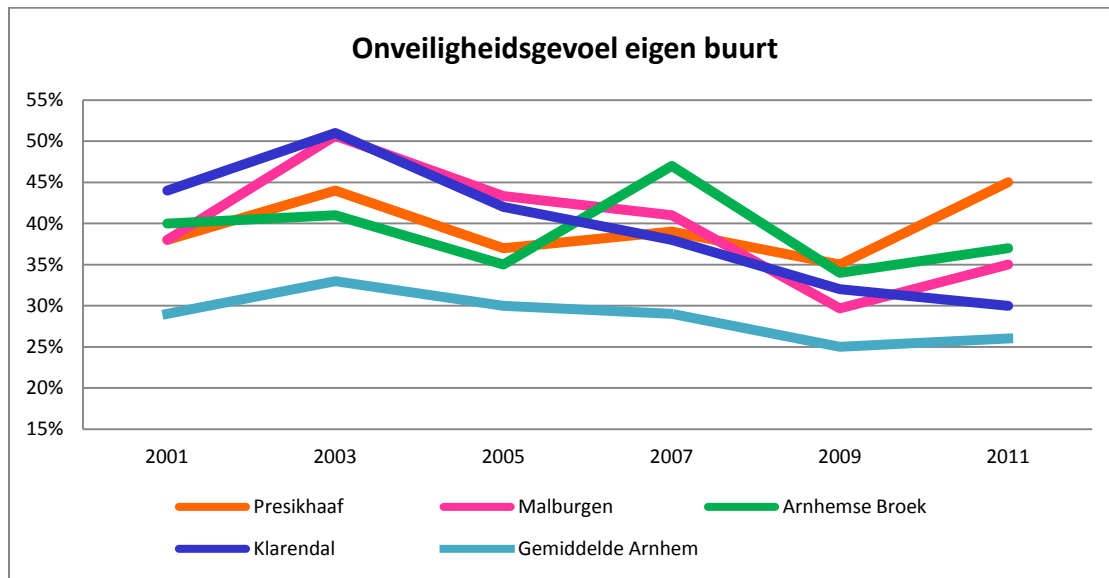
Een uitzondering daarop is Klarendal. Wanneer gekeken wordt naar het gevoel van onveiligheid in eigen buurt, zie hiervoor figuur 9, is Klarendal de meest opvallende krachtwijk. De wijk heeft een stijging doorgemaakt van 2001 naar 2003, met in 2003 zelfs meer dan de helft van de inwoners van de wijk dat zich wel eens voelt. Maar vanaf die periode is het onveiligheidsgevoel in Klarendal alleen maar afgenomen tot en met 2011. Ook in Malburgen¹⁶ is 2003 het jaar waarin de inwoners zich het vaakst in eigen buurt onveilig voelen. In de jaren daarna is een sterke daling zichtbaar, vooral tussen de jaren 2007 en 2009. Precies de jaren waarin de wijkaanpak van start ging. Toch is vanaf 2009 weer een stijging zichtbaar. Arnhemse Broek maakt de kleinste stijging van het aantal mensen met een onveiligheidsgevoel door van 2001 naar 2003. In 2007 is Arnhemse Broek de wijk waarin het aantal mensen dat zich onveilig voelt het hoogst. Daarna is een sterke daling zichtbaar, om ook weer een lichte stijging te zien. Het gevoel van onveiligheid stijgt in Presikhaaf¹⁷ in de periode 2001 naar 2003 en van 2005 naar 2007. En een daling is zichtbaar van 2003 naar 2005 en van 2007 naar 2009. Echter maakt Presikhaaf-

¹⁵ Het percentage van het onveiligheidsgevoel wordt bepaald door het aantal mensen in de wijk dat aangeeft zich (wel eens) onveilig te voelen in de eigen buurt.

¹⁶ Voor de zichtbaarheid van de gradiënt is ervoor gekozen de cijfers van Malburgen-Oost (Zuid), Malburgen-Oost (Noord) en Malburgen-West samen te voegen

¹⁷ Voor de volledigheid Presikhaaf-West

West, ten opzichte van alle andere wijkende, de sterkste stijging door van 2009 naar 2011. Hiermee bereikt de wijk in 2011 ook het hoogste aantal mensen dat zich onveilig voelt in eigen buurt.

Figuur 9: Onveiligheidsgevoel in eigen buurt

6.2 Resultaten regressieanalyse

De beleving van veiligheid in de krachtwijken laten verschillende trends zien. Dit roept de vraag op naar meer inzichten in welke factoren van invloed zijn op de beleving van veiligheid. Dit is gedaan in het vorige hoofdstuk, waarin de analyse gedaan is voor de vijf factoren van het conceptueel model. In deze paragraaf worden de resultaten van de analyse geïnterpreteerd en bediscussieerd. Belangrijk bij de interpretatie van de regressieanalyse is de verklaarde variantie, de resultaten van de F-toets, het intercept en de richtingscoëfficiënten. Deze zijn terug te vinden in de tabellen van de regressieanalyse. De Model Summary geeft de samenhang tussen de variabelen weer, ANOVA geeft gegevens over de significantie van het model en de Coefficients geeft de cijfers behorende bij de regressielijn.

6.2.1 Resultaten slachtofferschap

Er wordt verondersteld dat slachtofferschap een verklaring geeft voor de het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in eigen buurt. Er is dus sprake van een positief verband, hoe vaker slachtoffer van een incident des te onveiliger mensen zich voelen in de eigen buurt. Er wordt van uitgegaan dat men streeft om het percentage zo klein mogelijk te maken, dat wil zeggen dat niemand zich onveilig voelt in de buurt.

In de tabel van de analyse staat onder andere de correlatiecoëfficiënt, dit cijfer geeft de samenhang weer tussen de afhankelijke (slachtofferschap) en de onafhankelijke (percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt) variabele weer. De correlatie tussen deze variabelen is 0.875. De R Square is de determinatiecoëfficiënt, wat de verklaarde variantie weergeeft: in dit geval 0.765. In een andere bewoording kan je stellen dat 76.5% van de variantie in percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt wordt verklaard door slachtofferschap. De

aangepaste verklaarde variantie (Adjusted R Square), gecorrigeerd voor het aantal predictoren, is 64.3%. Beide cijfers zijn respectievelijk als hoog en redelijk hoog te interpreteren.

In het tweede deel van de tabel worden de kwadratensommen (Sum of Squares) beschreven. Hierin wordt de variantie van de afhankelijke variabele weergegeven. De totale kwadratensom van de variabele percentage dat zich wel eens onveilig voelt is 1316.500. Van deze som wordt een groot gedeelte door slachtofferschap verklaard, namelijk 940.929. De verhouding tussen beide getallen is de verklaarde variantie ($940.929/1316.500 = 0.715$). Om te bepalen of de variabele significant is, moet men kijken naar de F-toets in dezelfde tabel. Wanneer de p-waarde behorende bij de F-toets kleiner is dan 0.05 kan gezegd worden dat het model bij een betrouwbaarheid van 95% significant is. De p-waarde is 0.005 en kan dus beschouwd worden als significant.

Er kan niet van alle subindicatoren gezegd worden dat zij significant zijn. Van de acht indicatoren zijn er drie significant, te weten inbraak (0.012), fietsendiefstal (0.003) en overige diefstal (0.022). Alleen over deze factoren kan met 95% zekerheid worden gezegd dat zij van invloed zijn op het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in eigen buurt. Dit wordt aan de hand van een voorbeeld weergegeven.

Belangrijke waarde is hiervoor de richtingscoëfficiënt. Voor inbraak is dat 0.034 voor fietsendiefstal is het 0.045 en voor overige diefstal -0.43. Dit getal is de verandering van het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt, wanneer ten opzichte van het stadsgemiddelde de afwijking van inbraak, fietsendiefstal of overige diefstal met één toeneemt. Als voorbeeld kan men het Arnhemse Broek nemen, volgens de politiecijfers waren er in 2011 75 inbraken, 640 mensen gaven aan slachtoffer te zijn geweest van (poging tot) inbraak. In het geval dat er bij de politie en veiligheidsmonitor een daling zichtbaar is van in totaal 125 inbraken ten opzichte van het stadsgemiddelde, dan zakt het percentage dat zich wel een onveilig voelt met 1.5%

Opvallend hierbij is het resultaat van de subindicator overige diefstal. Deze geeft een tegenovergesteld verband. Het is niet logisch te verklaren dat wanneer overige diefstal toeneemt, mensen zich veiliger gaan voelen. Een reden voor dit opvallend resultaat kan in verband worden gebracht met de operationalisatie van de cijfers. De politiecijfers zijn hierin meer specifiek dan de veiligheidsmonitor. De politie onderscheidt acht soort diefstal, en de veiligheidsmonitor vier. Desondanks is de indicator, wanneer men kijkt naar de totaal aantal misdrijven, twee keer groter dan woninginbraak.

De verwachte ontwikkeling voor de subindicator is wisselend. In de periode 2010-2012 is het aantal woninginbraken volgens de politiecijfers met 16.6% gestegen, wat een negatieve invloed zal hebben op het onveiligheidsgevoel van mensen. In dezelfde periode is het aantal fietsendiefstallen gedaald, wat een positieve ontwikkeling zal hebben, en is de indicator overige diefstal nagenoeg gelijk gebleven.

6.2.2 Resultaten overlast

De factor overlast is ook in verband gebracht met de invloed op het aantal inwoners dat zich wel eens onveilig voelt. Bij deze indicator gaat men ook uit van een positief verband, hoe vaker men overlast ervaart des te onveiliger mensen zich voelen in de eigen buurt. Het correlatiecoëfficiënt, het cijfer dat de samenhang weergeeft tussen de afhankelijke en de onafhankelijke variabele is 0.881. De R Square, de determinatiecoëfficiënt, wat de verklaarde variantie weergeeft is 0.776. Kortom, 77.6% van de variantie in percentage inwoners dat zich wel

eens onveilig voelt wordt verklaard door mate van overlast. De aangepaste verklaarde variantie (Adjusted R Square), gecorrigeerd voor het aantal predictoren, is 67.8%. Beide cijfers zijn als hoog te interpreteren.

In het tweede deel van de tabel worden de kwadratensommen (Sum of Squares) beschreven en de significantie beschreven. Om te bepalen of de variabele significant is, moet men kijken naar de F-toets in deze tabel. Wanneer de p-waarde behorende bij de F-toets kleiner is dan 0.05, kan gezegd worden dat het model bij een betrouwbaarheid van 95% significant is. De p-waarde is 0.000 en kan dus beschouwd worden als significant.

Tevens wordt gekeken naar het derde gedeelte van de tabel, de coefficients. In dit gedeelte kan men de invloed van de indicatoren bepalen. Eerst wordt gekeken naar de significante indicatoren. Van de zeven indicatoren is er één significant, drugsoverlast (p-waarde van 0.008). Dit wil niet zeggen dat de overige indicatoren niet van invloed zijn op het percentage inwoners dat zich wel een onveilig voelt, alleen kan hier geen betrouwbare uitspraak over gedaan worden.

De gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt van drugsoverlast is 0.706, de richtingscoëfficiënt is 0.027. Dat wil zeggen dat wanneer de afwijking ten opzichte van het stadsgemiddelde met 1 toeneemt, het percentage van inwoners dat zich wel eens onveilig voelt met 0.027% toeneemt.

Drugsoverlast is in Arnhem, volgens de politiecijfers, in de periode 2010-2012 een sterk dalend probleem, van 661 gevallen van overlast naar 287, een daling van 56.6%. Wanneer deze daling zich voor blijft bewegen, zal dat een positieve invloed hebben op het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in eigen wijk.

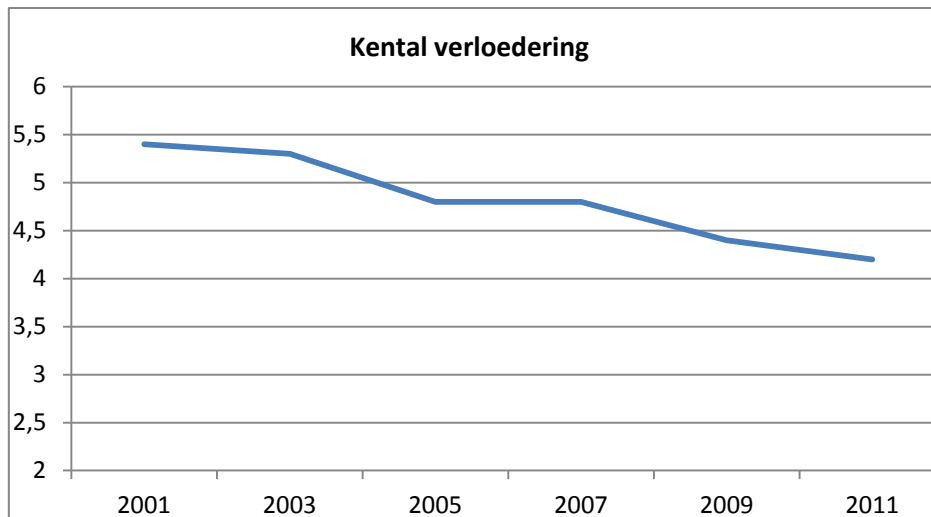
6.2.3 Resultaten verloedering

Tevens is de indicator verloedering aan een regressieanalyse onderworpen. Ook in dit geval gaat men er vanuit dat er een positief verband is tussen de mate van verloedering en het percentage inwoners dat zich wel een onveilig voelt in de eigen buurt.

De belangrijkste getallen van deze indicator worden hieronder beschreven. Het correlatiecoëfficiënt is 0.906. De R Square, determinatiecoëfficiënt is 0.822. De Adjusted R Square 81.4%. De cijfers zijn respectievelijk als zeer hoog te interpreteren. In het tweede deel van de tabel worden de kwadratensommen (Sum of Squares) beschreven en de significantie beschreven. Om te bepalen of de variabele significant is, kijkt men wederom naar de F-toets. De p-waarde is 0.000 en kan dus beschouwd worden als significant.

De gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt van drugsoverlast is 0.906, de richtingscoëfficiënt is 0.697. Kortom, wanneer het kental verloedering met één cijfer toeneemt, stijgt het onveiligheidsgevoel van inwoners met bijna 0.7%.

Echter is de verwachting dat de verloedering in Arnhem niet verder toeneemt, dit valt te concluderen aan de hand van de ontwikkeling van het kental in de afgelopen 10 jaar, zie figuur 10. Het is aannemelijk dat als gevolg van de verloedering het gevoel van onveiligheid niet verder zal toenemen.

Figuur 10: kental verloedering

6.2.4 Resultaten sociale cohesie

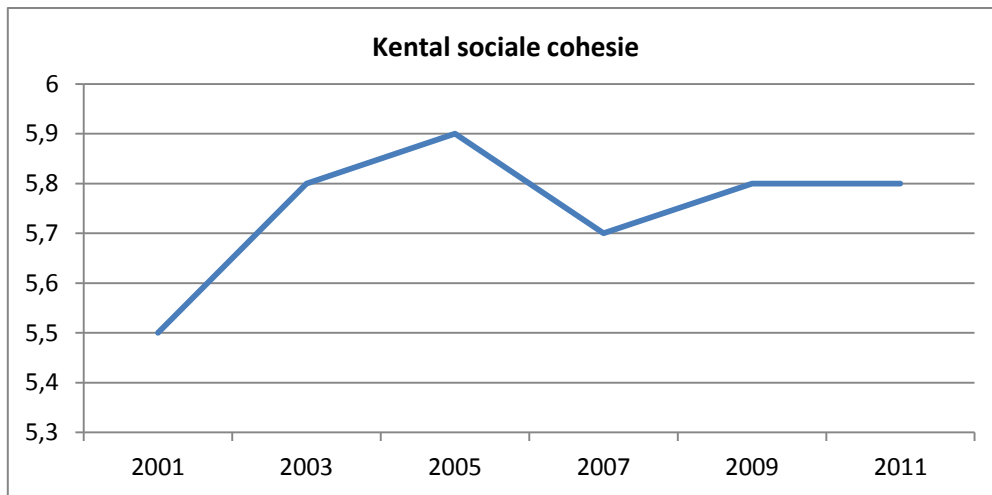
De vierde indicator van het conceptueel model is de mate van sociale cohesie in de wijk. In tegenstelling tot de vorige indicatoren wordt in dit geval een negatief verband verondersteld. De reden hiervoor is de aannemelijkheid dat wanneer het oordeel over de sociale kwaliteit van de woonomgeving positief is, het gevoel van veiligheid stijgt en daarmee het percentage dat zich wel eens onveilig voelt daalt.

Ook in deze paragraaf worden de resultaten van de regressieanalyse besproken. Ten eerste het correlatiecoëfficiënt, dat is 0.702, hoewel het lager is dan de vorige indicatoren is dit coëfficiënt redelijk hoog.

De R Square is de determinatiecoëfficiënt, is voor deze indicator 0.493. In een andere bewoording kan je stellen dat 49.3% van de variantie in percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt wordt verklaard het kental sociale cohesie. De aangepaste verklaarde (Adjusted R Square), gecorrigeerd voor het aantal predictoren, is 47.0%. Beide cijfers zijn respectievelijk als redelijk hoog te interpreteren.

In het tweede deel van de tabel worden de kwadratensommen (Sum of Squares) beschreven. Het is bekend dat de totale kwadratensom van de variabele percentage dat zich wel eens onveilig voelt is 1316.500 is. Van deze som bijna de helft verklaard door de sociale kwaliteit in de wijk. Om te bepalen of de variabele significant is, moet men kijken naar de F-toets in dezelfde tabel. De p-waarde is 0.000 en kan dus beschouwd worden als significant.

De richtingscoëfficiënt is -10.436. Dat wil zeggen dat wanneer het kental met 1 cijfer omhoog gaat, het percentage mensen dat zich onveilig voelt in de wijk met ruim 10% daalt. Hoewel dit op het eerste zicht een grote verandering lijkt, moet rekening worden gehouden met de hoge intercept. Toch lijkt op dit terrein veel winst mogelijk voor de ontwikkeling van de onveiligheidsgevoelens van mensen. Ook wanneer gekeken wordt naar de ontwikkeling van het kental sociale cohesie (figuur 11).

Figuur 11: kental sociale cohesie

De afgelopen jaren schommelt het kental rond de 5.8. Wanneer, uitgaande van de regressieanalyse, er geïnvesteerd wordt in de sociale kwaliteit in de wijk, zou er een grote positieve ontwikkeling zichtbaar moeten zijn in het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in eigen buurt.

6.2.5 Resultaten leefbaarheid

Ten slotte wordt de laatste indicator die meegenomen is in de regressieanalyse behandeld, de leefbaarheid in de wijk. Deze wordt geanalyseerd aan de hand van vier subindicatoren, rapportcijfer woning, woonomgeving, leefbaarheid eigen buurt en veiligheid eigen buurt.

De belangrijkste getallen van deze indicator worden hieronder beschreven. Het correlatiecoëfficiënt is 0.780. De R Square, determinatiecoëfficiënt is 0.609. De Adjusted R Square 52.7%. De cijfers zijn respectievelijk als redelijk hoog te interpreteren.

In het tweede deel van de tabel worden de kwadratensommen (Sum of Squares) beschreven en de significantie beschreven. Om te bepalen of de variabele significant is, kijkt men wederom naar de F-toets. De p-waarde is 0.001 en kan dus beschouwd worden als significant.

De gestandaardiseerde regressiecoëfficiënten van de subindicatoren rapportcijfer woning, woonomgeving en veiligheid eigen buurt zijn respectievelijk -2.163, -6.750 en -9.684 wat wederom van grote invloed zou kunnen zijn. Echter zijn subindicatoren niet significant (respectievelijk 0.502, 0.053 en 0.267) , waardoor de interpretatie en conclusies van deze indicatoren zonder betrouwbaarheid gegeven wordt. Het is daarom dat deze indicatoren niet verder worden behandeld.

6.3 Maatregelen

Uit de interviews en de literatuurstudie van de wijkuitvoeringsplannen en wijkvoortgangsrapportages is een goed beeld verkregen van de hoeveelheid maatregelen van de Arnhemse wijkaanpak. Kernwaarden van de wijkaanpak zijn schoon, heel en veilig. Ook de integrale aanpak is een gemene deler van de wijkaanpak van Arnhem. Dit komt ook terug in een publicatie van de gemeente zelf, waarin het reflecteert op de ontwikkeling van de wijkaanpak in de afgelopen twintig jaar (Gemeente Arnhem, 2014). Het voornaamste resultaat is de ontwikkeling in Klarendal, waar de grootste vooruitgang geboekt is in Nederland, Malburgen staat op plek twee, Presikhaaf heeft de vierde plek, Arnhemse Broek staat op een achttiende plek. Succesfactoren die in het boek worden gepresenteerd worden is samenwerking tussen bewoners, gemeente en corporatie. Andere conclusies zijn dat de wijkaanpak een middel is, geen doel voor de bereiking van resultaten. Tevens kan door gezamenlijk de woon- en leefomgeving te verbeteren de kennis gebruikt worden bij de toekomstige verantwoordelijkheden die de gemeente krijgt voor de zorg voor volwassenen en jeugd.

Om de veiligheidsproblemen in de wijken aan te pakken zijn verschillende soorten maatregelen genomen. In de eerste plaats zijn er voor de krachtwijken specifieke maatregelen genomen die in de verschillende wijkuitvoeringsplannen en voortgangsrapportages zijn beschreven. Maar ook in het reguliere beleid worden maatregelen genomen op het gebied van veiligheid. Deze zijn onder andere beschreven in de Programmabegrotingen en Jaarverslagen, algemene beleidsnota's zoals de Nota integrale Veiligheid en de Kadernota Veiligheid. Maar ook nota's die betrekking hebben op specifieke veiligheidsonderwerpen zoals meer blauw op straat, mensenhandel, huiselijk geweld en jeugd alcohol en drugs. Tevens is een groot aantal algemene maatregelen vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV). Het gaat dan om maatregelen die bijvoorbeeld betrekking hebben op overlast en baldadigheid. Een overzicht hiervan is te vinden in de zesde paragraaf als bijlage van deze thesis. Kortom, het meest kenmerkende van wijkaanpak is de integrale aanpak van de ontwikkeling en uitvoering van de maatregelen. Een goed voorbeeld is het Overlast en Zorg Overleg (OZO). Het OZO bestaat uit vier kernpartners. Dat zijn de gemeente, een zorgcoördinator vanuit Rijnstad, de woningcorporaties en als vierde de politie, de wijkagenten. Die zitten in de wijk, weten van wanten en weten waar iedereen woont. De zorgcoördinator is een welzijn plus medewerker. Die gaat direct naar de mensen toe en inventariseert de situatie:

“We hebben heel veel goede ervaring met deze methodiek. En zeker als je het hebt over veiligheid en onveiligheidsgevoel, dan is dit echt een van de sleutels, voor de Arnhemse Broek, maar zeker ook van de Arnhemse krachtwijken. Dat durf ik hier wel met stelligheid te zeggen (interview mevrouw Ruisbroek).”

Verder wordt in deze paragraaf de wijkspecifieke maatregelen voor de Arnhemse krachtwijken besproken. De maatregelen worden per wijk beschreven.

6.3.1 Wijkspecifieke maatregelen

PRESIKHAAF

Presikhaaf bestaat uit twee gedeelten, Oost en West. In totaal wonen er vijftienduizend inwoners, wat ongeveer 10% van Arnhem is. Kenmerkend voor Presikhaaf is de HAN-campus en het grote winkelcentrum. Dit winkelcentrum heeft een belangrijke economische functie voor Arnhem-Noord. Presikhaaf heeft veel sociale woningbouw, hierdoor heb je relatief wat meer werklozen. Taalachterstand blijft een punt. Andere punten van

aanpak werden in samenspraak met de inwoners verkregen in een gesprek tussen de bewonersgroep en de wijkagent waarin een gezamenlijke top 5 werd vastgesteld van veiligheid en overlastpunten. Om de twee maanden werd gewisseld en vond er een gesprek plaats waarin de top 5 opnieuw vastgesteld werd. Maatregelen binnen de wijkaanpak worden op diverse terreinen ingezet. Zo zijn er maatschappelijke maatregelen gericht op probleemgezinnen, bijvoorbeeld het Overlast en Zorg Overleg (OZO) en het Achter de Voordeur project. De zorgcoördinator OZO coördineert de multi-problem gezinnen en de mensen die de meeste overlast geven. Presikhaaf heeft relatief veel alleenstaande mensen met psychische achtergronden. Die veroorzaken meer overlast doordat ze bijvoorbeeld herrie maken. Mensen wonen dicht op elkaar en daar heeft de gemeente een aanpak op. De integrale aanpak en OZO bespreken die personen en maken gezamenlijk een aanpak daarop. Achter de voordeur heeft een preventieve werking, gericht voor gezinnen. Bij achter de voordeur gingen maatschappelijke werkers langs de deur met checklists of die personen wel van alle voorzieningen gebruik maakten en hoe het met ze ging. Ook zijn er projecten om verloedering te voorkomen, zoals een woonomgevingsploeg (groenaanemers die de achterpaden van flats en rijtjeswoningen doen). De woonomgevingsploegen werken vooral aan voorkanten van de rijtjeswoningen en het maatschappelijk groen en afval netjes opruimen. Ze houden de buurt van de huurwoning netjes. Tevens zijn er maatregelen om de sociale cohesie in de buurt te versterken, dit door meer cultuur in de wijk te brengen, een activiteitenprogramma gericht op jongeren en kinderen en andere laagdrempelige projecten zoals een filmavond in het park waarin films getoond werden waar men gratis naar toe kan. Te denken valt ook aan maatregelen ter bestrijding van het onveiligheidsgevoel in een winkelgebied, het keurmerk veilig ondernemen, hierbij gaan een aantal partijen samen onderzoeken hoe veilig een winkelgebied is. Met de politie, wijkagent, ondernemers zelf en iemand vanuit de gemeente met betrekking tot beheer, bijvoorbeeld groenbeheer of beheer buiten. Gekeken wordt daarbij naar verbeterpunten, bijvoorbeeld meer verlichting, waar het schoner moet. Dan verzint men samen een aanpak en dan laat je jezelf keuren door een onafhankelijke instelling (persoonlijke communicatie, interview mevrouw Moester). Tabel 17 geeft een overzicht van alle maatregelen in Presikhaaf.

Tabel 16: Maatregelen Presikhaaf

Veiligheids onderwerp	Maatregelen
Criminaliteit en overlast	Outreaching jongerenwerk (1 ambulante jongerenmedewerker) Hangplekprogramma Actief benaderen risicogezinnen (zet in op 12 min) Bij overlastgezinnen gezinscoaches inzetten in het kader van wijkgerichte intensieve gezinsaanpak) Overlast en Zorg Overleg (OZO) Woonoverlast/illegale bewoning: project huisjesmelkers 30 km maatregelen Bronmaatregelen geluidshinder wegverkeer Inzet wijkpreventieteam
Verloedering	Aanpassen schoonmaakprogramma's Inzet conciërges door corporaties Voorlichting illegale bijplaatsingen, handhaving en extra inzamelen Bewoners betrekken bij schoonmaken straat/wijk Aandacht afval bij sloopwoningen Woonomgevingploegen
Slachtoffer-schap	Stimuleren keurmerk veilig ondernemen Convenant huiselijk en eengerelateerd geweld Speciale hulpverleners

	Vertrouwenspersoon huiselijk geweld
Sociale cohesie	Per straat sociale contacten verbeteren door straatacties/activiteiten Buurt in actie: portiekgesprekken en dergelijke Activiteitenprogramma in overleg met bewoners opstellen Activiteiten gericht op kennisuitwisseling/samenwerking tussen generaties en culturen Programma cultuur in de wijk opzetten/samen wonen, samen leven
Leefbaarheid	Integrale wijkvisie en 'brand-ontwikkeling' Het anders aanbieden en toewijzen van woningen om concentratieproblemen tegen te gaan Aanpak/toezicht tuinen en erfafscheidingen Enge plekken in kaart brengen en aanpakken Aanpakken leegstand winkels (mogelijk functiewijziging) Ontwikkelingsplan Presikhaaf (herstructurering winkelcentrum, MFC, reconstructie wegen) Herstel (particuliere) woningvoorraad Formuleren top 5 veiligheids- en overlastpunten door bewoners Enge plekken in kaart brengen en aanpakken Aanpak door gemeente overtreders, leegstand woningen, drugspanden etc.

MALBURGEN

Malburgen is een diverse en veelzijdige wijk. Een deel van wijk is een aanlandplek voor niet-westerse allochtonen en mensen uit Oost-Europese landen, in Immerloo wonen bijvoorbeeld 67 verschillende nationaliteiten. Het is een wijk die enorm veel veerkracht heeft, maar ook een eigen identiteit. De problemen in de wijk concentreren zich in Malburgen-West bij de zogenaamde gele flats, de kruidenbuurt in Malburgen Oost-Zuid en de vissenbuurt in Malburgen Oost-Noord. Kenmerkend zijn de goedkope huurwoningen. Bij de gele flats, dat zijn de goedkoopste flatjes in Arnhem. Dat zijn ook de enige flatjes die nog geen centrale verwarming hebben. 't Duifje hoort ook bij Malburgen, maar die kan men beschrijven als een beheerwijk. De wijk is goed op orde, mensen spreken elkaar aan, daar staan ook twee grote flats, maar daar is eigenlijk geen trammelant mee. Dat zijn ook wat duurdere flats, waardoor de wijk ook woningen heeft voor personen die zich dat meer konden veroorloven. Malburgen heeft een impuls gekregen door de nieuwbouw in de aan de randen in de wijk. Daar is een komst van mensen met huur-koop. In het verleden was 95% huur en vaak ook nog goedkope, sociale huur. En door de koop probeert de gemeente een impuls te creëren, het level van de wijk omhoog te krijgen. Werkloosheid is een punt van aandacht en daarmee het vaak niet meedoen aan de maatschappij. Er zit daar een hele hoge werkloosheid, ondanks dat mensen zijn afgestudeerd. Goede opleidingen, alleen ze komen niet aan de bak. En dat is wel heel zorgelijk. Daarvoor is in de wijkaanpak nieuwe stijl veel aandacht. De problemen in de wijk zijn met de komst van het Vogelaargeld getracht aan te pakken. Er zijn nieuwe afspraken gemaakt met de corporaties, bewoners en gemeente. Bijzonder hierbij was dat de bewoners medezeggenschap hadden over de bestedingen van het programmageld. Dit wordt gekenmerkt als de Malburgse manier. Met de programmagelden zijn er ook kerngroepen in het leven geroepen. Voorbeelden hiervan zijn de kerngroep fysiek en een kerngroep samenleven. Bij de kerngroepen en overleggroepen waren de woningcorporaties en de gemeente enkele gesprekspartners.

Maatregelen die in Malburgen genomen zijn worden hieronder beschreven. Ten eerste heeft Malburgen een ambulant jongerenwerker, die in gesprek gaat met jongeren die mogelijk overlast veroorzaken. Tevens kwam in het wijkactieplan naar voren dat er jongeren waren die in gesprek wouden gaan omdat het idee ontstond dat er

wel over de jongeren gesproken werd, maar nooit met de jongeren. Nu zijn de winkelbeheerder, bewoners, jongeren en wijkagent met elkaar in gesprek. Een ander voorbeeld is de stichting Straat in Actie, om de sociale cohesie te bevorderen. Straat in Actie faciliteert mensen die activiteiten willen organiseren. Ze hebben allerlei zaken om te zorgen dat er activiteiten worden gedaan in Malburgen. Waardoor je geen dure kramen hoeft te huren, die zijn daar bij die stichting te gebruiken. Voor de bewoners is dat gratis, professionals moeten een bepaalde vergoeding betalen (persoonlijke communicatie, interview mevrouw Wouters). Andere maatregelen worden in de onderstaande tabel (tabel 18) beschreven.

Tabel 17: Maatregelen Malburgen

Veiligheids onderwerp	Maatregelen
Criminaliteit en overlast	Hangplekprogramma (jongeren ontmoetingsplek/ Dug Out) Inzet methode integrale handhaving om sociale overlast tegen te gaan Actief benaderen risicogezinnen Bij overlastgezinnen gezinscoaches inzetten: WIG Versterken jeugd en jongerenwerk en samenhang realiseren met outreachend jongerenwerker Ruimte voor ontmoeten na schooltijd (MFC of Cruyff court) Overlast en Zorg Overleg (OZO) Project huisjesmelkers: woonoverlast/ Illegale bewoning 30 km maatregelen Bronmaatregelen geluidshinder wegverkeer Oplossen diverse verkeersknelpunten Parkeervoorzieningen realiseren
Verloedering	Voorlichting illegale bijplaatsingen, handhaving en extra inzamelen Bewoners betrekken bij schoonhouden straat/wijk Opknappen bedrijfspanden Aankoop verloederde panden Wegwerken achterstallig onderhoud corporatiewoningen Beter schoonhouden openbare ruimte en terreinen corporaties Opgeruimd Malbergen (zwerfvuil/ inzet 2Switch)
Slachtoffer- schap	Stimuleren Keurmerk Veilig Ondernemen Camerabewaking Drieslag Convenant huiselijk en eengerelateerd geweld Speciale hulpverleners Vertrouwenspersoon huiselijk geweld
Sociale cohesie	Programma sociale bouwstenen (uitgebreid pakket maatregelen, gericht op versterking van de sociale samenhang) Per straat sociale contacten verbeteren door straatactiviteiten en –acties Activiteiten gericht op kennisuitwisseling/samenwerking tussen generaties en culturen Samenwerking en wederzijds begrip bevorderen door te streven naar duurzame contacten (bijvoorbeeld samen koken en eten/ werkgroep samenleven ‘meedoen in Malburgen’) Ondersteuning verenigingsmanagement voor sterkere sportverenigingen in de wijk met oog voor de wijk Kunstfestival
Leefbaarheid	Recreatieve routes aanleggen en attractiever maken Actief/kunstzinnig omgaan met langdurig leegstaande woningen Verbeteren uitstraling/bouwkwaliteit winkelstrips Extra impuls winkelcentrum Malburgen-West en De Drieslag Actieplan woonomgeving Immerloo Herstel particuliere woningvoorraad Eigen woningbezit bevorderen door subsidies of leningconstructies Formuleren top 5 veiligheids- en overlastpunten door bewoners Enge plekken in kaart/aanpakken bijvoorbeeld door verlichting en camera’s

ARNHEMSE BROEK

Arnhemse Broek is een volkswijk. Met ongeveer vijfduizend inwoners, opgesplitst in vier buurten met allemaal hun eigen identiteit en dynamiek. Vooral de Turkse gemeenschap is sterk vertegenwoordigd. De wijk heeft één wijkplatform, waarin iedere buurt vertegenwoordigd is. Ook in het Arnhemse Broek zijn veel sociale huurwoningen. Door de lage huren zijn er ook de nodige sociale problematieken in de wijk. Achter de voordeur en individueel, maar soms ook in verbanden. Een aantal bewoners vinden het moeilijk om de overheid te vertrouwen, en staan met de rug tegen de samenleving. Met de wijkaanpak in het Arnhemse Broek werd de Arnhemse aanpak gehanteerd. Voorbeelden van maatregelen die genomen zijn Broek Ontmoet, activiteiten gericht op ontmoetingen tussen inwoners om de sociale cohesie te bevorderen. Maar ook het Project Veilige Wijk, een methode die via de brede- schoolcoördinator aangeleerd wordt hoe men om moet gaan met conflicten. Puur om aan te geven dat we met elkaar samen leven. Dat we bepaalde normen en waarden hebben en van elkaars spullen afblijven. Leraren worden zo opgeleid, maar ook begeleiders van sportclubs et cetera. Iedereen heeft dezelfde methodiek die aan de kinderen wordt meegegeven. Ook wijkbewoners krijgen die methodiek (persoonlijke communicatie, interview mevrouw Ruisbroek). Andere maatregelen die genomen zijn in Arnhemse Broek worden beschreven in tabel 19.

Tabel 18: Maatregelen Arnhemse Broek

Veiligheids onderwerp	
Criminaliteit en overlast	Outreachend jongerenwerk, versterking en uitbreiding jongerenwerk Hangplekprogramma Inzet methode integrale handhaving om overlast tegen te gaan Actief benaderen risicogezinnen (zet in op 12 min) Bij overlastgezinnen straatcoaches inzetten Overlast en Zorg Overleg (OZO) Project huisjesmelkers, woonoverlast en illegale bewoning tegen gaan Pandjesoverleg, over hoe in te grijpen bij huizen met overlastgevende bewoners Inzet van deskundige of getrainde vrijwilligers om overlast tegen te gaan 30 km maatregelen Maatregelen tegen geluidshinder railverkeer
Verloedering	Opruimen zwerfafval Opknappen bedrijfspanden Voorlichting illegale bedrijfsplaatsing, handhaving en extra inzamelen Bewoners betrekken bij schoonhouden straat/wijk Werkgroep schone straat en groene buurt/duurzaam
Slachtoffer- schap	Stimuleren keurmerk veilig ondernemen Convenant huiselijk en eengerelateerd geweld
Sociale cohesie	Per straat sociale contacten verbeteren door straatacties Activiteitenprogramma in overleg met bewoners opstellen Wijkbewoners activeren, toeleiden en kennis laten maken met kunst en cultuur Activiteiten gericht op kennisuitwisseling en samenwerking tussen generaties en culturen Begeleiden ontmoeting autochtone en allochtone bewoners
Leefbaarheid	Meer kennis van wat op straatniveau leeft door straataanpak van buurtopbouwwerker Project Buitengewoon Beter Aanpak en toezicht tuinen en erfafscheiding Pilot algemene weekmarkt Meer en kwalitatief groen: groenopbouwwerk en groenacties Herinrichting Thialf, Spijkerbroekpark Herstel particuliere woningvoorraad

	Formuleren top 5 veiligheids- en overlastpunten door bewoners Enge plekken in kaart brengen en aanpakken (door bijvoorbeeld verlichting en camera's)
--	---

KLARENDAL

Klarendal is naast het stadscentrum de oudste wijk van Arnhem. Het is gebouwd tussen drie uitvalswegen, de Hommelseweg, Klarendalseweg en de Roosendaalseweg. In de jaren '50 en '60 waren aan die hoofdwegen voornamelijk ondernemingen, bedrijven en winkels gevestigd. Daarna ging het met de wijk in rap tempo slechter, bijvoorbeeld door de komst van grotere supermarkten en winkelcentra. Bedrijvigheid aan de hoofdassen verdween in enkele tientallen jaren. Tevens gingen mensen meer verdienen, de mensen die daardoor meer inkomsten kregen gingen de wijk uit en konden in Arnhem-Zuid in nieuwbouw gaan wonen. Er kwam daardoor leegstand, dat is de grote omslag in de wijk geweest. De leegstand was ook de motor van de verloedering. De lege panden werden kraakpanden of bewoond door kunstenaars die er slordig mee omgingen. Er kwamen andere bestemmingen in, zoals coffeeshops en belwinkels. Kortom, er was sprake van leegloop van de bedrijvigheid en verandering van de bevolking. Er kwamen meer mensen met lage inkomens in en zo eind jaren '90 was de wijk veranderd in een onveilige wijk waar de criminaliteit hoogtij vierde. Toen trok de bevolking aan de bel bij het gemeentebestuur. Het kon zo niet langer. Er waren ongeveer 25 coffeeshops, veel belwinkels en kraakpanden. Velperpoort zat in de landelijke top vijf van de handel in drugs. Hiermee begint de start van de Klarendalse wijkaanpak zoals die nu vorm heeft gekregen, zo rond het jaar 2000.

De eerste maatregelen die toen genomen zijn, onder leiding van de toenmalige burgemeester en wethouders, samen met corporaties, hadden als doel om het gezag van de bevolking tegenover de verschillende instanties te herstellen. Toen is besloten om een politiepost te openen. Er was een interventie team en er werden extra surveillanten ingezet. De criminaliteit werd stevig aangepakt. De gemeente nam ook voor rekening om het onderhoud van de wegen flink aan te pakken. Samen met de bevolking werden er opruimacties georganiseerd. De corporatie zou een puntje bijzetten als het gaat om onderhoud van woningbuurten, om dat stevig aan te pakken. Dat is er toen gebeurd, daarmee werd het vertrouwen teruggewonnen. Dat heeft de basis gelegd voor de samenwerking tussen gemeente, corporaties en bewoners. Die drie partijen hebben eigenlijk de wijkaanpak in Klarendal vormgegeven de afgelopen jaren.

Als eerste is er toen intensief gesproken met de wijk. Eerst werd het vertrouwen teruggewonnen. Dit werd gedaan door als instanties in gesprek te gaan met de wijk, de zogenaamde blokgesprekken. Er is er een lijst met actiepunten benoemd. Met stip op nummer 1 was overlast jongeren, hangjongeren, zwerfjongeren. Daarna kwam vervuiling en hondenpoep, en coffeeshops. Uit de blokgesprekken zijn een aantal wijkactieplannen voortgekomen, onder de vlag van Klarendal Kom Op. Uitgangspunt daarbij kwam de vier wieken van de Klarendalse molen. Eén gericht op sociaal, de ander op wijkeconomie, één op scholen en één op communicatie. Toen vond door middel van een landelijke actie Onze Buurt Aan Zet (OBAZ) een verdubbeling van het budget plaats. Er kon toen ook een goede wijkkrant worden opgezet. Verdere acties waren altijd gericht op schoon-heel-veilig, samen met bewoners. Zo zijn acties gericht op jongeren. Er is toen een jongerencentrum gekomen en er is een ambulante jongerenmedewerker die door de wijk loopt en contact legt met jongeren.

Inmiddels was er ook een wijkperspectief opgesteld: “Klarendal, Kleur en Karakter”. Belangrijkste punt daarin was de bedrijvigheid langs de hoofdassen, die moest weer terugkomen. Toen is er de gedachte ontstaan om de kracht van de stad Arnhem: creativiteit, opleidingen, mode, design te verbinden met de potentie en kracht van de wijk. In Klarendal had je redelijk betaalbare studio’s en ateliers. Daar is toen voor gekozen. Ook het Modekwartier destijds ontstaan. De formule was toen dat de woningcorporatie de panden zou opkopen. Vanaf het begin is gedacht dat er ongeveer 50 á 60 ondernemingen moesten komen omdat het anders onvoldoende massa zou hebben. In de loop der jaren heeft de woningcorporatie de panden opgekocht en opgeknapt en via een brancheringscommissie verhuurd aan kandidaten op het terrein van mode, design en creativiteit. Er is veel geïnvesteerd in de straten, die zijn opnieuw gelegd. De voormalige economische tafel voor dat gebied is nu ondergebracht bij het binnenstad management. In die zin is de link met de binnenstad gemaakt en dat geeft borging voor de toekomst. Ook als het gaat om de aankleding van het gebied, het is nu formeel een erkend verlengstuk van de binnenstad, met een geheel eigen gezicht (persoonlijke communicatie, interview de heer Tomassen).

Een overzicht van de belangrijkste maatregelen in de wijk Klarendal wordt in tabel 20 beschreven.

Tabel 19: Maatregelen Klarendal

Veiligheids onderwerp	Maatregelen
Criminaliteit en overlast	Outreachend jongerenwerk in verband met overlast hangjongeren Inzet methode integrale handhaving om sociale overlast tegen te gaan bij overlastgezinnen gezinscoaches inzetten/WIG (Wijkgerichte Intensieve Gezinsaanpak 2010) ambulant jongerenwerker inzetten tegen overlast jongeren (2010) OZO (Overleg Overlast en Zorg) (2011) Netwerkjongerenoverleg integrale handhaving (controle op illegale praktijken en woonoverlast) pandjesoverleg (over hoe in te grijpen bij huizen me overlastgevende bewoners) Hangplekprogramma + fysieke plek Uitsterf beleid coffeeshops 30 km maatregelen bronmaatregelen geluidshinder wegverkeer maatregelen tegen geluidshinder railverkeer herinrichten wegprofielen en maken parkeervoorzieningen
Verloedering	Voorlichting illegale bijplaatsingen, handhaving en extra inzamelen bewoners betrekken bij schoonhouden straat/wijk onder andere wijkoprui ploeg (2012) woonomgeving ploegen (2010) beter schoonhouden openbare ruimte en terreinen corporaties
Slachtoffer-schap	Stimuleren keurmerk veilig ondernemen Convenant huiselijke en eengerelateerd geweld Speciale hulpverleners Bijdrage aan project vertrouwenspersoon huiselijke en eengerelateerd geweld
Sociale cohesie	per straat soc. contacten verbeteren door straatacties/activiteiten Activiteitenprogramma in overleg met bewoners opstellen Activiteiten gericht op kennisuitwisseling/samenwerking tussen generaties en culturen Klarendal Ontmoet (begeleide ontmoeting tussen allochtone en autochtone bewoners) Feestweekend (2012)

Leefbaarheid	meer kennis van wat op straatniveau leeft door staartaanpak van buurtopbouwwerker anders aanbieden en toewijzen van woningen om concentratieproblemen tegen te gaan aanpakken lege winkelstrip woningaanpassing om ingang aan de straat te maken aankoop verloederde panden ter voorkoming van concentratieproblemen heldere toegangspoort Klarendal (herinrichten) meer en kwalitatief groen verbetering omgeving station Velperpoort historische karakter wijk benadrukken (hekjesplan) Versterken wijkvoorzieningen met betrekking tot jongeren (onder andere MFC, WoZo etc) Ontwikkeling Modekwartier Herstel particuliere woningvoorraad/achterstallig woningonderhoud formuleren top 5 veiligheids- en overlastpunten door bewoners enge plekken in kaart brengen en aanpakken
Vertrouwen in de buurt	Inzet wijkpreventieteam Politiehuiskamer

Hoofdstuk 7 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk betreft de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek. De conclusies komen tot stand aan de hand van beantwoording van de probleemstelling en terugkoppeling van de hypothese. Tevens wordt in dit hoofdstuk een discussie gepresenteerd over de resultaten van het onderzoek en worden aanbevelingen gegeven over eventueel vervolgonderzoek, maar ook aanbevelingen richting de gemeente Arnhem.

7.1 Samenvatting

Binnen het veiligheidsdomein is er doorgaans sprake van een feargap. Dat wil zeggen dat mensen zich niet veiliger gaan voelen, ondanks dat het objectief gezien sprake is van minder criminaliteit. Dit vormde de aanleiding van het onderzoek. De titel van deze thesis maakt duidelijk dat het onderzoek gaat over de beleving van veiligheid en maatregelen in de wijkaanpak. Het onderzoek heeft getracht te bepalen welke invloed bepaalde factoren hebben op de beleving van veiligheid van inwoners van Arnhem, om vervolgens te onderzoeken in hoeverre de maatregelen van de gemeente Arnhem betrekking hebben op de significante indicatoren. Daarmee heeft de thesis geprobeerd inzicht te verschaffen:

- In de factoren die van invloed zijn op de veiligheidsbeleving van inwoners.
- In hoeverre maatregelen in Arnhem betrekking hebben op de factoren die de veiligheidsbeleving in de Arnhemse krachtwijken significant beïnvloeden.
- In wat in het Arnhemse veiligheidsbeleid eventueel verbeterd zou kunnen worden.

De volgende probleemstelling stond centraal in dit onderzoek

Doelstelling:

Inzicht verkrijgen in factoren die van invloed zijn op de beleving van veiligheid van personen en onderzoeken in welke mate aandacht is voor deze factoren in de veiligheidsmaatregelen die worden ingezet in de aandachtswijken van Arnhem.

Vraagstelling:

Welke factoren zijn van invloed op de beleving van veiligheid van mensen en welke relatie hebben de factoren op de beleving van veiligheid bij Arnhemse inwoners als gevolg van de veiligheidsmaatregelen in de Arnhemse aandachtswijken?

Beantwoording van de vraagstelling is gedaan door beantwoording van de volgende deelvragen:

- Welke theoretische modellen zijn er over veiligheidsbeleving?
- Hoe is het model van dit onderzoek tot stand gekomen?
- Hoe verloopt de ontwikkeling van het veiligheidsgevoel in de Arnhemse krachtwijken?
- Hoe is het algemeen veiligheidsbeleid van de gemeente Arnhem vormgegeven?

- Welke beleidsmatige kenmerken liggen ten grondslag aan de aandachtswijken van Arnhem?

Vanuit de theoretische invalshoeken kunnen verschillende indicatoren gegeven worden voor de veiligheidsbeleving van personen. In dit onderzoek worden de volgende indicatoren gebruikt, op basis van de theoretische inzichten die al zijn opgemaakt met betrekking tot de beleving van veiligheid:

- Slachtofferschap
- Overlast
- Verloedering
- Sociale cohesie
- Leefbaarheid
- Vertrouwen in de buurt

In de hypothese zijn de factoren weergegeven die in deze thesis onderzocht worden.

De veiligheidsbeleving van inwoners van de gemeente Arnhem kan worden verklaard door het aantal keren dat inwoners slachtoffer geweest zijn van een misdrijf, in welke mate zij sociale of fysieke overlast ervaren, de frequentie waarin inwoners in hun buurt geconfronteerd worden met verloedering (hondenpoep, rommel op straat), de kwaliteit van woningen/lokale woonomgeving als ook het toekomstperspectief van de buurt.

Door middel van een regressieanalyse is de significantie en invloed van de indicatoren bepaald op de afhankelijke variabele: 'percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt'. Ten slotte wordt er gekeken in hoeverre de maatregelen van de gemeente Arnhem betrekking hebben op de significante indicatoren.

7.2 Conclusie

Beantwoording van de deelvragen gebeurd aan de hand van resultaten uit de analyse en resultaten:

Welke theoretische modellen zijn er over veiligheidsbeleving?

- Vanuit de theoretische verkenning zijn er meerdere factoren bekend die van invloed zijn op de beleving van veiligheid. Gegeven de feargap hebben diverse auteurs aangegeven dat niet alleen criminaliteit, en daarmee slachtofferschap, van invloed is op de beleving van veiligheid. Diverse auteurs hebben gesteld dat de zogenoemde onveiligheidsgevoelens niet alleen gaan over de objectieve risico's van criminaliteit (Boutellier, 2009, p. 3; Terpstra, 2003, p. 155; Beck, 1986, p. 45; Blokland en Soenen, 2004, p. 174). In dit onderzoek zijn vier verschillende modellen beschreven die andere factoren onderzoeken. Ten eerste geven Elchardus et al aan dat mensen rationeel zijn. Onveiligheidsgevoelens worden beschouwd als een individuele, rationele inschatting van de kans op slachtofferschap en van de gevolgen ervan de waarschijnlijke ernst van de gevolgen van slachtofferschap en de mate waarin men hulpeloos staat tegenover de risico's. Ten tweede beschrijven Oppelaar & Wittebrood (2006, p. 9) de gevoelens van onveiligheid. In de eerste plaats onderscheiden de auteurs een individueel en maatschappelijk perspectief. In de tweede plaats is een onderscheid gemaakt tussen cognitief en affectief. Ten derde

wordt ook de theoretische samenvatting van bureau Beke gebruikt voor het opstellen van het conceptueel model. Bij dit onderzoek staat de gemeente Arnhem ook centraal. Centraal uitgangspunt binnen dit onderzoek is een onderscheid tussen beïnvloedbare en niet beïnvloedbare determinanten. Ten slotte wordt voor de theoretische verkenning van het onderzoek de bevindingen van Josca Boers gebruikt. Boers maakt onderscheid tussen twee verschillende soorten determinanten (factoren). Factoren die de veiligheidsbeleving verlagen worden door Boers negatieve factoren genoemd, factoren die de veiligheidsbeleving verhogen positieve factoren.

Hoe is het model van dit onderzoek tot stand gekomen?

- De theoretische inzichten hebben naast criminaliteit factoren inzichtelijk gemaakt een invloed kunnen hebben op de beleving van veiligheid. Uiteindelijk zijn factoren gekozen die onderzocht kunnen worden aan de hand van de veiligheidsmonitor en de politiecijfers. Voor de factoren slachtofferschap en overlast zijn de subindicatoren berekend aan de hand van het gewogen gemiddelde (van het politiecijfer en monitorcijfer) van de afwijking ten opzichte van het stadsgemiddelde. Dit is gedaan omdat zonder deze correctie een goede vergelijking niet mogelijk is. De vergelijking zou dan een scheef beeld weergeven, en dus geen goede voorspeller zijn. Gegeven het feit dat mensen veel vaker aangeven slachtoffer te zijn geweest van een criminele activiteit of overlast ervaren dan bij de politie bekend.

Hoe verloopt de ontwikkeling van het veiligheidsgevoel in de Arnhems krachtwijken?

- In de krachtwijken is er over het algemeen een daling zichtbaar van het aantal mensen dat zich onveilig voelt ten opzichte van 2003. In het jaar dat de wijken aangemerkt worden als krachtwijken (2007), is er een stijging van de beleving van veiligheid zichtbaar ten opzichte van 2005. Dit komt niet overeen met het Arnhemse gemiddelde van het aantal mensen dat zich onveilig voelt in eigen buurt. In 2009 worden langzaamaan de eerste wijkactieplannen tot uitvoering gebracht en in dit jaar ligt het aantal mensen met een onveiligheidsgevoel in bijna alle wijken veruit het laagst. Het Arnhemse gemiddelde laat eenzelfde beeld zien. Daarna neemt in 2011, terwijl de wijkactieplannen nu echt in uitvoering of uitgevoerd zijn, het aantal mensen met een onveiligheidsgevoel in bijna alle wijken weer toe. Deze stijging is veel sterker dan de stijging van het Arnhemse gemiddelde. Een uitzondering daarop is Klarendal, deze wijk laat een constante daling zien.

Hoe is het algemeen veiligheidsbeleid van de gemeente Arnhem vormgegeven?

- Het lokaal veiligheidsbeleid wordt door de Vereniging van Gemeenten (VNG) opgedeeld in vijf verschillende veiligheidsonderwerpen. Te weten:
 - Veilige woon- en leefomgeving
 - Bedrijvigheid en veiligheid
 - Jeugd en veiligheid
 - Fysieke veiligheid
 - Integriteit en veiligheid

De onderwerpen komen ook terug in het veiligheidsbeleid van de gemeente Arnhem. Naast deze onderwerpen is het veiligheidsbeleid een complex en breed onderwerp. Lokaal veiligheidsbeleid heeft

speciaal aandacht voor probleemgevallen in de buurt, toch zijn vormen van beleid terug te vinden in deze verdeling.

Welke beleidsmatige kenmerken liggen ten grondslag aan de aandachtswijken van Arnhem?

- Door de beschikbaarheid van de Vogelaargelden werd de wijkaanpak in Arnhem uitgebreid tot vier krachtwijken. De aanpak zoals die ontwikkeld werd in het Arnhemse Broek diende als prototype. Zo werd de aansturing stadsbreed gedaan door een programmaraad, waarin twee wethouders en de directeurs van de woningcorporaties zaten. Verdere uitbreiding resulteerde in een grotere organisatie, zo kwam er in iedere wijk een wijk kernteam, aangestuurd door een wijkregisseur (Gemeente Arnhem, 2014, p.12). Er werd voor iedere wijk afzonderlijk een actieplan opgesteld, waarbij een focus werd gelegd op een stadsbreed doel: het verbeteren van de woon- en leefomgeving. In deze actieplannen werd ingegaan op diverse thema's waarop de aanpak zich wil richten. Kernwaarden, en daarmee de belangrijkste beleidsmatige kenmerken die ten grondslag liggen aan de Arnhemse wijkaanpak, zijn schoon, heel en veilig.

Welke inzichten in factoren die van invloed zijn op de beleving van veiligheid van personen zijn gevonden?

- De factor vertrouwen in de buurt is niet onderzocht, de subindicatoren bleken niet intern consistent.
- De factor leefbaarheid heeft geen significante invloed op de beleving van angst, de subindicatoren zijn niet significant.
- Er zijn in totaal zes subindicatoren die wel een significante invloed hebben op de beleving van angst: inbraak, fietsendiefstal, overige inbraak, drugsoverlast, verloedering en sociale cohesie. De subindicatoren behoren bij de factoren slachtofferschap, overlast, verloedering en sociale cohesie.

In welke mate is voor deze factoren aandacht in de veiligheidsmaatregelen die worden ingezet in de aandachtswijken van Arnhem?

- De wijkaanpak wordt in Arnhem als succesvol gezien, drie wijken in Arnhem staan in de top 5 van krachtwijken in Nederland met de grootste ontwikkeling.
- De Arnhemse wijkaanpak wordt gekenmerkt door een integrale aanpak van bewoners, gemeente en woningcorporaties.
- De maatregelen behorende bij de wijkaanpak hebben betrekking op diverse terreinen. Voorbeelden hiervan zijn wonen, integreren, leefbaarheid en cultuur. Meest opvallende maatregelen zijn het OZO, Achter de voordeur en Buiten Gewoon Beter
- Voor alle significante factoren zijn voorbeelden te noemen van wijkspecifieke maatregelen.

De resultaten als gevolg van de analyse geven antwoorden op de vraagstelling van dit onderzoek, aan de doelstelling van dit onderzoek is voldaan. De hypothese van het onderzoek wordt verworpen, dit omdat niet alle factoren significant bleken te zijn.

7.3 Discussie & aanbevelingen

Uit de resultaten blijkt dat de volgende subindicatoren het meeste effect hebben op de beleving van onveiligheid.

1. Sociale cohesie
2. Verloedering
3. Overige diefstal
4. Fietsendiefstal
5. Inbraak
6. Drugsoverlast

Deze volgorde van invloedrijkste subindicatoren kent een aantal opvallendheden. De klassieke veronderstelling dat investeren in sociaal kapitaal resulteert in meer veiligheid (of in dit gevoel een stijgend gevoel van veiligheid) blijkt ook in dit onderzoek van toepassing te zijn. Kansen om de sociale cohesie te verbeteren liggen in de wijkaanpak Nieuwe Stijl. Zoals de gemeente zelf aangeeft wordt er minder naar de wijk als geheel gekeken, maar meer ingezoomd op die buurten, straten, adressen waar daadwerkelijke ondersteuning nodig is. Met de reguliere middelen voor de wijken wordt gezocht naar mogelijkheden voor een efficiëntere en gerichte inzet. Daarnaast wil de gemeente bewoners meer betrekken bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Bewoners zijn zelf aan zet en worden verantwoordelijk voor de buurt. Deze aanpak zal een versterkend effect hebben op het sociaal kapitaal van de bewoners, waardoor het de beleving van onveiligheid zal dalen.

Een ander opvallend punt is dat van alle taken waarop de politie een actieve rol speelt om veiligheid te verbeteren alleen inbraak en diefstal een significante invloed hebben op de beleving van veiligheid. Tijdens de presentatie van de prognose van de jaarcijfers van 2012 zegt korpschef Pim Miltenburg dat woninginbraken en overvallen misdrijven zijn die grote impact op de slachtoffers hebben en daarom een hoge prioriteit kennen. De politie steekt, volgens Miltenburg, veel energie in het oplossen van deze misdrijven, onder andere door speciale overvallen- en woninginbrakenteams. Ook wordt aangegeven dat voorkomen beter is dan genezen. Miltenburg doet daarom ook een beroep op gemeente, inwoners en ondernemers om goede preventieve maatregelen te nemen¹⁸. De resultaten van dit onderzoek onderstreept de aanbeveling van Miltenburg.

Een ander opvallend punt is dat de significante subindicatoren van slachtofferschap (overige diefstal, fietsendiefstal en inbraak) volgens de politiecijfers, verantwoordelijk zijn voor 32.6% van het totaal aantal misdrijven in 2011 in Arnhem. Hiermee lijkt het beeld te ontstaan dat misdrijven die vaak voorkomen, waarbij in dit geval voornamelijk economische schade plaatsvindt, van een grotere invloed zijn op de beleving van veiligheid dan misdrijven die minder vaak voorkomen, maar waarbij vaker sprake is van emotionele schade (bijvoorbeeld persoonlijk letsel). Een aanbeveling aan de hand van dit resultaat zou zijn om zowel voor politie als gemeente hier (meer) aandacht aan te besteden. Recentelijk heeft burgemeester Kaiser aangegeven dat hij geschrokken is van het aantal fietsendiefstallen in de gemeente Arnhem, de politie in Arnhem gaat in 2014 meer aandacht besteden aan fietsendiefstallen, zo wordt onder andere een lokfiets ingezet¹⁹. Ook is woninginbraak sinds 2013 een hoge prioriteit van de landelijke politie. Zo maakt de politie online zichtbaar hoeveel

¹⁸ Via <http://www.politie.nl/nieuws/2012/december/19/02-arnhem-jaarcijfers-politie-gelderland-midden.html>

¹⁹ Via <http://www.gelderlander.nl/regio/arnhem-e-o/arnhemse-burgemeester-kaiser-geschrokken-van-fietsdiefstal-1.4523785>

woninginbraken, en pogingen tot woningbraak, en de afgelopen drie maanden geweest zijn in de buurt waarin een persoon woont.

Een andere aanbeveling is gericht op de vragenlijst van de veiligheidsmonitor, het is niet duidelijk waarom bepaalde vormen van slachtofferschap gevraagd worden, en andere niet. Zo wordt er bijvoorbeeld niet gevraagd naar discriminatie, niet duidelijk is waarom. Een aanbeveling zou zijn om dezelfde verdeling te hanteren zoals die wordt vormgegeven bij de politiecijfers. Dit maakt tevens dataverzameling voor eventueel vervolgonderzoek gemakkelijker.

7.4 Reflectie

Helaas is het niet mogelijk om de analyse ook voor het jaar 2013 uit te voeren. De resultaten van de veiligheidsmonitor zijn op het moment van schrijven nog niet beschikbaar. Wanneer deze cijfers beschikbaar zijn kan er meer inzicht verschaft worden in de ontwikkeling van de beleving van veiligheid, maar ook eventuele veranderingen in het conceptueel model kunnen op deze manier onderzocht worden. Het ontbreken van de cijfers is zo ver mogelijk geprobeerd op te vangen door te kijken naar de ontwikkeling van de subindicator. Een voorbeeld wordt gegeven aan de hand van het kental verloedering. Het is als gevolg van de verloedering aannemelijk dat het gevoel van onveiligheid niet verder zal toenemen, dit omdat het kental de afgelopen 10 jaar steeds gelijk is gebleven of gedaald is. Echter zekerheid is hier niet over te geven, conclusies hierover kunnen pas gedaan worden als de cijfers beschikbaar worden gemaakt.

Hoofdstuk 8 Literatuurlijst

- Algemene Rekenkamer. (2001). *Grootstedenbeleid*. Den Haag: Sdu uitgevers.
- Algemene Rekenkamer. (2008). *Krachtwijken: Monitoring en verantwoording van het beleid*. Den Haag: Sdu uitgevers.
- Beck, U. (1984). *Risk Society: Towards a new modernity*. Londen: Sage Publications.
- Behrens, J.T. (1997). Principles and Procedures of Exploratory Data Analysis. *Psychological Methods*, 2 (2), 131-160.
- Blokland, T. (2009). *Oog voor elkaar; Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Blokland, T. (2004). Sociale onveiligheid als maatschappelijk probleem: een inleiding. *Beleid en Maatschappij*, 31 (3), 149-152.
- Boers, J. (2008). *Angst en vertrouwen; Het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving*. Vrije Universiteit Amsterdam: Reprografie Vrije Universiteit.
- Boers, J., Steden, R van. & Boutellier, H. (2008). Het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving; Een kwantitatieve studie onder inwoners van Amsterdam. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 7 (3), 34-52.
- Boelhouwer, J., Knol, F., Oppelaar, J. & Veldheer, H. (2006). *De leefsituatie in de grote stad 1997-2004*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Boonstra, N. & Hermens, N. (2013). *Hoezo niet werkzaam? Dossier Falende wijkaanpak?* Verkregen op 3 juni 2013 van <http://www.socialevraagstukken.nl>
- Boutellier, H. (2005). *Meer dan veilig: Over bestuur, bescherming en burgerschap*. Inaugurele rede. Verkregen op 30 mei 2013 van <http://hdl.handle.net/1871/10558>
- Boutellier, H. (2009). *De veiligheidsutopie: Over vitaliteit, bescherming en burgerschap*. Verkregen op 21 mei 2013 van <http://www.kuleuven.be>
- Braster, J.F.A. (2000). *De kern van casestudy's*. Assen: van Gorcum & Comp B.V.
- Brouwer, J., Wildt, R de. & Luijckx, T. (2006). *De behoefte aan stedelijke vernieuwing 2010-2019; Beleidsvarianten voor herstructurering, functieverandering en uitleg*. Delft: ABF Research
- Bureau Beke. (2009). *Feiten over veiligheidsbeleving in de gemeente Arnhem*. Arnhem: Bureau Beke.

- Cachet, L. & Prins, R. (2010). Lokaal veiligheidsbeleid in Nederland en België; Op zoek naar een verschil. *Tijdschrift voor Veiligheid*. 9 (3), 60-72.
- CBS. (2012). *Outcome Wijknaarpak; De Tweede Voortgangsrapportage*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau der Statistiek.
- Derksen, W. (2013). *Veiligheid en geborgenheid in de stad*. Verkregen op 21 mei 2013 van <http://www.wimderksen.nl>
- Elchardus, M., de Groof, S. & Smits, W. (2005). Rationele angst of collectieve voorstelling van onbehagen; Een vergelijking van twee paradigma's ter verklaring van onveiligheidsgevoelens. *Mens en Maatschappij*, 80 (1), 48-68.
- Elchardus, M., de Groof, S. & Smits, W. (2008). Rational fear or represented malaise: A crucial test of two paradigms explaining fear of crime. *Sociological Perspectives*. 50 (3), 453-471.
- Gemeente Arnhem. (2007). *Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2008-2011; De veilige stad (deel 1)*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem (2007a). *Wijkactieplan Het Arnhemse Broek*. Arnhem: Gemeente Arnhem
- Gemeente Arnhem (2007b). *Wijkactieplan Klarendal*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem (2007c). *Wijkactieplan Malburgen*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem (2007d). *Wijkactieplan Presikhaaf*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem. (2011). *Startnotitie Integraal Veiligheidsbeleid 2012-2015*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem. (2012). *Keuzenota Integraal Veiligheidsbeleid*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem. (2012a). *Kadernota Veiligheid 2013-2016; Arnhem Veiliger*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem. (2012b). *Meerjarenprogrammabegroting 2013-2016*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem. (2012c). *Staat van Arnhem 2012*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem. (2012d). *Leefbaarheid en Veiligheid in Arnhem; Resultaten Veiligheidsmonitor 2011*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Gemeente Arnhem. (2014). *Twintig jaar wijkaanpak in Arnhem: van project naar standaard in stad en stadshuis*. Arnhem: Gemeente Arnhem

- Grotenhuis, A. te. & Mathijssen, A. (2009). *Basiscursus SPSS*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Hamers, B., Verwest, F. & Wouden, R van der. (2006). *Toekomstverkenning grotestedenbeleid: een beschouwing*. Den Haag: Ruimtelijk Planbureau.
- Helden, B. van (2014, 7 april). Grip op probleemgezin; Arnhemse aanpak van huishoudens met zware problemen, met het Overlast Zorg Overleg, blijkt goed te werken. *De Gelderlander*. Verkregen op 16 augustus 2014 van <http://www.rijnstad.nl>
- Helsloot, I., Pieterman, R. & Hanekamp, J.C. (2010). *Risico's en Redelijkheid*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers
- Jensma, F. (2012, 17 november). Criminaliteit is zichtbaar puntje van de ijsberg. *NRC Handelsblad*. Verkregen op 14 mei 2014 van <http://www.nrc.nl/rechtenbestuur>
- Kalidien, S.N., Heer-de Lange, N.E. de (eindredactie). WODC, CBS, Raad voor de Rechtspraak (2013). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2012; Ontwikkelingen en samenhangen*. Meppel: Boom Distributiecentrum. Verkregen op 4 augustus 2014 via <http://www.wodc.nl>
- *Kamerstukken II* 1996-1997, 25 427, nr. 2, p 48.
- *Kamerstukken II* 1998/99, 26 604, nr. 1, p 9.
- *Kamerstukken II* 2006-2007, 30 128, nr. 12, p 2.
- *Kamerstukken II* 2006-2007, 30 995, nr. 1, p 1-2
- *Kamerstukken II* 2009/10, 32 459, nr. 3, p 1-3
- Kullberg, J. (2009). *Interventies in de wijk. Waarom? Waar? En waarom daar?* In Musterd, S. & Ostendorf, W. (2009). *Problemen in wijken of probleemwijken?* Assen: Koninklijke van Gorcum.
- Lub, V. (2013). *Wijkenbeleid is te vaak symbolisch*. Dossier Falende wijkaanpak? Verkregen op 3 juni 2013 van <http://www.socialelvraagstukken.nl>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2007). *Samen werken, samen leven; Beleidsprogramma Kabinet Balkenende IV 2007-2011*. Den Haag: Koninklijke De Swart.
- Musterd, S. (2009). Probleemwijken! Probleemwijken? *Geografie*. 18 (6), 6-8.
- Net, van der, T.Z.J. (2000). *Tutorial e-desk; Causale analyse 2, college 7*. Tilburg: Katholieke Universiteit Brabant. Faculteit der Sociale Wetenschappen, departement MTO. Online document. Verkregen op 5 februari 2014.

- Oppelaar, J. & Wittebrood, K. (2006). *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Opstelten, I. (2013). *Toespraak door minister Opstelten tgv "Dag 1": officiële start Nationale Politie*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie. Verkregen op 30 mei 2013 van <http://www.rijksoverheid.nl>
- Peeters, P. (2011). Weinig hoop voor de toekomst; Faalt de wijkaanpak inderdaad? *Tijdschrift voor sociale vraagstukken*. (3), 8-10
- Permentier, M., Kulberg, J. & Noijs, L. van. (2013). *Werk aan de wijk; Een quasi-experimentele evaluatie van het krachtwijkenbeleid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Platform 31. (2013). *KEI-overzicht Rijksbeleid door de jaren heen*. Verkregen op 28 mei 2013 op <http://kennisbank.platform31.nl>
- Pleysier, S. (2011). Over objectieve en subjectieve onveiligheid; En de (on)zin van het rationaliteitsdebat. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 10 (4), 24-40.
- Rekenkamer Arnhem. (2012). *Onderzoeksprogramma 2012-2013*. Arnhem: Gemeente Arnhem.
- Robson, C. (2002). *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers*. Oxford: Blackwell Publishing
- Rogier, J.J.H. (1998). *De wisselwerking tussen organisatie en markt; Ontwerp van een instrument voor ondernemers die hun besturing willen balanceren*. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen. Verkregen op 21 augustus 2013 op <http://irs.ub.rug.nl/ppn/166233854>
- Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2004). *Methoden en Technieken van Onderzoek, derde editie*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2008). *Methoden en Technieken van Onderzoek, vierde editie*. Nederlandse bewerking: Verckens, J.P. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Schuiling, D. (2007). Stadsvernieuwing door de jaren heen. *Rooilijn: Tijdschrift voor wetenschap en beleid in de ruimtelijke ordening*. 40 (3), 158-165.
- Sijtsma, K. (2009). Over misverstanden rond Cronbach's alfa en de wenselijkheid van alternatieven. *De Psycholoog*. 44 (11) 561-567.
- Smeets, M.E., Moors, H., van 't Hof, K. & van den Reek- Vermeulen, E. (2010). *Omgaan met de perceptie van overlast en verloedering; Een beknopt advies voor de bestuurspraktijk*. Tilburg: IVA beleidsonderzoek en advies
- Swanborn, P.G. (1996). *Case-study's; wat, wanneer en hoe?* Amsterdam/Meppel: Boom.

- Terpstra, J. (2004). Veiligheidszorg en laatmoderniteit: veranderingen in veiligheidsbeleid en de zorg om veiligheid. *Beleid en Maatschappij*, 31 (3), 153-162.
- Tilburg University. (2014). *Interne consistentie – Cronbach's alpha*. Verkregen op 12 februari 2014 via <http://www.tilburguniversity.edu/nl>
- Vanderveen, G. (2006). *Interpreting fear, crime, risk and unsafety*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Vennix, J.A.M. (2006). *Theorie en praktijk van empirisch onderzoek*. Essex: Pearson Custom Publishing.
- VNG. (2010). *Kernbeleid Veiligheid; Handreiking voor gemeenten*. Den Haag: Drukkerij Excelsior.
- Vocht, de. A. (2010). *Basishandboek SPSS 18; IBM SPSS Statistics*. Utrecht: Bijleveld Press.
- VROM. (2007). *Actieplan Krachtwijken: Van Aandachtswijk naar Krachtwijk*. Den Haag: VROM.
- VROM-raad. (2006). *Stad en Stijging. Sociale Stijging als leidraad voor stedelijke vernieuwing*. Advies 054. Den Haag: OBT.
- Wassenberg, F. & Blokland, T. (2008). *Funcitiemenging en veiligheid*. In Ouwehand, A., Kempen, R van, Kleinhans, R. en Visscher, H. *Van wijken weten; Beleid en praktijk in de stedelijke vernieuwing* (pp. 56-66). Delft: Delft University Press.
- Wittebrood, K. & van Dijk, T. (2007). *Aandacht voor de wijk; Effecten van herstructurering op de leefbaarheid en veiligheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Wittebrood, K. & Permentier, M. (2011). *Wonen, wijken en interventies; Krachtwijkenbeleid in perspectief*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Yin, R.K. (1994). *Case Study Research; Design and Methods*. Londen: Sage Publications.

Hoofdstuk 9 Bijlagen

9.1 Vragenlijst veiligheidsmonitor gemeente Arnhem 2011

Leefbaarheid woonbuurt

Vraag/Uitspraak	Antwoordcategorieën
In de buurt zijn de wegen paden en pleintjes goed onderhouden	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
In de buurt zijn perken, plantsoenen en parken goed onderhouden	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
In de buurt is het buiten goed verlicht	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
In de buurt zijn goede speelplekken voor kinderen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De mensen kennen elkaar in de buurt nauwelijks	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De mensen gaan in de buurt op een prettige manier met elkaar om	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
Ik woon in een gezellige buurt, waar veel saamhorigheid is	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in de buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren?	Ja/nee/ weet niet of geen mening
Vindt u dat de buurt waarin u woont het afgelopen jaar vooruit of achteruit is gegaan?	Vooruit/achteruit/gelijk/ Weet niet of geen mening
Rapportcijfer woonomgeving	Cijfer 1-10
Rapportcijfer leefbaarheid in uw buurt	Cijfer 1-10
Rapportcijfer veiligheid in uw buurt	Cijfer 1-10

Beleving buurtproblemen

Vraag/Uitspraak	Antwoordcategorieën
Fietsendiefstal	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Diefstal uit auto's	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Beschadiging, diefstal, vernieling aan auto	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Bedreiging	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Bekladden van muren en/of gebouwen	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Overlast van groepen jongeren	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Dronken mensen op straat	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Mensen die op straat lastig worden gevallen	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening

	niet of geen mening
Rommel op straat	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Hondenpoep	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Vernieling van telefooncellen, bushokjes of tramhokjes	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Inbraak in woningen	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Gewelddelicten	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Drugsoverlast	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Overlast door omwonenden	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Straatroof	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Agressief verkeersgedrag	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Geluidsoverlast door verkeer	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Andere vormen van geluidsoverlast	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Te hard rijden	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Parkeeroverlast	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Overlast van zwervers/daklozen	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Overlast van horecagelegenheden	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Vrouwen en meisjes die op straat worden nagefloten, nageroepen, of op een of andere manier ongewenst aandacht krijgen	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Jeugdcriminaliteit	Komt vaak voor/ komt soms voor/ komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening
Wat zijn volgens u de twee belangrijkste problemen in uw buurt, waarvan u vindt dat die met voorrang moeten worden aangepakt?	Probleem 1: Probleem 2: Geen enkele Weet niet/ geen mening

Onveiligheidsbeleving

Vraag/Uitspraak	Antwoordcategorieën
Voelt u zich wel een onveilig?	Ja/nee/weet niet
Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig?	Vaak/soms/zelden/weet niet
Voelt u zich wel eens onveilig in uw eigen buurt?	Ja/nee/weet niet
Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig in uw eigen buurt?	Vaak/soms/zelden/weet niet
Hoe groot denkt u dat de kans is dat u het komende jaar zelf slachtoffer wordt van: - inbraak in uw woning - mishandeling - diefstal van uw portemonnee	Heel grote kans/grote kans/ geen grote en geen kleine kans/kleine kans/ heel kleine kans/weet niet

Slachtofferschap

Vraag/Uitspraak	Antwoordcategorieën
Is er in de afgelopen vijf jaar • wel eens iets gestolen uit uw woning? • wel eens een fiets van u gestolen? • uw auto of een auto uit uw huishouden gestolen? • wel eens iets uit een auto van uw huishouden gestolen? • wel eens iets van de buitenkant van uw auto of een auto uit uw huishouden gestolen of iets beschadigd? • uw portemonnee, portefeuille, mobiele telefoon of sieraden wel eens uit uw tas kleding of van uw lichaam gestolen, zonder dat er geweld werd gebruikt of er met geweld werd bedreigd? • uw portemonnee, portefeuille, mobiele telefoon of sieraden wel eens uit uw tas kleding of van uw lichaam gestolen en dat er geweld werd gebruikt of er met geweld werd bedreigd? • wel eens andere dingen van u gestolen? • wel eens iets van u moedwillig vernield of beschadigd, zonder dat daarbij iets is gestolen? • het voorval voorgedaan dat iemand u vastpakt net seksuele bedoelingen op een kwetsende manier? • het voorval voorgedaan dat iemand u wel eens bedreigd met slaan, schoppen een pistool, een mes of iets dergelijks, zonder dat u werd aangevallen of mishandeld? • het voorval voorgedaan dat iemand u wel eens bedreigd met slaan, schoppen een pistool, een mes of iets dergelijks en dat u werd aangevallen of mishandeld? • Afgezien van de tot nu toe behandelde voorvallen slachtoffer geweest van een ander misdrijf of een poging daartoe?	Ja/nee
Wanneer gebeurde dit de laatste keer?	Nog dit jaar/vorig jaar/eerder
En in welke maand?	Januari/ februari/ maart/ april/ mei/ juni/ juli/ augustus/ september/ oktober/november/ december/ weet niet.
Wanneer gebeurde dit de voorlaatste keer?	Nog dit jaar/ vorig jaar/ eerder/ geen eerdere keer
(evt.) En in welke maand?	Januari/ februari/ maart/ april/ mei/ juni/ juli/ augustus/ september/ oktober/november/ december/ weet niet.
Hoe vaak gebeurde dit in totaal in de afgelopen 12 maanden?	# keer
Gebeurde dit de laatste keer in uw eigen buurt, elders in uw woongemeente, elders in Nederland, of in het buitenland?	In de eigen buurt/ elders in de woongemeente/ elders in Nederland/ in het buitenland.
Waar gebeurde het voorval precies?	Thuis/andere woning/café, bar, disco, restaurant/ straat/ trein, metro, bus of tramhalte/ trein, metro, bus of tram/ auto/ werk/ school/ winkel, warenhuis, winkelcentrum/ sportveld, sporthal/ park, parkeerterrein, strand/ elders
Kende u de dader(s)?	Ja/nee
Waar kende u de dader(s) van?	Partner/ex/familielid/buurtgenoot/ iemand van het werk/ andere bekende.

Oordeel functioneren politie in de buurt

<i>Vraag/Uitspraak</i>	<i>Antwoordcategorieën</i>
De politie biedt de burgers in deze buurt bescherming	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie heeft hier contact met de bewoners uit de buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie reageert op de problemen hier in de buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie doet in deze buurt haar best	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie pakt de zaken in deze buurt efficiënt aan	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie bekeurt hier te weinig	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie neemt je serieus	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
Je ziet de politie in de buurt te weinig	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie komt hier te weinig uit de auto	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie is hier weinig aanspreekbaar	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie heeft hier te weinig tijd voor allerlei zaken	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie komt niet snel als je ze roept	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening

Oordeel functioneren politie algemeen

<i>Vraag/Uitspraak</i>	<i>Antwoordcategorieën</i>
De politie weet hoe ze boeven moeten vangen	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie wil contact hebben met burgers	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie houdt rekening met de wensen van de samenleving	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie werkt goed samen met de bewoners	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
Als het er echt om gaat, dan is de politie er voor je	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie is benaderbaar	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie informeert de burgers	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De politie bestrijdt succesvol de criminaliteit	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
Als het er echt om gaat, zal de politie het uiterste doen om je te helpen	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening

Oordeel functioneren gemeente

<i>Vraag/Uitspraak</i>	<i>Antwoordcategorieën</i>
De gemeente heeft aandacht voor het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in de buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De gemeente informeert de buurt over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De gemeente betreft de buurt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De gemeente is bereikbaar voor meldingen en klachten over de leefbaarheid en de overlast in de buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De gemeente reageert op meldingen en klachten over de leefbaarheid en de overlast in de buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening
De gemeente doet wat ze zegt bij het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in uw buurt	Helemaal mee eens/ mee eens/neutraal/ niet mee eens/ helemaal niet mee eens/ weet niet of geen mening

Preventie

<i>Vraag/Uitspraak</i>	<i>Antwoordcategorieën</i>
Ik laat 's avonds wanneer er niemand thuis is het licht branden	(bijna) altijd/ soms/ (bijna) nooit/ weet niet/ niet van toepassing
Ik zet indien mogelijk mijn fiets in een bewaakte fietsenstalling	(bijna) altijd/ soms/ (bijna) nooit/ weet niet/ niet van toepassing
Ik neem waardevolle spullen mee uit de auto	(bijna) altijd/ soms/ (bijna) nooit/ weet niet/ niet van toepassing
Ik laat als ik ergens naartoe ga waardevolle spullen thuis om diefstal en beroving op straat te voorkomen	(bijna) altijd/ soms/ (bijna) nooit/ weet niet/ niet van toepassing
Heeft uw woning extra veiligheidssloten of grendels op buitendeuren? Kunt u aangeven hoe vaak hiervan gebruik wordt gemaakt?	Ja/nee (bijna) altijd/soms/(bijna) nooit
Heeft uw woning (rol)luiken voor ramen en/of deuren? Kunt u aangeven hoe vaak hiervan gebruik wordt gemaakt?	Ja/nee (bijna) altijd/soms/(bijna) nooit
Heeft uw woning buitenverlichting? Kunt u aangeven hoe vaak hiervan gebruik wordt gemaakt?	Ja/nee (bijna) altijd/soms/(bijna) nooit
Heeft uw woning een alarminstallatie? Kunt u aangeven hoe vaak hiervan gebruik wordt gemaakt?	Ja/nee (bijna) altijd/soms/(bijna) nooit
Komt het wel eens voor dat u: - 's avonds of 's nachts niet open doet, omdat u het niet veilig vindt? - In uw eigen buurt omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden - uw kind(eren) niet toestaan ergens naartoe te gaan bij u in de buurt omdat u het niet veilig vindt? - zich onveilig voelt als u 's avonds bij u in de buurt over straat loopt? - zich niet op uw gemak voelt als u 's avonds alleen thuis bent?	vaak/soms/zelden of nooit/weet niet of geen mening/ niet van toepassing.

Onveilige plekken

<i>Vraag/Uitspraak</i>	<i>Antwoordcategorieën</i>
Kunt u van elk van deze situatie/plaatsen aangeven of u zich daar wel eens onveilig voelt? - rondom uitgaansgelegenheden - plekken waar groepen jongeren lopen - in het centrum van mijn gemeente - winkelgebied/winkelcentrum in de eigen buurt - in het openbaar vervoer - bij het treinstation - in eigen huis	Vaak/soms/zelden of nooit/ weet niet of geen mening/ niet van toepassing

Leefbaarheid woonbuurt

<i>Vraag/Uitspraak</i>	<i>Antwoordcategorieën</i>
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor ouderen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor gezondheidszorg	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
In de buurt zijn voldoende voorzieningen voor basisonderwijs	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
In de buurt zijn voldoende winkels voor dagelijkse boodschappen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
In de buurt zijn voldoende groenvoorzieningen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
In de buurt zijn weinig onveilige plekken	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
De mensen in deze buurt blijven hier graag wonen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
Als je in deze buurt woont heb je het goed getroffen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
Als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
Het is vervelend om in deze buurt te wonen	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
Ik heb veel contacten met andere buurtbewoners met een andere etnische achtergrond	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
In deze buurt letten mensen op elkaar	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
Voelt u zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in uw buurt?	Ja/nee/ weet niet of geen mening
Denkt u dat de buurt waarin u woont de komende jaren vooruit of achteruit zal gaan?	Vooruit/achteruit/ zal gelijk blijven/ weet niet of geen mening.
Hoe gehecht bent u aan uw buurt?	Zeer gehecht/gehecht/niet gehecht/ helemaal niet gehecht/ weet niet of geen mening
Hoe prettig vindt u de buurt waarin u woont?	Zeer prettig/prettig/onprettig/zeer onprettig/ weet niet of geen mening
Kunt u voor elk voorval/misdrijf aangeven of dit naar uw idee vaak, soms of bijna nooit voorkomt in uw buurt? - huiselijk geweld - prostitutieoverlast - burenruzies	Komt vaak voor/komt soms voor/komt (bijna) nooit voor/ weet niet of geen mening

Toezicht

Vraag/Uitspraak	Antwoordcategorieën
Ik voel me veiliger door de aanwezigheid van cameratoezicht in een gebied	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening
Ik voel me veiliger op straat door de aanwezigheid van toezichthouders/ handhavers	Helemaal mee eens/ mee eens/ neutraal/ mee oneens/ helemaal mee oneens/ weet niet of geen mening

Tevredenheid buurt en woning

Vraag/Uitspraak	Antwoordcategorieën
Welk cijfer zou u geven van 1 tot en met 10 voor uw woning?	Cijfer 1-10
Welke cijfer zou u geven van 1 tot en met 10 voor de voorzieningen in uw buurt?	Cijfer 1-10

Vrijwilligerswerk, sport en contacten

Vraag/Uitspraak	Antwoordcategorieën
Bent u op de één of andere manier actief als vrijwilliger?	Ja/nee
Doet u op de één of andere manier aan sport?	Ja/nee
Vindt u dat u voldoende contacten met andere mensen hebt? (buiten werk school of eigen huishouden)	Ja, zeker/ ja, mee ik zou wel meer willen/ nee, ik vind dat ik te weinig contacten heb.

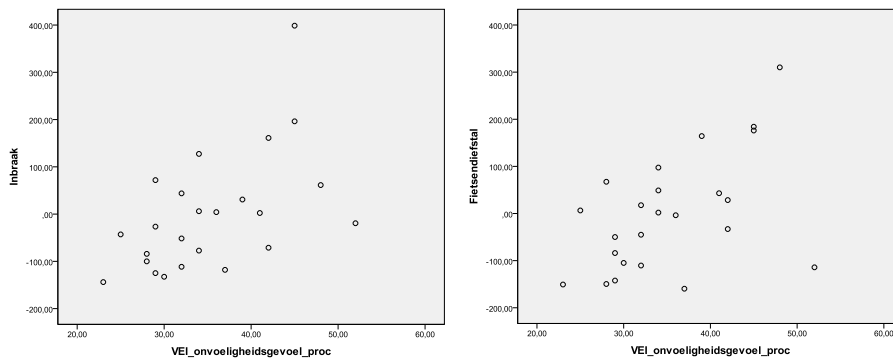
Achtergrondkenmerken

Vraag/Uitspraak	Antwoordcategorieën
Wat is uw geslacht?	Man/vrouw
Wat is uw leeftijd?	# jaar
In welk land bent u geboren?	Nederland/Suriname/Nederlandse Antillen of Aruba/ Turkije/ Marokko/ Europa/ VS, Canada, Australië, Nieuw Zeeland, overig Oceanië, Japan, Indonesië, Nederlands Indië/ in een ander land/ onbekend- wil ik niet zeggen
Ik welk land is uw vader geboren?	Nederland/Suriname/Nederlandse Antillen of Aruba/ Turkije/ Marokko/ Europa/ VS, Canada, Australië, Nieuw Zeeland, overig Oceanië, Japan, Indonesië, Nederlands Indië/ in een ander land/ onbekend- wil ik niet zeggen
In welk land is uw moeder geboren?	Nederland/Suriname/Nederlandse Antillen of Aruba/ Turkije/ Marokko/ Europa/ VS, Canada, Australië, Nieuw Zeeland, overig Oceanië, Japan, Indonesië, Nederlands Indië/ in een ander land/ onbekend- wil ik niet zeggen
Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden, uzelf meegerekend?	# personen
Hoeveel personen daarvan zijn jonger dan vijftien jaar?	# personen
Wat is uw hoogst genoten opleiding, die u met een diploma heeft afgerond?	Geen opleiding/ Basisonderwijs/LBO/HAVO-VWO/MBO/HBO/WO
Verricht u betaalde werkzaamheden?	Ja/nee/weet niet
Is dit voor meer dan 12 uur per week?	Ja/nee/weet niet
In wat voor soort woning woont u?	Vrijstaande woning/twee-onder-een-kapwoning/tussenwoning in een rij/ seniorenwoning- serviceflat- aanleunwoning/ verzorgingstehuis/ hoekwoning in een rij/ flat minder dan vijf woonlagen/ flat, vijf of meer

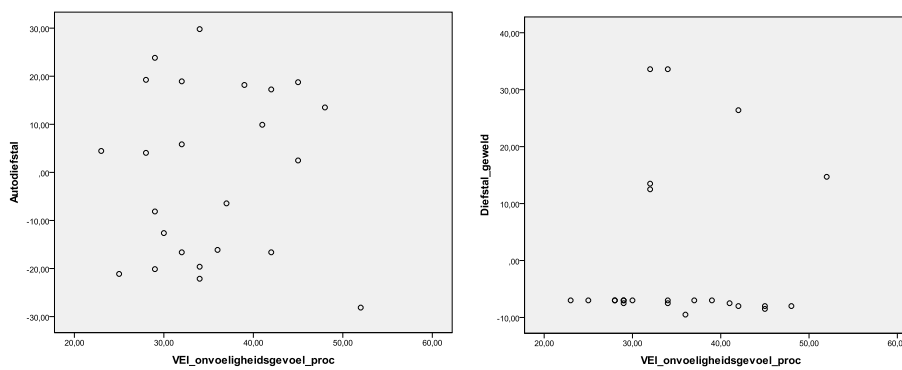
	woonlagen/ bovenwoning/ benedenwoning/ op kamers/ woonboot/ woonwagen/ anders
Woont u in een koopwoning of in een huurwoning?	Koopwoning/huurwoning
Wat is uw seksuele identiteit?	Heteroseksueel /lesbisch /homoseksueel / biseksueel / transgender/ anders/ wil ik niet zeggen

9.2 Controle lineariteit

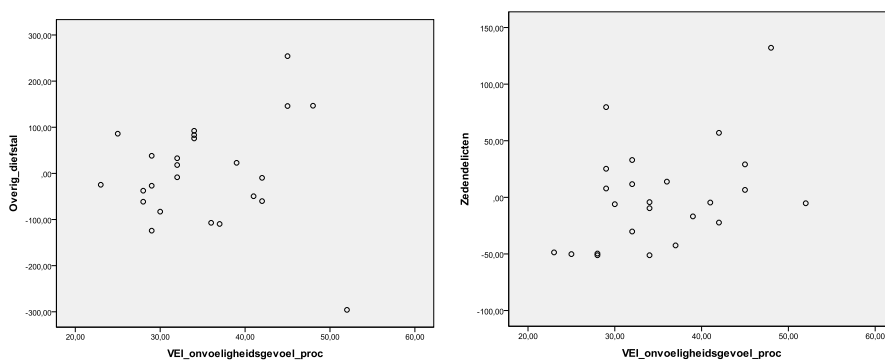
INBRAAK EN FIETSENDIEFSTAL

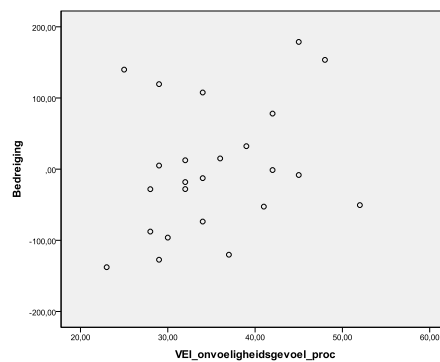
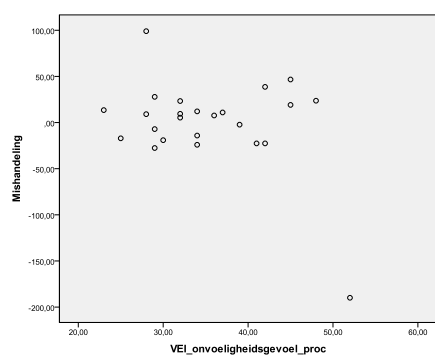
AUTODIEFSTAL EN DIEFSTAL MET GEWELD

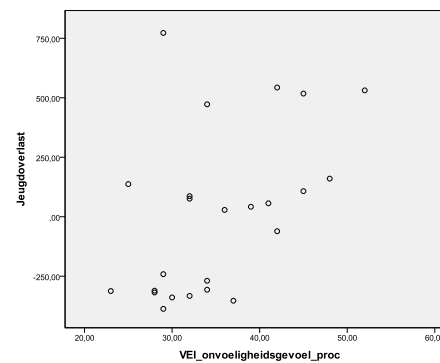
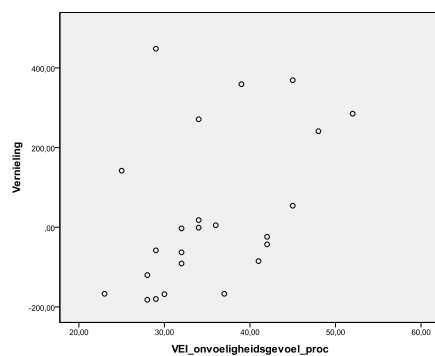
OVERIGE DIEFSTAL EN ZEDENDELICTEN

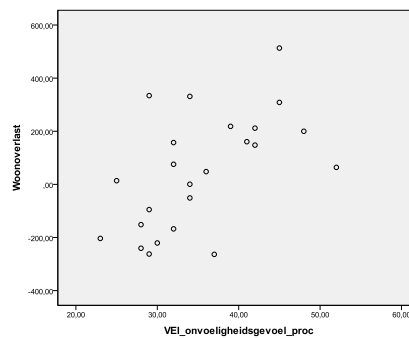
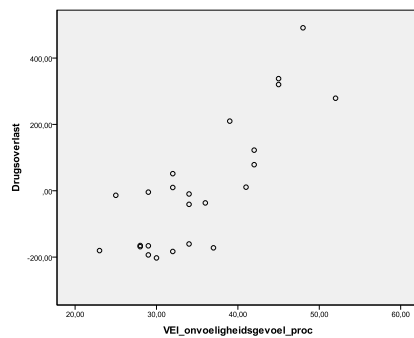
MISHANDELING EN BEDREIGING

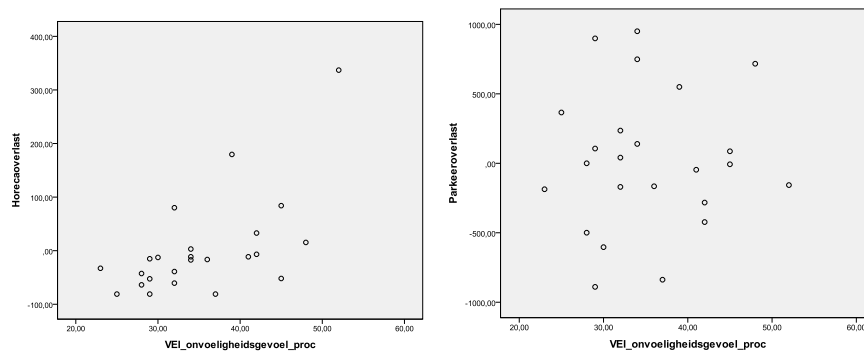
VERNIELING EN JEUGDOVERLAST

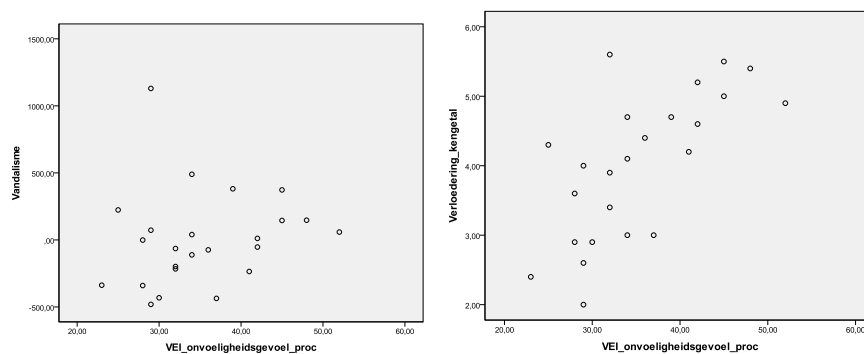
DRUGSOVERLAST EN WOONOVERLAST

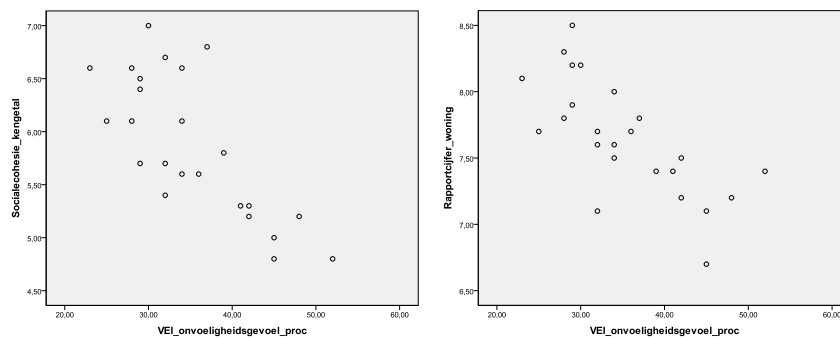
HORECAOVERLAST EN PARKEEROVERLAST

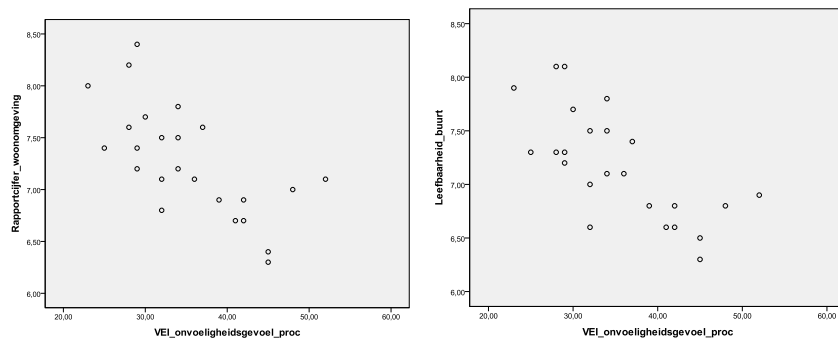
VANDALISME EN KENTAL VERLOEDERING

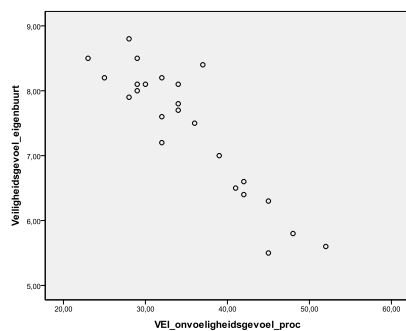
KENTAL SOCIALE COHESIE EN RAPPORTCIJFER WONING

RAPPORTCIJFER WOONOMGEVING EN RAPPORTCIJFER LEEFBAARHEID BUURT

RAPPORTCIJFER VEILIGHEID BUURT

9.3 Overzicht subjectieve en objectieve determinanten

In dit overzicht wordt een overzicht gegeven van de determinanten en de totstandkoming van de subindicatoren

SLACHTOFFERSCHAP

Objectief Politiecijfers	Subjectief: Persoonlijk slachtofferschap (veiligheidsmonitor)
Diefstal/inbraak woning+	Inbraak (poging tot)
Diefstal/inbraak box, garage, schuur, tuinhuis	
Diefstal (brom/snor)-fietsen	Fietsendiefstal
Diefstal van motorvoertuigen	Autodiefstal
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	Diefstal uit auto ²⁰
Overvallen	Diefstal met geweld
Overige diefstal/inbraak/vermogensdelicten	Overige diefstal
Mishandeling (fysiek geweld)	Mishandeling
Bedreiging (psychisch geweld)	Bedreiging
Zeden (geweld)	Seksuele intimidatie
Beschadiging auto	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Vandalisme/beschadiging	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Winkeldiefstal	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Inbraak winkel	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Brandstichting	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Drugshandel	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Overige incidenten georganiseerde criminaliteit	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Discriminatie	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Restcategorie schending integriteit	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Overige misdrijven	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor

OVERLAST

Objectief Politiecijfers	Subjectief: Komt vaak voor (veiligheidsmonitor)
Vandalisme/baldadigheid	Vandalisme
Vernieling	Vernieling
Woonoverlast/burgengericht en relatieproblemen	Overlast van omwonenden
Overlast zwervers	Overlast van zwervers/daklozen
Drugsoverlast	Drugsoverlast
Overlast horeca	Overlast van horeca
Overlast evenementen	Geluidsoverlast ²¹

²⁰ Gekozen is om deze subindicator niet op te nemen, dit omdat de objectieve determinant ook diefstal vanaf motorvoertuigen meet

Overlast jeugd	Jongerenoverlast
Parkeerproblemen	Parkeeroverlast
Overige overlast sociaal	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Overige overlast fysiek (vanuit woningen)	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Parkeerproblemen en verkeersstremming	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Overige incidenten	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Overlast gestoord/overspannen persoon	Niet gevraagd in veiligheidsmonitor
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Hondenpoep
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Dronken mensen
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Lastig vallen
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Ongewenste aandacht
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Jeugdcriminaliteit
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Agressief verkeersgedrag
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Geluidsoverlast verkeer
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Te hard rijden
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Bekladding
Niet specifiek opgenomen in de objectieve politiecijfers	Rommel op straat

²¹ Gekozen is om deze subindicator niet op te nemen, ze sluiten elkaar immers niet uit. Vaak is er sprake van geluidsoverlast bij evenementen, maar er kan ook op een andere manier overlast gevonden worden bij evenementen.

9.4 Grafisch overzicht wijken Arnhem

9.5 Interviews: interviewguides en interviewtranscripties

9.5.1 Interview mevrouw Moester: Presikhaaf

Interviewguide mevrouw Saskia Moester

Wijkregisseur Presikhaaf-West, Presikhaaf-Oost en Spijkerkwartier

- Introductie
- 1) Hoe zou u de wijk Presikhaaf omschrijven?
- 2) Wat zijn de voornaamste problemen of punten van aandacht in deze wijk?
- 3) Uit het wijkactieplan uit 2007 en wijkuitvoeringsplannen uit (2010, 2011 en 2012) heb ik de volgende lijst met maatregelen en de budgettering van de wijkaanpak gevonden. Kunt u, aan de hand van de lijst iets meer vertellen over de wijkaanpak in Presikhaaf? Met andere woorden:
 - Wat zijn de belangrijkste maatregelen in deze wijk geweest?
 - Welk effect hebben deze maatregelen?
 - Hoeveel heeft opgeleverd, en wat heeft het gekost?
- 4) Wat is uw rol als wijkregisseur in de wijkaanpak?
- 5) Wat zijn de successen geweest van de wijkaanpak en wat zijn nog steeds aandachtspunten?
- 6) Hoe schat u de toekomst van de wijk in, en welke rol speelt de Wijkaanpak nieuwe stijl hierin?
- Afsluiting
- Woord van dank

Veiligheids- onderwerp	Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Slachtofferschap	Inzet wijkpreventieteam	WAP 2007		
	Intensief beheer openbare ruimte/ beheer nieuwe stijl	WAP 2007 WUP 2012	Gem. regulier	€ 15.000
	Aanpak door gemeente van overtreders	WAP 2007		
	Gespecialiseerde hulpverleners huiselijk geweld	WAP 2007		
	Zet in op 12-	WAP 2007 WUP 2010 WUP 2011	Gem. regulier MO	
	Zorg coördinator OZO	WUP 2010 WUP 2011	Programma	€ 80.000 € 80.000
Overlast	Outreaching jongerenwerk (hangjongeren)	WAP 2007 WUP 2011 WUP 2012	Programma	€ 75.000 € 80.000 € 60.000
	Inzet methode integrale handhaving (extra boa's)	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011	Programma	€ 40.000 0

		WUP 2012		€ 50.000
	Gezinscoaches	WAP 2007		
	Integrale aanpak overlast	WUP 2010 WUP 2011	Programma	€ 50.000 € 50.000
	Woonoverlast/illegale bewoning/ huisjesmelkers	WUP 2010 WUP 2011	Regulier Regulier SB	?
	Achter de voordeur (gezinnen met overlast)	WAP 2007 WUP 2010 WUP 2011	Programma, Portaal Vivare Portaal Vivare	€ 50.000 € 60.000 € 86.000 € 95.000 € 80.000 € 15.000 € 157.920
	Plaatsen camera's HAN om overlast aan te pakken	WUP 2011	Vivare	€ 5.500
Verloedering	Aanpak illegale bijplaatsingen afvalverzamelpunten	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011	Gem. regulier, dienst SB, Vivare	? € 16.800 € 100.000 € 50.582
	Straat in actie	WAP 2007		
	Aanpak leegstaande winkelstrips (winkelstraatmanager?)	WAP 2007 WUP 2012	Rijk	€ 40.000
	Woonomgevingsploeg	WUP 2010 WUP 2011	Portaal Volkshuisvesting	€ 30.000 € 16.000 € 15.522
	Project bloembakken/ aanpak onderhoud tuinen	WUP 2011	Portaal Vivare	€ 5.000 € 8.525
	Aanpak uitstraling verloederde woningen en woonomgeving	WUP 2011	Vivare	€ 10.000
Sociale cohesie	Buren!	WAP 2007 WUP 2011	Portaal	€ 6.000
	Buurt in Actie portiekgesprekken	WAP 2007		
	Activiteiten programma	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011 WUP 2012	Ontwikkelings- plan, Portaal, Vivare	€ 45.000 € 10.000 € 50.000 € 85.000 € 31.500 € 10.000 € 3.500 € 10.500 € 51.500
	Ontmoeting MFC/Presikhaaf Leeft	WAP 2007	Portaal	€ 50.000 € 50.000
	Activiteiten gericht op kennisuitwisseling	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011	Programma Vivare	€ 75.000 € 255.000
	Programma cultuur in de wijk (o.a. presikharmony, kunstscout)	WAP 2007, WUP 2010, WUP 2011	Dienst MO Portaal	€ 50.000 € 50.000 € 10.000

	Sociaal programma	WUP 2010	Portaal	€ 98.000
Leefbaarheid	Ontwikkelingsplan Presikhaaf	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011	Vivare Portaal Vivare	€ 19.225 € 52.200 € 20.000 € 30.000 € 1.000.000 € 20.000 € 19.225
	Integrale visie en 'brand'-ontwikkeling	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011	Programma Vivare Volkshuisvesting Volkshuisvesting	€ 50.000 € 15.000 € 3.600.000 € 5.900.000
	Inzet conciërges	WAP 2007 WUP 2011	Gemeente regulier	€ 112.500
	Aanpak/toezicht tuinen erf-afscheidings	WAP 2007, WUP 2010	Portaal	€ 20.000
	Project Buitengewoon Beter	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011	Gem regulier, dienst SO, Portaal, Vivare	€ 150.000 € 15.000 € 25.000 € 15.000
	30km maatregelen	WAP 2007		
	Aandacht afval bij slopen	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011	Portaal	€ 90.000 € 70.000 € 10.000
	Adviseur gebiedbeheer	WUP 2010	Portaal	€ 120.000 € 120.000
	Renovatie P3	WUP 2010	Portaal	€ 150.000 € 5.000
	Ecologische zone P1	WUP 2010	Portaal	€ 400.000
	Buurtbeheerder	WUP 2010 WUP 2011	Vivare	€75.000 € 45.554
	Aanbrengen padverlichting en erf-afscheidings	WUP 2011 WUP 2012	Vivare	€ 59.165 € 5.000 € 160.400
Vertrouwen in de buurt	Keurmerk veilig ondernemen	WAP 2007		
	Formuleren top 5 veiligheid/overlastpunten	WAP 2007, WUP 2010 WUP 2011	Programma	€ 110.000 € 110.000
	Conciërges	WUP 2010 WUP 2011	Programma en cofinanciering	€ 142.500 € 142.500

Datum: 24-3-2014

Tijdstip: 14.00 uur

Locatie: Stads kantoor Arnhem

- *Je had al aardig wat vooronderzoek gedaan zag ik al.*
- Ja, ben er al een tijdje mee bezig. Ik zal ten eerste de insteek van mijn onderzoek vertellen.
- *Graag, vertel.*
- Ik doe een regressieanalyse over de beleving van angst van mensen, met daarin de volgende factoren: sociale cohesie, slachtofferschap, overlast, verloedering, leefbaarheid en vertrouwen in de buurt. Dan kom je tot dit model, ik wil eerst kijken in hoeverre dit model klopt en daarnaast wil ik onderzoeken in hoeverre de wijkaanpak zich heeft toegespitst op die factoren, door te kijken naar de maatregelen die aan de hand van de wijkaanpak zijn genomen. Met het interview wil ik een idee krijgen van wat er in de afgelopen jaren gedaan is in Presikhaaf, omdat u daarvan wijkregisseur bent, en een globaal idee van hoeveel het heeft gekost. Dit omdat het moeilijk is te bepalen hoeveel welke maatregel exact gekost heeft.
Wat is daar gebeurd, wat is daar belangrijk bij geweest. Zo denk ik bijvoorbeeld dat het project achter de voordeur, belangrijk is geweest en zo wou ik de maatregelen doornemen met u.
- *Is goed. Is dit een bestaand model of heb je dit zelf ontwikkeld?*
- Naar de meeste factoren is al vooronderzoek gedaan. Ik heb de factoren gekozen welke ik kon onderzoeken aan de hand van de politiecijfers en veiligheidsmonitor, in een model gedaan.
- *Dit model heb jij dus bedacht.*
- Het is een bestaand model, maar ik hanteer een andere insteek door bij slachtofferschap en overlast zowel de objectieve als subjectieve cijfers te kijken. Je ziet vaak dat alleen de politiecijfers gebruikt worden, terwijl juist in een veiligheidsmonitor wordt gevraagd of men het afgelopen jaar slachtoffer geweest bent van bijvoorbeeld fietsendiefstal, dat cijfer is altijd veel groter dan het aantal aangiftes dat is gedaan. Zo ontstaat er vaak een scheef beeld. Door die te combineren, wil ik een reëel beeld, maar dat is voor later.
- *Leuk dat je het op deze manier doet.*
- Ik ben zelf ook benieuwd. Je ziet vaak dat er bijvoorbeeld alleen wordt naar de beleving van veiligheid wordt gekeken of naar de absolute cijfers, deze worden niet vaak gecombineerd.
Heeft u zelf nog op- en/of aanmerkingen op de vragen of het model?
- *Nee, nog niet, laten we eerst alles doornemen, dan kunnen we op het eind nog altijd kijken of mij bepaalde dingen opvielen.*
- Mijn eerste vraag is dan: hoe zou u de wijk Presikhaaf willen omschrijven? In dit geval dan Presikhaaf-West en Oost bij elkaar.
- *Ken je de wijk of niet?*
- Nee, ik kom oorspronkelijk uit de Achterhoek en woon zelf in Nijmegen. Ik ben er volgens mij wel eens doorheen gelopen.
- *Het is een grote wijk en bestaat, zoals je al zei, uit twee grote gedeelten: Oost en West. In totaal wonen er zo'n 15.000 inwoners, en dat is zeg maar 10% van Arnhem. Het is dus echt wel een behoorlijke wijk. Het is*

eigenlijk een nieuwbouw wijk, in die zin dat het vanaf de jaren '50- '60 is opgebouwd, volgens mij. Heel veel jaren '60 stijl woningen, met een stempelstructuur. Dat was toen heel erg in. Een stempelstructuur is zeg maar een aantal flats met daarbinnen eengezinswoning, met een bepaalde structuur. Die structuur hebben ze in de hele wijk gestempeld. De wijk is eigenlijk een soort wybertje en loopt dan zo schuin naar beneden. Ik vind het een dorp op zich. Er zijn ontzettend veel voorzieningen, je kunt er van 0 tot 90 wonen zeg maar, je kan er prima opgroeien en oud worden. Er zijn goede voorzieningen voor ouderen en hele goede scholen, middelbare scholen en de HBO campus van de HAN zit er. Noem maar op. Ook is er een groot winkelcentrum, net zoals Kronenburg en Zuid heeft winkelcentrum Presikhaaf een belangrijke functie voor Arnhem-Noord. Er is een mooi park, dit was eerst een heel saai jaren '60 park en is nu een modern mooi park geworden. Hier is ook in de wijkaanpak aandacht voor geweest. Verder is het redelijk weids opgezet. Veel groen vindt ik, dat heeft Arnhem sowieso wel maar Presikhaaf ook. Veel sociale woningbouw, dat is wel wat zorgelijk, hierdoor heb je relatief wat meer werklozen. Taalachterstand is een punt. Heb je het huidige wijkactieprogramma ook gelezen?

- De wijkaanpak nieuwe stijl?
- *Ja. Daarbij is werkloosheid en taal een aandachtspunt. Als je mensen spreekt in Presikhaaf zeggen ze dat ze er graag wonen en je ziet mensen terugkomen, die daar zijn opgegroeid en er weer terugkomen. Dat is ook wel een goed teken.*
- Zou je het kunnen omschrijven als een volksbuurt binnen een stad?
- *Niet echt een volksbuurt in de trant van gezellig en met rode daken, dan denk ik aan Klarendal zeg maar. Dit is wat afstandelijker door hoe het eruit ziet.*
- Naast bijvoorbeeld de taalachterstand, wat zijn de voornaamste problemen en punten van aandacht?
- *Werkloosheid, zoals ik al vertelde, en taalachterstand ja.*
- Worden deze punten, naar uw mening, in de huidige wijkaanpak en in het verleden voldoende behandeld? Is er veel aandacht voor?
- *Het nadeel met dit soort dingen is dat het natuurlijk altijd meer kan. Werkloosheid is tegenwoordig überhaupt een thema. En bij taalachterstand legt de overheid, de Rijksoverheid, het initiatief bij bewoners. We proberen nu te kijken van dat hebben de mensen nu nodig, daar zijn die wijkactieplannen ook voor bedacht of gemaakt. Vraaggericht. Daar hebben we nu aandacht op gezet.*
- Dat gebeurt nu via die bijeenkomsten toch? Zodoende krijgt men een beeld van dat hebben die mensen nodig.
- *Dat was het grote plan, nu zijn we bezig om per actiepoint in te zoomen. Daar zijn we nu mee bezig, om met de doelgroep te praten.*
- Dan zou ik eigenlijk nu de lijst met initiatieven langsgaan, het zijn er namelijk behoorlijk wat. Als je zo zou zeggen 'als ik denk aan de wijkaanpak': wat zijn de belangrijkste projecten en maatregelen die genomen zijn?
- *De zorg coördinator OZO (overlast en zorgoverleg), dat is wel een hele belangrijke. Die coördineert de multi-problem gezinnen en de mensen die de meeste overlast geven. We hebben in de wijk, dat is ook nog wel zorgelijk, relatief veel alleenstaande mensen met psychische achtergronden en die veroorzaken meer overlast doordat ze herrie maken. Mensen wonen toch dicht op elkaar en daar hebben we een aanpak op. De integrale aanpak, en OZO bespreekt diegene en maken gezamenlijk een aanpak daarop.*
- Is dat hetzelfde als het project 'Achter de voordeur'? Of is dat meer gericht op gezinnen?

- *Achter de voordeur is meer preventief en voor gezinnen. Dat hebben vooral de woningcorporaties betaald, toen ze dat nog mochten. Bij achter de voordeur gingen maatschappelijke werkers langs de deur met checklisten of die personen wel van alle voorzieningen gebruik maakten en hoe het met ze ging. Dat heeft ook veel opgebracht. Achter de voordeur in geld is heel lastig te bepalen.*
- *Die maatschappelijke werker moeten natuurlijk ook worden betaald.*
- *Nee, dat zijn die kosten die je hebt staan, wat het oplevert weet we wel. Gemiddeld levert het project €1400 op jaarbasis per gezin op. Bijvoorbeeld door een voorzieningencheck te doen, worden belastingformulieren goed ingevuld, maken ze gebruik van tegemoetkomingen en toeslagen. Dat is vaak niet zo, en dat lever per gezin veel op.*
- *Dat hun meer inkomsten krijgen.*
- *Ja*
- *Wat ik ook vaak tegenkwam, in andere wijkactieplannen, is het project huisjesmelker, maar daar kon ik verder niet veel over terugvinden.*
- *Nee, volgens mij hebben we daar ook niet echt veel aan gedaan. Het is nog wel een zorg. Arnhem heeft huisjesmelkers die kamers aanbieden op een heel slecht niveau, basisniveau, eigenlijk onder basisniveau. Gewoon slechte kamers voor veel geld. Mensen die afhankelijk zijn van kamers, je hebt altijd een doelgroep die, bijvoorbeeld als je wietplantage hebt gehad en je wordt uit je huurwoning gegooid, dan ben je afhankelijk van die markt zeg maar, van de slechte kamers. Die huisjesmelkers opereren ook vaak op het randje van wat wel mag en wat niet mag, dus ze zorgen bijvoorbeeld het is een vereiste dat er maximaal vijf staan ingeschreven op een huis, dan schrijven ze er vijf legaal, en de rest zwart. Het blijft wel een pijnpunt, maar het is heel moeilijk om daar iets tegen te doen. We sturen wel, als bekend is dat een woning in slechte staat verkeerd kakkerlakken of weet ik wat. Dan laten we wel de GGD toezicht doen of Bouw- en Woningtoezicht kijken. Dan zitten ze vaak op het randje van net wel goed genoeg. Dat maakt het lastig. Mensen hebben er wel last van. We pakken het aan, waar we kunnen en Arnhem doet ook integrale aanpakken. Ik weet niet of je daar iets over hebt gelezen?*
- *De integrale aanpak overlast, bedoelt u dat?*
- *Nee, dat is de handhaving, toen hebben we extra handhaving ingekocht. Het meeste is overigens voor mijn tijd. Ik werk hier sinds vorige zomer. Dit is voornamelijk door mijn voorganger gedaan, maar dat maakt verder niet uit. Zoals het plaatsen van de camera's bij de HAN, dat wist ik niet, hoe dat is gelopen.*
- *Dat is een maatregel die ik in het wijkuitvoeringsplan van 2011 terugvond. Voor de rest komt vaak terug dat er extra boa's worden ingezet. Ik heb die nu onder de factor overlast gezet, hoewel die onder meerdere factoren kan vallen. Bij onderzoeken naar veiligheid is dit overigens onontkomelijk. Letten die boa's specifiek op iets, of zijn ze met een specifieke opdracht ingezet?*
- *Ze komen voornamelijk af op meldingen van de gemeente. Op 0900-1809 bellen mensen dan en ze hebben vaste hot-spots, vaste routes.*
- *Ze hebben bijvoorbeeld niet, ondanks de meldingen, we letten speciaal op gezinnen, of juist hangjongeren of verloedering. Daar letten ze niet speciaal op, met die opdracht zijn ze niet speciaal ingekocht?*
- *Ze letten wel echt op de openbare ruimte, ze pakken wel mee wat ze zien. Maar vooral openbare ruimte, overlast. APV doen ze vooral, alles wat onder APV valt.*
- *Dat was ook nog wel wat trouwens.*

- *Ze handhaven ook vooral op excessen, dus als er verkeerd wordt geparkeerd, de gevaarlijke die op de hoek staan en de hele asociale.*
- *Wat ik verder nog tegenkwam was een woonomgevingsploeg. Ik vond het moeilijk te bedenken wat ik mij daarbij voor moet stellen.*
- *Dat zijn ingehuurd mensen, vaak groenaannemers, betaald door de woningcorporaties, die de achterpaden van flats en rijtjeswoningen doen. Dat is geen openbare ruimte, maar gemeenschappelijk bezit van dat buurtje...*
- *.. zodat dat weer verlicht werd.*
- *Verlicht inderdaad. Maar ook een plaats waar mensen hun afval laten staan. Dat houden ze netjes. De woonomgevingsploegen doen vooral de voorkanten van de rijtjeswoningen en het maatschappelijk groen en afval netjes opruimen. Ze houden de buurt van de huurwoning netjes.*
- *Voor de rest kwam ik ook veel maatregelen tegen om de sociale cohesie te versterken. Wat zijn daarin de belangrijkste?*
- *Euhm, het zichtbaarste is denk ik de cultuur in de wijk. Er zijn een aantal leuke cultuurprojecten geweest. Het activiteitenprogramma in het algemeen is vooral gericht op jongeren en kinderen.*
- *En waar moet ik dan bijvoorbeeld aan denken? Buurtspelen?*
- *Dat van cultuur of voor kinderen?*
- *Het activiteitenprogramma, zo kwam ik bijvoorbeeld buurtspelen tegen.*
- *Er zijn parkmanifestaties geweest, wat daar allemaal precies is gebeurt, weet ik niet omdat dat nog voor mijn tijd is. Laagdrempelige dingen per wijk zoals een filmavond in het park waarin films werden getoond waar iedereen gratis naar toe kan.*
- *Het is wel een factor waarin de gemeente veel geld in heeft gestoken, je ziet dat bij leefbaarheid de woningcorporaties veel geld insteekt. Qua hoeveelheid maatregelen, misschien niet helemaal qua geld..*
- *..qua geld staan er ook grote bedragen hoor, bijvoorbeeld activiteiten gericht op kennisuitwisseling, WUP 2011, Vivare, twee-en-een-halve ton. Dan denk ik, wat was dat ook al weer?*
- *Dat kan ik wel even opzoeken, dat zijn deze bij elkaar opgeteld. Openluchtbioscoop park presikhaaf, welkomstproject P2, activiteiten in kader van samen wonen, samen leven, voorzetting bewonersinitiatieven. Dan kom ik nog niet helemaal aan die 2,5 ton, maar dat zou ik na moeten kijken.*
- *Maar het blijven flinke bedragen hoor, dat heb je nu niet meer.*
- *Bij elke van die wijkactieplannen van aandachtswijken wordt het formuleren van een top 5 genoemd. Wat ik bij Presikhaaf opviel was de ontwikkeling van een integrale visie en een 'brand'-ontwikkeling. Daarin zag ik veel geld terug, maar..*
- *Wat heeft het opgeleverd.*
- *Ja, en weet ook niet precies wat ze ermee bedoelen.*
- *Mijn gevoel zegt ook dat niet al het geld is uitgegeven. Ik herken ze ook van de wap's. Volgens mij was die top 5 formulering een vereiste van de provincie. Ik zal even mijn collega Charly erbij halen, die weet dat beter.*

<....>

Elke keer komen we terug op de wap's van vroeger, daar ben ik natuurlijk niet bi geweest, op een top 5 van veiligheid en overlast. Was dat niet een provinciewens?

- *Of de top 5 overlast in alle wijken speelde vraag ik mij af, het was in ieder geval in Klarendal.*
- *En in Presikhaaf*
- *Het was een geregeld gesprek, volgens mij vond het toen niet in alle wijken plaats hoor*
- *Ok*
- *Maar het was in ieder geval een gesprek tussen de bewonersgroep en de wijkagent en zelfs de unit-chef die kwam toen naar Klarendal, waarin een gezamenlijke top 5 werd vastgesteld. Die lijst kon je toen overal terugzien in buurthuizen. Om de twee maanden werd dat dan weer gewisseld en vond er een gesprek plaats en werd de top 5 opnieuw vastgesteld. En dat lijkt een beetje op wat de politie nu weer opnieuw wil doen, gesprekken met bewoners, de nieuwe aanpak*
- *Ik had er zelf een beeld bij dat van tevoren werd gekeken wat de grootste problemen zijn, daar komen er bijvoorbeeld vijf uit en deze gaan we aanpakken, maar het was een telkens wisselende top 5?*
- *In principe wordt er overal wel gekeken wat de grootste problemen volgens mij wel, maar specifiek de top 5 veiligheid was toen alleen in Klarendal, in het kader van Klarendal Komop.*
- *En in Presikhaaf*
- *Misschien dat in sommige wijken wel wat is overgenomen*
- *In Presikhaaf was het ook.*
- **In 2007 al?**
- *Ja*
- *Ik weet nog wel van Ed, mijn voorganger, want er zat ook geld bij, ze zijn toen een aantal keren hebben ze bewoners gevraagd noem nou eens punten die we veiliger kunnen maken...*
- *En dat dat onder dezelfde noemer.*
- *... maar concreter maken lukte bijna niet. Ik heb vorig jaar nog wat lampen gekocht in een buurtje, we hebben niet de top vijf gehaald zeg maar, om iets te doen ook echt.*
- **Ik weet wel dat we toen de, maar goed dat weet jij ook, de speerpunten aanpak een aantal jaren gehad hebben, ook omstreeks die periode, maar dat was niet specifiek gericht op veiligheid. Dat was echt een top 5 van speerpunten die in de gemeente werden uitgezet. Dat konden de politie zijn, maar ook onderhoud en beheer zijn.**
- *En je had er nog een die je vaak terug zag komen*
- *Ja, wat ik hier bij Presikhaaf terugvond, was de 'brand'-ontwikkeling. Een integrale visie en 'brand'-ontwikkeling*
- **Wijkbranding is het gezicht van de wijk, wat voor een profiel heeft die wijk. Ik weet dat toen zo'n bureau voor is ingeschakeld, dat hebben dat voornamelijk voor Malburgen-West gedaan. Dan werden er bijeenkomsten belegd met bewoners en beroepskrachten en daar zat een tekenaar bij en die gaf gelijk een beeld wat mensen te zeggen hadden en zo kreeg je een branding van de wijk. Het is populair geweest om daar mee te werken, en dat zullen ze ook Presikhaaf mee gewerkt hebben.**
- *Het is niet normaal hoeveel geld daarbij is besteed, volkshuisvesting 3,6 miljoen*
- **Dat is niet voor die branding, dat is fysieke aanpak. De branding alleen betekent een soort workshop. Wie heeft dit zo in beeld gebracht?**
- *Ik, zo staat het gerapporteerd in de wijkuitvoeringsplannen*
- **Het kan wel zo zijn dat het de uitwerking is van de branding**

- De brandontwikkeling zelf is meer voor een positieve uitstraling.
- **Ja, het zijn een paar bijeenkomsten, je wilt timmeren aan het imago van de wijk.**
- *Er is toen wel een slogan gemaakt: Presikhaaf vol variatie. Daar zijn nog steeds vlaggen van en foto's voor een gemeenschappelijke uitstraling.*
- **Deze bedragen, dat zal te maken hebben met fysieke toepassingen die uitgevoerd zijn. Maar dat zal vooral gedaan zijn in de twee herstructureringswijken, Malburgen en Presikhaaf.**
- *Ja dit moeten de fysieke ingrepen zijn, de nieuwbouw, herbouw of renovatie.*
- **Ja, dat lijkt mij ook.**
- Ik had zelf ook al dat vermoeden, omdat het zo'n hoog bedrag is.
- *En inzet conciërges in 2007, heeft de gemeente conciërges ingezet op scholen?*
- **Dat is toen wel gebeurd, toen zijn ze verdwenen en nu komen ze weer terug. Je ziet in de loop der tijd dat de conciërges komen en gaan. Het is een hartstikke nuttige functie, werkelijk, het zijn goudhaantjes die op scholen rondlopen. En blijkt vaak dat ze toch weer nodig zijn.**
- Het is best logisch toch, dat er conciërges zijn op scholen?
- **Er komen anders rare taken terecht bij leerkrachten, het is niet zo dat ouders dat zomaar overnemen. Dat zouden ze misschien wel willen, maar dat gebeurt niet.**
- Verder viel mij ook een project op, maar volgens mij is die gemeentebreed, het project Buiten Gewoon Beter. Is dat groenvoorziening?
- **Alles eigenlijk. Openbare ruimte op orde brengen op een bepaald kwaliteitsniveau.**
- *Dingen worden gelijk goed aangepakt, bijvoorbeeld bij het aanleggen van een riolering, dat wordt intensief en integraal gedaan.*
- **In die periode ging men ook in gesprek om bepaalde plusplekken aan te wijzen, dat is er nu weer helemaal uit gefietst, er is namelijk geen geld meer voor. Toen konden bewoners plekken aanwijzen waar iets bijzonders mee moest gebeuren. Dat verhoogde natuurlijk wel de betrokkenheid omdat er direct iets zichtbaars valt te halen bij bewoners.**
- Veel projecten werden gedaan onder de noemer Ontwikkelingsplan Presikhaaf. Uit deze stukken kon ik er niet echt een idee bij krijgen, ik denk dat er nieuwbouw onder valt, bijvoorbeeld het verbouwen van het winkelcentrum, valt dat er ook onder?
- *Ik denk dat daar die 10 miljoen van Volkshuisvesting en Vivare vandaan komt, waar we het al eerder over hadden. Het ontwikkelplan is een groot bouwkundig plan om met alle partijen die een bezit hebben in Presikhaaf, drie woningcorporaties en de gemeente, om samen met elkaar, onder voorzitterschap van de wethouder, om gezamenlijk te kijken wat nou goed is voor Presikhaaf. Waar bouwen we dat, welk soort type woning. Er is veel hoogbouw in Presikhaaf, en daar is veel hoogbouw voor teruggekomen.*
- **Veel van die verouderde flats, de portiekachtige flats, zijn bijna allemaal verdwenen ook he, net zoals in Malburgen. Meer dan in het begin de bedoeling was. Ik heb dat een jaar geleden nog meegemaakt, toen was het redelijk moeizaam om dat met de bewoners overeen te komen wat er wel en niet zou kunnen verdwijnen. Als ik zie wat er nu allemaal wordt nieuwgebouwd, is dat nu een stuk meer dan toen haalbaar leek. Toen is volgens mij ook nog wel gesproken met de eigenaar van het winkelcentrum, om het winkelcentrum naar buiten toe meer uitstraling te geven, het was nogal een naar binnen gekeerd winkelcentrum. Het is echter wel een goed winkelcentrum, helemaal overdekt.**

- *Het heeft wel last van de recessie nu...*
- **..dat zal wel. Ook met leegstand enzo?**
- *Ja*
- **Ze wilden inderdaad zich meer naar buiten richten. Als je met de auto erlang rijdt en je weet niet dat het daar is, dan denk je ook wat is dat? Weet je wel**
- *Misschien dat ze daarom ook meer aan 'brand'-ontwikkeling wouden doen.*
- *Ook ja.*
- **Ooit, toen het winkelcentrum net nieuw was, was het landelijk een spraakmakend ding.**
- *Mijn opa ging ook vanuit Deventer naar het winkelcentrum in Presikhaaf, het was een van de eerste overdekte winkelcentra, in ieder geval van het oosten van het land.*
- **Dat was een noviteit hoor inderdaad.**
- *Hip.*
- *Ik kwam er vanochtend achter van P1 en P2..*
- *..ja dat zijn de buurten, dat is nog steeds raar. Dat daar geen leuke namen voor zijn bedacht. In de nieuwe fase zijn we namen meer gaan geven.*
- **Die namen, dat bekt niet. Het moet ook een beetje lekker in de mond liggen.**
- *Waar woon je? In P2*
- *Dat klinkt niet zo gezellig inderdaad*
- **Waren dit zo'n beetje de vragen?**
- *Ja heel fijn, dank je wel.*
- *Dank je wel*
- *Dan wou ik ook nog graag het keurmerk veilig ondernemen bespreken, kun je mij daar iets meer over vertellen?*
- *Daar heeft de gemeente veel op ingezet de afgelopen jaren. Je gaat dan met een aantal partijen samen kijken hoe veilig een winkelgebied is. Dus met de politie, wijkagent, ondernemers zelf en iemand van beheer, bijvoorbeeld groenbeheer of beheer buiten. Dan ga je samen kijken naar wat zijn hier nou verbeterpunten in de wijk, waar moet meer verlichting, waar moet het schoner, waar ligt er vaak te veel glas, dat soort dingen. Dan verzint men samen een aanpak en dan laat je jezelf keuren door een onafhankelijke instelling en dan krijg je een ster volgens mij. Dat is in heel veel buurten gebeurd, de binnenstad heeft het ook en Klarendal en Presikhaaf ook. Volgens mij heeft het winkelcentrum net de derde ster ontvangen. Daarbij geldt ook een lik op stuk benadering, je ziet bijvoorbeeld dat als je iets jat je en het artikel moet betalen en sowieso een boete van €50, van alles hoort erbij. Maar ook bijvoorbeeld voorlichting. Daar hebben ze hard aan gewerkt.*
- *Dan zijn we volgens mij wel zo'n beetje door alle belangrijke maatregelen. Of had je zelf nog maatregelen van die moeten hoor nog tussen.*
- *Je hebt nu gekozen voor de actieprogramma's, maar je hebt in de wijk ook nog een bewonersbudget, waar de bewoners zelf de accenten mogen leggen. Daar wordt veel geld voor ontmoeting aan besteed. Ontmoeting door sport, wat door bewoners georganiseerd wordt in het wijkplatformbijeenkomst, waarin ze mogen bepalen waar het geld naar toe gaat. De afgelopen jaren is er bijvoorbeeld geld besteed aan kinderen.*
- *Ik dacht dat dat wijkplatform net nieuw was.*

- *Het klopt dat ze aan het vernieuwen zijn, maar ze zijn volgens mij wel steeds doorgegaan.*
- *Ok, ik zag namelijk op de site van de wijk dat ze net hun eerste vergadering hadden gehad.*
- *Ja klopt, dat zal met die vernieuwing te maken hebben.*
- *Dan moet ik dat nog even verder onderzoeken*
- *Is de wijkaanpak, naar uw mening succesvol gebleken, of wat zijn nog steeds punten van aandacht in de wijk? En welke rol speelt de wijkaanpak nieuw stijl hierin?*
- *Arnhem heeft nu zo'n vijftien jaar de wijkaanpak, dus Arnhem heeft al veel geleerd en doelen ontwikkeld. Wat ik goed vindt is de integrale aanpak, dat je met verschillende partijen om tafel zit, dat er een wijkwethouder is die zich aan die wijk verbindt. Het blijft nog wel lastig om ieders belang daarin, als je een succesvolle wijkaanpak wilt hebben dan moet je wel respect hebben voor elkaars belangen. Een woningcorporatie heeft een ander belang dan een bibliotheek, een basisschool. Maar heel veel dingen hebben met elkaar verband. Als het beter gaat met de bewoners, dan gaat het ook beter met de wijkeconomie, dan gaat het beter met de school. Daarom is het project achter de voordeur ook een goede geweest. Het is dus wel een gemeenschap.*
- *Dat maakt het moeilijk om de beleving van veiligheid te meten. Aan de ene kant voelen mensen zich veiliger als er politie bij hun door de straat loopt, maar aan de andere kant kan het ook een beangstigend effect hebben omdat mensen dan denken dat er iets aan de hand moet zijn. Aangezien je altijd verschillende belangen hebt, maakt dat een wijkuitvoeringsplan ook moeilijk om te maken.*
- *Nou bijvoorbeeld keurmerk veilig wonen, ik had toevallig vanochtend een gesprek met de politie, we hadden het over woninginbraak, dat heeft overigens verder niks met de wap's te maken. Maar 53% van Presikhaaf heeft het keurmerk veilig wonen, weet je wel?*
- *Dat is zo'n stickertje toch?*
- *Ja, of je de beveiliging van de sloten goed hebt. Dat is hartstikke hoog. Dat komt denk ik door de verschillende woningcorporaties die daar op hebben gelet. Presikhaaf is een jaren '60 wijk die een unheimisch gevoel kan opleveren, het is geen knusse wijk met oude pandjes en tegels. Een beetje oostblok uitstraling op sommige stukken, door de flats. Het onveiligheidsgevoel, het gezellig gevoel wat je in een stad als Den Bosch hebt of Zutphen..*
- *..dat is heel moeilijk te creëren.*
- *Dat krijg je nooit. Daardoor is het al snel unheimisch denk ik.*
- *En wat vindt u van de wijkaanpak nieuwe stijl? Dat er niet naar buurten wordt gekeken, maar naar specifieke probleemgebieden.*
- *Dat vind ik prima. Je moet aanpak doen waar het nodig is. We willen nu na de zomer een aanpak op het gebied van woninginbraak loslaten. Je moet dus eerst kijken waar het vandaan komt, wat de oorzaak is, dan ga je ook gelijk gericht kijken.*
- *Bij de woninginbraken kun je dat nu overigens heel mooi zien, de hoeveelheid woninginbraken per straat, buurt en wijk.*
- *Daarom vind ik het ook, wat je aan het begin ook zei over de cijfers, dat je kijkt naar alleen de hoeveelheid inbraken. Spijkerkwartier scoort daar bijvoorbeeld heel hoog, maar heeft ook veel kamerverhuur. Als daar wordt ingebroken, neem die inbreken vijf kamers mee, en krijg je vijf aangiftes op de kaart. Naar elk cijfer moet je goed kijken, waaruit die is opgebouwd.*

- Wij hadden ook in een wijk, ik weet zo niet meer welke wijk, in ieder geval een zuidwijk, kwamen we achter dat er enorm veel drugshandel plaatsvond, maar konden niet begrijpen waarom. Het was immers een normale wijk.
- *Elderveld is dat volgens mij.*
- Ja, dat kan heel goed, volgens mij wel. Uiteindelijk kwamen we erachter dat daar het Gelre-dome staat, en bij grote feesten worden daar wel eens mensen opgepakt, vandaar dat het cijfer in die wijk zo hoog ligt, dat heeft een tijdje geduurd toen we daar achter kwamen.
- *Dat is wel leuk werk lijkt mij, dat puzzelen.*
- Het is inderdaad veel puzzelen. Voor de rest heb ik eigenlijk geen vragen meer, ik weet niet of je nog vragen of opmerkingen hebt.
- *Even kijken, nee.*
- Ik maak van dit interview nog een verslag, en werk het gehele interview in een transcriptie uit. Die zal ik je uiteraard allebei sturen. Ook de scriptie zelf zal ik sturen. Dan wil ik u hartelijk bedanken voor de tijd en snelle reactie.
- *Graag gedaan, ik ben benieuwd naar de kopie van je eindstuk. De aanpak is best breed, we doen een jeugdoverlastoverleg waarin we de verschillende jeugdgroepen bespreken. Blauw op straat een overleg tussen toezichthouder provincie, handhaving en politie samen. We hebben van alles. De lijnen zijn in Arnhem in dat opzicht kort. Dus als er wat is, weet je elkaar snel vinden. Het is wel nog wel zo dat de collega's over veiligheid versnipperd zitten. Dat heb je zelf misschien ook al wel gemerkt.*
- Ja
- *De collega die overlast bij koopwoningen doet zit bijvoorbeeld hier, de programmaleider zit dan weer in het stadhuis et cetera.*
- Ik had op een gegeven moment ook zes lijstje met maatregelen. Vier met wijkspecifieke maatregelen, de algemene maatregelen en de apv's.
- *Dan heb je ook de stadsprioriteiten en de driehoek, ik weet niet of je die er nog bij betreft.*
- Die noem ik nog wel los, de burgemeester, politie en het openbaar ministerie. Het is in ieder geval een leuk onderzoek, maar wel veel werk.
- *En dingen zoals verloedering is ook interessant, want ik weet niet over welk jaar je kijkt.*
- 2011, dat komt omdat de politiecijfers zijn volgens mij pas sinds 2010 specifiek op wijkniveau zijn, en de veiligheidsmonitor is een keer in de twee jaar. Dan was 2011 de enige mogelijkheid waarin beide onderzocht konden worden, en in 2013 weer. Maar die veiligheidsmonitor is volgens mij nog niet gepresenteerd.
- *Nou leuk, we hebben als gemeente net bezuinigd op het schoonmaken van de openbare ruimte. Dat is pas sinds dit jaar. Daar ben ik ook benieuwd naar hoe mensen dat beleven. We willen ook dat mensen steeds meer gaan doen. Als je zwerfvuil ziet kun je wachten tot de gemeente het opruimt, maar ook zelf het even opruimen.*
- Bij eenzelfde soort onderzoek in Amsterdam bleek dat vertrouwen in de buurt niet significant bleek, de rest van de factoren wel. Ben zelf ook benieuwd hoe dat zich hier verhoudt.
- *En die politiecijfers, dat is ook puzzelen he. Die specificeren het zo uit.*

- Ja, het is soms heel irritant dat de vragen van de veiligheidsmonitor niet overeenkomen met de cijfer van de politie. Inbraak is bijvoorbeeld bij de politie gespecificeerd tot tuinhuis inbraak.
- *Ja, dat gaat heel ver. We bespreken met de wijkagenten de cijfers, maar dan moeten we echt goed doorvragen. Waar zit het hem dan in, en wat dan?*
- En dan zit je nog met overige inbraak.
- *Ja ha ha. Ok, leuk.*
- Dan zitten we ook al aan de tijd.
- *Blijf je nog een tijdje in Arnhem?*
- Dit is nu mijn laatste week hier.
- *Ok, en dan is het onderzoek van de Rekenkamer ook al klaar?*
- Dat is nog niet afgelopen, ik heb veel vooronderzoek gedaan, mijn deel daarin is al klaar. Ik ga al een tijdje op en neer om hier te werken aan mijn scriptie. En heb volgende week ook weer een interview met mevrouw Wouters en hoop de andere wijkregisseurs ook te spreken.
- *Ja, we zijn vrij druk en heb al een poosje studenten afgeslagen.*
- Had ik geluk.
- *Ja, je mailde precies op het goede moment. We hebben soms ook groepjes, of hele dwingende studenten, die mailen dan op dinsdag en dan heb je even geen tijd om te reageren, en dan mailen ze vrijdag weer van ik heb u drie dagen geleden al gemaild. Groepjes doe ik niet meer, eigenlijk alleen nog maar afstudeerders. Groepjes hoeven vaak alleen maar te oriënteren, en die verwijst is vaak naar arnhem.nl, die staat genoeg informatie op. Of geef ik namen, waar ze dingen kunnen vinden, waardoor ze zelf de wijk in kunnen gaan. Heb je trouwens ook nog gekeken naar het Krachtwijkenonderzoek van de Rijksoverheid? Daar staat ook nog veel informatie in, ook veel kerngetallen.*
- Ja, die ben ik al tegengekomen. Ik wil je nogmaals van harte bedanken.
- *Graag gedaan en nog veel succes.*

9.5.2 Interview mevrouw Wouters: Malburgen

Interviewguide mevrouw Tiny Wouters

Wijkregisseur Malburgen-West & Malburgen-Oost (noord en zuid), Immerloo en 't Duifje

- Introductie
- 1) Hoe zou u de wijk Malburgen omschrijven?
- 2) Wat zijn de voornaamste problemen of punten van aandacht in de wijk?
- 3) Uit het wijkactieplan en wijkuitvoeringsplannen heb ik de volgende lijst met maatregelen en de budgettering van de wijkaanpak gevonden. Kunt u, aan de hand van de lijst iets meer vertellen over de wijkaanpak in Malburgen? Met andere woorden:
 - Wat zijn de belangrijkste maatregelen in deze wijk geweest?
 - Welk effect hebben deze maatregelen?
 - Hoeveel heeft opgeleverd, en wat heeft het gekost?
- 4) Wat is uw rol als wijkregisseur in de wijkaanpak?
- 5) Wat zijn de successen geweest van de wijkaanpak en wat zijn nog steeds aandachtspunten?
- 6) Hoe schat u de toekomst van de wijk in, en welke rol speelt de wijkaanpak nieuwe stijl hierin?

- Afsluiting
- Woord van dank

Veiligheids- onderwerp	Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Slachtofferschap	Bellenplateaus vervangen	WUP 2010	Vivare	75.000
	Integrale handhaving, extra inzet boa's gekoppeld aan blauw op straat	WUP 2011 WUP 2012	Gemeente	40.000
	Zet in op kinderen (12-)	WUP 2011	Gemeente MO	?
	Woonoverlast/illegale bewoning/project huisjesmelker	WUP 2011	Gemeente SB	?
	OZO zorgcoördinatie	WUP 2012	Gemeente en Rijnstad	?
Overlast	Plaatsing fietsenstalling	WUP 2010	Vivare	35.000 5.000
	Project achter de voordeur	WUP 2010 WUP 2011 WUP 2012	Vivare Volkshuisvesting Gemeente Vivare Volkshuisvesting Gemeente	68.500 75.000 175.000 95.160 90.000
	Ambulant jongerenwerker	WUP 2011	Gemeente	60.000
	Jongeren toezicht team	WUP 2011 WUP 2012	Gemeente Rijnstad/ Vitesse betrokken	35.000 38.000
	Vernielers en vervuilers in de kraag vatten	WUP 2011	Vivare	12.000
Verloedering	Project Buitengewoon Beter	WAP 2007	Gemeente	?
	Opruimen zwerfvuil, schoonmaken achterpaden	WAP 2007 WUP 2010 WUP 2011	Vivare Vivare	11.250 12.000
	Hagen, hekjes ouden buurten, schone straat en groene buurt, straat in actie	WUP 2012	Woning corporaties en wijkbeheergroep	15.000 35.000
	Opgeruimd malburgen inzet 2 switch	WUP 2011	Gemeente	60.000
Sociale cohesie	Interactie woon-zorgcomplexen en andere buurtbewoners	WUP 2010	Vivare	5.000
	Projecten samen wonen, samen leven en/of ontmoeting	WUP 2010 WUP 2011 WUP 2012	Vivare Gemeente Rijnstad	22.275 35.000 10.000
	B-connected	WUP 2011	Gemeente	5.000
	Omars Gym	WUP 2011 WUP 2012	Gemeente Sportbedrijf VHV	57.000 35.000
Leefbaarheid	Buurtbeheerder	WUP 2010 WUP 2011	Vivare Vivare	38.000 35.000 42.000 27.332
	Snel oplossen knelpunten leefbaarheid	WUP 2010 WUP 2011	Vivare Vivare	11.250 15.000
	Reparaties aan woningen/ woningverbetering/ winkelstrips	WUP 2010 WUP 2011	Vivare Volkshuisvesting Gemeente SB Gemeente Volkshuisvesting	10.000 852.931 2.600.000 40.000 55.000 1.500.000
	Actieplan woonomgeving Immerloo	WUP 2011	Gemeente SB Vivare	110.000 50.000

		WUP 2012	Gemeente	100.000
Vertrouwen in de buurt	Parochiaal domein	WUP 2011	Gemeente	50.000
	Buurtservicedienst	WUP 2011	Gemeente	10.000
	Conciërges op basisscholen	WUP 2011	Gemeente	112.500
	Top 5 veiligheid door bewoners aangedragen	WUP 2011	Gemeente	50.000

Interviewtranscriptie mevrouw Wouters

Datum: 31-3-2014

Tijdstip: 14.30 uur

Locatie: Stads kantoor Arnhem

- Ik zal eerst even uitleggen waar mijn onderzoek over gaat. Ik wil eerst beleving van angst van Arnhemse inwoners uitrekenen, dat doe ik door naar een aantal factoren te kijken. Die heb ik hier in een model gezet, bijvoorbeeld hoe vaak mensen slachtoffer zijn geweest van een delict of hoeveel verloedering er in de wijk is, hoeveel vertrouwen er in de buurt is en of er sociale cohesie is. Die worden berekend door subfactoren, maar dat spreekt voor zich. En uiteindelijk wil ik ook kijken naar de krachtwijken en welke maatregelen daar zijn genomen in de wijkaanpak, en door naar beide factoren te kijken wil ik een idee krijgen van bijvoorbeeld sociale cohesie is heel belangrijk in de wijk met betrekking tot de beleving van angst, en in hoeverre komt dit terug in de krachtwijken met de wijkaanpak. Nou heb ik natuurlijk ook al wat vooronderzoek gedaan, en ik vind dat ze het in Malburgen goed voor elkaar hebben, het merendeel is mij al heel duidelijk. Dit komt door de youtube filmpjes die ik vanochtend tegenkwam bij de voorbereiding van dit interview, waarin alles goed werd uitgelegd. Dus misschien zijn we al wel redelijk snel klaar. Middels dit interview wil ik een beeld krijgen van welke maatregelen er zijn genomen, welke zijn belangrijk en hoeveel die maatregelen of projecten hebben gekost. En zodoende wou ik deze lijst met u doornemen, en kijken of u op- of aanmerkingen heeft op de lijst, of ik bijvoorbeeld bepaalde projecten heb gemist. Heeft u voordat we beginnen nog op- of aanmerkingen?
- *Op dit moment nog niet, laten we maar gewoon beginnen.*
- Mijn eerste vraag zou dan zijn: hoe zou u de wijk Malburgen omschrijven?
- *Als een heel veelzijdige wijk. De laatste jaren, door de komst van de nieuwbouw, is er een behoorlijke impuls gekomen, heeft gegeven. Ook een deel van wijk is een aanlandplek voor niet-westerse allochtonen en mensen uit Oost-Europese landen, denk aan Immerloo waar 67 verschillende nationaliteiten wonen. Het is een wijk die enorm veel veerkracht heeft, maar ook een eigen identiteit. Ze staan behoorlijk voorop met meedoen.*
- Als u denkt aan de wijk Malburgen, wat is volgens u een probleem of een punt van aandacht?
- *Nou, werkloosheid is een punt van aandacht en daarmee het vaak niet meedoen aan de maatschappij. Hoe krijg je de mensen in beweging om ze toe te leiden naar meedoen. Ik heb niet de utopie dat iedereen aan het werk komt, maar wel meer in beweging komen. En dat is een hele grote zorg, ook de jeugdwerkloosheid onder niet-westerse allochtonen. Er zit daar een hele hoge werkloosheid, ondanks dat mensen goed zijn afgestudeerd. Goede opleidingen, alleen ze komen niet aan de bak. En dat is wel heel zorgelijk.*

- Ik vind het moeilijk, voordat we de lijst gaan doornemen, in Malburgen wat precies de aandachtswijk is. Je hebt namelijk Malburgen Oost en West, maar daarbinnen nog eens Noord en Zuid gedeelte. Wordt dat al geheel gezien als een aandachtswijk? Of zijn het specifieke buurten binnen de wijken?
- *Nee, je moet het zien als buurten en deelbuurten. In Malburgen-West is het voornamelijk het gedeelte bij de zogenaamde gele flats. Dat zijn flats die een beetje Oost-Europees aanvoelen. En misschien wat oude buurten binnen die wijk. Die buurt is wel helemaal opgeknapt, maar de woningen zijn van dusdanige goedkoop huurtarief waardoor je een aantal mensen trekt die de huur kan betalen, en soms ook net niet. Mensen die zich kunnen verbeteren, die vertrekken vaak wel uit de buurt. Bij de gele flats, dat zijn de goedkoopste flatjes in Arnhem. Dat zijn ook de enige flatjes die nog geen centrale verwarming hebben. Mensen komen daar vaal terecht vanuit een bepaalde specifieke situatie, denk aan een scheiding of vanuit de reclassering, vluchtelingen die een ruimte willen hebben. Het zijn hele goedkope flatjes, vaak voor mensen die hun hoofd net boven water kunnen houden, als ze het al kunnen. Daar zit wel zorg op. Dat zelfde heb je ook in Oost-Zuid, in de kruidenbuurt en in Oost-Noord in de vissenbuurt. Daar zitten relatief goedkope woningen, waar ook veel nette mensen wonen, maar waar mensen vaak ook uittrekken omdat ze mooier en grotere woning kunnen veroorloven, qua tuinen dat is vaak wel voldoende, maar meer luxe. Die zijn uitgevlogen naar de Laar, Elderveld, Kronenburg en Rijkerswoerd. Die konden zich verbeteren. Er is een toestroom geweest van inwoners die niet meer de inwoners waren van het oude Malburgen.*
- In eerste instantie is het dus een aanlandplek..
- ..in Immerloo met name ja..
- .. maar zodra mensen iets meer te besteden hebben zie je die doorstroom.
- *Dat zie je dus ook in 't Duijfe of in Immerloo. Daar zijn zes appartementengebouwen, of flats mag je ze ook noemen. Er zijn een aantal mensen, die wonen er al jaren en willen er ook niet weg, prima. De andere 60% zijn of mensen die er tijdelijk wonen en als die denken na een periode van twee-drie jaar "ik wil een huis met een tuin", die gaan verhuizen of mensen komen er te wonen vaak met grote gezinnen of alleenstaande moeders of wat dan ook vanuit een vluchtelingen situatie komen in flats te wonen. Maar goed, over het algemeen blijven zij er dan ook wonen en brengen daarmee ook alle problematiek mee van bijvoorbeeld het niet hebben van een baan of de taal niet machtig zijn, kinderen niet goed kunnen begeleiden op school. Als ze bijvoorbeeld naar het vervolgonderwijs gaan, ze worden puber en zijn de taal wel machtig, maar de vader of moeder niet, dat is gewoon heel lastig. 't Duijfe hoort ook bij Malburgen, maar die kun je beschrijven als een beheerwijk. De wijk is goed op orde, mensen spreken elkaar aan, daar staan ook twee grote flats, maar daar is eigenlijk geen trammelant mee. Er is natuurlijk soms wel wat, maar geen overlast of rommel rondom de flats. Daar zit een essentieel verschil in. Dat zijn ook wat duurdere flats, dus op een bepaald moment zijn er ook mensen te komen wonen die zich dat meer konden veroorloven. Daar zie je toch het huurgedrag anders. Wat nu heel mooi is in Malburgen, wat ook nieuw gebouwd is bij de randen, dat is platgegooid en opnieuw opgebouwd. Daar zie je toch een komst van mensen met huur-koop. In het verleden was namelijk 95% huur en vaak ook nog goedkope, sociale huur. En door de koop proberen we ook het level van de wijk omhoog te krijgen. Je hebt ook delen van de wijk, denk aan Stadswaarden en denk aan Nachtschade die hoek, dat zijn gewoon yuppenwijken. Dat ziet er gewoon goed uit. Ik weet niet of ik het zo mag noemen, maar je kunt er prima wonen.*

- Dan wou ik de lijst met u doornemen, want qua maatregelen valt het op zich wel mee. Ik had vorige week een interview..
- ... met Saskia ja..
- ... ja inderdaad, daar was het lijst iets langer. Ik vind het in Malburgen eigenlijk heel duidelijk. Wat ik nog wel tegenkwam in de site van Malburgen waren de kerngroepen en werkgroepen. Daar kon ik in de wijkuitvoeringsplannen niks over terugvinden.
- *In het verleden is Malburgen helemaal op de schop gegaan. Of helemaal, grotendeels. Met de komst van het Vogelaargeld zijn er nieuwe afspraken gemaakt met de corporaties, bewoners en gemeenten. Als je kijkt naar het programmageld wat we hadden in Malburgen, daar is de afspraak over gemaakt dat de gelden, dat waren ook de gelden van corporaties en gemeente. Daar hadden bewoners medezeggenschap over.*
- Was dat de Malburgse manier van aanpak?
- *Ja dat was toen de Malburgse manier, die is per 31 december vorig jaar begraven. Die hebben we nu dus niet meer, we hebben gezegd Malburgen gaat mee met de spelregels mee stadsbreed. Met de programmagelden zijn er ook kerngroepen in het leven geroepen om, het was gewoon heel veel geld en we wouden het geld goed wegzetten. Er was een kerngroep fysiek, samenleven en nog veel meer. Toen de Vogelaargelden ophielden, zijn de kerngroepen ook gestopt. De overleggroepen zijn in het leven geroepen onder andere door Volkshuisvesting. Die heeft plannen voor Malburgen, en daarbij is het belangrijk om bewoners mee te krijgen om de plannen te realiseren. Daar zijn voor deelwijken, waar het ook echt speelde, overleggroepen gemaakt. Overleg groep Oost-Noord, Centrum, Nijmeegseweg. Er zijn in ieder geval aardig wat in het leven geroepen. Maar ook het masterplan Malburgen is klaar. Er wordt nu wel gebouwd en de overleggroepen vanuit Volkshuisvesting komen nog wel een bij elkaar. Maar het gaat niet meer van hoe gaat Malburgen eruit zien. Het is veel meer gericht van er gebeurd wat op straat, de overleggroepen worden gehoord, dan wordt er gevraagd of de overleggroep de directe bewoners vertegenwoordigen, dat weet je natuurlijk niet altijd. Dat is iets van Volkshuisvesting met bewoners. Met de komst van de spelregels van wijkgericht werken op 1 januari, hebben we gezegd: de oude spelregels, de Malburgse manier, de kerngroepen en overleggroepen waarbij toendertijd de gemeente en partner was, die zijn niet meer van toepassing, wat alleen nog van toepassing is dat zijn de spelregels wijkgericht werken en daarmee hebben wij van doen. En daarin kunnen bewoners gevraagd en ongevraagd advies geven. Volkshuisvesting is ook geen vaste partner meer, in het verleden praten ze mee en besliste zij mee over besteding van middelen en we hebben nu gezegd, dat doen we niet meer. Dat is ook niet aan de orde, want het programmageld is op. En het andere geld staat bij de gemeente en is van de gemeente, en wij hebben de afspraken nu met de bewoners en niet meer met Volkshuisvesting. Daar zit nog wel wat wrijving in, en ook nog wel wat pijn hoor. Ook bij Volkshuisvesting, jaren mochten zij meepraten. We hebben in Malburgen bewonersoverleggen West, Oost en een centraal overlegpunt Malburgen. En bij dat laatste zijn de woningcorporaties heel direct aanwezig, ook bij de agendacommissie. Daar zijn ze wel heel duidelijk aanwezig, maar dan heb je het over grote thema's die spelen in de wijk, wijkbreed of wijkoversteigend, maar niet meer op deelwijken. Op deelwijken spreek je echt over niveau bewoners-gemeente, gevraagd en ongevraagd advies.*
- Dan wou ik nu de lijst doornemen. De meeste maatregelen spreken wel voor zich. Ik zou het willen hebben over de integrale handhaving, dat is de blauw op straat en extra boa's die op straat gaan rondlopen.

- *Op dit moment zou ik graag willen dat er nog meer boa's op straat zouden hebben, of in de wijk. Maar goed, we hebben weinig menskracht in de wijk omdat er ook nog één boa, van de twee die we hebben, wordt toegezet op horeca-handhaving. We hebben dus heel weinig handhaving in de wijk. Dat is wel aan de magere kant. Wat we wel proberen is om maatwerk te leveren, wanneer bijvoorbeeld bekend is waar er overlast is, er gevraagd wordt om daar nog een extra ronde te doen. Maar dat betekent wel dat als we dát doen, dan kunnen we dat andere niet doen. In Malburgen Oost-Noord is per 1 januari een project gestart dat heeft omgekeerd inzamelen. Dat is een pilot dat dit jaar loopt.*
- *Dat heb ik volgens mij ook op intranet gelezen.*
- *Ja, dat kan kloppen. En daar zijn ook aan toegevoegd: vier afvalcoaches. Die benaderen mensen op goed gedrag en slecht gedrag. "Joh, je doet het goed", maar ook "waar kun je nog meer aan denken". Ik heb begrepen dat de afvalcoaches een opleidingstraject volgen, zodat ze uiteindelijk meer bevoegdheden krijgen en meer mogen gaan kijken van wat zie je met hondenpoep, wat zie je met achterpaden, waarbij je allerlei tonnen ziet staan. Kijk eens naar aanhangers in de voortuin wat niet mag, zodat zij toch een bredere functie krijgen in plaats van "goh, dat mag niet, dat moet je zo doen.". Dus daar zijn we wel aan het investeren. Dat is pas gestart, ook in Presikhaaf. Ik heb ook begrepen dat een aantal afvalcoaches vanuit Presikhaaf in Malburgen wordt ingezet, omdat de mensen zich daar keurig gedragen in Presikhaaf. Het afval scheiden zoals men dat nu kent, dat is minder hardnekkig dan in Malburgen. Of men leest het niet, of ze zijn de afvalpas kwijt, ze willen het niet lezen of meedoen. Hier kost het meer moeite om de bewoners mee te krijgen. Of ze kennen de taal niet, dat kan natuurlijk ook.*
- *En het project "zet in op twaalf min", volgens mij is dat gemeentebreed een maatregel. Maar dat weet ik niet helemaal zeker. Risicogezinnen werden volgens mij benaderd, ik kan alleen niet terugvinden hoeveel daarvoor begroot is? Heeft u daar een indicatie van?*
- *Dat zou ik zo niet durven zeggen, dat zou ik na moeten kijken. Dat weet ik zo ook niet.*
- *Voor de rest de OZO-overleg, inclusief een zorgcoördinator. Dat filmpje heb ik nog niet kunnen bekijken. Doet de zorgcoördinator afspraken maken met mensen die overlast geven?*
- *Nee, ik ben net zoals Saskia, voorzitter van het OZO-overleg, het overlast en zorgoverleg. De insteek ik overlast. We hebben liever geen overlast, preventief. Maar als er toch overlast is, is er vaak meer aan de hand. Vanuit de OZO krijgen we aangeleverd, vanuit de politie, corporatie en andere partijen, bijvoorbeeld Rijnstad, of als we zelf wat horen. Wij brengen op adresniveau wat er aan de hand is. Als er iets met Jantje of Pietje aan de hand is, kan er ook iets met mama zijn. Hoeft niet, kan wel. Op dat moment wordt dat afgepeild in de OZO overleg. Dan wordt gekeken van we doen dat, hoe doen we dat, en als er uiteindelijk hulp nodig is dan gaat dat met de insteek: één adres, één persoon. Zodat er goede zorg en bemiddeling gegeven kan worden om iemand in een traject te zetten of te begeleiden naar. Mijn rol daarin is van joh is het allemaal in beeld, goed prima loopt het? Ok, dan gaan we over op de volgende casus. Ik ga als wijkregisseur niet heel diep in elke casus.*
- *Dat doen ze dan wel bij achter de voordeur? Of heeft dat veel raakvlak met elkaar?*
- *Het kan raakvlakken met elkaar hebben, maar bij achter de voordeur zit ik dus niet bij. Dat zijn projecten waar ik wel een terugkoppeling op krijg, maar niet op adresniveau. Meer in de trant van "we hebben zoveel gezinnen bezocht". Wat ik nu zie is dat we hebben voor de projecten in Malburgen-West bij de gele flats, door preventief daar te zijn en met de mensen te spreken hebben we minder aanmeldingen bij het OZO-*

overleg. Dus het werkt wel, het preventieve, maar je moet er bovenop zitten. Maar dat heb je denk ik bij veel overleggen daar, als we aan de voorkant die dingen regelen samen met de woningbouwcorporatie, er komt een nieuwe bewoner in, we hebben een wooncoach, iemand die een persoon begeleid: gaat het goed, zijn er geen huurachterstanden, gaan de kinderen normaal naar school? Of wat dan ook, als je dat van tevoren goed hebt, of ze moeten een uitkering aanvragen, want die begeleiding is er geweest waardoor ze gewoon kunnen leven, vaak weten ze niet eens hoe ze dat moeten doen. Waardoor je in een situatie terechtkomt waarbij je veel last van ze hebt.

- Volgens mij zag ik een filmpje dat ze in 2011 er 75 meldingen waren bij het OZO, dat zijn dan 75 adressen waarbij men weet dat er overlast plaatsvindt.
- Ik weet niet over welk jaar je het hebt nu, maar we hebben in Malburgen nu al zeker tot nu dan kom ik al op de 200 adressen, maar dat is Malburgen breed he. Daarvan zijn een aantal al afgerond, sommige kunnen ook heel snel afgerond worden, sommige ook niet. Soms moet je ook constateren dat deze zorg, die wij nu bij dit adres hebben, die hebben constante zorg nodig, men weet dat en voeren hem dan ook af. Dan wordt die wel meegenomen, maar dan zit daar constante zorg op. Er zijn aardig wat adressen in Malburgen, ik denk dat dat ook te maken heeft met de instroom van mensen, en de afkomst, of ja de instroom vanuit een coa-situatie(?) of de taal niet machtig zijn, je kunt he het zo gek niet bedenken, of geen baan hebben.
- Bij het project 'achter de voordeur' valt daar ook een vertrouwenspersoon huiselijk geweld onder?
- De vertrouwenspersoon huiselijk geweld zit ook bij Rijnstad, die linken wel met elkaar.
- Ja, ik wist niet zeker of hij daar ook onder viel. En de ambulante jongerenwerker, die kwam ik ook tegen bij een ander filmpje, ik weet niet hoeveel personen dat precies zijn, is het één persoon?
- In elke wijk hebben we er één.
- Ok, en hij gaat bijvoorbeeld bij de Jan Linders met jongeren in gesprek.
- Ja, dat klopt, in het wijkactieplan kwam naar voren dat er jongeren waren die zeiden van joh er wordt altijd over ons gesproken, maar nooit met ons gesproken. En jullie vinden dat wij overlast geven, kunnen we niet met elkaar in gesprek? Nu zijn de winkelbeheerder, bewoners, jongeren en wijkagent met elkaar in gesprek. Ik heb er de eerste keer ook bijgezet van goh, hoe kunnen we dat organiseren, wat kunnen we voor elkaar betekenen? En dat zijn wel leuke ontwikkelingen, hoe je ook overlast kunt wegnemen. Het gedrag van jongeren, als je ze met zijn tienden naast elkaar zet voor een aantal winkelende bewoners of winkelend publiek lastig zijn of als bedreigend worden ervaren. Ze eten niet en ze bijten niet, maar goed het wordt wel zo ervaren. Dat betekent dat je dat voor elkaar bespreekbaar moet maken.
- Dat jongerentoezichtteam en Vitesse betrokken. Is dat gewoon een stichting van Vitesse zelf? Of heeft het direct een link met voetbal?
- Nee, Vitesse betrokken is een heel aparte stichting. Weliswaar vanuit Vitesse, maar het zijn mensen die vanuit die stichting werken, samen met onder andere de gemeente Arnhem een overeenkomst afgesloten om met de naam van Vitesse en eventueel met de inzet van Vitesse, mankracht te leveren, of in ieder geval het middel Vitesse te gebruiken in de wijk, om te komen bij bijvoorbeeld een voetbalvereniging Anemia in Malburgen Oost Noord, om te kijken om het kader beter te krijgen, wat kunnen we eraan doen om de mensen te binden. En door de inzet van de stichting Vitesse betrokken, merk je ook omdat Vitesse leeft, zeker bij jongelui, die voetballen in het algemeen, en wat je dan ziet is als ze er dan zijn en ze geven les, dan voelen ze zich serieus genomen. Dat zijn van die allianties waar Vitesse zich ook voor inzet ook.

- Ik snapte al niet die link met voetbal meteen, maar dat staat er dus ook los van.
- *Ja, maar goed het jongerentoezichtteam, dat moet je even goed opschrijven. Dat is zeg maar de stichting, die is voortgekomen van jongeren die overlast gaven bij het zwembad bij de Koppel, waar ik dacht dat voornamelijk Marokkaanse jongeren de boel flink terroriseerden. En door mensen verantwoordelijk te maken vanuit die groep en aan te geven van dit kan niet meer zo, opleiding gegeven, en zij zijn in eerste instantie gestart bij de Koppel, toezichthouden bij zwemmen tijdens de openbare uren waar iedereen komt. Met de filosofie: terugdringen overlast. Op een gegeven moment verliep dat zo goed, de jongeren kregen een bepaalde opleiding, een hesje en een bepaalde status. Op een bepaald moment werden zij ingezet bij het auto parkeren bij Vitesse*
- Als stewards?
- *Niet zozeer als stewards, maar wel rondlopen zodat de auto niet worden opengebroken. Zeg maar een extra paar ogen en oren. Ze hebben geen extra bevoegdheid, maar wel die oren en ogen. Ze worden ook ingezet 's avonds bij Kronenburg, daar waren op een gegeven moment veel fietsendiefstallen, daar werden ze ingehuurd op bepaalde tijdstippen om daar preventief rond te lopen. Ze mogen niks, het is preventief. Maar het feit dat ze daar rondlopen scheelt al. Ze worden ook op andere zaken ingezet, we hebben festiviteiten gehad een Westival in Malburgen West, dan wordt aan het jongerentoezichtteam gevraagd van kunnen jullie zoveel mensen leveren gedurende deze tijd, dan zijn er namelijk festiviteiten. Ze houden een oogje in het zeil, zo mogen niet handelen. Maar omdat ze een hesje hebben laten we zien dat er een extra ogen en oren beschikbaar is. En dat werkt heel prettig. En wat je ook ziet is dat een aantal die daar in hebben gezeten zich verder ontwikkeld. Dan is er tijd voor een nieuwe lichting. Die anderen krijgen op een gegeven moment een baan, en dan zie je toch dat het een doorstroming plaatsvindt.*
- Het project Buitengewoon Beter, daar heb ik vorige week ook al veel informatie over gekregen. Ik neem aan dat dat hetzelfde is in Malburgen, ja?
- *Ja*
- Ik wist niet of het opruimen van zwerfvuil bij achterpaden, waar Vivare veel geld aan heeft besteed of dat hetzelfde is als 2Switch?
- *Ik weet dat Vivare een eigen WOP-ploeg heeft. Een wijkomgevingsploeg is dat. En volgens mij heeft ook Volkshuisvesting een eigen WOP-ploeg, of in ieder geval zet in. Ik weet dat Vivare het heeft.*
- *Ja, die vond ik allebei terug.*
- *Maar Volkshuisvesting, als ik kijk op de pleinen in Immerloo, daar hebben we een huismeester, die heeft samen met bewoners, zoveel prullenbakken geadopteerd. Met het doel: schoon, heel en veilig in de buurt. En wat dan belangrijk is, is hoe je de betrokkenheid kunt vergroten, wat heel lastig is, zeker bij die galerijflat, omdat die daar heel anoniem wonen. Dus zij zetten vaak niet meteen geld in, maar menskracht, en menskracht is ook geld.*
- Volgens mij was dat in Presikhaaf het geval dat de woningcorporaties, de ruimte rondom de flats doen, wat nog geen openbare ruimte is, maar nog hoort bij de flat, en dat de 2Switch bijvoorbeeld de gehele openbare ruimte behandelt.
- *De gehele openbare ruimte, dat wordt gewoon gedaan door de gemeente. Niet 2Switch*
- Of richt 2Switch zich op specifieke hot spots?
- *Niet in Malburgen zover ik weet*

- Ok, ik vond het namelijk wel terug in 2011
- *Oh dat kan, dat dan toen is geweest, maar het is in ieder niet iets structureels. Dat is het dan een project geweest, dat klopt.*
- Die lijkt mij ook logisch. We gaan aardig snel door de maatregelen. Oh ja, het project Straat in Actie. Die kwam ik tegen, is dat samen met de projecten “Samen wonen, samen leven en/of ontmoeting”
- *Nee, straat in actie is niet meer en niet minder dan heel veel spullen, die ze opgeslagen hebben. Denk aan marktkramen, parasols een barbecue, wat dan ook. Straat in actie faciliteert mensen die activiteiten willen organiseren. Bijvoorbeeld met een wijkdag, dan willen ze iets laten zien van de wijk. Zij zorgen dat de kramen en komen te staan. Ze hebben allerlei zaken om te zorgen dat er activiteiten worden gedaan in Malburgen. Waardoor je geen dure kramen hoeft te huren, die zijn daar bij die stichting te gebruiken. Voor de bewoners is dat gratis, professionals moeten een bepaalde vergoeding betalen.*
- Dan Be-Connected, volgens mij was dat een jongerenorganisatie. Maar dat was ook maar één jaar of niet?
- *Volgens mij bestaan ze nog steeds, ze organiseren een aantal activiteiten per jaar.*
- Volgens mij vier per jaar.
- *Ik heb dit jaar nog geen aanvraag gezien.*
- Ok, dat is dan ook duidelijk. Omar’s gym, een leuk verhaal ook wat ik ervan begreep. De eigenaar, ik vermoed dat hij Omar heet...
- *...jaja, die heet Omar ja...*
- *..dat hij jongeren via spotten, kickboksen...*
- *... ja, dat speelt erg bij jongeren, zeker bij jongeren met een Marokkaanse achtergrond, die gaan daar helemaal op in. Denk maar aan Badr Hari, maar goed het heeft een bepaalde uitstraling. Op deze manier zijn ze van de straat af, je geeft ze wat mee. Het is niet de bedoeling dat je bij kickboksen agressief wordt, maar juist dat je agressie kan beheersen. Dat doet hij heel erg goed. Hij doet dat in Immerloo en in het Bruishuis.*
- En die buurtbeheerder, kun je me daar iets meer over vertellen?
- *Wij hebben wooncoaches, ik denk dat je dat bedoelt. van Vivare en die zijn met name actief bij de pleinen in Immerloo. Vivare heeft een wooncoach, of huismeester en dat heeft namelijk ook Malburgen.*
- Ik weet niet hoe het precies omschreven staat, het kan zijn dat ik alleen buurtbeheer overgenomen heb.
- *Een buurtbeheerder hebben we niet echt in Malburgen, wel wooncoaches, die zijn continue actief in Immerloo, daar hebben zij een vaste baan, de huismeesters.*
- Ik kan hem nu even niet terugvinden, dat zal ik u nog even mailen.
- *Is goed*
- Dan verder nog het actieplan woonomgeving, die wordt vaak ook nog apart genoemd.
- *Het actieplan is overgenomen en uit het actieplan is het wijkactieplan Immerloo ontstaan.*
- Ook wordt hier nog een project genoemd dat het parochiaal domein heet. Ik vond het moeilijk om mij daar een voorstelling bij te maken.
- *Chris Zevenhoven noemt dat altijd zo, het is een leefgemeenschap, een buurt, rondom een kerk. Hoe ga je daarmee om? Waarom gaat het in kleine gemeenschappen wel vaak goed, omdat ze elkaar allemaal kennen. Er is een kerk, een kroeg, het winkeltje om de hoek. Ons kent ons. De filosofie erachter is dat mensen meer voor elkaar willen doen. Men kent elkaar, kennen en gekend worden. En wat je ziet in Immerloo en bij de*

gele flats, is dat je er vrij anoniem kunt wonen. En doordat je anoniem woont, kan er voor de ander zijn van joh wat doet die vreemde snuiter daar, die stapt altijd om kwart over zeven in de auto en komt om twaalf uur terug, wat doet hij bijvoorbeeld? Er kan een bepaald beeld worden gevormd. Het parochiale is van goh je komt in een buurthuis en daar komen heel veel mensen bijeen, je leert elkaar kennen, waardoor je ook een betere leefomgeving hebt.

- Dus die kan ik eigenlijk beter bij sociale cohesie doen?
- *Ja, hoewel het ook vertrouwen geeft, dat kan beide.*
- Het is wel vaker dat bij veiligheid een maatregel op alle zes de factoren een invloed kan hebben.
- *Als er veel vertrouwen is, is er ook veel veiligheid.*
- Dit voorbeeld noemde ik vorige week ook al, als er bijvoorbeeld een politieman door straat rijdt, kunnen mensen denken dat dit een veilig gevoel geeft, maar aan de andere kant kunnen mensen ook denken van huh waarom rijdt er politie door de straat, er moet vast iets aan de hand zijn. Dan heeft het juist een averechts effect. Dat is een van de moeilijke dingen bij het onveiligheidsgevoel. Verder de conciërge en de top 5 veiligheid is denk ik hetzelfde als bij Presikhaaf? Tenminste die kwam ik daar ook tegen.
- *Ja*
- Nou kwam ik toevallig vanochtend nog drie dingen tegen die ik niet terugvond in de wap's. De wijkwinkel?
- *Die is er niet meer. Die is opgeheven.*
- En wanneer is die opgeheven?
- *Hetzelfde als in Presikhaaf, die zijn onder gebracht in MFC's, en vanuit daaruit werken wij. De functie wijkwinkel is inloop van bewoners, die is weg. En dat heeft deels te maken met een stukje digitalisering. In het verleden zaten zelfs de wijkagenten daar, er werd daar heel veel vergaderd. De inloop was er, het vragenuurtje. Ook als er dingen mis waren, dan kon dat gelijk in orde worden gemaakt. Maar we hebben nu bij de gemeente een servicelijn, dus als er klachten zijn, dan kunnen mensen bellen. De functie wijkwinkel is in de loop der jaren veranderd, de wijkagenten zitten er niet meer, ook zij werken veel meer vanuit een digitaal loket. Maar ook vanwege bezuinigingen is deze gesloten.*
- Ik kwam ook de Swing on South tegen. Is dat een project wat onder een van deze dingen valt bij de sociale cohesie?
- *Ja, dat klopt*
- En dan tot slot de camerabewaking bij de Drieslag, of is dat net een nieuw project?
- *Nee, dat is twee jaar terug van start gegaan. Kijk daar zijn we heel blij mee dat daar nu camerabewaking is. Mensen voelden zich wel eens onveilig en door de komst van nieuw beheer en een nieuwbeheerplan van de Drieslag die wordt nu helemaal opgeknapt waardoor het camerabeheer en de beheersconstructie van de ondernemers, krijg je nu het gevoel, dat het een veiliger winkelcentrum is. Het is een gevoel dat leeft bij mensen.*
- Ja ja, en een camera kan dan veel betekenen voor mensen.
- *Ja, klopt. Het is natuurlijk niet altijd alles.*
- Dan zijn we in principe al door de lijst heen.
- *Netjes*
- Denk je nog dat ik projecten gemist hebt
- *Nee op dit moment niet, schiet mij ook niks te binnen.*

- Dan wou ik de laatste drie kortere vragen behandelen. Ik was nog benieuwd naar uw rol als wijkregisseur, u noemde eerder als uw voorzitterschap van het OZO. Zijn er nog andere activiteiten?
- *Ik ben de verbindende factor, tussen de wijk, een eerste aanspreekpunt richting de politiek en collega's in het gebouw en ook de signalen afgeven van joh wat zie je, wat hoor je, zodat de signalen ook terecht komen bij wie dat hoort. Wat belangrijk is, is dat ik zit niet aan tafel met bewoners, we werken samen met opbouwwerkers die zitten aan tafel met bewoners of ondersteunen als daar behoefte aan is. Dus daar zit de grote rol in. En in de toekomst wat er nu aankomt, is dat ik wel de feeling moet hebben en de geur moet ruiken van de wijk, maar niet met de voeten in de klei, da's opbouwwerk. En met de nieuwe rol, en met de komst van nieuwe taken van het Rijk naar de gemeentes zit ik veel meer op een regierol van joh wat gebeurt er allemaal in de wijk. En dat is een regierol van uitvoering van wijkactieplan, wat wordt er aangegeven en hoe gaan we dat vorm geven. En aan de andere kant is het ook aansturen van processen en begeleiden van processen, of verbeteren daar waar nodig is. Want een aantal projecten willen we toch gerealiseerd hebben. Als je kijkt naar het wijkactieplan, als daar niks gebeurt, dan is dat gewoon heel jammer.*
- U noemde net al een veranderende rol, een meer regierol die je nu krijgt in principe. Hoe schat u de toekomst van de wijk in, mede dankzij de wijkaanpak nieuwe stijl, en wat is uw rol daar dan in?
- *Ik denk in de nieuwe wijkaanpak veel meer is van joh wat zie je in de wijk, wat is er nodig op hoofdlijnen in Immerloo om daar de leefbaarheid te optimaliseren. Om daar de goede impulsen aan te geven, en dan meer van joh je voegt iets toe of je haalt wat weg. Die leefbaarheid is daarin wel erg belangrijk. In die nieuwe rol en de zorgt die komt, wat betekend dan ook die zorg voor de deelwijken? Een heel stuk van de sociale cohesie is gewoon goed, mensen kennen elkaar en kunnen veel voor elkaar betekenen, hebben bijna geen zorgen. Misschien wel op de achtergrond als iemand heel slecht wordt van hoe komt die huisarts erachter, hoe schaal je op? Maar primair is het van hoe krijg je de leefbaarheid er en hoe match je alles wat er naar die wijken toekomt. Daar zit zeg maar de regierol in, en dat kan zijn fysiek, het kan zijn op veiligheid, het kan op zorg zijn. Op die tentakels zal ik gaan werken, vooral met het gezicht naar de wijk. En met de kennis en de kunde van de ambtenaren, maar ook van de partijen, de omringende partijen moeten dat doen. En dat is ook nog zoeken. Ik heb vanmorgen een gesprek gehad met een huisarts en die weet niet wat allemaal op ons afkomt.*
- Dan ben ik er doorheen, ik weet niet of u verder nog vragen of opmerkingen heeft?
- *Nee, eigenlijk niet.*
- Dan wil ik u bij deze alvast hartelijk bedanken.
- *Succes met het uitwerken van alles.*
- Dank je wel, ik zal nog even vertellen wat er nog allemaal mee gaat gebeuren. Ten eerste maak ik hier nog een verslag van en een letterlijke transcriptie die ik u allebei zal sturen en ik zal u natuurlijk ook de scriptie zelf sturen.
- *Maar dat duurt nog wel even zeker*
- Haha ja, dat zal nog wel eventjes duren
- De transcriptie zelf, dan moet ik dit gesprek woord voor woord overtypen en aan de hand daarvan maak in een verslag, en die zal ook in de scriptie komen te staan.
- *Wijk ik trouwens veel af met wat Saskia had in Presikhaaf en met Spijkerkwartier of niet?*

- Eeuuhm nee, volgens mij zeiden jullie letterlijk bij de wijkaanpak wat zie je en wat doe je, volgens mij zei Saskia precies hetzelfde. Over twee weken heb ik een gesprek met Noortje Ruisbroek en die andere hoor ik als het goed is vandaag.
- *Dus je gaat alle krachtwijken langs?*
- Ja, ik ga alle krachtwijken langs.
- *Poeh, poeh, dan wens ik jouw sterkte, ha ha. Dank je wel*
- Insgelijks, nogmaals hartelijk dank.
- *Graag gedaan, ik ben benieuwd.*

9.5.3 Interview mevrouw Ruisbroek: Arnhemse Broek

Interviewgide mevrouw Nootje Ruisbroek

Wijkregisseur Centrum en Arnhemse Broek

- Introductie
- 1) Hoe zou u de wijk Arnhemse Broek omschrijven?
- 2) Wat zijn de voornaamste problemen of punten van aandacht in deze wijk?
- 3) Uit het wijkactieplan uit 2007 en wijkuitvoeringsplannen uit (2010, 2011 en 2012) heb ik de volgende lijst met maatregelen en de budgettering van de wijkaanpak gevonden. Kunt u, aan de hand van de lijst iets meer vertellen over de wijkaanpak in Arnhemse Broek? Met andere woorden:
 - Wat zijn de belangrijkste maatregelen in deze wijk geweest?
 - Welk effect hebben deze maatregelen?
 - Hoeveel heeft opgeleverd, en wat heeft het gekost?
 - De periode voor deze wijkaanpak, door in te gaan op het actieprogramma ‘Het werkt in het Arnhemse Broek/ Onze Buurt het Broek’?
- 4) Wat is uw rol als wijkregisseur in de wijkaanpak?
- 5) Wat zijn de successen geweest van de wijkaanpak en wat zijn nog steeds aandachtspunten?
- 6) Hoe schat u de toekomst van de wijk in, en welke rol speelt de Wijkaanpak nieuwe stijl hierin?
- Afsluiting
- Woord van dank

Veiligheid onderwerp	Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Slachtoffer- schap	Extra inzet boa's, voorzetten pilot blauw op straat	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente Gemeente SB Gemeente Gemeente SB	40.000 85.000 40.000 85.000
	Zet in op 12-	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente MO Gemeente MO	
	Aanpak huiselijk geweld en eengerelateerd geweld	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente Gemeente	10.000 10.000
Overlast	Aandacht en inzet gericht op woonoverlast (illegale bewoning, huisjesmelker)	WUP 2010	Gemeente	30.000

	Achter de voordeur: Inzet zorgcoördinator, casemanagement overlast gekoppeld aan pandjesoverlast	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente Vivare Gemeente Gemeente Vivare	100.000 37.000 25.000 39.160
	Straataanpak	WUP 2010	Gemeente	24.000
	Aanpak poorten, opknappen achterpaden en binnenterrein	WUP 2010	Portaal	30.000
Verloedering	Schoonmaken in de wijk, illegale dumping bij containers bestrijden	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente SB Vivare Gemeente SB	10.000
	Opruimen zwerfvuil, “Schoon, heel, veilig.” schoonhouden, achterpaden(woonomgevingsploeg)	WUP 2010 WUP 2011	Vivare Volkshuisvesting Vivare Vivare Volkshuisvesting	40.000 40.000 2.000 40.000 32.954
	Handhaver straatbeeld (schotels, aanbouw, tuinonderhoud)	WUP 2010 WUP 2011	Vivare Vivare	25.000 22.777
	Verlichting achterpaden	WUP 2010 WUP 2011	Vivare Vivare	103.000 35.934
Sociale cohesie	Inzet jongerenwerk, proactief (op straat), organiseren van activiteiten.	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente Gemeente	70.000 60.000
	Broek ontmoet	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente Gemeente	30.000 15.000
	Projecten met thema ‘samen wonen, samen leven’ en/of ontmoeting	WUP 2010 WUP 2011	Vivare Vivare	50.000 3.000
Leefbaarheid	Pilot algemene weekmarkt	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente SB	
	Buiten Gewoon Beter	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente SB	
	Groene opbouwwerker, uitwerking groenplan, aansluiting groenstrook	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente Gemeente SB	20.000 15.000
	Ontwikkeling Centrum Oost	WUP 2010 WUP 2011	Gemeente SO	
	Programma Speel- en hangvoorzieningen	WUP 2010	Gemeente	40.000
	Activiteitengeld kunst en cultuur	WUP 2010	Gemeente	30.000
	Inzet conciërge	WUP 2010	Gemeente	112.500
	Verbeteren particulier woningbezit/ renoveren woningen	WUP 2010 WUP 2011	Portaal Portaal	2.700.000 3.600.000
	Snel oplossen kleine knelpunten	WUP 2010 WUP 2011	Vivare Vivare	20.000 20.000

	Vervanging Fietsenstalling	WUP 2010	Vivare	5.000
	Kleine leefbaarheidsinitiatieven	WUP 2011	Volkshuisvesting	30.000
Vertrouwen in de buurt	Top 5 veiligheid door bewoners aangedragen	WUP 2010	Gemeente	60.000
	Wijkwinkel/politiepost	WUP 2011	Gemeente	10.000

Interviewtranscriptie mevrouw Ruisbroek

Datum: 10-04-2014

Tijdstip: 14.30 uur

Locatie: Stads kantoor Arnhem

- Ik zal ten eerste het doel en de planning van mijn scriptie vertellen, mijn onderzoek. Ik ben bezig om de gevoelens van angst bij mensen te onderzoeken, dat doe ik met deze factoren, door erna te kijken: slachtofferschap, overlast, verloedering, sociale cohesie, leefbaarheid en vertrouwen in de buurt. Die factoren hebben allemaal ook subindicatoren en zodoende wil ik een beeld krijgen van wat is nou bepalend voor angstgevoelens bij Arnhemmers. En daarnaast kijk ik bij de krachtwijken in hoeverre deze factoren terugslaan op de maatregelen die zijn genomen in de wijkaanpak. En voor dat laatste wil ik dit interview eigenlijk doen, om een beeld te krijgen welke maatregelen allemaal zijn genomen in de krachtwijken, hoeveel het heeft gekost en wat het heeft opgeleverd. Het is heel moeilijk om specifiek de begroting te krijgen, maar dat ik er een goed beeld bij heb en een beeld wat er nou precies gebeurd is. Zodoende wou ik dat doen, ik heb al wat vooronderzoek gedaan en dit zijn de maatregelen die ik allemaal tegenkwam in de wijkuitvoeringsplannen. Ik wou eigenlijk met u de lijst doornemen en kijken of hier nog op en aanmerkingen op zijn.
- *Dit is inderdaad al wel een tijdje gelden he*
- Ja, ik heb 2010, 2011 en 2012 gedaan
- *Wij zitten nu meer in 2013, 2014, 2015 te kijken*
- Met de wijkaanpak nieuwe stijl zijn jullie natuurlijk druk bezig
- *Ja, het is dus even graven in de geschiedenis, maar ik was hier al toen. Het zegt mij dus wel wat haha. Ik ben in 2010 begonnen dus*
- Heeft u verder nog op of aanmerkingen voordat we met de vragen beginnen?
- *Eeuuhm nee, ik vind het wel een interessant model*
- Het is nog wel goed om uit te leggen dat ik bij slachtofferschap en overlast een combinatie gebruik van de politiecijsers en de veiligheidsmonitor
- *Die veiligheidsmonitor heb je in beeld van de gemeente?*
- Ja
- *Die staat ook helemaal online?*

- Ja, de specifieke cijfers heb ik ook van onderzoek en statistiek gekregen. De reden daarvoor is omdat je ziet dat bijvoorbeeld het aantal aangiftes van inbraak veel lager is dan het aantal die aangeven afgelopen jaar slachtoffer te zijn geweest van inbraak. Door ze te combineren wil ik een meer reëler beeld krijgen.
- *Ga maar van start zou ik zeggen*
- Mijn eerste vraag is: hoe zou u de wijk Arnhemse Broek omschrijven?
- *Een volkswijk. Met ongeveer vijfduizend inwoners, opgesplitst in vier sub-buurtten met allemaal hun eigen identiteit en dynamiek. We hebben één wijkplatform, we proberen dat daarin iedere buurt goed vertegenwoordigd is. Want het is vrij lastig om ook nog te denken voor een andere buurt. Het gemiddeld inkomen ligt rond de 24-duizend euro, veel sociale huurwoningen. En ongeveer, ik denk, vijftig procent is allochtoon, of rond de veertig, ik weet de cijfers niet precies. Vooral met name de Turkse gemeenschap is sterk vertegenwoordigd. Het is een woonwijk. Door de lage huren zijn er ook de nodige sociale problematieken in de wijk. Achter de voordeur en individueel, maar soms ook in verbanden. Een aantal bewoners vinden het moeilijk om de overheid te vertrouwen, en staan met de rug tegen de samenleving. Dat proberen we te doorbreken door onder andere goede communicatie, en nog meer maatregelen, maar daar komen we later nog wel op terug. Er zit een heel grote groep van professionals, die op elkaar ingespeeld is. Dan heb ik het over scholen, samen met welzijnsorganisatie Rijnstad, die leveren jongerenwerken en kinderwerk, ook sportbedrijven waar we mensen hebben, mensen die voor naschoolse activiteiten zorgen en in de vakantie, een kunstbedrijf. We hebben leuke mensen die met passie in het Arnhemse Broek werken, waardoor je ook snel bij problematieken bent. Maar ook bij leuke dingen.*
- Wat is in uw ogen het voornaamste probleem of punt van aanpak binnen deze wijk?
- *Er zijn twee punten, ten eerste veiligheid en de jeugd. Dat zijn de twee speerpunten wat in het oog springt. Veiligheid, dan hebben we het over wijkveiligheid, dus sociale veiligheid, de gevoelens, maar ook bijvoorbeeld inbraken, die is dit jaar bijna nihil. Er is een tijdje geweest dat het wel de pan uitrees. En dat bleken achteraf ook mensen uit de eigen wijk te zijn. Of deels uit de eigen wijk. Daar heeft de politie ook goede ingrepen bij gedaan.*
- Bij de andere interviews die ik heb gehad werd gelijk de hoge werkloosheid als aandachtspunt genoemd. Is dat ook een punt van aandacht in het Arnhemse Broek?
- *Daar spelen we wel mee in de landelijke tendens. Daar kun je op wijkniveau wel wat aan doen, maar druppeltjes op een gloeiende plaat. Het is meer de markt die het dan bepaald. We hebben wel een uitzendbureautje gehad voor wijkbewoners van wijkbewoners. We zijn nu bijvoorbeeld ook bezig met taallessen voor allochtone vrouwen. Je probeert mensen wel zicht op werk te laten krijgen. En er zijn natuurlijk ook veel projecten van de gemeente Arnhem zelf. Van een jongerenloket naar een slagkrachtcoach. Dat is weer eens iets nieuws voor de komende half jaar.*
- Die was ik nog niet tegengekomen.
- *Er worden gesprekken gevoerd met bijstandsgerechtigden om die wellicht weer kansen te bieden, door te kijken, welke blokkades zijn er nog. Vaak als iemand daar al heel lang in zit, is er misschien nog wel iets meer aan de hand. Dan kunnen we die blokkade wegnemen, zodat zij meer zicht hebben op die arbeidsmarkt. Dat is ook een ingreep die nu plaatsvindt.*
- Dan wil ik nu even de lijst doornemen, maar voordat we dat doen. Las ik in het wap van 2007 dat er daarvoor nog een actieprogramma was van ‘Het werkt in het Arnhemse Broek of Onze Buurt het Broek’.

Dat had te maken met de Pechtold gelden. Kunt u mij daar iets meer over vertellen? Ik kon daar namelijk niet heel erg veel informatie over terugvinden.

- *Ja, dat is inderdaad voor Vogelaar geweest. Toen had Pechtold, ik geloof rond de twintig wijken in Arnhem, euh Nederland, die hebben toen een paar miljoen, twee miljoen gekregen. Toen kreeg ineens het Arnhemse Broek twee miljoen. Daar is ook een heel programma op geweest.*
- Vanuit daaruit zijn ze toch op deze plannen gekomen toch?
- *Ja, van welke jaren zijn die?*
- 2010, 2011 en 2012. Een aantal maatregelen zijn hetzelfde, die kwam ik ook al tegen bij de andere interviews, maar dat alleen de begroting iets anders is. Bijvoorbeeld het zet in op twaalf min en de combinatie van boa's en meer blauw op staat ben ik al eerder tegengekomen. Maar bijvoorbeeld eer gerelateerd huiselijk geweld, kunt u mij daar iets meer over vertellen? Volgens mij was het een convenant.
- *We hebben via de Arnhemse aanpak, daar hebben we op aangesloten. Wij hebben niet iets specifiek alleen voor het Arnhemse Broek geregeld. Wat we wel hebben geregeld is het overlast en zorgoverleg. Daar scharen we eigenlijk alle zeer zorgelijke situaties onder. En daar komt dit ook naar voren, dit onderwerp. Maar anders gaat dit via het Arnhemse, en daar zal vast een bijdrage aan geleverd zijn met de opzet daarvan.*
- Het overlast en zorgoverleg, dat is een overleg waar u een voorzitterschap in heeft?
- *Ja klopt.*
- En dat u dan samen met mensen gaat praten?
- *Het ozo bestaat inderdaad uit vier kernpartners. Dat zijn de gemeente, een zorgcoördinator vanuit Rijnstad, daar zijn de woningcorporaties bij aangesloten en als vierde de politie, de wijkagenten. Die zitten in de wijk, kennen van wanten, weten waar iedereen woont. De zorgcoördinator is een welzijn plus medewerker. Die gaat ook direct naar de mensen toe en inventariseert de situatie. We hebben heel veel goede ervaring met deze methodiek. Hij is inmiddels ook onderzocht door het ministerie van Binnenlandse Zaken, en daarin blijkt deze ook zeer effectief te zijn. Ik kan je daarover allerlei stukken over toesturen. We hebben onlangs nog in het NRC gestaan met de aanpak. Dat is wel heel erg leuk. Daar lees je al gewoon hoe belangrijk iets in de wijk is. En zeker als je het hebt over veiligheid en onveiligheidsgevoel, dan is dit echt een van de sleutels, voor de Arnhemse Broek, maar zeker ook van de Arnhemse krachtwijken. Dat durf ik hier wel met stelligheid te zeggen.*
- En achter de voordeur is ook een onderdeel van het ozo?
- *Ja, voorheen zijn er wel van die achter de voordeur projecten geweest. Maar dat was voor mijn tijd, daar ging iemand voordeur voor voordeur af om te inventariseren wat er dan, dat zijn ook wel vernieuwingsprojecten worden die ook wel genoemd. Die doet Rijnstad, onze welzijnsorganisatie. En daar komt ook heel veel achter de voordeur. Die worden ook vaak betaald door de corporaties.*
- Wat ik uit eerdere interviews begreep is dat die mensen in gesprek gaan over bijvoorbeeld toeslagen, weet je dat je die kan ontvangen bijvoorbeeld.
- *Dat is dus echt een achter de voordeur project. Die zijn er geweest in het Arnhemse Broek, maar het ozo zijn meer meldingen. Politie en woningcorporaties krijgen met namen veel meldingen binnen van burengerucht of herrie, vervuiling. En naar aanleiding van zulke signalen gaan wij dan daarop af.*
- Dan kwam ik ook nog tegen de straataanpak.

- *Mag ik die eens zien?*
- Hier: voortzetten straataanpak met daarbij aandacht voor waarborg resultaten.
- *Ik denk dat daarmee bedoeld wordt wat ik net zei, achter de voordeur de hele straat aanpakken.*
- Voor de rest zijn er veel maatregelen die ik ook al eerder ben tegengekomen, bijvoorbeeld aanpak verloedering, dat spreekt wel voor zich.
- *Ja zwerfvuil*
- Maar bijvoorbeeld Broek Ontmoet, kunt u mij daar iets meer over vertellen?
- *Ik weet toevallig dat daar een aantal initiatieven zijn in de wijk, dat gaat met name over activiteiten. Toentertijd was er vaders actief. Een groep mannen, voornamelijk Turkse mannen, maar het was voor iedereen in het Arnhemse Broek. Die organiseerden allerlei activiteiten zoals Moederdag matjesmarkt. Dan gingen ze met matjes buiten zitten, zwemlessen voor mannen, volleyballen, koffie-uren. Ik weet dat het kunstbedrijf hier ook geld uit gegenereerd heeft, die hebben Broekdagen georganiseerd, dat zijn activiteiten daar. Je moet dan voornamelijk denken in de activiteitsfeer. Bij dit budget, en dan gericht op ontmoeting.*
- Ok, ik heb nu ook nog apart projecten met als thema samen wonen, samen leven daarvan losgekoppeld, Vivare heeft daar geld in geïnvesteerd, maar die vallen daar ook onder?
- *Ja, bewoners in tuinen. Dat is ook weer een ontmoetingsactiviteit, vaak met muziek of dans, spellen. Noem maar op.*
- Dan kom ik bij de algemene weekmarkt, ik weet dat dat...
- *Dat was een wens van de bewoners...*
- Maar die is nog niet gerealiseerd volgens mij?
- *Deels. Ze wilden eigenlijk een gehele weekmarkt, maar dat was niet rendabel. Er is een grote weekmarkt in de stad, dat is een kilometer verderop. Bij dat aldi-plein mocht er sowieso meer schwung komen. We hebben twee jaar geleden bij B&W voor elkaar gekregen om daar in ieder geval één marktstandplaats neer te zetten. Dat wil zeggen dat er elke dag iemand anders mag staan. Bijvoorbeeld met vis, en ik geloof dat er nu ook een bloemenkraam komt. Vooral de viskraam, daar werd expliciet naar gevraagd. Daar was nog wel geld mee te verdienen ook. Maar een hele weekmarkt in niet haalbaar.*
- Het project BGB, dat is volgens mij gemeente breed.
- *Daarmee was zoveel uitstel geweest, dat ze daarmee nu nog mee moeten beginnen. BGB heeft heel goed gelopen in Arnhem, maar wij waren zo 'n beetje het sluitstuk. Dat wil wel zeggen dat we nog iets tegood krijgen. Ze zijn nu bezig met een project Largas, daarmee wordt iets met de stoep gedaan.*
- Ja, de ontwikkeling van centrum oost. Daar had ik ook niet echt een idee bij, wat dat inhield.
- *Dat is hierachter, achter dit gebouw. Daar heeft een oude glasfabriek gestaan en andere industriële panden. Daar wordt een nieuwe wijk gebouwd. Dat komt bij het Arnhemse Broek erbij.*
- Daar zit de Rijnkade toch?
- *Nee, dat is net iets verder. Bij de Rijnkade heb je nog veel industrie. Tussen de Rijnkade en het Arnhemse Broek, daar zit nog een stuk grond.*
- Ok
- *Je kunt het zien als je hier zo de hoek omloopt. Dan zie je het gelijk.*
- Ok, dan ga ik dat zo nog even doen. Loop ik er nog even langs.

- *Dat is dus in ieder geval Centrum-Oost. Daar worden 800, of ik weet eigenlijk niet hoeveel precies, maar een groot aantal huizen en woningen gebouwd.*
- *Is het daar waar eerder zo'n oude fabriek stond, waarin je kon paintballen?*
- *Haha, nee dat is hierzo.*
- *Ok, dan kwam ik ook nog het speelprogramma hangvoorzieningen tegen*
- *Ik denk dat daarmee de Blokhut bedoeld wordt en andere speelvoorzieningen in de wijk. Die zien er allemaal nu aardig uit.*
- *En de kunst en cultuur, die heb ik nu bij leefbaarheid staan. Maar bij wat je net zei kan dat denk ik beter onder sociale cohesie kunnen staan denk ik.*
- *Ja*
- *Dat is overigens nog wel het onhandige bij deze factoren. maatregelen kan bij meerdere factoren van toepassing zijn.*
- *Dat is het kunstbedrijf, daar hadden we het net over. Die heeft een aantal grootschalige projecten gedraaid. Met theater, met kunst, met kinderen, maar ook een dag voor alle bewoners. Daar is veel voor ondernomen, laat ik het zo zeggen. Voor de mensen, al moet ik wel benoemen dat het niet helemaal aansloeg bij de mensen in het Arnhemse Broek. Als ik iets moest schrappen, of ja, naar beneden bijstellen, dan zou dat een van de eerste overwegingen zijn.*
- *En de conciërges, die kwam ik ook al tegen bij de andere interviews. Voor 2010 waren ze ingepland, daarna zijn ze afgeschaft, en nu komen ze weer terug.*
- *Ja, dat is ook altijd zo'n sluitpost. Als er nog wat geld beschikbaar wordt gesteld..*
- *.. dan worden de conciërges weer gehaald. Voor de rest waren de maatregelen bij leefbaarheid wel vanzelfsprekend. Renoveren et cetera. Wat ik ook nog zag was de wijkwinkel en politiepost. Kunt u mij daar iets meer over vertellen?*
- *De afzonderlijke wijkwinkels zijn inmiddels alweer gesloten, per 1 januari dit jaar. Er is een bezuinigingsronde geweest. De functie zelf is in sommige MFC's overgenomen. Maar daar zit geen medewerker meer aan vast. Dus dan moet je meer denken waar je de plastic zakken nog kan ophalen bijvoorbeeld, of informatiefolders. Maar niet meer een medewerker die ondersteuning beidt aan een wijkplatform of iets dergelijks. Bewoners moeten toch meer zelf iets doen. En dat is ook in het licht van de huidige tendens. Een terugtrekkende overheid, dat is hier dus wel een voorbeeld van. In sommige wijken gaat dat heel goed, we hebben een secretaris inmiddels. Vroeger moest er veel meer handmatig gewerkt worden, met papieren en dergelijke. Tegenwoordig is dat sneller geregeld via de mail. De politiepost, dat is een ander verhaal die willen we wel heel graag behouden. Andere wijken hebben ook wel een politiepost, maar dat zit meestal in een MFC, bij het Arnhemse Broek is veiligheid zo'n belangrijk speerpunt dat er ondersteuning wordt geboden bij aangifte en meldingsbereidheid. Het schept vertrouwen, zo'n politiepost, ook omdat mensen vaak geen aangifte durven te doen tegen mensen die zij persoonlijk in de wijk kennen. Ze kunnen namelijk ook achterom lopen of eventueel anoniem aangiften doen. Je wordt al snel met de nek aangekeken als je naar de politie gaat in het Arnhemse Broek.*
- *Dan waren we er al doorheen, het gaat vrij snel. Heeft u nog projecten of maatregelen waarvan u denkt, die heb ik gemist of die horen er nog zeker bij?*

- *Het project veilige wijk, dat is wel een succesverhaal. Die hebben wij via de brede-school coördinator, een brede school is een begrip waar eigenlijk kinderwerk, jongerenwerk, scholen, kinderdagverblijf, peuterspeelzaal, naschoolse opvang, een samenwerkingsverband. In dat verband hebben ze ook een methode afgesproken, dat alle werkers in de wijk dezelfde methode hebben aangeleerd. Dat heet.. euhm.*
- *.. Kaleidoscoop misschien?*
- *Nee, ja het heet veilige wijk en is een soort stappenplan hoe jij je eigen gedraagt, hoe je omgaat met conflicten, een stappenplan om ergens af te koelen, dat is heel mooi ontwikkeld. We hebben groen hoeken in de wijk, heel veel groene bankjes, dat zie je al op elke school, maar dat willen ze ook in de wijk doen. Een groene bus, een sociale sofa. Puur om aan te geven dat we met elkaar samen leven. Dat we bepaalde normen en waarden hebben en van elkaars spullen afblijven. Elkaar respecteert, een aantal leefregels. Leraren worden zo opgeleid, maar ook begeleiders van sportclubs et cetera. Iedereen heeft dezelfde methodiek die aan de kinderen wordt meegegeven. Ook wijkbewoners krijgen die methodiek. Dat is gewoon heel erg leuk. Dat is echt een succes, daar zijn we ook wel trots op. Ik heb daarvan misschien nog wel een leuk filmpje die ik je kan sturen. En inderdaad het OZO-overleg, dat heb ik je net verteld. Dat is echt een succesverhaal. Ik wil je nog wel wat toesturen hoor.*
- *Ja graag. Een van de laatste vragen is hoe u uw rol als wijkregisseur benoemen zal.*
- *Als verbinden en aanjager. Verbinden met de werkers in de wijk, maar ook verbinden met de politiek. Dat is heel belangrijk. Je zorgt wel dat je gedekt bent door je wethouder en leidinggevende. Zeker met bepaalde thema's die aandacht vragen. Waar je de pers op af kunt krijgen.*
- *We hebben het er al kort over gehad, maar wat zijn de successen geweest van de wijkaanpak. Dan gaat het vooral over het OZO en project veilige wijk. Wat zijn in uw ogen nog steeds aandachtspunten?*
- *Wat voor de meeste krachtwijken geldt, onder andere het voortijdig schoolverlaten en werkloosheid, maar dat zijn thema's van euhm..*
- *.. landelijke trends.*
- *Ja inderdaad. Die spelen daar absoluut. En die lossen wij net zo 1,2,3 op.*
- *Dan was ik nog benieuwd hoe u de toekomst van de wijk ziet, en de rol van de wijkaanpak nieuwe stijl hierin.*
- *Een positieve woonwijk, lekker dicht bij de binnenstad. Prettige manier van wonen, waar mensen ook graag blijven wonen. Dat de kinderen veilig buiten kunnen spelen en een gelukkig tijd hebben. Je ziet dat er soms nog wel knelpunten zijn, en aandachtspunten blijven er altijd door de opbouw van de wijk. Sociale huurwoningen, en een stukje met hele lage sociale huurwoning. Daar zie je nog wel bepaalde gezinsproblematieken weer terug. Maar door het goede netwerk wat wij hebben, en gebruikt kunnen hebben door vogelaar, hebben we wel een hele goede basis neergelegd. Daarop kunnen we wel voortbouwen. Voor de toekomst. Ik heb er wel een goed gevoel bij in ieder geval. En de opbouwwerker ook, die zit op dit moment in de wijk, daar heb ik nog net mee gesproken. We moeten het niet te hard roepen.*
- *Dat lijkt mij een mooi betoog om mee af te sluiten. Ik wil je van harte bedanken voor de tijd en de antwoorden.*
- *Graag gedaan. Ben wel benieuwd naar het resultaat.*
- *Ik zal zo nog even vertellen wat er nog allemaal met dit interview gaat gebeuren.*

9.5.4 Interview de heer Tomassen: Klarendal

Interviewgide meneer Charly Tomassen en/of mevrouw Paulien Toonen

Wijkregisseurs Klarendal

- Introductie
- 1) Hoe zou u de wijk Klarendal omschrijven?
- 2) Wat zijn de voornaamste problemen of punten van aandacht in deze wijk?
- 3) Uit het wijkactieplan uit 2007 en wijkuitvoeringsplannen uit (2010, 2011 en 2012) heb ik de volgende lijst met maatregelen en de budgettering van de wijkaanpak gevonden. Kunt u, aan de hand van de lijst iets meer vertellen over de wijkaanpak in Klarendal? Met andere woorden:
 - Wat zijn de belangrijkste maatregelen in deze wijk geweest?
 - Welk effect hebben deze maatregelen?
 - Hoeveel heeft opgeleverd, en wat heeft het gekost?
- 4) Wat is uw rol als wijkregisseur in de wijkaanpak?
- 5) Wat zijn de successen geweest van de wijkaanpak en wat zijn nog steeds aandachtspunten?
- 6) Hoe schat u de toekomst van de wijk in, en welke rol speelt de Wijkaanpak nieuwe stijl hierin?
- Afsluiting
- Woord van dank

Slachtofferschap

Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Methode integrale handhaving	WAP 2007	SB, politie, belasting, corporaties	
- Politiehuiskamer	WUP 2010	Regulier kabinet	
- Samen voor veilig	WUP 2011	SB en politie	
- 2 BOA's	WUP 2010	Programma	40.000
	WUP 2011		40.000
- Blauw op straat	WUP 2012		
	WUP 2011		
	WUP 2012		

Overlast

Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Overlast hangjongeren: outreachend jongerenwerk	WAP 2007		
Ambulant jongerenwerker	WUP 2010	Programma	67.100
	WUP 2011	Programma	22.500
	WUP 2012	Programma	40.000
Enge plekken in kaart brengen	WAP 2007		40.000
	WUP 2010	Volkshuisvesting	
	WUP 2011		
	WUP 2012		
Project achter de voordeur	WAP 2007		
	WUP 2010	Programma Vivare	136.300
			18.000

	WUP 2011	Programma	65.000
		Vivare	7.720
	WUP 2012	Programma	50.000
			15.000
		Volkshuisvesting	27.000
		Vivare	4.250

Verloedering

Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Vuilnis/afval aan straat, zwerfafval en hondenpoep: aanpakken illegale bijplaatsing/straat in actie/ beter schoonhouden van de openbare ruimte en terrein corporaties (ook bijdrage in uitvoering projecten)	WAP 2007 WUP 2010 WUP 2011 WUP 2010 WUP 2012	Programma Vivare Vivare	 12.500 7.500 7.000 5.000 3.500
Groene opbouwwerker	WUP 2010 WUP 2011	Programma	20.000 20.000
Inzet woonomgevingsploeg	WUP 2010 WUP 2011	Programma Volkshuisvesting Volkshuisvesting	 75.000 84.376
Inzet hondenpoepreiniger	WUP 2010 WUP 2012	Programma	30.000
Schone staat	WUP 2010 WUP 2011	Programma	5.000 5.000
Herstel en aankoop verloederde panden	WUP 2010 WUP 2011	Volkshuisvesting	600.000 onrendabel 800.000 rendabel 1.290.000

Sociale cohesie

Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Realisatie MFC	WAP 2007 WUP 2010 WUP 2011		
Samenwerkingsprojecten gericht op versterken maatschappelijke participatie allochtonen	WAP 2007		
Activiteiten sociale cohesie: - Straatactie - Activiteitenprogramma - Kennisuitwisseling/ samenwerking verschillende generaties en culturen - Klarendal Ontmoet - Speeldorp Klarendoel en ontmoetingswerkers + activiteiten - Kunst en cultuur - Sport en cultuur	WAP 2007 WUP 2010 WUP 2010 WUP 2010 WUP 2010 WUP 2011	 Programma Programma Vivare Volkshuisvesting Programma	 13.000 33.253 25.000 10.000 4.000 15.000 15.000

Leefbaarheid

Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Project Buitengewoon Beter/ plus op project BGB	WAP 2007 WUP 2010 WUP 2011	Dienst SB Dienst SB	
Geluidhinder railverkeer	WAP 2007		
Initiatieven van bewoners, stimuleren ter bevordering van leefbaarheid	WUP 2010	Vivare	6.000
Vervanging fietsenstallingen, hekwerk etc.	WUP 2010	Vivare	5.000
Speelterreinbeheerder	WUP 2011	Programma	15.000
Vervanging paarse balkons	WUP 2011	Volkshuisvesting	300.000
Kleine leefbaarheidsinitiatieven	WUP 2011	Volkshuisvesting	55.000
Beheer nieuwe stijl	WUP 2012	Programma	20.000

Vertrouwen in de buurt

Maatregel	Voorgesteld	Financiering	Begroting
Opknappen bedrijfspanden	WAP 2007		
Versterken winkelcentrum	WAP 2007		
Realisatie Modekwartier	WAP 2007		
- Doorontwikkeling 100% mode	WUP 2010 WUP 2011	Programma	60.000 40.000
- Promotie modekwartier	WUP 2012	Gemeente en Volkshuisvesting	10.000
Realisatie centrum voor Jeugd en Gezin	WAP 2007		
Inzet conciërge	WUP 2010 WUP 2011	Programma	112.500
Top vijf bewoners	WUP 2010 WUP 2011	Programma	60.000 20.000

Interviewtranscriptie de heer Tomassen

Datum: 29-05-2014

Tijdstip: 10.00 uur

Locatie: Stadskantoor Arnhem

- Ik zal om te beginnen mijn scriptie even uitleggen en wat ik daarmee wil doen. Ik wil de angstgevoelens van Arnhemse inwoners onderzoeken, dat doe ik aan de hand van deze factoren: slachtofferschap, overlast, verloedering, sociale cohesie, leefbaarheid en vertrouwen in de buurt. Al die factoren hebben ook weer sub indicatoren, bijvoorbeeld inbraak bij slachtofferschap. Zijn mensen daar slachtoffer van geweest. Hebben mensen last van vernieling? Hoe zit het met de verloedering in de wijk. Dan doe ik ook nog bij slachtofferschap en overlast een tussengetal wat mensen in de veiligheidsmonitor zeggen, en de politiecijfers.
- Over Klarendal heb je daarvan alles cijfers? De politiecijfers en de monitorgegevens?

- Ja, die heb ik, je ziet namelijk dat het getal van de veiligheidsmonitor meestal hoger ligt dan bij de politiecijsers.
- *Ja, dat is ook de beleving he, de beleving is anders dan de feitelijke...*
- .. en door die te combineren wil ik meer reëler beeld krijgen.
- *Er zijn factoren zijn die daarvoor belangrijk zijn, hoe de buurt eruit ziet en of er recentelijk nog iets gebeurd is. Of in de omliggende wijken, maar goed.*
- Daarnaast wil ik kijken naar de wijkaanpak van de krachtwijken om te kijken of de maatregelen terugkomen op deze factoren. Als blijkt dat er eentje bijvoorbeeld heel bepalend is, dan wil ik onderzoeken of daar rekening mee is gehouden met de maatregelen, of die een effect hebben op het onveiligheidsgevoel. Ik weet niet of je verder nog vragen of opmerkingen hebt tot nu toe?
- *Dit zijn de vragen die je wilt behandelen he? Een beetje de rode draad?*
- Ja, ik wil eigenlijk, vooral vraag 3 is daarmee belangrijk dat we die lijst doornemen, een beeld krijgen van wat is er nou eigenlijk allemaal gebeurd, welke maatregelen zijn belangrijk, wat heeft het gekost, wat heeft het opgeleverd.
- *In Klarendal ga ik wat verder terug dan 2007, als het gaat om de aanpak in de wijk. Om kort te zijn, je bent aan het opnemen al?*
- Ja
- *Klarendal is de oudste wijk naast het Arnhemse stadscentrum, het is gebouwd langs drie uitvalswegen. Het is wat dat betreft een bijzonder wijk, dicht bij het centrum. Door de ligging langs de drie uitvalswegen, de Hommelseweg, Klarendalseweg en Roosendaalseweg, daar tussen is het eigenlijk gebouwd. Aan die hoofdwegen had je eigenlijk allemaal ondernemingen, bedrijven en winkels. Het was altijd een levendige handelswijk. Een volkswijk in combinatie met een ondernemende wijk zeg maar. Waardoor de wijk altijd werd bezocht door mensen van buitenaf. Klarendallers zelf kochten daar hun spellen, maar ook buitenaf. Mensen uit de Achterhoek bijvoorbeeld, die stopten in Velperpoort, stapten daar uit, deden eerst een rondje Klarendal. En daarna gingen ze via de Steenstraat of de Hommelseweg, naar het centrum. Ik weet dat nog, ik woonde zelf in Didam, mijn ouders komen daar vandaag, en we gingen regelmatig even winkelen in Klarendal. Dat was in de jaren '50 en '60. Daarna ging het met de wijk in ras tempo slechter, dat kwam door supermarkten, winkelcentra, bijvoorbeeld die in Presikhaaf, dat was landelijk vooruitstrevende vernieuwing. Daar kwam mensen vanuit het hele land naar kijken. Mensen gingen meer verdienen, mensen met wat meer inkomen gingen de wijk uit en konden in Arnhem zuid in nieuwbouw gaan wonen. Die bedrijvigheid aan de hoofdassen, verdween ook in enkele tientallen jaren. Er kwam leegstand, dat is de grote omslag in de wijk geweest. Het is een sterk punt van de wijk, maar ook de achilleshiel, dat ondernemende van de wijk. Dat was ook de motor van de verloedering, de leegstand aan de hoofdassen. Dat werden kraakpanden, of werden bewoond door kunstenaars die er slordig mee omgingen. Er kwamen andere bestemmingen in, zoals coffeeshops en belwinkels. Die combinatie van de leegloop en de bedrijvigheid en de verandering van de bevolking. Er kwamen meer mensen met lage inkomens in, en zo eind jaren '90 was de wijk veranderd in een onveiligheid wijk, waar de criminaliteit hoogtij vierde. Het gezag afwezig was en er geen grip op had. Verloedering behoorlijk hard toegeslagen had, het was een hele oude wijk, waarin de jaren '70 wel stadsvernieuwingsprojecten zijn uitgevoerd. Onderhoud werd toen minder uitgevoerd dan nu. De wijk moest op de schop, of worden aangepakt. De toenmalige*

stadsbestuurders wilden de wijk helemaal platgooien, dat heeft de bevolking eigenlijk tegengehouden. Het zijn eigenzinnige mensen, en gelukkig is de helft van de wijk in stand gebleven. Waaronder de helft van de panden aan de hoofdas. Dat is belangrijk voor het herstel van de wijk op dit moment, dat zijn de karakteristieke panden aan de hoofdas. Maar daar kom ik later nog op terug. Eind jaren '90 was het dus behoorlijk droevig gesteld met de wijk, het lag eigenlijk aan de beademing om het maar zo te zeggen. De onveiligheid was fors. Criminaliteit was stevig genesteld. Toen trok de bevolking, de actieve deel, aan de bel bij het gemeentebestuur, dit kan niet langer. De wijk had al wel eerder wat aandacht gekregen hoor, met sociale projecten. Zo om de tien jaar werd er wat geld ingepompt, maar ging het daarna toch weer bergafwaarts. Het kon zo niet langer. Er waren zo'n 25 coffeeshops, veel belwinkels, kraakpanden. Als je vanaf de trein Zutphen- Arnhem naar Klarendal keek, dan was dat ook een redelijk droevig gezicht. Wel kleurrijk, maar een hele serie panden die voor de helft dichtgetimmerd waren, met graffiti bespoten en geen enkele onderneming meer. Alleen coffeeshops. Velperpoort zat in de top vijf van de handel in drugs, landelijk zeg maar. Hier moest wat gebeuren. Dat is eigenlijk de start van de Klarendalse wijkaanpak zoals die nu vorm heeft gekregen, zo rond het jaar 2000.

- Ja ja
- Toen is er als eerste stap gezet, onder leiding van de toenmalige burgemeester en wethouders, samen met corporaties. Die hebben stevig ingezet, een stevige bestuurdersgroep. Ze moesten eerst het gezeg herstellen. Toen is die politiepost daar gekomen. De politie wilde dat eigenlijk helemaal niet, een afzonderlijke politiepost
- Die politiehuiskamer is dat?
- Ja. En justitie in de buurt is daar onmiddellijk naast gezet. Dat zal toen op een andere plek als nu zitten. Maar daar schuin tegenover, aan de st Marten kant. JIB zat daar pal naast. Daar is toen heel stevig op geïnvesteerd, enkele jaren lang. Het was ook een bijzonder intensief vanuit de politie. Een interventie, en heisa-team. Ik weet of je dat bent tegengekomen.
- Ja, heb ik wel ergens gelezen.
- HIT is afgelopen, er werden extra surveillanten ingezet. De criminaliteit werd stevig aangepakt. Daarmee werd het vertrouwen van de bevolking teruggewonnen. De gemeente nam ook voor rekening om het onderhoud van de wegen flink aan te pakken, om daar het voortouw in te nemen. Samen met de bevolking werden er opruimacties georganiseerd, ik zie de burgemeester nog zo vuil scheppen in de container. De corporatie zou een puntje bijzetten als het gaat om onderhoud van woningbuurten, om dat stevig aan te pakken. Dat is er toen gebeurd, daarmee werd het vertrouwen teruggewonnen. Dat heeft de basis gelegd voor de samenwerking tussen gemeente, corporaties en bewoners, die drie partijen hebben eigenlijk de wijkaanpak in Klarendal vormgegeven de afgelopen veertien jaren, we zitten nu in 2014. Als eerste is er toen heel intensief gesproken met de wijk, eerst was het vertrouwen teruggewonnen, toen zijn we in gesprek gegaan met de wijk heel breed, met blokgesproken. De wijk werd in z'n twintig blokken verdeeld. Toen is er een lijst met actiepunten benoemd. Met stip op nummer 1 was overlast jongeren, hangjongeren, zwerfjongeren. Daarna kwam toch nog vervuiling en hondenpoep, en coffeeshops. Daar was een beleid voor.
- Het uitsterfbeleid

- *Het uitsterfbeleid inderdaad, dat is geleidelijk in de loop der jaren teruggebracht naar 4-5 coffeeshops. Het waren er ooit twintig. De politiehuiskamer bleef, dat was voor afhankelijk tijdelijk. Die is er nu nog steeds, het steunpunt. Uit de blokgesprekken zijn een aantal wijkactieplannen voortgekomen, onder de vlag van Klarendal Kom Op. De vier wieken van de molen. Een gericht op sociaal, de ander op wijkeconomie, een op scholen en een op communicatie. Daar hebben we een aantal jaren stevig aan gewerkt. Daar kwam ook Rijksgeld bij, we kregen meer mogelijkheden om meer dingen te doen. Eerst was het alleen maar gemeentelijk geld, de gemeente maakte geld vrij voor Klarendal Kom Op en de corporaties maakte geld beschikbaar voor woningen. Toen kwam daar via een landelijke actie OBAZ, werd dat budget in een keer verdubbeld. Toen kregen we meer armslag om extra dingen te doen. Er kon toen ook een goede wijkkrant worden opgezet. Er konden acties in de wijk worden opgezet gericht op schoon-heel-veilig, samen met bewoners. Acties gericht op jongeren. Er is toen een jongerencentrum gekomen, the mixx, extra geïnvesteerd in jongerenwerk. In de loop der jaren is het probleem met betrekking tot jongeren in zijn geheel verdwenen, dat bestaat nu niet meer. Er is nu ook een ambulante jongerenmedewerker inmiddels die altijd door de wijk loopt en contact legt met jongeren. Toen, dan zijn we ongeveer in 2006 2007, dan komen we bij de Vogelaar-aanpak. Toen werd het budget nogmaals verdubbeld. Inmiddels was er ook een wijkperspectief opgesteld, Klarendal, Kleur en karakter. Belangrijkste punt daarin was, het inzicht dat we hadden, de bedrijvigheid langs de hoofdassen, die moest weer terugkomen. Gelukkig stond er toen nog de helft van de oude panden, dat zei ik je straks. Dat is de ziel van de wijk. Alleen dat is een mooie gedachte, maar de melkboer en de bakker krijg je daarmee niet terug. Mensen blijven weinig te besteden hebben en Klarendallers zelf gaan naar de supermarkt. Wat moet je dan doen? Toen is er de slimme gedachte ontstaan om de kracht van de stad Arnhem: creativiteit, opleidingen, mode, design om die te verbinden met de potentie en kracht van de wijk. Daar had je redelijk betaalbare studio's en ateliers. Daar is toen voor gekozen. Ook het de studio modekwartier, dat is een sterk merk om mee naar buiten te treden. De formule was toen dat de woningcorporatie, gelukkig heb je die omdat de gemeente zich dat niet kon veroorloven, alle panden zou opkopen. Vanaf begin is gedacht dat er zo'n 50 a 60 ondernemingen hebben, anders heeft dat niet voldoende massa. In de loop der jaren heeft de woningcorporatie de panden opgekocht en opgeknapt en via brancheringscommissie verhuurd aan kandidaten op het terrein van mode, design en creativiteit zeg maar. Daarvan is nu zo'n beetje het eindpunt bereikt, er zijn nu zestig ondernemingen. Af en toe komt er nog wat bij. Er zijn wat wisselingen, de een houdt het langer vol. Eigenlijk aan het begin van het modekwartier begon ook de crisis. Dat was een hele lastige. Tot dan toe was er altijd extra geld beschikbaar, dat was een ondermijner. Toch is het allemaal doorgegaan. Leegstand is er eigenlijk niet zoveel, volgens mij helemaal niet. Er zijn altijd nog kandidaten om de panden in te vullen, het heeft een aantrekkelijke huur, en heeft een aantrekkelijke ligging, dicht bij de binnenstad. Het is een verlengstuk van de binnenstad zou je haast kunnen zeggen. We hebben jarenlang een economische tafel door het hele gebied. Overleg met ondernemingsverenigingen. Winkelstraatmanagement. Er is veel geïnvesteerd in de straten, die zijn opnieuw gelegd. De voormalige economische tafel voor dat gebied is nu ondergebracht bij het binnenstad management. In die zin is de link met de binnenstad gemaakt en dat geeft borging voor de toekomst. Ook als het gaat om de aankleding van het gebied, het is nu formeel een erkend verlengstuk van de binnenstad, met een geheel eigen gezicht. Dat is waar we nu nog aan werken, met de verbinding van de*

wijk Klarendal met de binnenstad en Steenstraat. De Hommelstraat en omgeving, daar moet iets aan gebeuren. En bij station, het pleintje daar moet ook nieuw leven worden ingeblazen.

- Daar bij die bussen daar?
- *Ja, dat speelt de onveiligheid nog steeds een grote rol, als het gaat om onveilige plekken in de wijk is daar nog steeds drugshandel. Je zult het nooit helemaal weg krijgen. Maar van oudsher is dat gebruikelijk geweest. En wel redelijk onder controle denk ik, iris in de buurt zit daar nu in dat oude stationnetje. Die kunnen direct het perron op, of contact leggen met jongeren, op een gegeven moment maakte niemand meer gebruik van de wachtruimte omdat daar alleen maar werd gedeald. Dat soort dingen, maar dat station wordt een keer opgeknapt door ProRail, die gaan die flink in investeren om er een mooi en krachtig station van te maken. Dan moet de gemeente het plein er omheen nieuw leven inblazen om een sterke entree voor Klarendal. En de verbinding met de Steenstraat en het centrum is dan beter.*
- Ik vind de Steenstraat sowieso al een mooie straat.
- *Is absoluut, een heel eigen karakter ook, in die economische tafel werken we daar ook mee samen, met de Hommelstraat ook. Ook daar zijn leuke interessante bedrijven gekomen. In combinatie met mediterrane ondernemingen, Turkse en Marokkaanse bakkers enzo. Interessant gebied al met al, maar nog steeds kwetsbaar denk ik. Met de economie is het lastig ondernemen, ik hoop dat de ondernemers het ook volhouden, zodat er geen leegstand gaat ontstaan, waardoor er een neerwaartse spiraal zou komen. Dat is op dit moment niet aan de orde, maar ja. Dat is altijd spannend.*
- Ik kwam dit tegen, en mede omdat ze al zo lang bezig zijn, Klarendal is een van de braafste jongetjes met het naar beneden brengen van het onveiligheidsgevoel in eigen buurt dan.
- *Die is behoorlijk gezakt*
- Het is heel constant aan het zakken. Ik weet niet hoe het met de cijfers in 2013 zitten, maar misschien zitten ze al wel op het Arnhemse gemiddelde.
- *Het zou niet spectaculair meer dalen, op een gegeven moment heb je een punt bereikt dat je niet meer veel winst kan boeken. Spectaculair is de ontwikkeling als het gaat om vertrouwen in de in de toekomst van de wijk. Dat is met een factor vier toegenomen.*
- Je ziet bij anderen dat het of extreem hard daalt, en de laatste jaren weer stijgt. En bij Presikhaaf-West gaat het op neer. Dat vind ik dan wel weer raar
- *Klarendal heeft een dalende lijn?*
- Ja, je kan er nog net geen pen naast leggen
- *Heel geleidelijk inderdaad*
- Zelf denk ik dat dat vooral door het modekwartier komt, de wijk fleurt er daar mee op
- *Ja, de wijk is daardoor enorm opgefleurd. De wijk zag er echt niet meer zo goed uit he. En dat werkt wel door. En het is een centrumwijk. Waardoor je toch het zoet en het zuur hebt. Het zuur is dat je als snel overlast van drugsgebruikers en zwerfvers hebt, mensen die vanuit de binnenstad toch net de omgeving eromheen pakt, dan zit je al snel in het Spijkerkwartier en in Klarendal. Er waren toen wel veel bezoekers in de wijk, maar die waren eigenlijk bezoekers die niet zo gewenst waren. Terwijl in de jaren '50 en '60 kwam er allerlei mensen, die wouden shoppen. Die wouden echt spullen kopen. En dat is nu weer terug. Dat werd niet door iedereen in de wijk begrepen en omarmt. Werd niet altijd gewaardeerd en dan had je wat vervelende krantenartikelen. De inwoner van Klarendal zag zijn wijk wel verbeteren, maar die dacht ook dit*

is allemaal niet voor ons. Daar kunnen wij niks van kopen. Uiteindelijk heeft die andere gedachte de overhand gekregen van onze wijk is wel weer leefbaar. We kunnen ook gezellig rondlopen en etalages kijken, ook al kunnen we het niet kopen, het is wel weer prettig om hier te vertoeven en we zijn trots op onze wijk. Dat is weer helemaal terug zeg maar.

- *Ook al kunnen ze daar niks kopen, het is beter dan een leeg pand waar op een gegeven moment de ruiten van worden ingegoooid.*
- *Ja, denk melkboer en de bakker, die wilden ze wel terug. Die groep verlangde terug naar de jaren vijftig. Maar die krijgen we niet meer terug. Er zit een grote Albert Heijn supermarkt, om de hoek heb je nog een C1000, daar gaan de mensen naartoe. Dat is natuurlijk niet zo erg, en het is ook niet erg om volk uit het hele land die de wijk bezoeken. Van Maastricht tot Groningen zie je groepjes mensen naar Klarendal komen, het modekwartier is een sterk merk. En het sterke van de wijk is de combinatie met de horeca. In de wijk is een patroon van, stepping stones noem ik die, van interessante horeca. Mensen die de wijk bezoeken willen ook wat consumeren. Een goede kop koffie met iets erbij of lunchen.*
- *Toen ik nog hier stage liep, zijn we ook eens door Klarendal gelopen. Toen hebben we ook, vlakbij de nieuwe MFC, een kop koffie gedronken op een heel leuk terrasje.*
- *Op het hoekje daar, daar zit Sugar Hill, er komt nu nog een project bij van de driestoom, een project met geestelijk beperkte mensen die gaan daar een restaurantje draaien. Op een gegeven moment is de max wel bereikt denk ik, dan gaan ze elkaar teveel beconcurreren. Mensen die een wandeling maken, moeten ergens kunnen neerstrijken, daar is wel goed voor gezorgd. Dus Klarendal heeft zijn ouder kracht weer hervonden, is als een feniks herrezen uit de as. Die prijs hebben ze ook gewonnen voor deze wijkaanpak, de gouden feniks. En de gouden piramide voor gebiedsontwikkeling en de stadsarchitectuur. Want er zijn nu ook daar een paar zeldzamen gebouwen neergestreken dankzij Volkshuisvesting, die heeft daarin flink geïnvesteerd. Goed Proeven dat restaurant dat is een voormalig postkantoor, vlakbij het station stond dat. Maar ja, je ziet wat voor en mooi gebouw dat is, heeft er ook een keer een prijs voor gewonnen. De Heuvelinksprijs. Een nieuw MFC is ook een prachtig gebouw, de molen is hersteld. Het gezondheidscentrum, was ook een voormalige school. Zo zijn er diverse architecturen projecten van oude gebouwen met een nieuwe functie, behalve de MFC, die is nieuw. Zo ook de voormalige kazerne, daar zit nu een kunstbedrijf is, althans nog wel. De militaire bakkerij, zit een winkelcentrum in. Interessante wandelroutes, opnieuw bedrijvigheid. Er is een wandelroute met allerlei vormen van Volkshuisvesting die in de loop van de eeuwen zijn ontstaan, van 1850 tot nu. Je vindt er een leuk oud hofje. De eerste vormen van duindorpen ontwikkeling, busplein. Ik weet niet of je dat kent?*
- *Nee, dat ken ik niet*
- *Dat is de moeite waard om even naar te kijken, dat ziet er gewoon heel leuk uit. Je hebt allerlei vormen van volkshuisvesting die in de loop van de eeuwen is ontstaan zeg maar.*
- *Misschien komen we er zo op terug, maar de wijkaanpak nieuwe stijl moet zich weer richten op het voorkomen van leegstand, ook van het modekwartier?*
- *Ja, het modekwartier is vooralsnog een sterk merk, dat werkt goed. De zwakke plekken van de wijk zijn de stadsvernieuwingsprojecten van de jaren '70. Toen is er heel dicht, sober gebouwd. Eigenlijk wou het toenmalig stadsbestuur, dat zei ik net ook al, de wijk volledig op schop doen. Daar is toen voor gevochten in de wijk van 'kom niet aan onze wijk', weet je wel. Mensen waren houvastig en trost. De*

stadsvernieuwingsblokken zijn de zwakke plekken voor een belangrijk deel. Heel dicht op elkaar, het was toen bouwen voor de buurt. Het moest voor mensen met een laag inkomen toegankelijk zijn. Tegenwoordig bouw je veel meer gemixt, omdat je ook mensen met meer inkomen wilt aantrekken. Laatste ontwikkelingen in Klarendal, met zijn militaire verleden, waren er toch nog plekken waar gebouwd kon worden. Bijvoorbeeld bij het Zwaluwpark in Noord, dat doet nu met de Heuvelinksprijs. Zeer interessante bouw. Voor mensen met een wat hoger inkomen ook, die woningen waren in no time verkocht, want je hebt een prachtig uitzicht, waardoor de wijk geleidelijk aan ook een ander mix van bevolking krijgt zeg maar. In de tijd van de stadsvernieuwing hadden ze daar een andere gedachte over, er werd alleen maar gebouwd voor de buurt. En dat betekende goedkoop bouwen, dicht op elkaar, kleine huizen met rare kreukels en gangetje. Het onveiligheidsgevoel is daar dus het grootst.

- Van die huisjes wat naast dat café zit bij Velperpoort, zeg maar. Die lage huisjes die dicht op elkaar zijn gebouwd
- Ja, de verloedering dreigt daar ook weer het snelst toe te slaan zeg maar. Dus dat is de zwakke plek van de wijk. Daar moet misschien nog wel wat aan gebeuren. Maar ja, we zitten in een tijd met minder geld. Er zijn nou wel enkele plannetjes trouwens van Volkshuisvesting wil daar wel iets aan doen. Dat zijn de eerste stappen, maar heel grootschalig kan dat natuurlijk niet. Want daar is het geld er gewoon niet voor.
- Dan stel ik voor dat we een beetje de lijst doornemen. Heel veel projecten, zoals achter de voordeur, heb ik al uitgebreid behandeld bij de andere interviews.
- Dat is hetzelfde gebeurd in Klarendal. Adres en straatgewijs. We hebben in eerste instantie een aantal straten zo benoemd, die we als de meeste zwakke straten konden vaststellen. Door informatie van de opbouwwerker en politie. Die zijn straatgewijs aangepakt. In verloop van tijd is er meer adresgewijs gewerkt, ook met informatie van woningcorporatie. Dat project bestaat nog steeds, en is nu een onderdeel van het overlast en zorgoverleg. Het ozo heeft dat overgenomen. Dat is echt gericht op overlast aanpak.
- Daar ben jij voorzitter van toch?
- Ja, marcheert nu een paar jaar, we hebben een vrij lange lijst. De meeste zijn volgadresses. De actieve lijst is kleiner, en dat houden we in de gaten. Elke keer zijn er nieuwe adressen waar we intensief, dat werkt wel goed. Maar op straat ook, dat werkt ook al een paar jaar. De samenwerking en afstemming tussen politie en handhaving, toezichthouders, die ook nu gezamenlijk in dat steunpunt zitten. Eerder was het alleen een politehuiskamer, nu is er ook een steunpunt handhaving, maar ook een wijkagent, er is een balie waar mensen meldingen kunnen doen zeg maar. Dat zijn wel goede voorzieningen. Dus ik denk dat het de veiligheid in die zin en handhaving redelijk geregeld is in de wijk. Er zijn eigenlijk geen buurtpreventieprojecten, die zie je in sommige andere wijken wel. Dat komt nu opnieuw opzetten, voornamelijk vanuit de sociale media, dat mensen circuits opbouwen. Nieuwe vormen van buurtpreventie noemen we dat. Maar in Klarendal is dat nog niet zo aan de hand. Er is kennelijk ook nog niet zo'n behoefte aan. Het moet echt vanuit de wijk zelf komen.
- De ambulante jongerenwerker, die kwam ik ook terug in andere wijken.
- Dat is een van die maatregelen die ontstaan zijn en gelukkig hebben weten te handhaven. Op de jongerenwerker moest aardig op worden bezuinigd in Arnhem, in Klarendal hebben we de ambulante jongerenwerker overeind weten te houden en de meeste jongerenvoorzieningen. Dus wie weet wat voor nieuwe aanslagen er komen door bezuinigingen. Het functioneert goed, het zit aan het wijkplein, het

jongerencentrum. Dat ken je he? De ambulant jongerenwerker heeft als werkgebied daar bij st Marten en die legt direct contact. Er is ook een jongerenoverleg, een jongerengroepenoverleg zeg maar, netwerkjongerenoverleg. Daar zit de ambulant jongerenwerker in, randgroepjongeren, wijkagent. In die zin hebben we ook wel goede overleggen in Klarendal, die ook al een lange tijd bestaan. Die de vinger goed aan de pols houden.

- *Ik denk dat we er redelijk snel doorheen kunnen lopen. Want ook bijvoorbeeld de aanpak van zwerfvuil is mij wel duidelijk, en de groene opbouwwerker. Ik weet niet of dat...*
- *.. die bestaat inmiddels niet meer. Die is ooit in het leven geroepen en heeft ook een aantal jaren gefunctioneerd. Wat daar wel uit is voortgevloeid is dat er allerlei stukjes snippergroen door bewoners wordt bijgehouden, geadopteerd. Daar hebben we dit jaar nieuw leven in geblazen. Om dat weer goed te screenen, van wat hoort wel en wat hoort niet door bewoners bijgehouden. En in mei is er weer plantjesdag. Dat is ook voortgevloeid uit de opbouwwerker. Ieder jaar is er plantjesdag, dan kunnen bewoners heel betaalbaar voor de geveltuintjes aanschaffen. Het is ook een gelegenheid om voor nieuwe mensen aanmelden voor adoptie van snippergroen. De groene opbouwwerker zelf is inmiddels weg. Die wordt er af en toe nog wel bijgevraagd, want die werkt ook in andere wijken. Die heeft expertise op het gebied van groenonderhoud. En eigenlijk heeft het reguliere opbouwwerk dat overgenomen. Maar af en toe is er nog wel ondersteuning van die persoon als dat nodig is. Als het gaat echt om expertise rondom planten. Dus ja, het is een tijdje heel nuttig geweest. Om de adoptie van de openbare ruimte een slinger te geven.*
- *Ik kwam ook nog het project schone straat tegen.*
- *Dat bestaat eigenlijk ook niet meer zo. Dat is ook enkele jaren geweest. Dat was eigenlijk een wedstrijdje van wat is de schoonste straat? Wat er nog wel gebeurd is, is het kindervijktteam. Dat is nog steeds heel actief. Dat is ook een ZZP'er in de wijk die wordt daarvoor betaald enkele uren en die doet de coördinatie daarvan. Die is met groepjes kinderen, in samenspraak met de basisschool, pokken zij af en toe delen van de straat aan, straten of pleintjes. Om die met die kinderen en hun ouders, die worden erbij betrokken, om die schoon te maken. Die publiceren ook in de wijkkrant, en zo houdt je het ook levend he. Trots op je wijk, en je wijk moet ook schoon zijn. Want verloedering kijkt altijd om de hoek in Klarendal. Er zijn veel autochtone Klarendallers die vrij gemakkelijk hun vuilnis over droppen, of bij de verzamelpunten waarbij je denkt van jeetje waarom flikkeren ze dat vuil er daar zo neer? Trots op je wijk, kom op! Even bellen naar de centrale lijn en het wordt opgehaald. Dat ben je nog niet kwijt voorlopig.*
- *Ik woon in een wijk met veel studenten..*
- *..dan weet je hoe het er soms aan toe kan gaan. Nu je het over studenten hebt, op het Elly Lamakersplantsoen, bij café Caspar, aan de Sonsbeeksingel. Dat is een geweldig leuk pleintje geworden. Dat was jarenlang het zorgenkindje in de wijk, wat we er ook aan deden, er was altijd troep. Het werd maar niks. Nu dankzij het modekwartier en het modehotel, en er zijn een aantal leuke bedrijfjes. Is het eigenlijk een heel leuk pleintje geworden, met een Parijse sfeer, geweldig. Daar om de hoek zit ook zon studentenflat. Daar was het een zootje, dat wil je niet weten. Veel zwerfvuil. Dat was de entree naar Klarendal vanuit Velperpoort. Ik heb vorig jaar dus met gemeenteonderhoud gezegd van wat moet er in ieder geval gebeuren. Er moet worden gesnoeid en opgeruimd, het onderhoudsniveau van dat stukje moest naar A-niveau worden getild. Volkshuisvesting heeft die studentenflat aangepakt. Daar lag mij een partij troep, dat wil je niet weten.*

In het zicht ook. En het hotel keek daarop uit he. Haha, goed als voorbeeld. Maar het kijkt altijd om de hoek in Klarendal.

- *Daar zou ook nog wel in de wijkaanpak nieuwe stijl aandacht voor zijn natuurlijk*
- *Tuurlijk, schoon heel veilig blijft altijd. Dat krijg je nooit helemaal weg, zeker in zo'n samengestelde wijk, dichtbebouwde wijk, mensen met soms niet al te gemakkelijke voorzieningen. Je ziet kleine woningen en ze kunnen hun containers moeilijk kwijt. Je moet naar ondergrondse verzamelcontainers. Daar ontstaat altijd troep. Hondenpoep is ook een ding. We hebben enkele jaren een hondenpoepzuiger in kunnen zetten, soms ter ergernis van andere wijken van waarom daar wel? En ook de politiek hoor, die dat eigenlijk helemaal niet wilde, maar ik heb dat er doorgedrukt. Eigenlijk heeft Arnhem alleen handhaving beleid, en dat met een aantal handhavers voor de hele stad. Dat schiet sterk tekort. Dat lukt van geen kanten. Ik heb steeds gezegd van we knappen de hele wijk op, en we nodigen mensen vanuit het hele land uit om hier te komen, dan moeten we in ieder geval de hoofdassen schoonmaken. Maar ook handhaven en bekeuren. De hondenpoepzuiger is tot 1 juli dit jaar in bedrijf, daarna hebben we er geen geld meer voor. Het kan niet vanuit reguliere middelen betaald worden. Dat vind ik wel heel jammer, moet ik eerlijk zeggen.*
- *Zeker als de verloedering om de hoek ligt.*
- *Je zult zien dat, ook op de hoofdroute toen we eraan begonnen het was echt droevig wat daar aan hondenstront lag op leuke pleintjes en plekken dat was echt, door moet je een hele stevige handhaving op inzetten, dat moet je bijna per straat één handhaver, en we hebben er voor de hele gemeente geloof ik maar een stuk of acht.*
- *Zo'n hondenpoepreiniger is dan misschien nog wel goedkoper.*
- *Ik heb het steeds, en nog steeds, heel belangrijk gevonden. Het is een sterk merk voor Arnhem naar buiten toe. Zorg dat de hoofdwegen schoon zijn. Daar lopen bezoeker overheen die winkels bezoeken.*
- *Dan kwam ik ook nog veel sociaal versterkende activiteiten tegen, zoals Klarendal ontmoet en andere. Kun je me daar een impressie van geven?*
- *Ja, plantjes dag, het wijkfeest, Klarendalmarkt. Dat is wel een belangrijke. Die vond aan het begin 7 keer per jaar plaats, inmiddels is dat wel minder geworden, twee keer per jaar. Er wordt nu nagedacht aan een herstart aan het wijkplein aan de Klarendalseweg. Dat zijn sociale ontmoeting plekken.*
- *De Klarendalmarkt is voor goederen of voor bewoners als een soort van vrijmarkt?*
- *Ook voor bewoners, dat is juist zeg maar om een brug te leggen tussen de autochtone Klarendaller en het modekwartier. De Leuke Linde is een hele belangrijke, met zijn speeldorp de hele zomer. Daar gaan heel veel ouders met hun kinderen naar toe. Daar komt eigenlijk heel gemixt Klarendal bij elkaar. Autochtoon, nieuwkomers, allochtoon. Iedereen zit daar met zijn kinderen. Dat zijn zeer gezellige weken, druk bezocht. De dichtbebouwde gedeelte van Klarendal is het oude gedeelte, daar bij de Leuke Linde. Dat ken je wel he? Om er een paar te noemen. De nacht van de mode is er binnenkort weer. Half juni is dat ieder jaar. Dan is het vreselijk druk in Klarendal. Dan zijn alle modewinkeltjes open tot diep in de nacht, is er een podium met muziek. Geweldig, dat is ook echt voor iedereen. Ook voor de Klarendallers zelf, die maken daar dankbaar gebruik van. Hebben ze toch goede dingen aan het modekwartier haha.*
- *En ik zag ook een plus op het project BGB*
- *Dat is eigenlijk afgrond, dat ik klaar. Gelukkig heeft Klarendal BGB in de rijke tijd gehad, toen daar nog echt extra geld voor over was. Zo langzamerhand is daar zoveel op bezuinigd dat waarschijnlijk dat hele*

begrip gaat verdwijnen. Dus wijken die in de toekomst daarvan zouden moeten profiteren, die profiteren daar nog maar heel mager van. In Klarendal hebben we dat kunnen gebruiken om ook nog een Europese subsidie binnen te halen.

- *De plus was de Europese subsidie?*
- *Nee. BGB dat is gemeentelijk geld, in dit geval met een plus. Dat bewoners extra plekken konden aanwijzen. Bijvoorbeeld de mooie lantaarntjes langs de hoofdwegen zijn BGB plus. Die zijn gefinancierd, die mooie ouderwetse nieuwe stijl lantaarntjes. Muurschilderingen die weer opgeknapt zijn. Daar is ook een editie geweest in Klarendal. De oude panden die er nog stonden hadden vaak blinde muren, want daar was van alles afgebroken. Die blinde muren zijn dan mooi met er staat een gedicht op bijvoorbeeld of een tegeltje mozaïek, of een schildering. Die zijn weer opgeknapt, ook vanuit BGB plus. Dat kan in deze tijd niet meer. Gelukkig is BGB in Klarendal helemaal klaar, en gelukkig nog in een rijke tijd. Waardoor allerlei straten weer mooi zijn opgeknapt. Dat ziet er goed uit op dit ogenblik.*
- *Voor de rest nog een speelterreinbeheerder, die kwam ik nog tegen. Is die aan de slag geweest bij de Leuke Linde?*
- *Ja, beheer bij de Leuke Linde. Wordt nog steeds vanuit wat extra middelen, ook een vrijwillig beheerder die een vrijwilligersvergoeding krijgt, ja dat is nog steeds aan de orde.*
- *Voor de rest zie ik hier nog vervanging van de paarse balkons tegen, dat lijkt mij vrij logisch. Dan ook nog beheer nieuwe stijl in 2012*
- *Beheer nieuwe stijl is eigenlijk wat we nou doen. Vind op twee manieren plaats. Er is een nieuw project, vanuit de wijk ontstaan. Dat heet het wijk-werk palet. En dat wil zich richten op diverse terreinen. Maar vooral om mensen vanuit vrijwilligerswerk of opstart naar scholing of een bepaalde baan op weg te helpen zeg maar. Klarendallers die geen werk hebben en een behoorlijke afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Onder andere in het onderhoudswerk van stukjes openbare ruimte. Dat is beheer nieuwe stijl onder andere, dat zijn bijvoorbeeld bloembakken in de wijk bijhouden. En stukjes snippergroen, die niet door een individueel bewoner wordt bijgehouden, dat kan nu door het project wel worden bijgehouden. Daardoor doen een aantal inwoners nu zinvolle arbeid en een stukje opleiding wellicht. Maar het project richt zich ook op buurtservice. En op zorgaanbod, het is allemaal in ontwikkeling. Wat ze ook doen is de balie van het MFC, het bemensen daarvan: gastheer gastvrouw. Het zijn eigenlijk vrijwilligers die dat doen. De coördinator krijgt wel betaald. Noem dat de wijkbeheer nieuwe stijl.*
- *Voor de rest bij vertrouwen in de buurt, daar hebben we het al over gehad, zoals bijvoorbeeld het modekwartier.*
- *Dat is enorm toegenomen, met een factor vier in de laatste 10 jaar. Dat is de grootste sprong op dat terrein. Er is geen andere wijk die dat zo heeft bereikt. Dat is eigenlijk het terrein waar je de grootste winst boekt. Met veiligheid gaat het heel geleidelijk.*
- *Dan wou ik al de laatste vragen doen. Hoe schat u de toekomst van de wijk in, en welke rol speelt de wijkaanpak nieuwe stijl hierin?*
- *De wijkaanpak nieuwe stijl is dat we meer op gebied ga regisseren, ik ga dat allemaal niet meer meemaken, want ik ben bijna vertrokken.*
- *Owjah?*

- *Ja, mijn opvolger gaat dat doen, Paulien Toonen, de gebiedsregie is precies wat ik de afgelopen jaren eigenlijk gedaan heb. Ik had Klarendal, St. Marten, Spoorhoek en een stukje Steenstraat onder mijn hoede. Dat is eigenlijk ook een stukje gebiedsaanpak. Ik heb ook steeds verder gekeken dan Klarendal. De grote opgave voor de toekomst van deze wijk ligt in de versterking van de verbinding, het in stand houden van de verbeteringen natuurlijk ook, maar de versterking van de verbinding met binnenstad, de Steenstraat, de parken. Klarendal zelf heeft heel weinig groen, maar de parken liggen dichtbij. Dus je moet die routes aantrekkelijk maken zeg maar. Daar ligt de grootste opgave en de aanpak van de stadsvernieuwingsgebieden wat ik daarstraks zei. Dat is een zwakke punt in de wijk. Maar echt voor het behoud van de kracht van Klarendal is die verbinding met de binnenstad heel belangrijk, aan de Steenstraat. Aan de Hommelseweg in het voormalig Albert Heijn pand, dat is van de woningcorporatie Portaal, die wil daar een bedrijf verzamel pand van maken. Ik ben doende geweest om een groot opvallend kunstwerk op de hoek van de Hommelstraat te krijgen. Waardoor je bij het plein bij de V&D daar naartoe kan trekken. En mijn grootste wens is dat er, net voor de kerk die daar staat, daar staan wat vervelende pandjes, die zouden daar wegmoeten, dat je daar een pleintje hebt, en dan een leuke koffie en theezaak zeg maar. Waardoor mensen daar zonder meer naar toe gaan, dan heb je daar een heel leuk pleintje, tegen de kerk aan zeg maar, en dat is dan de entree richting het modekwartier. Mooi kunstwerk, maar daar iets omheen, een kiosk. Maar in deze schaarse tijden zijn dat lastige wensen, maar eigenlijk moet dat gebied daar eigenlijk nog wel versterkt worden. Dat is voor de toekomst van de wijk heel belangrijk. En de stadsvernieuwingsgebieden. Plus het wijkplein moet gaan bruisen, maar dat komt geleidelijk aan.*
- *Had u verder nog projecten of maatregelen die ik heb gemist?*
- *Even kijken, als het gaat om veiligheid is de aanpak van de stadsvernieuwingsgebieden heel belangrijk en het updaten van het Velperpoortplein, maar dat is iets voor over enkele jaren. Dat gaat niet op een heel erg korte termijn. Het is nu meer gericht op schoon, heel en veilig. Maar als ProRail echt gaat investeren in Velperpoort, en dat zijn ze wel van plan, dan kan die hele omgeving daar omheen ook een facelift krijgen zeg maar. En dat is voor de veiligheidsbeleving, maar ook voor de entree van Klarendal wel belangrijk.*
- *ProRail is trouwens nu wel op hetzelfde traject aan de slag met twee tunnels of viaducten volgens mij, bij Wehl in Didam dacht ik.*
- *Ow daar ja, dat klopt. Bij Didam ook he, ik kom zelf ook uit Didam. Ik wilde laatst naar het kerkhof om het graf van mijn ouders te bezoeken, kon ineens niet meer de normale oversteek nemen.*
- *Moest je zeker met de bus, daar kwam ik vorige week ook achter. Mijn ouders wonen zelf in Bredevoort vandaar, dan moet je er in Aalten uit.*
- *Bredevoort, leuk plaatsje. Het boekenstadje*
- *Haha, dat je dat kent. Ik werk er nog af en toe daar.*
- *Dat is niet verkeerd wonen daar*
- *Ik woon liever in een grote stad, in Nijmegen zelf*
- *Daar is natuurlijk wel meer te beleven*
- *Maar voor later, het is er in ieder geval mooi rustig haha. Dan wil ik u bij deze hartelijk bedanken. En ik zou nog even vertellen wat er nog allemaal gaat gebeuren. Ik ga zelf de transcriptie helemaal uitwerken, die zou ik je uiteraard ook nog sturen. Dan komt nog een verslag van in mijn scriptie, en de scriptie zelf zal ik uiteraard ook toesturen.*

- *En je doet dit voor de opleiding..*
- Bestuurskunde
- *Aan de Radboud?*
- Ja
- *En je hebt gesproken nu met Saskia Moester..*
- Ja met Saskia, Tiny Wouters en mevrouw Ruisbroek, eeuuh
- *Noortje ook*
- Ja Noortje. Ik heb ze nu allemaal gehad
- *Je hebt de hele club te pakken.*
- Ik wou eerst naar alle wijken kijken, maar toch een focus gebracht op de krachtwijken. Daar zijn echt specifieke maatregelen onder gedaan zeg maar. Het is moeilijk om voor die wijken specifieke maatregelen te vinden
- *Dat is lastig he?*
- Ja inderdaad
- *Er zitten heel bijzonder wijken bij. Het Broek is natuurlijk ook een heel bijzondere wijk, Presikhaaf is echt een herstructureringswijk, Klarendal dus niet he. Daar is vanaf begin van de aanpak toen gezegd, ook door de wethouders, van geen herstructurering. Daar was ook geen geld voor, door de stadsvernieuwing had het al heel veel aandacht gekregen in de jaren '70 en '80. Maar door het militaire verleden had Klarendal wel locaties waar nieuw gebouwd kon worden. Zoals ik al zei, dat Zwaluwpark in Klarendal Noord. En het voormalige militaire hospitaal, dat zijn ontzettende leuke plekken geworden. Met nieuwe woningbouw, voor mensen met een hoger inkomen ook. Dat was belangrijk voor de wijk. Dat is ook wat je met herstructurering nastreeft, kon in Klarendal gelukkig ook door het militaire verleden. Waardoor je toch plekken had waar gewoon gebouwd kon worden. Dus dat kwam goed uit.*
- Ik zal alles uitwerken en u het toesturen.
- *Dan zie ik het wel tegemoet.*
- Nogmaals hartelijk bedankt
- *Geen probleem hoor.*

9.6 Algemene maatregelen en APV's

ALGEMENE MAATREGELEN

Veiligheids onderwerp	Algemene maatregelen
Leefbaarheid	- Project Buitengewoon Beter
Verloedering	- Meedoen met de landelijke schoonmaakdag - Door Boa's wordt aandacht besteed aan winkelstrips en het gebruik van reclameborden
Sociale overlast	- Focus op harddrugs, alcohol en cannabis(integrale aanpak) - Gedifferentieerd en sluitend voorzieningenaanbod door ontwikkelen van goede toeleiding zorgmijders, realiseren sluitend en gedifferentieerd aanbod voor daklozen en verslaafden - Jeugdige overvallers melden bij het Veiligheidshuis - Integrale aanpak op zorg en overlastbestrijding, verbinden beleid verslavingszorg, jeugd, gezondheid, horeca, coffeeshops en veiligheid door samenwerking, prestatieafspraken, daderafspraken en omgevingsgerichte maatregelen - De aanpak van overlast door alcoholgebruik van jeugd - Casusoverleg overlastgevende zorgmijders - Zet in op 12- (hulpaanbod project risicogezinnen)
Overige overlast	- Pilot aanpakken overlastpanden - Aandacht en inzet gericht op woonoverlast /illegale bewoning/ project huisjesmelker in samenwerking met de Belastingdienst.
Dreiging	- De aanpak van overlast door alcoholgebruik van jeugd
Vermogensdelicten	- Preventieve maatregelen, aansluitend bij Taskforce Overvallen van Ministerie Veiligheid en Justitie - Een deel van de extra handhaving capaciteit specifiek inzetten op het voorkomen van woninginbraken en hierin samenwerking zoeken - Preventieve particuliere maatregelen, zoals het laten markeren van eigen waardevolle spullen - Nieuwbouw volgens normen politiekeurmerk veilig wonen - Pilot Gruthokkers (heling tegengaan door registers te verplichten)
Geweld-misdrijven	- Wet Meldcode: - Bekendheid aan geven, opstellen lijst instellingen en toezicht houden op uitvoering - Toerusten van steunpunt huiselijk geweld tot meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en geven van voorlichtingsbijeenkomsten over dit meldpunt - Lokaal meldpunt mensenhandel - Convenant huiselijk en eengerelateerd geweld
Drugshandel	- Scheiding hard- en softdrugs, een passend aanbod bieden voor de bevolking om illegaliteit tegen te gaan - Vermindering aantal softdrugsgebruikers door het aanbod te beperken en goede voorlichting te geven - Beschermen van jongeren door locatie van coffeeshops uit de buurt van scholen te houden
Drugsoverlast	- Vermindering inbreuk woon- en leefklimaat, maximaal acht coffeeshops die somber zijn ingericht - Weren criminele invloeden coffeeshops door strenger toezicht en handhaving - Focus op harddrugs, alcohol en cannabis (integrale aanpak)
Jeugdoverlast	- Jeugdige overvallers melden bij het Veiligheidshuis - De aanpak van overlast door alcoholgebruik van jeugd - Zet in op 12- (hulpaanbod project risicogezinnen)

Toezicht en preventie	- Meer boa's en een effectievere inzet van boa's realiseren (lichtblauw op straat) - Aangiftebereidheid stimuleren door voorlichting en drempelverlaging - Meer inzet op preventie, beperking en herstel van problemen door het versterken van de signaalfunctie van scholen, politie, en eerstelijnszorg-organisaties - Vraaggerichte aanpak en focus op vooruitgang in beleid en uitvoering door onder andere het versterken van de signaalfunctie en integrale casus overleggen - De Buurt Bestuurt (pilot in 1 wijk: zeggenschap over inzet wijkagent en Boa's) - Meer regievoering op afstemming inzet politie en andere handhavers en toezichthouders
-----------------------	--

APV's

Veiligheids onderwerp	APV
Verloedering	- verbod op behoefte doen in het openbaar - verbod op zwerfvuil en het doorzoeken of omstoten van afval dat ter inzameling is aangeboden en op straat staat. - verbod op kladden en bekrassen onroerende goederen - regels voor het ter inzameling aanbieden van huishoudelijke afvalstoffen en bedrijfsafvalstoffen - verplichting van bedrijven achtergelaten winkelwagentjes te verwijderen
Dreiging	- gebiedsontzegging - verboden om messen, knuppels, slagwapens of andere voorwerpen die als wapen kunnen worden gebruikt, openlijk bij zich te dragen - aanwijzen van een gebied als risicogebied bij verstoring openbare orde - verbod zonder redelijk doel in of bij een gebouw behorende portiek of poort op te houden of in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen - verbod in aangewezen gebieden/straten gebruik, handel en verkoop drugs
Verkeersoverlast	- verbod op parkeren autowrakken - verbod om defecte voertuigen meer dan drie dagen te parkeren - verbod zich op of aan de weg zodanig op te houden dat aan weggebruikers of aan bewoners van nabij de weg gelegen woningen onnodig overlast of hinder veroorzaakt wordt.
Sociale overlast	- verbod om in aangewezen gebied alcohol te nuttigen of bij zich te hebben - verbod zonder redelijk doel in of bij een gebouw behorende portiek of poort op te houden of in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen - verbod op bedelen - verbod in aangewezen gebieden/straten gebruik, handel en verkoop drugs - sluitingstijden horeca - verbod om tussen 23 en 7 uur geluidhinder voor de omgeving te veroorzaken. - verbod om in horeca-inrichting de orde te verstoren - verbod op loslopende honden - maatregelen tegen ontsiering en stankoverlast van bromfietsen, motorvoertuigen, caravans, afvalstoffen, mest, ingekuilde landbouwproducten
Woonomgeving	- verbod op schade toebrengen aan de weg of weg gebruiken op een manier die gevaarlijk is of tot overlast leidt. - weigeren horecavergunning als het woon- en leefklimaat in de naaste omgeving op ontoelaatbare wijze nadelig wordt beïnvloed - weigeren vergunning speelgelegenheid als de woon en leefsituatie in de omgeving of de openbare orde op ontoelaatbare wijze nadelig wordt beïnvloed - verbod op kladden en bekrassen onroerende goederen - regeling hondenpoep

	- verbod op plaatsen of laten staan van fietsen of bromfietsen onbeheerd buiten de daarvoor bestemde ruimten
--	--